

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “พฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย:
การย้ายถิ่นของแรงงานมีผลกระทบต่อความแตกต่างของค่าจ้าง
ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมหรือไม่”

โดย

นางสาวสุพร ผาสุก

มีนาคม 2558

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “พฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย:
การย้ายถิ่นของแรงงานมีผลกระทบต่อความแตกต่างของค่าจ้างในภาค
เกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมหรือไม่”

ผู้วิจัย

นางสาวสุพร ผาสุก

อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุดโครงการ “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

รายงานวิจัยฉบับนี้ คือ รายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการ “พฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย: การย้ายถิ่นของแรงงานมีผลกระทบต่อความแตกต่างของค่าจ้างในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมหรือไม่” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตามสัญญาเลขที่ RDG5620031 โดยมี อาจารย์สุพร ผาสุก อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ซึ่งได้ดำเนินโครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก

ผู้วิจัยขอขอบคุณรศ.สมพร อิศวิลานนท์ ในการให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการวิจัยนี้และช่วยปรับปรุงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณสถาบันคลังสมองของชาติ (สคช.) ในการเป็นผู้ประสานงานและสนับสนุนให้การดำเนินโครงการวิจัยนี้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมบูรณ์

สุพร ผาสุก

มีนาคม 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการอธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน โดยการพิจารณาพฤติกรรมการย้ายถิ่นระหว่างภาคและจังหวัด ร่วมกับการย้ายถิ่นระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เพื่อค้นหาปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นในลักษณะดังกล่าวของแรงงาน รวมไปถึงการพิจารณาผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าอัตราการว่างงานมีบทบาทต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานมากที่สุด โดยเป็นตัวแปรผลักดัน (Push Factor) ให้แรงงานย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมเพื่อหางานทำในพื้นที่อื่นๆ และพบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในระดับต่ำที่สุด นั่นคือ หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น 100% ปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานจะเพิ่มขึ้นเพียง 0.01 – 0.07% ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่าค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ความต้องการแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ดังนั้น ปริมาณแรงงานว่างงานนอกภาคเกษตรกรรมจึงเพิ่มขึ้น นั่นคือ เกิดภาวะอุปทานแรงงานส่วนเกินในกลุ่มอุตสาหกรรมนอกภาคเกษตรกรรม และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันระหว่างแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม คือ ข้อจำกัดของการย้ายถิ่นระหว่างสองภาคอุตสาหกรรมนี้ อย่างไรก็ตาม แรงงานที่ว่างงานนอกภาคเกษตรกรรมย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมได้บางส่วน และทำให้อัตราค่าจ้างภาคเกษตรกรรมลดลง และผลการวิเคราะห์พบว่านโยบายการขึ้นอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ จะส่งผลให้แรงงานย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น สถานการณ์อุปทานส่วนเกินนอกภาคเกษตรกรรมจึงมีความรุนแรงมากขึ้น

Abstract

The main question of this research is how to explain Thai labor migration, considering both inter-regional and inter-industry labor mobility, to determine which variables are most relevant in affecting labor migration with special attention to agricultural labor. Additionally, this research aims to clarify the role of wages in order to predict the effect on agricultural workers of raising minimum daily wage that have been effective since January 1st, 2013. However, the result indicates that a wage rate take a trivial role in migratory decisions. If a wage rate increase as double as an original rate, it will increase in labor migration by 0.01 – 0.07% for both agricultural and non-agricultural sectors. In the meanwhile, unemployment rates are the most important reason for labor migration as a push rather than pull factor. In the other words, if there is an increase in unemployment rate, workers will emigrate to either the agricultural or non-agricultural sectors. Nonetheless, the important barrier of inter-sectorial migration is a level of education. Non-agricultural workers has the higher educational level relative to agricultural workers. They are trying to get a job in non-agricultural market because the agricultural sector does not provide a job and a wage that are suitable for their accomplished knowledge. As a result, the labor supply of non-agricultural labor market is elastic without a growth of its labor demand. On the contrary, there is a shortage of labor in agricultural labor market with a continually growth of demand for agricultural workers. Raising minimum daily wage accelerates these issues into a severe situation. It reduces the demand for labor in the non-agricultural market that has an elastic labor supply. It also immoderate a low wage in the agricultural market because a part of labor excess supply in the non-agricultural sector migrate to the agricultural sector. According to this phenomenon, labor migration increases the wage gap between the non-agricultural and agricultural sectors.

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	1
	1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
	1.3 ประโยชน์ของการวิจัย	6
บทที่ 2	กระบวนการวิจัย	7
	2.1 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเชิงสังเคราะห์	7
	2.2 ขอบเขตการวิจัย	14
	2.3 ระเบียบวิธีวิจัยและทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัย	19
บทที่ 3	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน	28
	3.1 แนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงาน	28
	3.2 กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล	34
	3.3 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัด	43
	3.4 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม	51
	3.5 สรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน	59
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน	61
	4.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน	64
	4.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน	80
บทที่ 5	การย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างของแรงงาน	95
	5.1 ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาค เกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม	95
	5.2 การขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมและผลกระทบของนโยบายรัฐบาล	102
บทที่ 6	สรุปและข้อเสนอแนะ	104
	6.1 สรุป	104
	6.2 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย	108

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารอ้างอิง	110
ภาคผนวก ก	รหัสอุตสาหกรรม
ภาคผนวก ข	ผลการวิเคราะห์ Multinomial Logit Model (MNL) สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น
ภาคผนวก ค	การแบ่งจังหวัดในแต่ละภาคเพื่อใช้ในการวิเคราะห์
ภาคผนวก ง.	ผลการวิเคราะห์ Multinomial Logit Model ในพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานผู้ย้ายถิ่น
ภาคผนวก จ	สรุปผลการดำเนินงานของโครงการ
	ผ - 1
	ผ - 3
	ผ - 8
	ผ - 11
	ผ - 68

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	จำนวนผู้มีงานทำย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในแต่ละภาค
ตารางที่ 2.1	จำนวนผู้มีงานทำไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามกลุ่มผู้มีงานทำ (หน่วย: คน)
ตารางที่ 2.2	การแบ่งกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นระหว่างจังหวัดและระหว่างภาคอุตสาหกรรม
ตารางที่ 3.1	ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามเพศและภาคอุตสาหกรรม (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)
ตารางที่ 3.2	ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามสถานภาพสมรสและภาคอุตสาหกรรม (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)
ตารางที่ 3.3	ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามช่วงอายุ (ปี) และภาคอุตสาหกรรม (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)
ตารางที่ 3.4	ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษา (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)
ตารางที่ 3.5	ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น ในภาคเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)
ตารางที่ 3.6	ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น นอกภาคเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)
ตารางที่ 3.7	อัตราค่าจ้างที่แท้จริงเฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น ในแต่ละภาคอุตสาหกรรมและภาค (หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน)
ตารางที่ 3.8	ระยะทางย้ายถิ่นของแรงงานเฉลี่ยต่อคนในแต่ละพื้นที่
ตารางที่ 3.9	ระยะทางย้ายถิ่นของแรงงานเฉลี่ยต่อคนในแต่ละพื้นที่และในแต่ละภาคอุตสาหกรรม
ตารางที่ 3.10	ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานและความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนระหว่างพื้นที่ปลายทางและต้นทาง
ตารางที่ 3.11	ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานและอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือน จำแนกตามพื้นที่ในภาคต่างๆ
ตารางที่ 3.12	ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานและกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม
ตารางที่ 4.1	ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2545
ตารางที่ 4.2	ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2548 และ 2549
ตารางที่ 4.3	ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2550 และ 2551
ตารางที่ 4.4	ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2554 และ 2555
ตารางที่ 4.5	ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมกรรมการเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2545 และ 2547
ตารางที่ 4.6	ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมกรรมการเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2548 และ 2549

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2550 และ 2551	84
ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 และ 2555	84
ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับพฤติกรรมการเลือกของแรงงานผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรมปีพ.ศ. 2548 และ 2549	87
ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับพฤติกรรมการเลือกของแรงงานผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรมปีพ.ศ. 2550 และ 2551	88
ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับพฤติกรรมการเลือกของแรงงานผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรมปีพ.ศ. 2554 และ 2555	89
ตารางที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย	97
ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม	97

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1	3
ภาพที่ 1.2	4
ภาพที่ 2.1	22
ภาพที่ 3.1	29
ภาพที่ 3.2	30
ภาพที่ 3.3	30
ภาพที่ 3.4	31
ภาพที่ 3.5	32
ภาพที่ 3.6	33
ภาพที่ 3.7	35
ภาพที่ 3.8	37
ภาพที่ 3.9	38
ภาพที่ 3.10	42
ภาพที่ 3.11	43
ภาพที่ 3.12	44
ภาพที่ 3.13	46
ภาพที่ 3.14	47
ภาพที่ 3.15	48

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 3.16 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้า (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ย (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน) จำแนกตามภาคต่างๆ	49
ภาพที่ 3.17 ผลผลิตขั้นต้นมวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับภาค จำแนกตามภาคต่างๆ	52
ภาพที่ 3.18 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และผลผลิตขั้นต้นมวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: ล้านบาท) จำแนกตามภาคต่างๆ	53
ภาพที่ 3.19 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้า (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปี (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อตัน) จำแนกตามภาคอุตสาหกรรม	54
ภาพที่ 3.20 ผลผลิตขั้นต้นมวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับภาค จำแนกตามภาคต่างๆ	55
ภาพที่ 3.21 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่นอกภาคเกษตรกรรม (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และผลผลิตขั้นต้นมวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับภาค (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: ล้านบาท) จำแนกตามภาคต่างๆ	56
ภาพที่ 3.22 ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านที่อยู่อาศัยโดยเฉลี่ย จำแนกตามภาคต่างๆ (หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน)	57
ภาพที่ 3.23 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้า (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน) จำแนกตามภาคต่างๆ	58
ภาพที่ 5.1 การเปลี่ยนแปลงของความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานกรณีที่ 1	101
ภาพที่ 5.2 การเปลี่ยนแปลงของความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานกรณีที่ 2	101
ภาพที่ 5.3 การเปลี่ยนแปลงของความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานกรณีที่ 3	101
ภาพที่ 5.4 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม	103

บทสรุปผู้บริหาร

1. บทนำ

ในปีพ.ศ. 2556 นโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในทุกจังหวัดของรัฐบาลได้ส่งผลให้ตลาดแรงงานเป็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยถึงผลกระทบของนโยบายดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นต่อแรงงาน โดยเฉพาะการคาดการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานที่ตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าว เนื่องจากนโยบายขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนการจ้างงานสูงขึ้นและมีความต้องการแรงงานลดลง จึงอาจเพิ่มจำนวนการย้ายถิ่นแรงงานจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม และหากกล่าวถึงผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นผลกระทบของค่าแรงต่อการย้ายถิ่นของแรงงานนั้น สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างและการย้ายถิ่นของแรงงานมีความเป็นไปได้ใน 3 แนวทาง แนวทางที่ 1 คือ ความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานส่งผลให้แรงงานย้ายถิ่นจากพื้นที่ที่ให้ค่าแรงต่ำไปสู่พื้นที่ที่ให้ค่าแรงสูง แนวทางที่ 2 ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวทางแรก กล่าวคือ การย้ายถิ่นของแรงงานส่งผลให้เกิดความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างพื้นที่ต่างๆ และแนวทางที่ 3 การตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับค่าจ้างแรงงานแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อาทิเช่น อัตราการจ้างงานในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทำให้แรงงานมีแนวโน้มที่จะได้งานมากกว่าพื้นที่อื่นๆ เป็นต้น โดยความเป็นไปได้ของทั้ง 3 แนวทางส่งผลให้เกิดความซับซ้อนในการสรุปว่าตัวแปรใดเป็นเหตุและตัวแปรใดเป็นผล (cause-and-effect relationships) ดังนั้น ในผลการศึกษาด้านการย้ายถิ่นของแรงงานที่ผ่านมา นักวิจัยจึงใช้วัตถุดิบในการศึกษาเป็นตัวกำหนดแนวทางในการศึกษา ยกตัวอย่างเช่น หากนักวิจัยเน้นศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างแรงงาน นักวิจัยจะเลือกแนวทางที่ 2 เป็นวัตถุดิบของการศึกษาวิจัยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการอธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน จึงเน้นการค้นหาปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้แรงงานตัดสินใจย้ายถิ่น เนื่องจากการเข้าใจพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน สามารถเข้าใจจุดมุ่งหมายของการย้ายถิ่น ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวางแผนการทำงานของนโยบายในการช่วยเหลือแรงงานตามพฤติกรรมของแรงงาน และรวมไปถึงการช่วยเหลือผู้จ้างแรงงาน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นไปตามแนวทางที่ 1 และ 3 นั่นคือ ความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างพื้นที่ต่างๆ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอาจส่งผลกระทบต่อให้แรงงานย้ายถิ่นจากจังหวัดหนึ่งไปสู่อีกจังหวัดหนึ่ง และ/หรือ จากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคเกษตรกรรม

เมื่อพิจารณาถึงแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ประเด็นสำคัญที่สามารถเห็นได้ชัด คือ ความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากมีความแตกต่างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปีพ.ศ. 2534 อัตราค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงในภาคเกษตรกรรม โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2,810.74 บาทต่อเดือน และนอกภาคเกษตรกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 5,564.26 บาทต่อเดือน ในปีพ.ศ. 2553 อัตราค่าจ้างที่แท้จริงในภาคเกษตรกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3,932.83 บาทต่อเดือน และนอกภาคเกษตรกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9,326.97 บาทต่อเดือน ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงระหว่างสองภาคนี้เพิ่มขึ้นจาก 97.96% ในปีพ.ศ. 2534 เป็น 137.16% ในปีพ.ศ. 2553 (กรมการจัดหางาน, 2555) หากอธิบายตามหลักการพื้นฐานของอุปทานแรงงาน ค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมที่สูงกว่าภาคเกษตรกรรมจะดึงดูดให้แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อัตราค่าจ้าง

แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมที่สูงกว่าในภาคเกษตรกรรมในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 ไม่ได้ส่งผลให้จำนวนแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมสูงกว่าภาคเกษตรกรรมในช่วงเวลาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจการย้ายถิ่นของแรงงานอาจมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องนอกจากปัจจัยด้านอัตราค่าจ้างแรงงาน ผลการศึกษาในครั้งนี้จะนอกจากจะสามารถอธิบายต่อเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว ยังสามารถต่อยอดการอธิบายถึงผลกระทบของนโยบายการขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงานในภาคเกษตรกรรมได้ และช่วยในการกำหนดนโยบายด้านค่าจ้างแรงงานหรือราคาสินค้าเกษตรเพื่อการช่วยเหลือแรงงานในภาคเกษตรกรรมโดยตรง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานในประเทศ

กล่าวโดยสรุป ประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่ออธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย โดยพิจารณาถึงการย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด (ภาค) และระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยครั้งแรกที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญต่อการย้ายถิ่นแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นแรงงานระดับรายบุคคล จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งผลจากการศึกษาพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานดังกล่าว ส่งผลให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์และวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นของแรงงานกับอัตราค่าจ้างแรงงาน และปัจจัยที่มีผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงาน เพื่อช่วยในการกำหนดแนวทางของนโยบายเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรม ดังนั้นการศึกษานี้ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สำหรับการวิจัยภายในประเทศ แต่ยังช่วยในการพัฒนานโยบายที่สามารถสร้างผลประโยชน์ต่อแรงงานโดยตรง โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นทั้งระหว่างจังหวัดและระหว่าง 2 ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมการย้ายถิ่นและค่าจ้างแรงงาน เพื่อบรรลุสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม
- 2) เพื่อศึกษาขนาดของผลกระทบ (Marginal Effects) ของปัจจัยในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมต่อพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน
- 3) เพื่อวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานผู้ย้ายถิ่นในระยะสั้น ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม
- 4) เพื่อศึกษาผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรกรรม

3. ขอบเขตและระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการเคลื่อนย้ายของแรงงานระหว่างจังหวัดและระหว่าง 2 ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และศึกษาถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจาก 2 โครงการ คือ การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร และการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ทั้ง 2 โครงการได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกันในช่วงไตรมาสที่ 4 นั่นคือ เดือนตุลาคมถึงธันวาคม จึงทำให้การศึกษานี้จำเป็นต้องเลือกข้อมูลเฉพาะในช่วงไตรมาสที่ 4 เพื่อรวบรวมข้อมูลการย้ายถิ่นและข้อมูลลักษณะบุคคลที่รวมถึงอัตราค่าจ้างของแรงงานที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547 แบบสอบถามไม่มีการเก็บข้อมูลสถานะการทำงานก่อนย้ายถิ่น และหลังจากปีพ.ศ. 2551 การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร และการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบสอบถามในทั้งสองโครงการ โดยแบบสอบถามการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในไตรมาสที่ 4 ตอนที่ 6 ได้เน้นการสำรวจการเคลื่อนย้ายกลุ่มแรงงานด้วยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยเฉพาะ และแบบสอบถามการย้ายถิ่นได้เน้นการสำรวจการย้ายถิ่นในด้านสภาวะทางสังคมซึ่งไม่มีคำถามด้านรายได้ ดังนั้นในช่วงปีพ.ศ. 2554 และ 2555 จึงใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเพียงอย่างเดียว และเนื่องจากความแตกต่างของข้อมูลดังกล่าว ในการศึกษาครั้งนี้จึงจำเป็นต้องแบ่งการวิเคราะห์ (ในแต่ละแบบจำลอง) ออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงที่ 1 คือ การศึกษาในปีพ.ศ. 2545 และ 2547 ช่วงที่ 2 คือ การศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 และช่วงที่ 3 คือ การศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงการย้ายถิ่นระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในประเทศไทย ซึ่งการแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นไปตามนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จากการแบ่งของ Thailand Standard Industrial Classification (TSIC) 2009 โดยภาคเกษตรกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมหมวดใหญ่ A ได้แก่ เกษตรกรรม การป่าไม้ และประมง และกลุ่มนอกภาคเกษตรกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมหมวดใหญ่ B – U (ภาคผนวก ก.) สำหรับขอบเขตของกลุ่มประชากรตัวอย่าง เนื่องจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ได้แบ่งกลุ่มผู้มีงานทำออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนายจ้าง กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง กลุ่มผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง กลุ่มลูกจ้างรัฐบาล กลุ่มลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ กลุ่มลูกจ้างเอกชน และกลุ่มของผู้รวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งในทั้ง 7 กลุ่มนี้ การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรได้สอบถามรายได้ และ/หรือ ค่าจ้างรายวัน/รายชั่วโมง/รายเดือน เฉพาะในกลุ่มลูกจ้าง ได้แก่ ลูกจ้างรัฐบาล ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างเอกชน และเนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้เน้นศึกษาความสัมพันธ์ของการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างของแรงงาน ดังนั้นขอบเขตการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นเฉพาะกลุ่มลูกจ้าง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับการศึกษาพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างและปัจจัยต่างๆทางเศรษฐกิจล้วนมีผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มประชากรดังกล่าว

สำหรับแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ Multinomial Logit Model เนื่องจากแบบจำลองมีความเหมาะสมต่อการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกทางเลือกหนึ่งทางเลือก ระหว่างทางเลือกต่างๆ ที่มากกว่าหนึ่งทางเลือก ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย นอกจากนี้ การวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองดังกล่าว แม้ว่าจะมีการแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 3 ช่วงเวลา แต่ลักษณะการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional

Analysis) ในแต่ละปี นั่นคือ นักวิจัยได้ตั้งสมมติฐานกำหนดให้พฤติกรรมแรงงานมีการตัดสินใจแบบทันที คือ การตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งระหว่างทางเลือกต่างๆ แบบทันที ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (Simultaneous Decisions) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลแรงงานผู้ย้ายถิ่น สำนักงานสถิติได้ทำการสำรวจจากผู้อยู่อาศัย ณ พื้นที่ปัจจุบันต่ำกว่า 1 ปี จึงกล่าวได้ว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในการวิจัยครั้งนี้ คือ การตัดสินใจในช่วงระหว่าง 1 ปี ก่อนการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 คือ การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่น โดยเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น โดยกลุ่มผู้ตัดสินใจไม่ย้ายถิ่นเป็นกลุ่มอ้างอิง ซึ่งจะทำให้ทราบว่าการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยใดส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นหรือลดลง ขั้นตอนที่ 2 คือ การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่นในแต่ละจังหวัดและภาคอุตสาหกรรม และในการวิเคราะห์ทั้ง 2 ขั้นตอน จากการทบทวนเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพิจารณาความพร้อมของข้อมูลในประเทศ นักวิจัยจึงได้คัดเลือกตัวแปรและแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตัวแปร ตัวแปรในกลุ่มแรก คือ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลของแรงงาน (Individual Characteristics) ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส (โสด/สมรส) อายุ ระดับการศึกษา และอัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งคำนวณจากรายได้ต่อชั่วโมง/สัปดาห์/เดือน ของแรงงาน กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของจังหวัด (Provincial Attributes) หรือของภาค (Regional Attributes) ได้แก่ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ (อัตราการว่างงานของจังหวัดปลายทางหารด้วยอัตราการว่างงานของจังหวัดต้นทาง) ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (ไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548, 2551, และ 2555) และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม (Industrial Attributes) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ตัวแปรด้านภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (หากจังหวัดใดไม่มีข้อมูล จะเลือกใช้ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับภาคแทน) และตัวแปรนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (ไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548, 2551, และ 2555)

4. ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มผลการวิเคราะห์หลัก ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของแรงงาน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของแรงงาน และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

4.1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของแรงงาน

ผลการวิเคราะห์พบว่าลักษณะบุคคลมีผลในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานมากกว่าอัตราค่าจ้างแรงงาน โดยเฉพาะเพศ ซึ่งเพศชายมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง แรงงานที่สมรสแล้วมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นลดลง ยกเว้นในปีพ.ศ. 2554 และ 2555 เมื่อการย้ายถิ่นเน้นเฉพาะเพื่อการเปลี่ยนงาน แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น สำหรับแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นออกจากภาคอุตสาหกรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัด และผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานมีขนาดของผลกระทบต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นๆ หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด พบว่าอัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรผลักดัน (Push Factor) ให้เกิดการการย้ายถิ่นออกจากทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรต้นทุนการอยู่อาศัยอย่างชัดเจน นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่หรือภาคนั้นๆ ลดลง และสำหรับตัวแปรระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนในการย้ายถิ่นนั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหากระยะทางเพิ่มขึ้น ต้นทุนต่อหน่วยในการย้ายถิ่นจะลดลง จึงส่งผลให้พบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบ พบว่ามีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานไม่เป็นตามที่คาดหวัง แสดงให้เห็นว่าอาจมีปัจจัยอื่นส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานผ่านผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบ สำหรับราคาข้าวเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมได้อย่างชัดเจน นั่นคือ หากราคาข้าวเป็นเพิ่มขึ้น แสดงถึงการสนับสนุนของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมที่ดีขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง และย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง และตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นทุนค่าเสียโอกาสด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีต้นทุนการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น

4.2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมกร้ายถิ่นใจเฉพาะกลุ่มประชากรแรงงานผู้ย้ายถิ่น ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์พฤติกรรม

การตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวทั้งในระดับภาคและในระดับจังหวัด และการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยทั้งในระดับภาคและในระดับจังหวัดร่วมกับภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทางเลือกของแรงงานมีจำนวนมากขึ้น จำนวนประชากรในแต่ละทางเลือกมีการกระจายตัวไม่มากพอ ส่งผลให้ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ได้อย่างไม่สมบูรณ์ จึงทำให้การวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัดร่วมกับภาคอุตสาหกรรมทำได้เพียงในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 และด้วยเหตุผลเดียวกัน ผู้วิจัยได้ใช้อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ ซึ่งกำหนดให้ขึ้นอยู่กับเพศ สถานภาพสมรส อายุ และระดับการศึกษา แทนอัตราค่าจ้างแรงงานแบบปกติเพื่อลดความเอนเอียงในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ ดังนั้น กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล จึงประกอบด้วยอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณเพียงอย่างเดียว ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าหากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคและจังหวัดต่างๆ มากกว่าทม. ลดลง แสดงให้เห็นว่าทม.ยังคงเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญ และในจังหวัดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคม หรือแหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดดังกล่าวมากกว่าทม.เพิ่มขึ้น ในกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด พบว่าผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2547 – 2548 และ 2550 – 2551 ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นบวก นั่นคือ หากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นแรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่น ๆ มากกว่าทม.เพิ่มขึ้น แต่สำหรับในปีพ.ศ. 2554 – 2555 ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบ นั่นคือ หากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นแรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่น ๆ มากกว่าทม.น้อยลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบพบว่าทม.เพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าทม.เพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดทม. สูงกว่าจังหวัดอื่นๆ และสำหรับระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางพบว่าแรงงานมีการเดินทางในระยะไกลมากกว่าระยะใกล้ เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยของการเดินทาง สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคอุตสาหกรรม พบว่าหากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในจังหวัดต่างๆ มากกว่านอกภาคเกษตรกรรมในจังหวัดทม. สำหรับราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนสะท้อนถึงช่วงที่มีการดำเนินนโยบายของรัฐบาลได้อย่างชัดเจน หากช่วงใดที่นโยบายของรัฐบาลไม่ชัดเจน ราคาข้าวจะสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัย ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่น ๆ มากกว่าทม.ลดลง และหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นลดลง

สำหรับพฤติกรรมการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรม ในภาพรวมพบว่าพื้นที่ที่อยู่อาศัยมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของแรงงานมากกว่าภาคอุตสาหกรรม โดยตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรมของแรงงานมีเพียง อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบ และผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบ ซึ่งผลการวิเคราะห์ไม่แตกต่างกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ตัวแปรคุณลักษณะในแต่ละภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม มีความชัดเจน ในการแสดงสภาวะเศรษฐกิจ หรือความต้องการแรงงาน และต้นทุนการอยู่อาศัยในภาคเกษตรกรรม ในขณะที่

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม แสดงลักษณะของ National Factors ซึ่งให้ผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานในลักษณะเดียวกันทั่วประเทศ

4.3. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานต่อความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรม

จากผลการวิเคราะห์ในทั้ง 2 กรณีดังกล่าว พบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานต่ำกว่าตัวแปรอื่นๆ แต่การย้ายถิ่นของแรงงานอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างแรงงาน จึงได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรม โดยใช้การวิเคราะห์ Simple Linear Regresstion (SLR) เพื่อสะดวกต่อการนำผลการวิเคราะห์มาพิจารณาการเคลื่อนไหวของอุปสงค์และอุปทานแรงงานในตลาดแรงงานภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งจำเป็นต้องวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงาน อย่างไรก็ตาม นักวิจัยไม่สามารถวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์แรงงานได้ เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ และการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ได้เพียงช่วงเวลาที่สองและสาม เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูล ผลการวิเคราะห์พบว่า การย้ายถิ่นของแรงงานส่งผลให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของแรงงาน และจากผลการวิเคราะห์พบว่าอุปสงค์ของแรงงานผลักดันให้แรงงานเกิดการย้ายถิ่น ซึ่งก็คือ ความเป็นไปได้ในการได้งานทำอันเป็นเหตุผลหลักในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน และพบว่าในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ปริมาณความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปริมาณความต้องการแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ในขณะที่ปริมาณแรงงานต้องการการทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และปริมาณแรงงานต้องการการทำงานในภาคเกษตรกรรมลดลง และสามารถสรุปได้ว่าในปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยเกิดภาวะปริมาณแรงงานส่วนเกิน (Excess Supply of Labor) นอกภาคเกษตรกรรม และภาวะการขาดแคลนแรงงาน (Labor Shortage) ในภาคเกษตรกรรม

ภาวะปริมาณแรงงานส่วนเกินนอกภาคเกษตรกรรมและภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2555 อาจมีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากผลของนโยบายการเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ส่งผลให้แรงงานมีความต้องการทำงานเพิ่มมากขึ้นในตลาดแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม และแรงงานส่วนเกินดังกล่าวสามารถย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมได้เพียงบางส่วน เนื่องจากความแตกต่างของคุณลักษณะของแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่คือแรงงานทักษะต่ำ ในขณะที่แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่คือแรงงานทักษะปานกลางและทักษะสูง ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ส่งผลให้มีปริมาณแรงงานส่วนเกินเพิ่มขึ้น และหากแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ปริมาณแรงงานส่วนเกินจะเพิ่มมากขึ้นไปอีก และนอกจากนี้ แรงงานส่วนหนึ่งที่สามารถย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมได้นั้น อาจทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากปริมาณอุปทานแรงงานภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แม้ว่าค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานจะมีลักษณะไม่ยืดหยุ่น (Inelasticity) นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมอาจลดลงเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของแรงงานในภาคเกษตรกรรมประกอบด้วย

5. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาสรุปเพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอแนะด้านนโยบายได้ดังนี้

- 1) เนื่องด้วยฐานของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวนาในอดีตมักพบว่าการย้ายถิ่นออกจากภาคการเกษตรเพื่อไปทำงานทำนอกภาคการเกษตร อย่างไรก็ตามผลการศึกษาในที่นี้สะท้อนว่าหากระดับราคาสินค้าเกษตรโดยเฉพาะราคาสินค้าข้าวปรับเปลี่ยนสูงขึ้นจะมีส่วนสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานคืนถิ่นตามมา โดยเฉพาะในช่วงของการใช้นโยบายรับจำนำข้าวในระดับราคาสูงของรัฐบาล ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้แรงงานกลับคืนถิ่นในภาคการเกษตรนั้นมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องมีนโยบายสนับสนุนทั้งทางด้านสร้างหลักประกันในด้านรายได้ของเกษตรกร ซึ่งอาจจะทำได้โดยการใช้กลไกการประกันภัยทั้งทางด้านการประกันพืชผลเกษตรและการประกันภัยทางด้านความผันผวนของราคา ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญในการลดความผันผวนทางด้านรายได้ของเกษตรกร อีกทั้งรัฐควรสนับสนุนและเสริมสร้างปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรโดยเฉพาะแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูกเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิตในระดับไร่นาของเกษตรกร รวมถึงการยกระดับความรู้ของเกษตรกรในการจัดการไร่นา การเข้าถึงสินเชื่อการเกษตร เพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนในการผลิตและการเพิ่มรายได้และเพิ่มกำไรตามมา
- 2) การปรับตัวของตลาดแรงงานทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรมีความเป็นพลวัตมากขึ้น กล่าวคือการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคการเกษตรในอดีตที่ผ่านมาอันเป็นผลจากการขยายตัวทางการศึกษาและการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตร ซึ่งได้ส่งผลต่อการหดตัวของอุปทานแรงงานในภาคการเกษตรและนำไปสู่ภาวะขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรตามมา ในประเด็นนี้ การจัดทำนโยบายจึงควรมุ่งเน้นไปสู่การเพิ่มผลิตภาพการผลิตของแรงงาน (Labor Productivity) ในภาคการเกษตรให้มีสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดผลตอบแทนต่อหน่วยของแรงงานสูงขึ้นตามมาด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจทำได้โดยการยกระดับความรู้ในด้านการจัดการไร่นาและรวมถึงการพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรขนาดเล็กเข้ามาทดแทนแรงงานจ้างให้มากขึ้น อีกทั้งควรสนับสนุนการผลิตในเชิงของการสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เพื่อโยงการผลิตให้เข้ากับการตลาดสมัยใหม่ และสร้างนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการปรับห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่า การผลิตมีคุณภาพและมาตรฐานเป็นการลดการผลิตแบบ Mass Production สู่การผลิตแบบ Niche Production จะทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าต่อหน่วยของสินค้าได้ตามมาโดยไม่ต้องเพิ่มปัจจัยการผลิต
- 3) ในกรณีของแรงงานทักษะปานกลางที่ผ่านการศึกษามากกว่าระดับภาคบังคับหรือมีจำนวนไม่น้อยที่ผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอยู่ในสภาพว่างงานในภาคนอกการเกษตร การสร้างกลไกให้คนรุ่นหนุ่มสาวที่มีทักษะปานกลางและอยู่ในภาวะว่างงานเหล่านี้ ได้ใช้ชุมชนชนบทและทรัพยากรภูมิโนเวศในแหล่งที่เป็นบ้านเกิดเป็นแหล่งในการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยผสมผสานแนวความคิดสร้างสรรค์เพื่อการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน พร้อมๆกับการใช้พื้นที่สร้างให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ ซึ่งกลไกดังกล่าวนอกจากจะเป็นการสร้างโอกาสใหม่ในการประกอบอาชีพแล้ว ยังสนับสนุน

ให้คนหนุ่มสาวที่มีการศึกษาได้กลับถิ่นและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบทให้เติบโตขยายตัวตามมา

- 4) สำหรับในกรณีของแรงงานส่วนเกินนอกภาคเกษตรกรรมและไม่ประสงค์จะกลับสู่ภาคเกษตรกรรมควรมีโครงการสนับสนุนให้แรงงานเหล่านี้มีโอกาสในการสร้างอาชีพอิสระให้กับตนเอง ซึ่งการจัดสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำให้กับกลุ่มคนเหล่านี้น่าที่จะทำได้ไปพร้อม ๆ กับการจัดแหล่งในการให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้มีเรียนรู้และฝึกอบรมในระยะสั้นอันเกี่ยวข้องกับทักษะการประกอบอาชีพเพื่อสร้างความจำเพาะในการผลิตสินค้าและการจัดการ

กล่าวโดยสรุป นโยบายควรเน้นการสร้างงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากความเป็นไปได้ในการได้งานทำคือเหตุผลหลักของการย้ายถิ่นของแรงงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม การสร้างงานดังกล่าว ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้แรงงานสามารถพึ่งพาตนเองได้ การดึงแรงงานทักษะปานกลางจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม เปิดโอกาสให้แรงงานได้พัฒนาบ้านเกิดเป็นแหล่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยสร้างองค์ความรู้เพื่อการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน นำไปสู่การสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพในชุมชน อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีของแรงงานส่วนเกินที่ไม่ประสงค์จะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ควรมีโครงการสนับสนุนให้แรงงานมีโอกาสในการสร้างอาชีพอิสระให้กับตนเอง การจัดสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำควรดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่มีความจำเพาะในการผลิตสินค้าและบริการ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ในปีพ.ศ. 2556 นโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในทุกจังหวัดของรัฐบาลได้ส่งผลให้ตลาดแรงงานเป็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยถึงผลกระทบของนโยบายดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นต่อแรงงาน อาทิเช่น ผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2555) ซึ่งให้ เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงาน 40% ลดอัตราการจ้างงานกลุ่มแรงงานทักษะต่ำในระบบ สำหรับช่วงอายุ 15 – 24 ปี ประมาณ 11% เนื่องจากการเพิ่มต้นทุนการจ้างงานของผู้ประกอบการ และแรงงานในกลุ่มนี้ได้ย้ายเข้าสู่การจ้างงานในภาคเกษตรกรรม ดังนั้นนโยบายขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำอาจเพิ่มจำนวนการย้ายถิ่นแรงงานจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ในอดีตปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมประมาณ 33% โดยเฉลี่ย ดังข้อมูลในตารางที่ 1.1 และเมื่อพิจารณาการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในแต่ละภาคในภาพที่ 1.1 พบว่าแรงงานมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นช่วงของภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของโลก (The Global Financial Crisis) และแรงงานมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงกว่าภาคเหนือและภาคใต้ ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แม้การย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมยังไม่เห็นเด่นชัดในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมอย่างเด่นชัดในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตทางการเมืองของประเทศไทย จึงมีส่วนสนับสนุนพฤติกรรมการณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอันส่งผลทางด้านลบต่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น การดำเนินนโยบายขึ้นอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำอันมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างโดยตรง ย่อมส่งผลกระทบต่อการณ์การย้ายถิ่นของแรงงาน โดยเฉพาะการณ์การย้ายถิ่นระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม

หากกล่าวถึงผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นผลกระทบของค่าแรงต่อการย้ายถิ่นของแรงงานนั้นมีอยู่จำนวนมาก อาทิเช่น Karemera, Oguledo, & Davis (2000) ได้แสดงให้เห็นถึงรายได้ในประเทศของแรงงานผู้ย้ายไปตั้งถิ่นฐานคือปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศ Gallin (2004) แสดงให้เห็นว่าจำนวนการย้ายถิ่นแรงงานสุทธิ (จำนวนผู้อพยพย้ายออกลบด้วยจำนวนผู้อพยพย้ายเข้า) ขึ้นอยู่กับอัตราค่าจ้างแรงงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของแรงงาน และ Card (2001) ได้สนับสนุนโดยชี้ให้เห็นว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราค่าจ้างลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ทั้ง 3 ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างแรงงานและการย้ายถิ่นของแรงงาน ผลการศึกษาของ Orsagh & Mooney (1970) และ Boustan, Fishback, & Kantor (2010) พบว่าการย้ายถิ่นของแรงงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับค่าจ้างของแรงงาน แต่ขึ้นอยู่กับจำนวนตำแหน่งงานใหม่และจำนวนชั่วโมงการทำงาน สำหรับการศึกษาในประเทศไทย มนตรี พิริยะกุล (2549) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบของการย้ายถิ่นแรงงานในประเทศระหว่างปีพ.ศ. 2533 และปีพ.ศ. 2543 พบว่าปัจจัยเหล่านั้น ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน, จำนวนตำแหน่งงานใหม่, จำนวนผู้ย้ายถิ่นล่วงหน้า และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง ในขณะที่

Yang (2004) พบว่าการเพิ่มขึ้นของความแตกต่างระหว่างค่าแรงในกทม.และต่างจังหวัด 10% จะเพิ่มสัดส่วนการย้ายถิ่นแรงงานจากต่างจังหวัดเข้าสู่กทม. 8.7% ในระหว่างปีพ.ศ. 2531 และปีพ.ศ. 2543 จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างและการย้ายถิ่นของแรงงานมีความเป็นไปได้ใน 3 แนวทาง แนวทางที่ 1 คือ ความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานส่งผลให้แรงงานย้ายถิ่นจากพื้นที่ที่ให้ค่าแรงต่ำไปสู่พื้นที่ที่ให้ค่าแรงสูง แนวทางที่ 2 ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวทางแรก กล่าวคือ การย้ายถิ่นของแรงงานส่งผลให้เกิดความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างพื้นที่ต่างๆ และแนวทางที่ 3 การตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานมีได้ขึ้นอยู่กับค่าจ้างแรงงาน แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อาทิ เช่น อัตราการจ้างงานในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทำให้แรงงานมีแนวโน้มที่จะได้งานมากกว่าพื้นที่อื่นๆ เป็นต้น โดยความเป็นไปได้ของทั้ง 3 แนวทางส่งผลให้เกิดความซับซ้อนในการสรุปว่าตัวแปรใดเป็นเหตุและตัวแปรใดเป็นผล (cause-and-effect relationships) ดังนั้น ในผลการศึกษาด้านการย้ายถิ่นของแรงงานที่ผ่านมา นักวิจัยจึงใช้วัตถุประสงค์ในการศึกษาเป็นตัวกำหนดแนวทางในการศึกษา ยกตัวอย่างเช่น หากนักวิจัยเน้นศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างแรงงาน นักวิจัยจะเลือกแนวทางที่ 2 เป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการอธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน จึงเน้นการค้นหปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้แรงงานตัดสินใจย้ายถิ่น เนื่องจากการเข้าใจพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน สามารถเข้าใจจุดมุ่งหมายของการย้ายถิ่น ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวางกลไกการทำงานของนโยบายในการช่วยเหลือแรงงานตามพฤติกรรมของแรงงาน และรวมไปถึงการช่วยเหลือผู้จ้างแรงงาน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นไปตามแนวทางที่ 1 และ 3 นั่นคือ ความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างพื้นที่ต่างๆ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอาจส่งผลกระทบให้แรงงานย้ายถิ่นจากจังหวัดหนึ่งไปสู่อีกจังหวัดหนึ่ง และ/หรือ จากภาคเกษตรกรรมไปสู่นอกภาคเกษตรกรรม

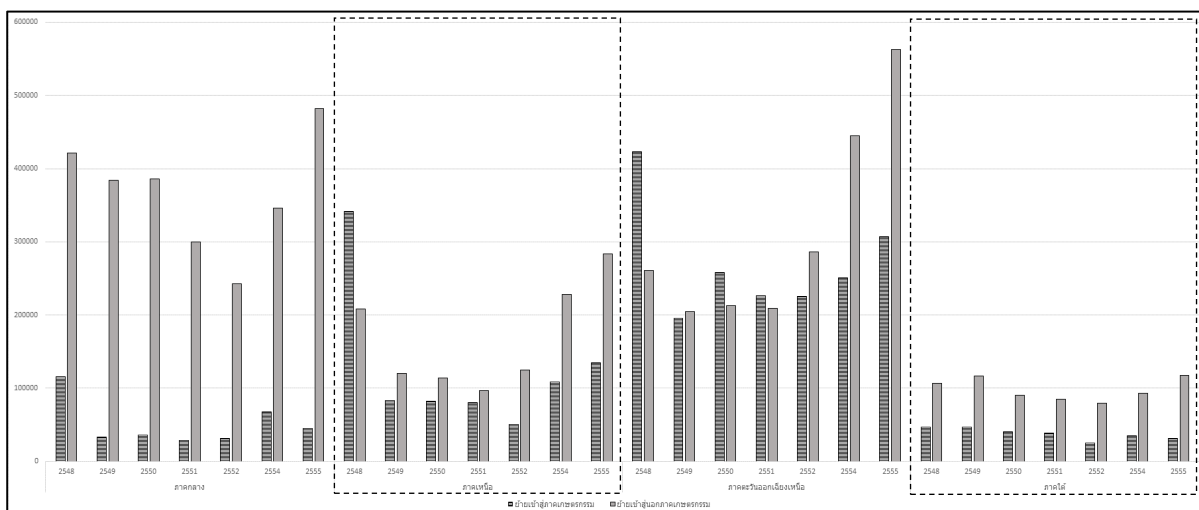
ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้มีงานทำย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในแต่ละภาค

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้มีงานทำย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในภาค					จำนวนผู้มีงานทำย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมนอกภาค					จำนวนผู้ย้ายถิ่นทั้งหมด
	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	รวม	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	รวม	
2548	115,513	341,253	423,163	47,123	927,052	421,174	207,895	260,912	106,485	996,466	1,923,518
	6.01%	17.74%	22.00%	2.45%	48.20%	21.90%	10.81%	13.56%	5.54%	51.80%	100.00%
2549	33,010	83,575	195,383	47,236	359,204	383,789	120,808	204,711	116,634	825,942	1,185,146
	2.79%	7.05%	16.49%	3.99%	30.31%	32.38%	10.19%	17.27%	9.84%	69.69%	100.00%
2550	35,835	82,283	258,515	40,253	416,886	386,022	114,464	213,190	90,055	803,731	1,220,617
	2.94%	6.74%	21.18%	3.30%	34.15%	31.63%	9.38%	17.47%	7.38%	65.85%	100.00%
2551	28,874	80,243	226,334	38,770	374,221	300,023	96,672	209,028	85,295	691,018	1,065,239
	2.71%	7.53%	21.25%	3.64%	35.13%	28.16%	9.08%	19.62%	8.01%	64.87%	100.00%
2552	31,201	50,428	225,442	25,050	332,121	243,179	125,236	285,966	79,394	733,775	1,065,896
	2.93%	4.73%	21.15%	2.35%	31.16%	22.81%	11.75%	26.83%	7.45%	68.84%	100.00%
2554	67,980	108,427	250,560	35,492	462,459	346,027	228,695	444,464	93,329	1,112,515	1,574,974
	4.32%	6.88%	15.91%	2.25%	29.36%	21.97%	14.52%	28.22%	5.93%	70.64%	100.00%
2555	45,489	135,057	307,118	31,109	518,773	482,378	283,085	562,993	117,615	1,446,071	1,964,844
	2.32%	6.87%	15.63%	1.58%	26.40%	24.55%	14.41%	28.65%	5.99%	73.60%	100.00%

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น โดยในการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้แบ่งกลุ่มผู้มีงานทำออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนายจ้าง กลุ่มผู้ประกอบการกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง กลุ่มผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง กลุ่มลูกจ้างรัฐบาล กลุ่มลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ กลุ่มลูกจ้างเอกชน และกลุ่มของผู้รวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ และสำหรับการย้ายถิ่นระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ได้แบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมตามนิยามของ Thailand Standard Industrial Classification (TSIC) 2009 โดยภาคเกษตรกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมหมวดใหญ่ A ได้แก่ เกษตรกรรม การปศุสัตว์ และประมง และกลุ่มนอกภาคเกษตรกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมหมวดใหญ่ B – U (ภาคผนวก ก.)

ที่มา: จากการทำคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ภาพที่ 1.1 จำนวนผู้มีงานทำย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในแต่ละภาค

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

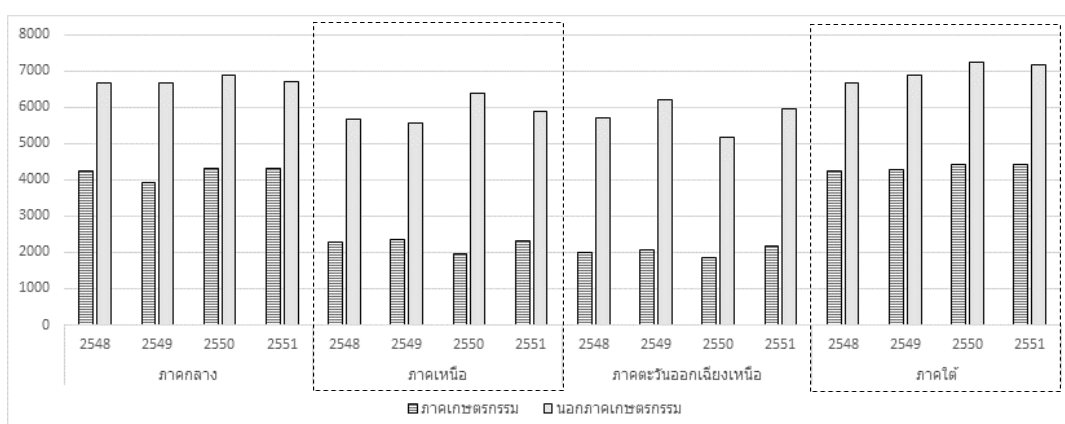
ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ การอธิบายการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย โดยเน้นการอธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในกลุ่มภาคเกษตรกรรม เนื่องจากแรงงานในกลุ่มนี้ไม่มีการกำหนดอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ดังนั้นการดำเนินนโยบายขึ้นอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำจึงไม่ส่งผลกระทบต่อแรงงานในภาคเกษตรกรรมโดยตรง แต่อาจส่งผลกระทบผ่านปัจจัยอื่นๆ อาทิเช่น อัตราการจ้างแรงงานดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น นอกจากนี้นโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรโดยการเพิ่มราคาสินค้าเกษตรก็อาจไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อค่าแรงในภาคเกษตรกรรม เนื่องจากค่าแรงในภาคเกษตรกรรมขึ้นอยู่กับเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของฟาร์ม หรือเจ้าของสวน จึงเกิดข้อสงสัยในประเด็นของนโยบายการเพิ่มราคาสินค้าเกษตรอาจเป็นเพียงการช่วยเพิ่มรายได้ของเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของกิจการ แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นการเพิ่มรายได้ของแรงงานผู้ปฏิบัติงานให้กับเจ้าของกิจการ ดังนั้นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของแรงงานในภาคเกษตรกรรมจึงเป็นที่น่าสนใจ

เมื่อพิจารณาถึงแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ประเด็นสำคัญที่สามารถเห็นได้ชัด คือ ความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากมีความแตกต่างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปีพ.ศ. 2534 อัตราค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงในภาคเกษตรกรรม โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2,810.74 บาทต่อเดือน และนอกภาคเกษตรกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 5,564.26 บาทต่อเดือน ในปีพ.ศ. 2553 อัตราค่าจ้างที่แท้จริงในภาคเกษตรกรรม โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3,932.83 บาทต่อเดือน และนอกภาคเกษตรกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9,326.97 บาทต่อเดือน ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงระหว่างสองภาคนี้เพิ่มขึ้นจาก 97.96% ในปีพ.ศ. 2534 เป็น 137.16% ในปีพ.ศ. 2553 (กรมการจัดหางาน, 2555) หากอธิบายตามหลักการพื้นฐานของอุปทานแรงงาน ค่าแรงนอกภาคเกษตรกรรมที่สูงกว่าภาคเกษตรกรรมจะดึงดูดให้แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาค

เกษตรกรรมที่สูงกว่าในภาคเกษตรกรรมในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 ดังภาพที่ 1.2 นั้น ไม่ได้ส่งผลให้จำนวนแรงงานย้ายเข้าสู่นอกภาคเกษตรกรรมสูงกว่าภาคเกษตรกรรมในช่วงเวลาดังกล่าว ดังภาพที่ 1.1 แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจการย้ายถิ่นของแรงงานอาจมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องนอกจากปัจจัยด้านอัตราค่าจ้างแรงงาน ผลการศึกษาในครั้งนี้จะนอกจากจะสามารถอธิบายต่อเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว ยังสามารถต่อยอดการอธิบายถึงผลกระทบของนโยบายการขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่อแรงงานในภาคเกษตรกรรมได้ และช่วยในการกำหนดนโยบายด้านค่าจ้างแรงงานหรือราคาสินค้าเกษตรเพื่อช่วยเหลือแรงงานในภาคเกษตรกรรมโดยตรง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานในประเทศ

ภาพที่ 1.2 อัตราค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงเฉลี่ยในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในแต่ละภาค

หมายเหตุ: ข้อมูลคำนวณจากอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยของแรงงานเฉพาะลูกจ้างรัฐบาล, รัฐวิสาหกิจ, และเอกชน ปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อประจำปี

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

กล่าวโดยสรุป ประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่ออธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย โดยพิจารณาถึงการย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด (ภาค) และระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยครั้งแรกที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญต่อการย้ายถิ่นแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นแรงงานระดับรายบุคคล จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งผลจากการศึกษาพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานดังกล่าว ส่งผลให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์และวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นของแรงงานกับอัตราค่าจ้างแรงงาน และปัจจัยที่มีผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงาน เพื่อช่วยในการกำหนดแนวทางของนโยบายเพื่อเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรม ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สำหรับการวิจัยภายในประเทศ แต่ยังช่วยในการพัฒนานโยบายที่สามารถสร้างผลประโยชน์ต่อแรงงานโดยตรง โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นทั้งระหว่างจังหวัดและระหว่าง 2 ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมการย้ายถิ่นและค่าจ้างแรงงาน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม
- 2) เพื่อศึกษาขนาดของผลกระทบ (Marginal Effects) ของปัจจัยในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมต่อพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน
- 3) เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานผู้ย้ายถิ่นในระยะสั้น ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม
- 4) เพื่อศึกษาผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรกรรม

ในการศึกษาและวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อการกำหนดปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือกล่าวคือเพื่อการศึกษาตัวแปรใดเป็นเหตุและตัวแปรใดเป็นผล (cause-and-effect relationships) การแบ่งกลุ่มพฤติกรรมการตัดสินใจในการย้ายถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดในส่วนของการเบี่ยงวิธีวิจัย ในส่วนของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้เน้นการวิเคราะห์เพิ่มเติมจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาขนาดของผลกระทบของกลุ่มตัวแปรภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมที่มีต่อการย้ายถิ่น เพื่อชี้ชัดถึงผลกระทบของนโยบายรัฐบาลที่มีต่อการย้ายถิ่น อาทิเช่น หากผลการศึกษาค้นพบว่าราคาสินค้าเกษตรไม่ส่งผลกระทบ หรือส่งผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านโยบายการเพิ่มราคาสินค้าเกษตรไม่ได้ดึงดูดให้แรงงานย้ายจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม หรือยังคงอยู่ในภาคเกษตรกรรมเป็นต้น ในส่วนของวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เน้นการวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานที่มีต่อจำนวนแรงงานผู้ย้ายถิ่น เมื่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทำให้สามารถทราบลักษณะของผลกระทบของปัจจัยต่างๆ เหล่านั้นต่อพฤติกรรมแรงงานผ่านทางด้านอุปสงค์หรืออุปทานแรงงาน เพื่อช่วยในการวางกลไกในการดำเนินนโยบายผ่านทางด้านอุปสงค์หรืออุปทานต่อแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 – 3 สามารถทำให้นักวิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นของแรงงานและความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมได้เพิ่มเติมจึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ซึ่งช่วยในการวิเคราะห์การย้ายถิ่นของแรงงานคือสาเหตุของความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้น(ลดลง)หรือไม่ และรวมไปถึงผลกระทบของนโยบายการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำต่อพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน

1.3 ประโยชน์ของการวิจัย

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยก่อให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญต่อประเทศไทยใน 3 ประเด็น ประเด็นแรก คือ ก่อให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานในการย้ายถิ่น อันเป็นประโยชน์ต่อผู้วางนโยบาย เนื่องจากสามารถกำหนดและใช้นโยบายที่กระทบต่อกระบวนการตัดสินใจของแรงงานได้โดยตรง โดยเฉพาะการวางนโยบายเพื่อช่วยเหลือแรงงานในกลุ่มภาคเกษตรกรรม ประเด็นที่สอง คือ ก่อให้เกิดความเข้าใจในด้านผลกระทบของค่าจ้างแรงงานที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงาน ผลกระทบของค่าจ้างแรงงานอาจส่งผลกระทบโดยตรง หรือทางอ้อม โดยผ่านตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของแรงงาน ซึ่งทำให้ทราบถึงการปรับตัวของแรงงานต่อการปรับอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น และประเด็นที่สาม คือ การสร้างฐานข้อมูลสถานภาพการใช้แรงงานในปัจจุบันทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากเกินไป อาจส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรม ผลการศึกษาที่ชี้ชัดว่าปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนอาชีพจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคเกษตรกรรม สามารถช่วยในการวางนโยบายเพื่อดึงดูดแรงงานให้กลับเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม เพื่อลดระดับภาวะการขาดแคลนอุปทานแรงงานในภาคเกษตรกรรม ผลประโยชน์ทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวนี้ ล้วนก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อแรงงานของประเทศไทยในท้ายที่สุด หากแรงงานในประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้น แรงงานจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และส่งผลให้ระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีเพิ่มมากขึ้น และนอกจากผลประโยชน์ในด้านนโยบายและเศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยครั้งแรกที่วิเคราะห์พฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานโดยรวมการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างจังหวัดและระหว่างอุตสาหกรรมเข้าไว้ด้วยกัน จึงเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในทางเศรษฐศาสตร์ด้านการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและแบบจำลองให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล (Cause-and-effect Relationship) ได้โดยมีความเอนเอียงน้อยที่สุด ดังนั้นการศึกษานี้จึงนอกจากจะสร้างผลประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ ยังสร้างผลประโยชน์ในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาและการวิจัยให้กับประเทศไทยอีกด้วย

บทที่ 2

กระบวนการวิจัย

2.1 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเชิงสังเคราะห์

การศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นของแรงงานมีอยู่จำนวนมาก และหลากหลายประเด็น เพื่อจำกัดขอบเขตผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มงานเอกสารที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน โดยเฉพาะงานที่มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างของแรงงาน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเป็นแนวทางในการเลือกตัวแปรหรือปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่แบบจำลอง กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มงานเอกสารที่ศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างพื้นที่ร่วมกับระหว่างภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลุ่มงานเอกสารที่มีลักษณะการวิจัยใกล้เคียงกับงานวิจัยในครั้งนี่มากที่สุด จึงเป็นส่วนสำคัญในการแนะแนวทางวิธีการศึกษา โดยเฉพาะการเลือกแบบจำลองให้เหมาะสมกับงานวิจัย และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มงานเอกสารที่ศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย ซึ่งกลุ่มนี้มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความเข้าใจพื้นฐานของนักวิจัยในด้านพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานภายในประเทศไทย

กลุ่มงานเอกสารที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน

หากเริ่มพิจารณาผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้าง มีผลการศึกษามากมายที่แสดงถึงอัตราค่าจ้างมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงาน อาทิเช่น Gabriel, Shack-Marquez, & Wascher (1993) ได้ศึกษาผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานต่อความแตกต่างของตลาดแรงงานในแต่ละพื้นที่ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นของแรงงานในช่วงปีค.ศ. 1986 – 1987 และจากการประมาณค่า Aggregate Logistic Model พบว่าตัวแปรที่สำคัญที่มีบทบาทต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้แก่ อัตราค่าจ้างแรงงานและอัตราการว่างงาน หากพื้นที่ใดมีอัตราค่าจ้างแรงงานสูง และอัตราการว่างงานต่ำ ปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นสุทธิ (จำนวนแรงงานผู้ย้ายเข้าลบด้วยจำนวนแรงงานผู้ย้ายออก) จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานต่ำ และอัตราการว่างงานสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Beaudry, Green, & Sand (2013) ซึ่งพบว่าอัตราค่าจ้างแรงงาน และอัตราการว่างงาน มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลสำมะโนประชากร และ The American Community Survey (ACS) ในช่วงปีค.ศ. 1970 – 2000 อย่างไรก็ตาม อัตราค่าจ้างแรงงานมีขนาดผลกระทบต่อการย้ายถิ่นในระดับต่ำเมื่อเทียบกับอัตราการว่างงาน ในขณะที่ราคาค่าเช่าในพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันไม่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับผลการศึกษาที่เน้นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างแรงงาน ได้แก่ Walker & Kennan (2011) ซึ่งใช้ข้อมูลจาก The National Longitudinal Survey of Youth 1979 Cohort โดยเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มแรงงานผู้ชายผิวขาวอายุ 20 – 34 ปีและจบระดับมัธยมศึกษา พบว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ที่อยู่อาศัยปัจจุบันจะส่งผลกระทบต่อการย้ายถิ่นในระดับค่าความยืดหยุ่น 0.5 และหากมีปัจจัยอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อระดับอัตราค่าจ้างจะส่งผลให้ค่าความน่าจะเป็นในการอพยพย้ายออกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยปัจจัยอื่นๆ นั้นได้รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gallin (2004) จากการใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นระหว่างรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปีค.ศ. 1976 – 1996 พบว่าการใช้ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่แสดงถึงความต้องการแรงงาน ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของดัชนีราคาผู้ผลิตน้ำมันดิบเปรียบเทียบกับดัชนีราคาผู้ผลิตทั้งหมด และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็น IV สำหรับอัตราค่าจ้างแรงงานแล้ว อัตราค่าจ้างแรงงานจะมีผลต่ออัตราการอพยพของแรงงานสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ หากค่าจ้างแรงงานในพื้นที่หนึ่งเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้มีจำนวนแรงงานผู้อพยพย้ายเข้ามามากกว่าจำนวนแรงงานผู้อพยพย้ายออก

การศึกษาด้านการย้ายถิ่นในแถบประเทศเอเชียพบว่ามีการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าอัตราค่าจ้างแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจในการย้ายถิ่นด้วยเช่นเดียวกัน อาทิเช่น ผลการศึกษาของ Kleinwechter & Grethe (2014) ซึ่งใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสำรวจ 257 ครอบครัวในจังหวัด Guizhou ของประเทศจีนในปีค.ศ. 2007 พบว่าระดับความพึงพอใจในการตัดสินใจย้ายถิ่นของครัวเรือนตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้าง โดยเฉพาะในตลาดแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม (Off-farm Labor Market) และการย้ายถิ่นดังกล่าวลดปริมาณอุปทานแรงงานและลดระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมในระดับจังหวัด (Gross Provincial Product) อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของ Nguyen, Raabe & Grote (2013) ในประเทศเวียดนามแสดงให้เห็นว่าแรงงานในชนบทยังคงจำเป็นอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะแรงงานในครัวเรือน จากการเก็บข้อมูล 2,200 ครัวเรือนในจังหวัด Ha Tinh, Thua Thien Hue, และ Dak Lak ในช่วงปีค.ศ. 2007 – 2010 พบว่าหากครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชนบท หรือมีขนาดของธุรกิจนอกภาคเกษตรกรรมขนาดใหญ่ จะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพื่อการหางานทำและเพื่อการศึกษาลดลง ทั้งนี้อัตราค่าจ้างแรงงานในชนบทยังคงเป็นมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจย้ายถิ่น และจากการติดตามข้อมูลผู้ย้ายถิ่นจำนวน 299 คนในจังหวัด Binh Duong, Dong Nai, และ Ho Chi Minh พบว่าแรงงานมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นเป็นการแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเงิน การว่างงาน และเมื่อเกิดภัยทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมของครัวเรือนในชนบท ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศบังคลาเทศของ Ishtiaque & Ullah (2013) โดยการสัมภาษณ์ 265 ครัวเรือนในเมือง Dhaka พบว่าความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างภาคเกษตรกรรมในชนบทและอัตราค่าจ้างในเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการย้ายถิ่นของแรงงาน และรวมถึงจำนวนตำแหน่งงานว่างในเขตเมือง

สำหรับผลการศึกษาที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างในทางตรงกันข้ามกับผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงด้านการย้ายถิ่น (อัตราค่าจ้างคือตัวแปรตาม และการย้ายถิ่นคือตัวแปรอิสระ) Boustan, Fishback, & Kantor (2010) ซึ่งใช้วิธี Instrumental Variable (IV) เพื่อศึกษาผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานภายในประเทศสหรัฐอเมริกาต่อตลาดแรงงาน โดยวัดจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ผู้ย้ายถิ่นได้รับจากข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากรในปีค.ศ. 1940 โดยกำหนดให้สัดส่วนของแรงงานผู้อพยพย้ายเข้าพื้นที่หนึ่งจากอีกพื้นที่หนึ่งขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างสองพื้นที่นั้น ตามรูปแบบสมการ Quadratic Function เป็น IV สำหรับสัดส่วนของแรงงานผู้อพยพย้ายออก และพิจารณาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงแรงงานผู้อพยพย้ายออกต่ออัตราค่าจ้าง ซึ่งเป็น proxy variable สำหรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่แรงงานผู้ย้ายถิ่นได้รับ ผลการศึกษาพบว่าสัดส่วนของแรงงานผู้อพยพย้ายออกไม่มีผลกระทบต่อค่าจ้างทั้งในวิธี Ordinary Least Square (OLS) และ IV แต่กลับมีผลกระทบโดยลดจำนวนชั่วโมงการทำงานของแรงงานโดยเฉลี่ยใน

พื้นที่นั้นๆ ในขณะที่ผลการศึกษาของ Card (2001) พบว่าการย้ายถิ่นมีผลกระทบต่ออัตราค่าจ้างแรงงานในทางอ้อม โดยแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของประชากรในกลุ่มอาชีพหนึ่งต่อจำนวนประชากรทั้งหมดมีผลต่ออัตราค่าจ้างแรงงานของอาชีพนั้นๆ จากการใช้วิธี Instrumental Variable (IV) และใช้ข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากรของประเทศสหรัฐอเมริกาในปีค.ศ. 1990 ซึ่งผลการศึกษาพบว่าหากใช้ตัวแปรการคาดการณ์อัตราค่าจ้างของผู้อพยพย้ายเข้าของผู้ย้ายถิ่นเป็น IV สำหรับตัวแปรสัดส่วนของประชากรดังกล่าวจะพบว่า หากสัดส่วนของประชากรเพิ่มขึ้น อัตราค่าจ้างจะลดลง โดยขนาดของผลกระทบเมื่อประมาณค่าโดยวิธี IV มีมากกว่าและมีความเอนเอียงน้อยกว่าการประมาณค่าโดยวิธี Ordinary Least Square (OLS) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรการคาดการณ์อัตราค่าจ้างของผู้อพยพย้ายเข้ามีผลโดยอ้อมต่ออัตราค่าจ้างแรงงานโดยผ่านตัวแปรสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่มอาชีพ

จากการทบทวนเอกสารดังกล่าว ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าการย้ายถิ่นของแรงงาน คือ ตัวแปรเหตุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างในตลาดแรงงาน หรือเป็นตัวแปรผลซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามอัตราค่าจ้างแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป โดยลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวถูกกำหนดโดยผู้วิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา อย่างไรก็ตาม การทบทวนเอกสารดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน นอกจากปัจจัยด้านอัตราค่าจ้างแรงงานแล้ว ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ อัตราการจ้างงาน หรืออัตราการว่างงาน จำนวนชั่วโมงการทำงาน สัดส่วนของจำนวนผู้อพยพย้ายถิ่นต่อจำนวนประชากรทั้งหมด และตัวแปรที่แสดงถึงความต้องการแรงงาน เช่น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

กลุ่มงานเอกสารที่ศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างพื้นที่ที่ร่วมกับระหว่างภาคอุตสาหกรรม

การศึกษากการย้ายถิ่นของแรงงานส่วนใหญ่จะพบเป็นลักษณะการวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Analysis) ซึ่งก็คือการย้ายถิ่นจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง (place-to-place) แต่เป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งร่วมกับการเปลี่ยนอาชีพระหว่าง 2 ภาคระบบเศรษฐกิจ คือ ภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษากการย้ายถิ่นฐานร่วมกับการย้ายภาคอุตสาหกรรมในการทำงานของแรงงาน ซึ่งการศึกษานี้ การศึกษาของ Linneman & Graves (1983) ได้เป็นที่ยอมรับและถูกอ้างอิงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาอย่างมากมาย เนื่องจากเป็นการศึกษาที่ได้ริเริ่มและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงาน โดยใช้ Multinomial Logit Model (MNL) และแบ่งกลุ่มพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของแรงงานออกเป็นดังนี้ a) กลุ่มที่เปลี่ยนงาน ย้ายที่พักอาศัย และย้ายเมือง b) กลุ่มที่เปลี่ยน ย้ายที่พักอาศัย แต่ไม่ย้ายเมือง c) กลุ่มที่เปลี่ยนงาน ไม่ย้ายที่พักอาศัยและไม่ย้ายเมือง d) กลุ่มที่ไม่เปลี่ยนงาน ย้ายที่พักอาศัยและย้ายเมือง e) กลุ่มที่ไม่เปลี่ยนงาน ไม่ย้ายเมือง แต่ย้ายที่พักอาศัย และ reference category คือ กลุ่มครัวเรือนที่ไม่มีการเปลี่ยนงาน ไม่มีการย้ายที่พักอาศัยและย้ายเมือง โดยใช้แบบสอบถามครัวเรือนในรัฐมิชิแกนในปีค.ศ. 1972 ผลการศึกษาพบว่าแต่ละปัจจัยมีผลกระทบต่อแต่ละกลุ่มพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจแตกต่างกัน อาทิเช่น จำนวนบุตรมีผลกระทบต่อกลุ่ม b) และ c) เนื่องจากจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้นทำให้มีความต้องการรายได้เพิ่มขึ้น แรงงานจึงมีแนวโน้มในการเปลี่ยนงานมากขึ้นแต่ไม่ย้ายที่พักอาศัย หรือย้ายที่พักอาศัยแต่ไม่ย้ายเมือง เนื่องจากจำนวนบุตรได้สะท้อนถึงต้นทุนในการย้ายเพิ่มขึ้นอีกด้วย ในขณะที่อัตราค่าจ้างมีขนาดของผลกระทบมากใน

กลุ่ม a) และ c) แต่มีผลกระทบเพียงเล็กน้อยในกลุ่มอื่นๆ เนื่องจากในสองกลุ่มพฤติกรรมดังกล่าวแรงงานต้องคำนึงอัตราค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าเดิม หรือมีรายได้สุทธิที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในสถานที่ใหม่ได้ หรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

Osberg, Gordon, & Lin (1994) ได้ทำการศึกษาลักษณะคล้ายๆกัน แต่แบ่งกลุ่มแรงงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเปรียบเทียบกลุ่มแรงงานที่มีการย้ายถิ่นระหว่างรัฐ (Inter-regional Mobility) เพียงอย่างเดียว และกลุ่มแรงงานที่มีการเปลี่ยนงานจากภาคอุตสาหกรรมหนึ่งไปยังอีกภาคอุตสาหกรรมหนึ่ง (Inter-industrial Mobility) จากข้อมูลสถิติแรงงานของประเทศแคนาดาในปีค.ศ. 1986/87 โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราค่าจ้างแรงงานของแรงงานในแต่ละกลุ่ม ซึ่งในขั้นตอนนี้ได้แบ่งแรงงานเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่ไม่มีการย้ายถิ่นและเปลี่ยนงาน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่ม Inter-regional Mobility และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่ม Inter-industrial Mobility และผู้วิจัยได้ทำการประมาณค่าแบบจำลองอัตราค่าจ้างแรงงานขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม เช่น ระดับการศึกษา และอายุ ด้วยวิธี OLS และคำนวณผลต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานที่ประมาณได้ระหว่างกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 1 และนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อแรงงานในกลุ่ม Inter-regional Mobility และกลุ่ม Inter-industry Mobility เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นระหว่างทั้งสองกลุ่มดังกล่าว โดยใช้วิธี Bivariate Probit Model ผลการศึกษาพบว่าความแตกต่างของอัตราค่าจ้างดังกล่าวไม่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคอุตสาหกรรม แต่มีผลต่อการย้ายถิ่นระหว่างรัฐ ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ความต้องการชั่วโมง/สัปดาห์การทำงานที่เพิ่มขึ้น จำนวนชั่วโมงที่ไม่ได้ทำงานต่อสัปดาห์ อายุ และการประกันการว่างงาน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นระหว่างรัฐ ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษา เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Shaw (1991) ซึ่งไม่สามารถสรุปผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานต่อการพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน โดยแบ่งกลุ่มพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่น และไม่ย้ายภาคอุตสาหกรรม (reference category) กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มแรงงานที่ย้ายภาคอุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มแรงงานที่ย้ายถิ่นฐานเพียงอย่างเดียว และกลุ่มที่ 4 คือกลุ่มแรงงานที่ย้ายถิ่นฐานและย้ายภาคอุตสาหกรรม โดยใช้ข้อมูลจาก The Panel Study of Income Dynamics Longitudinal Data ของประเทศสหรัฐอเมริการะหว่างปีค.ศ. 1967 – 1974 และใช้ MNLM เพื่อศึกษาผลกระทบของการลงทุนด้านทุนมนุษย์ (Human Capital Investment) ต่อการย้ายถิ่นและย้ายภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน ผลการศึกษาพบว่าการลงทุนเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงาน ลดปริมาณการย้ายถิ่นในทุกๆ กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในส่วนของอัตราค่าจ้างนั้น เนื่องจากผลการศึกษาไม่สามารถอธิบายผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานต่อพฤติกรรมของแรงงานได้อย่างชัดเจน จึงได้มีการแยกวิเคราะห์แบบจำลองอัตราค่าจ้างแรงงานโดยวิเคราะห์ผลกระทบของการลงทุนด้านทุนมนุษย์ต่ออัตราค่าจ้างแรงงาน ซึ่งพบว่าเมื่อมีการลงทุนเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงาน แรงงานจะได้อัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงจำนวนปีของประสบการณ์การทำงานหรือช่วงอายุการทำงานของแรงงานนั่นเอง แต่ไม่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน

สำหรับการศึกษาการย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้องแรงงานในภาคเกษตรกรรม Zhao (1999) ได้เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานใน 3 ทางเลือก ทางเลือกที่ 1 คือ การทำงานในภาคเกษตรกรรมในชนบท (reference category) ทางเลือกที่ 2 คือ การทำงานนอกภาคเกษตรกรรมในชนบท และทางเลือกที่ 3 คือ การย้ายถิ่นไปทำงานที่จังหวัดอื่น โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจ 1,820 ครัวเรือนในจังหวัด Sichuan ประเทศจีนในปีค.ศ. 1995 ผล

การศึกษาจากการใช้ MNLM พบว่าผู้ตัดสินใจย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่นมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ชาย อายุยังน้อย และยังไม่แต่งงาน โดยปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ โอกาสในการได้งานทำนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชนบท แม้ว่าค่าจ้างแรงงานของนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชนบทจะต่ำกว่าค่าจ้างแรงงานในจังหวัดปลายทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แรงงานมีแนวโน้มที่จะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมอยู่ในชนบทมากกว่าการย้ายถิ่น นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Non-economic Forces) มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาทิเช่น การตัดสินใจของครอบครัว และความปลอดภัยของการทำงานในเขตเมือง

ผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นได้แนะนำวิธีการศึกษาที่น่าสนใจต่อผู้วิจัยนั้นคือ MNLM เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่แตกต่างกันของแรงงาน ผู้วิจัยจึงได้เน้นพิจารณาการใช้ MNLM และ Logistic Model อื่นๆ ในการศึกษาพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการศึกษาพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานแบบ place-to-place ดังการศึกษาของ Pavlos & Ferguson (1998) ได้เปรียบเทียบการใช้ Aggregated Spatial Choice Model กับ MNLM เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติการณ์ย้ายถิ่นระหว่างรัฐของประชากรในประเทศแคนาดาในช่วงปีค.ศ. 1990 – 1991 ผลการศึกษพบว่าตัวแปรที่ถูกรวมไว้ในแบบจำลองมีผลต่อพฤติการณ์ย้ายถิ่นทั้งหมด แต่มีขนาดของผลกระทบที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าระยะเวลาการว่างงานและระดับการศึกษาที่สูงขึ้นส่งผลให้ผู้ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น การเป็นผู้มีงานทำ การพักอาศัยอยู่กับครอบครัว เพศหญิง และการมีอายุมากขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่น ซึ่งทั้งสองแบบจำลองให้ผลการประมาณค่าที่ใกล้เคียงกันทั้งขนาดของผลกระทบและระดับ Goodness-of-Fit อย่างไรก็ตาม MNLM ส่งผลให้การประมาณค่าแบบ Log-likelihood Function มีความเอนเอียงน้อยกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า ในขณะที่การศึกษาของ Bover & Arellano (2002) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติการณ์ย้ายถิ่นโดยใช้ MNLM เช่นเดียวกัน แต่ได้ใช้วิธีการประมาณค่าโดย Minimum Distance เปรียบเทียบกับการประมาณค่าแบบ Maximum Likelihood ซึ่งเป็นวิธีการประมาณค่าที่ใช้โดยทั่วไปสำหรับ MNLM อย่างไรก็ตามผลการศึกษาจากทั้ง 2 วิธีนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นระหว่างเมืองของประชากรในประเทศสเปน และแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ไม่ย้ายถิ่น (reference category) กลุ่มที่ย้ายไปเมืองขนาดเล็ก กลุ่มที่ย้ายไปเมืองขนาดกลาง และกลุ่มที่ย้ายไปเมืองขนาดใหญ่ และในแต่ละกลุ่มที่ย้ายถิ่นจะแบ่งย่อยเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ย้ายมาจากเมืองขนาดเล็ก กลุ่มที่ย้ายมาจากเมืองขนาดกลาง และกลุ่มที่ย้ายมาจากเมืองขนาดใหญ่ ในปีค.ศ. 1988, 1989, 1990, และ 1992 ผลการศึกษพบว่าราคาบ้านที่เพิ่มสูงขึ้น เพิ่มปริมาณการย้ายถิ่นจากเมืองขนาดใหญ่เข้าสู่เมืองขนาดเล็กและขนาดกลาง เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถรับภาระต้นทุนด้านที่อยู่อาศัยได้ ในขณะที่อัตราการจ้างงานมีผลต่อปริมาณการย้ายถิ่นจากเมืองขนาดเล็กและขนาดกลางเข้าสู่เมืองขนาดใหญ่เนื่องจากมีโอกาสการจ้างงานสูง และปริมาณงานส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมบริการ และอัตราการว่างงานมีผลต่อการย้ายถิ่นจากเมืองขนาดใหญ่เข้าสู่เมืองขนาดกลาง และขนาดกลางเข้าสู่เมืองขนาดเล็ก แต่ไม่มีผลกระทบต่อผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองขนาดใหญ่ ซึ่งให้ผลสอดคล้องกับตัวแปรอัตราการจ้างงาน

ในการศึกษาด้านพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานนอกจากการใช้ MNLM แล้ว ยังพบว่ามีการใช้ Conditional Logit Model (CLM), และ Mixed Logit Model (MLM) อาทิเช่น การศึกษาของ Davies, Greenwood, & Li (2001) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติการณ์ย้ายถิ่นของประชากรระหว่างรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเปรียบเทียบปีต่อปีเป็นระยะเวลา 11 ปี จากปีค.ศ. 1986/87 ถึงปีค.ศ. 1996/97 โดยใช้ CLM ซึ่งในระยะแรกของ

การศึกษา ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นระหว่างรัฐทั้งหมด 47 รัฐ แต่เนื่องจากผู้วิจัยพบปัญหา Asymptotic Convergence ทำให้ไม่สามารถประมาณค่าแบบจำลองได้ ผู้วิจัยจึงต้องจัดกลุ่มจาก 47 รัฐ เป็น 26 กลุ่ม รัฐ และผลการศึกษาพบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานและรายได้ต่อหัวที่สูงในกลุ่มรัฐปลายทางส่งผลให้จำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่รัฐนั้นๆ เพิ่มขึ้น ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการย้ายถิ่น และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางส่งผลให้มีจำนวนผู้ย้ายถิ่นลดลง โดยแต่ละตัวแปรมีขนาดผลกระทบแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มรัฐ สำหรับผลการศึกษาของ Abreu et al. (2011) ซึ่งใช้ MNLM นั้น ได้มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการณ์ย้ายถิ่นและย้ายภาคอุตสาหกรรม สำหรับผู้จบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในปีค.ศ. 2002/03 ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการตอบแบบสอบถาม 2 ครั้ง ครั้งแรก คือ 6 เดือนหลังจากจบการศึกษา และครั้งที่สองคือ 3.5 ปีหลังจบการศึกษา และได้แบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 (reference category) คือ กลุ่มที่ไม่มีการย้ายถิ่นและย้ายภาคอุตสาหกรรม กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีการย้ายถิ่นแต่ไม่มีการย้ายภาคอุตสาหกรรม กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่ไม่มีการย้ายถิ่น แต่มีการย้ายภาคอุตสาหกรรม และกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มที่มีการย้ายถิ่นและย้ายภาคอุตสาหกรรม ผลการศึกษพบว่าปัจจัยที่ทำให้การย้ายถิ่นในกลุ่มที่ 4 ลดลง ได้แก่ เพศหญิง การเป็นคนผิวสี (Black People) และระดับการศึกษา ปัจจัยที่เพิ่มจำนวนผู้ย้ายถิ่นในกลุ่มที่ 3 คือ การเป็นคนผิวสี และมีเชื้อสายเอเชีย ในขณะที่ระดับการศึกษาจะทำให้จำนวนผู้ย้ายถิ่นในกลุ่มนี้ลดลง และสำหรับปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนผู้ย้ายถิ่นในกลุ่มที่ 2 มีเพียงปัจจัยเดียว คือ การเป็นคนผิวสีซึ่งทำให้จำนวนผู้ย้ายถิ่นในกลุ่มที่ 2 ลดลง อย่างไรก็ตาม ในผลการศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้มีการนำตัวแปรด้านรายได้หรืออัตราค่าจ้างที่แรงงานได้รับมาพิจารณา

การทบทวนเอกสารที่ศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างพื้นที่ร่วมกันระหว่างภาคอุตสาหกรรม นอกจากจะได้พิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อลักษณะพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของแรงงานเพิ่มเติมจากการทบทวนเอกสารในกลุ่มแรกแล้ว ยังได้พิจารณาถึงแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาที่เหมาะสมต่อการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ดังกล่าวด้วย สำหรับปัจจัยที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม ได้แก่ กลุ่มตัวแปรที่สะท้อนถึงลักษณะบุคคลของแรงงาน (Individual Characteristics) อาทิเช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และกลุ่มตัวแปรที่สะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัย (Living Costs) อาทิเช่น ราคาที่อยู่อาศัย ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนการย้ายถิ่น ในด้านแบบจำลองที่นิยมใช้ในการศึกษา ได้แก่ MNLM, CLM และ MLM พบว่าในแต่ละแบบจำลองสามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่นได้สอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่าการใช้แบบจำลองใดก็ตามใน 3 แบบจำลองดังกล่าวจะให้ผลการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม แต่ละแบบจำลองมีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการอธิบายพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจที่แตกต่างกัน ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาเพื่อให้การใช้แบบจำลองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบจำลอง MNLM โดยเหตุผลสำคัญของการเลือกแบบจำลองนี้จะอธิบายโดยละเอียดในส่วนของการเปรียบเทียบวิธีศึกษาวิจัยต่อไป

กลุ่มงานเอกสารที่ศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย

การศึกษาด้านการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทยส่วนใหญ่นำเรื่องแรงงานต่างด้าว เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลภายในประเทศ โดยเฉพาะข้อมูลของแรงงานในภาคเกษตรกรรม การศึกษาที่เน้นพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของแรงงาน คือ การศึกษาของ Yang (2004) ซึ่งศึกษาความไม่เท่าเทียมกันของรายได้กับการย้ายถิ่นในประเทศไทย

โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2531 – 2543 ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.และความไม่เท่าเทียมกันของรายได้มีลักษณะแบบผกผัน กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ทม. 1% จะลดสัดส่วนรายได้เฉลี่ยในทม. ต่อรายได้เฉลี่ยทั่วประเทศ 0.058% เนื่องจากแรงงานได้ส่งเงินและสิ่งของกลับไปยังบ้านเกิด จึงสามารถลดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ และผลการศึกษาที่สำคัญ คือ หากอัตราความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างทม.และจังหวัดบ้านเกิดเพิ่มขึ้น 10% จะเพิ่มสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นออกจากจังหวัดนั้นๆ เข้าสู่ทม.ประมาณ 8.7% แสดงให้เห็นว่าอัตราค่าจ้างแรงงานมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงาน Yamauchi & Tanabe (2008) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ทม.เช่นเดียวกัน แต่เน้นการศึกษาผลกระทบของแรงงานผู้ย้ายถิ่นอันไม่ใช่กลไกตลาด (Non-market Networks) ระหว่างแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.น้อยกว่า 1 ปี (ผู้ย้ายถิ่นใหม่) และมากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี (ผู้ย้ายถิ่นล่องหน้า) จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในปีพ.ศ. 2537 – 2539 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานผู้ย้ายถิ่นทั้ง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยได้ใช้อัตราส่วนจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.จากจังหวัดหนึ่งต่อความน่าจะเป็นของการจ้างงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.จากจังหวัดอื่นๆ ทั้งหมด ผลการศึกษาจากการใช้ Probit Model พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานผู้ย้ายถิ่นที่มาจากจังหวัดเดียวกันส่งผลให้ความน่าจะเป็นของการได้งานของแรงงานผู้ย้ายถิ่นใหม่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากมีจำนวนแรงงานผู้ย้ายถิ่นจากจังหวัดนั้นๆ เพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่งจะลดระดับโอกาสของการจ้างงานสำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นใหม่ แต่เพิ่มระดับโอกาสของการจ้างงานสำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นเก่า ซึ่งเป็นผลกระทบจากการมีแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.มากเกินไป แสดงให้เห็นว่าอัตราการจ้างงานและจำนวนผู้ย้ายถิ่นส่งผลกระทบต่อการได้งานของผู้ย้ายถิ่นใหม่และผู้ย้ายถิ่นล่องหน้า

สำหรับการศึกษาที่ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) Amare et al. (2012) ได้จัดทำ panel data จากการเก็บข้อมูล 2,000 คราวเรือนในช่วงปีพ.ศ. 2551 ถึงปีพ.ศ. 2553 ในจังหวัดบุรีรัมย์ นครพนม และอุบลราชธานี และติดตามข้อมูลผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.จำนวน 650 คนในปีพ.ศ. 2551 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจส่งสมาชิกในครัวเรือนย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.เพื่อหางานทำ และใช้ Probit Model ในการวิเคราะห์ผลการศึกษา ซึ่งพบว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและระดับรายได้ของครัวเรือนที่น้อยลงจะส่งผลให้ระดับความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ความห่างไกลของชนบทและคุณภาพของมาตรฐานการรักษาพยาบาลในเขตเมืองจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน และจากการใช้การประมาณค่า difference-in-difference matching เพื่อเปรียบเทียบระดับรายได้เฉลี่ยระหว่างครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นและไม่มีผู้ย้ายถิ่น พบว่าครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นจะมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 17% ถึง 22% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากข้อมูลสำรวจเดียวกัน Junge, Revilla Diez, & Schatzl (2013) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายกลับสู่ภูมิลำเนาของแรงงาน โดยใช้วิธี MNLM และได้แบ่งกลุ่มพฤติกรรมกรายถิ่นใจออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก (Reference Category) คือ กลุ่มแรงงานที่ตัดสินใจย้ายถิ่นต่อไปจังหวัดอื่น กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มแรงงานที่ย้ายกลับสู่ภาคภูมิลำเนา และกลุ่มที่สาม คือ กลุ่มแรงงานที่ย้ายกลับสู่จังหวัดภูมิลำเนา ผลการศึกษาพบว่าอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การมีครอบครัวอยู่ที่ภูมิลำเนา และการกระจายตัวของภาคการบริการที่เพิ่มขึ้นในชนบท จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการย้ายกลับสู่จังหวัดภูมิลำเนา ในขณะที่เพศชาย การมีครอบครัวอยู่ที่ภูมิลำเนา การกระจายตัวของภาคการบริการที่เพิ่มขึ้นในชนบท และการเจริญเติบโตของนอกภาคเกษตรกรรมในชนบท จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการย้ายกลับสู่ภาคภูมิลำเนา และเป็นที่น่าสนใจว่าระดับรายได้ไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการย้ายกลับเข้าสู่ภาคหรือ

จังหวัดภูมิลำเนาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าระดับรายได้ของครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นกลับเข้ามาจะต่ำกว่าระดับรายได้ของครัวเรือนที่ไม่มีผู้ย้ายถิ่นกลับเข้ามาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นมีระดับรายได้โดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้ย้ายถิ่นตั้งแต่ก่อนการตัดสินใจย้ายถิ่น และมีความเป็นไปได้ว่าหากครัวเรือนไม่มีสมาชิกผู้ตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อไปหางานทำ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเหล่านี้อาจต่ำกว่าที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน จึงสรุปได้ว่าผลการศึกษาไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของอัตราค่าจ้างต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นในลักษณะ pull factor แต่เป็นในลักษณะ push factor กล่าวคือ ระดับความยากจนเป็นส่วนผลักดันให้สมาชิกอย่างน้อยหนึ่งคนในครัวเรือนตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อหางานทำและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน ส่งผลให้ระดับรายได้ของครัวเรือนที่มีสมาชิกย้ายถิ่นสูงกว่ารายได้ของครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกย้ายถิ่นโดยเฉลี่ย

ในการทบทวนเอกสารในกลุ่มงานเอกสารที่ศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นไม่แตกต่างจากการทบทวนเอกสารในกลุ่มแรก นั่นคือ ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรที่สะท้อนถึงลักษณะบุคคลของแรงงาน (Individual Characteristics) และกลุ่มตัวแปรทางเศรษฐกิจ (Economic Variables) ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการแรงงานหรือโอกาสในการจ้างงาน

กล่าวโดยสรุป การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม ทำให้นักวิจัยได้ศึกษาแนวทางในการเลือกตัวแปรและแบบจำลองที่เหมาะสมต่อการอธิบายพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงาน โดยตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงาน แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มตัวแปรที่สะท้อนถึงลักษณะบุคคลของแรงงาน (Individual Characteristics) อาทิเช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรวมถึงอัตราค่าจ้างแรงงาน กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มตัวแปรที่สะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัย (Living Costs) อาทิ เช่น ราคาที่อยู่อาศัย ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนการเดินทาง และกลุ่มที่สาม คือ กลุ่มตัวแปรทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการแรงงาน และโอกาสในการได้งานทำของแรงงาน อาทิเช่น อัตราการว่างงาน สำหรับแบบจำลองที่เหมาะสมต่อการอธิบายพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้แบบจำลอง MNLM โดยเหตุผลสำคัญของการเลือกแบบจำลองนี้จะอธิบายโดยละเอียดในส่วนของระเบียบวิธีศึกษาวิจัยต่อไป

2.2 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการณ์เคลื่อนย้ายของแรงงานระหว่างจังหวัดและระหว่าง 2 ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และศึกษาถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจาก 2 โครงการ คือ การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร และการสำรวจภาวะการทำงาน of ประชากร สาเหตุสำคัญที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลทั้งสองโครงการนั้นคือในการศึกษารั้งนี้จำเป็นต้องใช้ข้อมูลรายได้ของแรงงานเพื่อคำนวณอัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนของแรงงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจภาวะการทำงาน of ประชากร แต่ข้อมูลการย้ายถิ่นของกลุ่มแรงงานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร โดยในช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547 และช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 ทั้ง 2 โครงการได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกันในช่วงไตรมาสที่ 4 นั่นคือ เดือนตุลาคมถึงธันวาคม จึงทำให้การศึกษานี้จำเป็นต้องเลือกข้อมูลเฉพาะในช่วง

ไตรมาสที่ 4 เพื่อรวบรวมข้อมูลการย้ายถิ่นและข้อมูลลักษณะบุคคลที่รวมถึงอัตราค่าจ้างของแรงงานที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547 แบบสอบถามไม่มีการเก็บข้อมูลสถานะการทำงานก่อนย้ายถิ่น และหลังจากปีพ.ศ. 2551 การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร และการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ได้มีการเปลี่ยนแบบสอบถามในทั้งสองโครงการ โดยแบบสอบถามการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในไตรมาสที่ 4 ตอนที่ 6 ได้เน้นการสำรวจการเคลื่อนย้ายกลุ่มแรงงานด้วยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยเฉพาะ และแบบสอบถามการย้ายถิ่นได้เน้นการสำรวจการย้ายถิ่นในด้านสถานะทางสังคมซึ่งไม่มีคำถามด้านรายได้ ดังนั้นในช่วงปีพ.ศ. 2554 และ 2555 จึงใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเพียงอย่างเดียว

เนื่องจากความแตกต่างของข้อมูลดังกล่าว ในการศึกษาครั้งนี้จึงจำเป็นต้องแบ่งการวิเคราะห์(ในแต่ละแบบจำลอง) ออกเป็น 3 ช่วงเวลา

ช่วงที่ 1 คือ การศึกษาในปีพ.ศ. 2545 และ 2547 เนื่องจากในช่วงปีนี้ไม่มีการสำรวจสถานะการทำงานก่อนการย้ายถิ่น ขอบเขตการศึกษาในช่วง 2 ปีนี้จึงจำกัดอยู่ที่การย้ายถิ่นทางภูมิศาสตร์ (Geographical Migration) นั่นคือไม่สามารถพิจารณาพร้อมกับการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรมได้ ดังนั้นนิยามของแรงงานผู้ย้ายถิ่น คือ แรงงานผู้ย้ายถิ่นมาอยู่ในจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบันในระยะเวลาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี

ช่วงที่ 2 คือ การศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 ซึ่งมีข้อมูลสมบูรณ์สำหรับการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ดังนั้นในช่วงปีดังกล่าวจึงมีขอบเขตการศึกษาเพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานทั้งทางภูมิศาสตร์ และระหว่างภาคอุตสาหกรรม และนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อสรุปทุกวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ โดยนิยามของแรงงานในช่วงปีการศึกษานี้ คือ แรงงานผู้ย้ายถิ่นมาอยู่ในจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน และเปลี่ยนงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมปัจจุบัน ในระยะเวลาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี

ช่วงที่ 3 คือ การศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 แม้ว่าในช่วงนี้มีข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การศึกษาพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานทั้งทางภูมิศาสตร์ และระหว่างภาคอุตสาหกรรมได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีการเปลี่ยนคำถามในแบบสอบถามจาก “เดือนและพ.ศ.ที่ย้ายเข้ามาอยู่เทศบาล/หมู่บ้านนี้” เป็น “งานที่ทำในปัจจุบัน ทำมานานเท่าไร” ดังนั้น นิยามของแรงงานในช่วงปีการศึกษานี้ คือ แรงงานผู้ย้ายถิ่นเพื่อมาทำงานในภาคอุตสาหกรรมปัจจุบัน ในระยะเวลาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี แรงงานอาจมีการอยู่อาศัยในจังหวัดปัจจุบันน้อยกว่า หรือมากกว่า หรือเท่ากับ 1 ปีก็ได้ และนอกจากนี้ เนื่องจากแบบสอบถามได้ถูกเปลี่ยนเพื่อเจาะจงที่กลุ่มตัวอย่างแรงงาน การย้ายถิ่นของแรงงานจึงครอบคลุมถึงความต้องการเปลี่ยนงานเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ช่วงที่ 1 และ 2 แบบสอบถามได้ครอบคลุมถึงเหตุผลการย้ายถิ่นนอกเหนือจากความต้องการเปลี่ยนงานด้วย อาทิเช่น ต้องการดูแลสุขภาพในครอบครัว เป็นต้น

ขอบเขตของระยะเวลาน้อยกว่า หรือมากกว่า หรือเท่ากับ 1 ปีที่กล่าวมาในสามช่วงการศึกษาดังกล่าว หมายถึง ช่วงเดือนตุลาคมในปีก่อนสัมภาษณ์ถึงเดือนกันยายนในปีที่สัมภาษณ์ อาทิเช่น ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์แรงงานในปีพ.ศ. 2551 แรงงานผู้ย้ายถิ่น คือแรงงานที่ย้ายถิ่นและเปลี่ยนงานในช่วงตุลาคมปีพ.ศ. 2550 ถึงกันยายนปีพ.ศ. 2551 เป็นต้น

ในส่วนของนิยามการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรม ในการศึกษานี้หมายถึงการย้ายถิ่นระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในประเทศ ซึ่งการแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นไปตามนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จากการแบ่งของ Thailand Standard Industrial Classification (TSIC) 2009 โดยภาคเกษตรกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมหมวดใหญ่ A ได้แก่ เกษตรกรรม การป่าไม้ และประมง และกลุ่มนอกภาคเกษตรกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมหมวดใหญ่ B – U (ภาคผนวก ก.)

สำหรับขอบเขตของกลุ่มประชากรตัวอย่าง เนื่องการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ได้แบ่งกลุ่มผู้มีงานทำออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนายจ้าง กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง กลุ่มผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง กลุ่มลูกจ้างรัฐบาล กลุ่มลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ กลุ่มลูกจ้างเอกชน และกลุ่มของผู้รวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งในทั้ง 7 กลุ่มนี้ การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรได้สอบถามรายได้ และ/หรือ ค่าจ้างรายวัน/รายชั่วโมง/รายเดือน เฉพาะในกลุ่มลูกจ้าง ได้แก่ ลูกจ้างรัฐบาล ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างเอกชน และเนื่องจากในการศึกษานี้เน้นศึกษาความสัมพันธ์ของการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างของแรงงาน ดังนั้นขอบเขตการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นเฉพาะกลุ่มลูกจ้าง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับการศึกษาพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างและปัจจัยต่างๆทางเศรษฐกิจล้วนมีผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มประชากรดังกล่าว และจากตารางที่ 2.1 แสดงถึงจำนวนตัวอย่างในการศึกษานี้ ซึ่งมีจำนวนระหว่าง 0.7 – 1.3 ล้านคน โดยกลุ่มแรงงานลูกจ้างเอกชนมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นสูงสุด และในกลุ่มนี้ประกอบด้วยลูกจ้างเอกชนในภาคเกษตรกรรมประมาณ 13 – 22% ของจำนวนแรงงานลูกจ้างเอกชนทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มแรงงานรัฐวิสาหกิจมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นต่ำสุด อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการวิเคราะห์จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะน้อยลง เนื่องจากบางรายไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน อาทิเช่น ไม่สามารถระบุจังหวัดก่อนย้าย หรือสถานะการทำงานก่อนย้ายได้ เป็นต้น

ตารางที่ 2.1 จำนวนผู้มีงานทำไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามกลุ่มผู้มีงานทำ (หน่วย: คน)

กลุ่มผู้มีงานทำ	จำนวนผู้ไม่ย้ายถิ่น									จำนวนผู้ย้ายถิ่น								
	2545	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555	2545	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555
นายจ้าง	1,122,161	1,127,710	1,233,616	1,081,504	1,060,207	1,034,189	1,051,450	9,828	16,875	32,466	52,009	35,894	25,548	21,407	14,944	18,682	10,679	19,333
ผู้ประกอบการกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	10,291,797	10,323,392	10,787,978	11,338,504	11,432,913	11,715,422	11,692,872	263,170	239,903	374,096	489,894	391,453	230,297	246,629	267,292	230,945	320,473	407,198
ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	7,815,399	7,260,915	7,270,251	7,476,288	7,574,242	8,097,810	7,159,964	261,406	294,270	508,214	467,780	394,379	256,966	287,112	269,305	234,792	224,010	252,453
ลูกจ้างรัฐบาล	2,199,054	2,326,927	2,609,810	2,656,935	2,790,264	2,815,931	2,960,549	120,364	110,847	108,883	168,906	84,059	90,971	63,821	55,763	65,264	82,152	91,480
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	338,765	334,776	318,027	315,836	342,680	341,306	329,390	11,989	10,079	7,456	16,395	8,477	8,120	7,488	5,426	4,215	6,932	4,309
ลูกจ้างเอกชน	10,505,037	11,864,978	12,173,351	12,170,876	12,429,342	12,528,465	13,316,531	750,111	833,515	963,152	1,467,656	986,033	824,302	790,884	662,353	675,821	936,411	1,190,218
ผู้รวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ	25,986	47,879	35,656	47,518	36,100	48,075	54,310	695	217	4,004	7,148	1,431	1,233	3,103	-	2,684	4,203	6,379
รวม	32,298,199	33,286,577	34,428,689	35,087,461	35,665,748	36,581,198	36,565,066	1,417,563	1,505,706	1,998,271	2,669,788	1,901,726	1,437,437	1,420,444	1,275,083	1,232,403	1,584,860	1,971,370

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

กล่าวโดยสรุป ในการศึกษาครั้งนี้ขอบเขตการศึกษานั้นเฉพาะกลุ่มลูกจ้าง ได้แก่ ลูกจ้างรัฐบาล ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างเอกชน ในกลุ่มภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม โดยใช้ข้อมูลการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร และการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลา ช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547 ช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 และปีพ.ศ. 2554 – 2555

ในแต่ละช่วงเวลาจะประกอบด้วยวิเคราะห์ 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มแรงงานจะถูกแบ่งกลุ่มเพื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น ดังตารางที่ 2.2 ในปีพ.ศ. 2545 และ 2547 เนื่องจากไม่มีข้อมูลการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรม แต่มีข้อมูลการทำงานในภาคอุตสาหกรรมปัจจุบันของแรงงาน ดังนั้นพฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานจึงถูกแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กล่าวคือ แรงงานมีทั้งหมด 4 ทางเลือก ได้แก่ ทางเลือกที่ 1 คือ แรงงานที่ไม่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 2 คือ แรงงานที่ไม่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 3 คือ แรงงานที่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม และทางเลือกที่ 4 คือ แรงงานที่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม จากลักษณะการแบ่งกลุ่มดังกล่าวทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่นแตกต่างกันระหว่างแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมหรือไม่ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นแล้ว ผู้วิจัยจะเน้นพิจารณาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้ย้ายถิ่นในขั้นตอนที่ 2 นั่นคือการพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกภาคหรือจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน โดยผู้ย้ายถิ่นในช่วงปีการศึกษานี้จะประกอบด้วย 5 ทางเลือกในระดับภาค นั่นคือ กทม. ภาคกลาง(ไม่รวมกทม.) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉิยงเหนือ และภาคใต้ และ 76 ทางเลือกในระดับจังหวัด นั่นคือ 76 จังหวัดในประเทศไทย

สำหรับในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 และช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 แม้ว่าค่านิยมของผู้ย้ายถิ่นใน 2 ช่วงเวลานี้จะแตกต่างกัน แต่ลักษณะพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกทางเลือกไม่มีความแตกต่างกัน โดยแรงงานจะต้องเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งในช่วงเวลาการศึกษาดังกล่าวได้มีการบันทึกข้อมูลจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมปลายทางและต้นทาง ดังนั้นในการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในขั้นตอนแรก พฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานจึงถูกแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม กล่าวคือ แรงงานมีทั้งหมด 6 ทางเลือก ได้แก่ ทางเลือกที่ 1 คือแรงงานที่ไม่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 2 คือแรงงานที่ไม่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 3 คือแรงงานที่ย้ายถิ่นและเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมจากภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 4 คือแรงงานที่ย้ายถิ่นและเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมจากนอกภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 5 คือแรงงานที่ย้ายถิ่นและเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมจากภาคเกษตรกรรม และทางเลือกที่ 6 คือแรงงานที่ย้ายถิ่นและเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมจากนอกภาคเกษตรกรรม จะเห็นได้ว่าการแบ่งกลุ่มในช่วงปีการศึกษานี้จะทำให้เห็นความแตกต่างชัดเจนในการตัดสินใจย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรม และจึงนำไปสู่การพิจารณาพฤติกรรมการตัดสินใจเฉพาะกลุ่มย้ายถิ่น ซึ่งถูกพิจารณาเช่นเดียวกับในช่วงปีการศึกษาแรกในขั้นตอนที่สอง นั่นคือ การตัดสินใจเลือกทางเลือกในระดับภาคและในระดับจังหวัด โดยมีการพิจารณาการตัดสินใจเลือกทางเลือกในระดับภาคร่วมกับการเลือกภาคอุตสาหกรรมเพิ่มเติม นั่นคือ แรงงานจะมี 10 ทางเลือก เนื่องจากการพิจารณาในระดับภาค ประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉิยงเหนือ และภาคใต้ และในแต่ละภาคประกอบด้วย 2 ภาคอุตสาหกรรม จึงมีทั้งหมด 10 ทางเลือก ซึ่งการพิจารณาในลักษณะนี้สามารถทำได้ใน

ระดับจังหวัด นั่นคือ แรงงานจะมีทั้งหมด 152 ทางเลือก (76 จังหวัด x 2 ภาคอุตสาหกรรม) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากจำนวนตัวอย่างที่เลือกบางตัวเลือกในทั้งหมด 152 ทางเลือกมีจำนวนน้อยเกินไป แบบจำลองจึงไม่สามารถประมาณค่าสัมประสิทธิ์ได้ ยกเว้นในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 เนื่องจากกลุ่มประชากรแรงงานได้ตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยสาเหตุของการทำงาน จึงทำให้จำนวนตัวอย่างค่อนข้างกระจายไปในแต่ละทางเลือก โดยรายละเอียดในส่วนนี้จะกล่าวถึงในส่วนของการผลการวิเคราะห์ต่อไป

ตารางที่ 2.2 การแบ่งกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นระหว่างจังหวัดและระหว่างภาคอุตสาหกรรม

กลุ่มที่	ปีพ.ศ. 2545 และ 2547			ช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 และช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 ^{1/}						
	Moved to another province	Staying in Ag	Staying in Non-ag	Moved to another province	Staying in Ag	Staying in Non-ag	Moved from Ag to Non-ag	Moved from Non-ag to Ag	Moved from Ag to Ag	Moved from Non-ag to Non-ag
1	x	/	x	x	/	x	x	x	x	x
2	x	x	/	x	x	/	x	x	x	x
3	/	/	x	/	x	x	/	x	x	x
4	/	x	/	/	x	x	x	/	x	x
5	N/A			/	x	x	x	x	/	x
6	N/A			/	x	x	x	x	x	/

หมายเหตุ: / หมายถึง ไม่ใช่ x หมายถึง ใช่ 1/ สำหรับปีพ.ศ. 2554 – 2555 กลุ่มแรงงานที่ย้ายถิ่น คือ กลุ่มแรงงานผู้ย้ายถิ่นด้วยสาเหตุของการทำงานเท่านั้น ที่มา: จากการคำนวณ

สำหรับแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ Multinomial Logit Model เนื่องจากแบบจำลองมีความเหมาะสมต่อการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกทางเลือกหนึ่งทางเลือก ระหว่างทางเลือกต่างๆ ที่มากกว่าหนึ่งทางเลือก ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในส่วนของการระเบียบวิธีวิจัย นอกจากนี้ การวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองดังกล่าว แม้ว่าจะมีการแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 3 ช่วงเวลา แต่ลักษณะการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Analysis) ในแต่ละปี นั่นคือ นักวิจัยได้ตั้งสมมติฐานกำหนดให้พฤติกรรมแรงงานมีการตัดสินใจแบบทันที คือ การตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งระหว่างทางเลือกต่างๆ แบบทันที ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (Simultaneous Decisions) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลแรงงานผู้ย้ายถิ่น สำนักงานสถิติได้ทำการสำรวจจากผู้อยู่อาศัย ณ พื้นที่ปัจจุบันต่ำกว่า 1 ปี จึงกล่าวได้ว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในการวิจัยครั้งนี้ คือ การตัดสินใจในช่วงระหว่าง 1 ปี ก่อนการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.3 ระเบียบวิธีวิจัยและทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบจำลอง Multinomial Logit Model (MNL) ของ Luce (1959) เนื่องจากแบบจำลองนี้เหมาะสำหรับการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง หากบุคคลมีทางเลือกมากกว่า 1 ทางเลือก การศึกษาในครั้งนี้แรงงานมีทางเลือกไม่เพียงแต่ย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่น แต่

ประกอบด้วยหากย้ายถิ่นแล้ว จะย้ายไปสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม หรือหากตัดสินใจไม่ย้ายถิ่น ทำให้มียังคงเลือกที่จะอยู่ในภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมในสถานที่ที่ไม่ย้ายถิ่น ตามลักษณะการแบ่งกลุ่มพฤติกรรมการตัดสินใจดังได้กล่าวในขอบเขตการศึกษา ซึ่งแบบจำลอง MNLM เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมตัดสินใจของหน่วยบุคคลในระบบเศรษฐกิจ โดยการเปรียบเทียบระดับอรรถประโยชน์ในการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งระหว่างทางเลือกต่างๆ (Wooldridge, 2010) แบบจำลองอรรถประโยชน์นี้ เรียกว่า Additive Random Utility Model (ARUM) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

$$U_{ij} = V_{ij} + \varepsilon_{ij} \quad ; j = 0, \dots, m \quad (2.1)$$

เมื่อ U_{ij} คือ ระดับอรรถประโยชน์ของบุคคล i ในการเลือกทางเลือก j , V_{ij} คือ ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคล i ในการเลือกทางเลือก j และ ε_{ij} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (Error Terms) เนื่องจากเราไม่สามารถสังเกตได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางเลือกจะส่งผลกระทบต่อระดับอรรถประโยชน์อย่างไร แต่เราทราบได้ว่าอรรถประโยชน์ที่ได้รับเกิดจากผลรวมของอรรถประโยชน์ระหว่างทางเลือกที่ได้เลือกและไม่ได้เลือก โดยระดับอรรถประโยชน์ของทางเลือกที่ได้เลือกนั้นมีมากกว่าทางเลือกที่ไม่ได้เลือกโดยเปรียบเทียบ และก่อให้เกิดระดับอรรถประโยชน์สูงสุด หากกำหนดให้ U_i^* คือ ระดับอรรถประโยชน์สูงสุดจากการเลือกทางเลือกต่างๆ ที่หน่วยบุคคล i มีอยู่ นั่นคือ

$$U_i^* = \operatorname{argmax}(U_{i0}^*, U_{i1}^*, \dots, U_{im}^*) \quad (2.2)$$

และเนื่องจากเราไม่สามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงของระดับอรรถประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงทางเลือก เราจึงใช้ค่าความน่าจะเป็นในการเลือกหนึ่งทางเลือกของแต่ละบุคคล จากทางเลือกต่างๆทั้งหมดที่แต่ละบุคคลเผชิญอยู่ เพื่อศึกษา ลักษณะของพฤติกรรมการตัดสินใจ นั่นคือ แนวคิดของแบบจำลอง MNLM และ Conditional Logit Model (CLM) ซึ่งความแตกต่างของทั้ง 2 แบบจำลองนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของหน่วยบุคคลนั้นผันแปรไปตามทางเลือกหรือไม่ Cameron & Trivedi (2005) ได้ยกตัวอย่างพฤติกรรมกร้ายถิ่นในการเลือกตกปลาระหว่างการตกปลาที่หาด สะพานปลา ในพื้นที่ส่วนตัว หรือซื้อใบอนุญาตตกปลา ซึ่งพบว่าต้นทุนในการตกปลาและอัตราในการได้ปลาแปรผันตามสถานที่ หากเรียงลำดับจากน้อยไปมากทั้งในส่วนของคุณทุนและอัตราในการได้ปลา ผลการเรียงลำดับคือ ชายหาด สะพานปลา พื้นที่ส่วนตัว และการมีใบอนุญาตตกปลา หากปัจจัยมีลักษณะของความสัมพันธ์ดังกล่าว ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นทุนในการตกปลาและอัตราในการได้ปลาจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างทางเลือกต่างๆ ในกรณีนี้ $V_{ij} = X'_{ij}\beta$ อาทิเช่น ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นทุนในการตกปลา มีค่าน้อยกว่า 0 นั้นหมายถึง หากต้นทุนในทางเลือกใดเลือกหนึ่งเพิ่มขึ้น ค่าความน่าจะเป็นของการเลือกทางเลือกนั้นๆ จะลดลง และเพิ่มความน่าจะเป็นของการเลือกทางเลือกอื่นๆ ที่เหลืออยู่ ในกรณีนี้ควรใช้ CLM ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต้นทุนในการตกปลาและอัตราในการได้ปลาต่อพฤติกรรมกร้ายถิ่นในการเลือกสถานที่ตกปลา สำหรับการใช้อยู่ MNLM ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของหน่วยบุคคลจะไม่ผันแปรไปตามทางเลือก แต่จะมีผลต่อการตัดสินใจแตกต่างกันในแต่ละทางเลือก ในกรณีนี้ $V_{ij} = X'_i\beta_j$ อาทิเช่น รายได้ของแต่ละบุคคลไม่ผันแปรไปตามทางเลือกในการเลือกสถานที่ตกปลา และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านรายได้ต่อทางเลือกสถานที่ตกปลา ชายหาด สะพานปลา พื้นที่ส่วนตัว และการมีใบอนุญาต มีค่าเท่ากับ 0, -0.143, 0.092, และ -0.032 ตามลำดับ การที่ค่าสัมประสิทธิ์ของชายหาดมีค่าเป็นศูนย์

หมายถึง กลุ่มพฤติกรรมกรตัดสินใจเลือกขายหาตเป็นสถานที่ตกปลา คือกลุ่มอ้างอิง (Reference Category) ซึ่งถูกใช้ในการเปรียบเทียบความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกทางเลือกอื่นๆ อาทิเช่น จากการค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวสำหรับสะพานปลาและการซื้อใบอนุญาตมีค่าเป็นลบ หรือน้อยกว่าศูนย์ นั่นคือ หากรายได้ของหน่วยบุคคลเพิ่มขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเลือกตกปลาที่สะพานปลาและการซื้อใบอนุญาตตกปลา แต่จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเลือกตกปลาที่ขายหาตแทน สำหรับพื้นที่ส่วนตัวที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก หรือมากกว่าศูนย์ นั่นคือ หากรายได้ของหน่วยบุคคลเพิ่มขึ้นจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเลือกตกปลาในพื้นที่ส่วนตัว แต่จะลดความน่าจะเป็นในการตกปลาที่ขายหาต เป็นต้น สำหรับอีกหนึ่งแบบจำลองที่สามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมกรตัดสินใจเลือกหนึ่งทางเลือกระหว่างทางเลือกต่างๆ คือ Mixed Logit Model (MLM) ซึ่งแบบจำลองนี้จะใช้ในกรณีที่ปัจจัยที่อยู่ในแบบจำลองนั้นประกอบด้วยปัจจัยที่ผันแปรและไม่ผันแปรไปตามแต่ละทางเลือก ดังนั้น จากลักษณะความแตกต่างกันของทั้ง 3 แบบจำลอง นักวิจัยจึงเลือกใช้แบบจำลอง MNLM เนื่องจากตัวแปรที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์นั้นไม่ผันแปรตามแต่ละทางเลือก แต่ให้ผลกระทบที่แตกต่างกันในแต่ละทางเลือกของการตัดสินใจของแรงงาน จึงทำให้สามารถเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในแต่ละทางเลือก ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 คือ การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรตัดสินใจย้ายถิ่น โดยเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น โดยกลุ่มผู้ตัดสินใจไม่ย้ายถิ่นเป็นกลุ่มอ้างอิง ซึ่งจะทำให้ทราบว่าการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยใดส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยในขั้นตอนนี้กลุ่มทางเลือกได้แสดงในตารางที่ 2.1 ในส่วนของขอบเขตการศึกษา ซึ่งสามารถแสดงระดับบรรทัดประโยชน์ (U_{ijk}) และค่าความน่าจะเป็นของแรงงาน i ผู้เลือกทางเลือก j และ k (p_{ijk}) พร้อมๆกันดังนี้

$$U_{ijk} = X'_i \beta_{jk} + X'_{ijk} \delta_{jk} + \varepsilon_{ijk} \quad (2.3)$$

$$p_{ijk} = \Pr(y_{1i} = j, y_{2i} = k | x) = \frac{\exp(X'_i \beta_{jk} + X'_{ijk} \delta_{jk})}{\sum_{n=1}^2 \sum_{m=1}^{2,3} \exp(X'_i \beta_{mn} + X'_{imn} \delta_{mn})} \quad (2.4)$$

โดย X'_i คือ เวกเตอร์ของตัวแปรลักษณะบุคคล (Individual Characteristics), X'_{ijk} คือ เวกเตอร์ของตัวแปรแสดงคุณลักษณะของทางเลือก ได้แก่ คุณลักษณะของแต่ละจังหวัด(ภาค)ร่วมกับภาคอุตสาหกรรม β, δ, γ คือ กลุ่มค่าสัมประสิทธิ์ และ ε คือค่าความคลาดเคลื่อน สำหรับตัวบ่งชี้ทางเลือกนั้น คือค่าพารามิเตอร์ j และ k ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละช่วงปีการศึกษา ในช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547 ค่าพารามิเตอร์ j คือตัวบ่งชี้ทางเลือกย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่น นั่นคือ $j = 1$ หากแรงงานตัดสินใจไม่ย้ายถิ่น และ $j = 2$ หากแรงงานตัดสินใจย้ายถิ่น ค่าพารามิเตอร์ k คือตัวบ่งชี้ทางเลือกภาคอุตสาหกรรม นั่นคือ $k = 1$ คือ แรงงานเลือกอยู่ภาคเกษตรกรรม และ $k = 2$ คือ แรงงานเลือกอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้นแรงงานจึงมีทางเลือกทั้งหมด 4 ทางเลือก สำหรับในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 และปีพ.ศ. 2554 - 2555 ค่าพารามิเตอร์ $j = 1$ หากแรงงานตัดสินใจไม่ย้ายถิ่นและไม่เปลี่ยนงาน $j = 2$ หากแรงงานตัดสินใจย้ายถิ่นและเปลี่ยนงานโดยย้ายระหว่างภาคอุตสาหกรรม และ $j = 3$ หากแรงงานตัดสินใจย้ายถิ่นและเปลี่ยนงานโดยไม่ย้ายระหว่างภาคอุตสาหกรรม และ $k = 1$ คือ แรงงานเลือกอยู่ภาคเกษตรกรรม และ $k = 2$ คือ แรงงานเลือกอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้นแรงงานจึงมีทางเลือกทั้งหมด 6 ทางเลือก

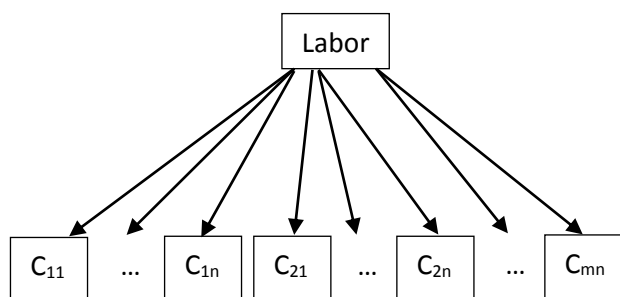
ขั้นตอนที่ 2 คือ การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่นในแต่ละจังหวัดและภาคอุตสาหกรรม โดยกลุ่มผู้ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้าสู่ทม.เพื่อทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเป็นกลุ่มอ้างอิง เนื่องจากทม.เป็นจังหวัดที่มีกิจกรรมนอกภาคเกษตรกรรมสูงที่สุดและมีความต้องการแรงงานสูงที่สุด คือ 39.35% ของความต้องการแรงงานทั้งประเทศ รวมถึงมีรายได้เฉลี่ยสูงที่สุด คือ 13,242.86 บาทต่อเดือน (National Statistical Office, 2013) นั่นคือทม.เป็นจังหวัดที่ทั้งรองรับและดึงดูดแรงงานมากที่สุด จึงเหมาะสมต่อการเป็นจังหวัดอ้างอิง และจังหวัดอื่นๆ คือ ทางเลือกของแรงงาน โดยในแต่ละจังหวัดจะประกอบด้วยทางเลือกการทำงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ตามลักษณะของแบบจำลองแสดงระดับอรรถประโยชน์ของแรงงาน i ผู้เลือกทางเลือก r และ s (U_{irs}) และค่าความน่าจะเป็นของแรงงาน i ผู้เลือกทางเลือก j และ k (p_{ijk}) พร้อมๆกัน ดังนี้

$$U_{irs} = X'_{i\beta_{rs}} + X'_{ir}\delta_{rs} + X'_{is}\gamma_{rs} + \varepsilon_{irs} \quad (2.5)$$

$$p_{ijk} = \Pr(y_{1i} = r, y_{2i} = s | x) = \frac{\exp(X'_{i\beta_{rs}} + X'_{ir}\delta_{rs} + X'_{is}\gamma_{rs})}{\sum_{n=1}^{76.5} \sum_{m=1}^2 \exp(X_{i\beta_{mn}} + X_{im}\delta_{mn} + X_{in}\gamma_{mn})} \quad (2.6)$$

โดย X'_i คือ เวกเตอร์ของตัวแปรลักษณะบุคคล (Individual Characteristics), X'_{ir} คือ เวกเตอร์ของตัวแปรแสดงคุณลักษณะของแต่ละภาคอุตสาหกรรม (Sectoral Attributes) และ X'_{is} คือ เวกเตอร์ของตัวแปรแสดงคุณลักษณะของแต่ละจังหวัด (Provincial Attributes) หรือแต่ละภาค (Regional Attributes) สำหรับ β, δ, γ คือ กลุ่มค่าสัมประสิทธิ์ และ ε คือค่าความคลาดเคลื่อน สำหรับตัวบ่งชี้ทางเลือกนั้น ค่าพารามิเตอร์ r คือตัวบ่งชี้ทางเลือกภาคอุตสาหกรรม นั่นคือ $r = 1$ หากแรงงานเลือกอยู่ในภาคเกษตรกรรม $r = 2$ หากแรงงานเลือกอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ค่าพารามิเตอร์ s คือตัวบ่งชี้ทางเลือกจังหวัดหรือภาค นั่นคือ $s = 1, 2, \dots, 76$ คือ จังหวัดที่แรงงานเลือกในการย้ายถิ่น หรือ $s = 1, 2, \dots, 5$ คือ ทม. ภาคกลาง(ไม่รวมทม.) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ตามลำดับ โดยลักษณะพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกของแรงงานในทั้ง 2 ขั้นตอน คือพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกทางเลือก C_{jk} (หรือ C_{rs}) เมื่อ $j=1, \dots, n$ และ $k=1, \dots, m$ นั่นคือแรงงานมีทางเลือกทั้งหมด $n \times m$ ทางเลือก ตามลักษณะของ MNLM ดังแสดงในภาพที่ 2.1 โดยเงื่อนไขที่สำคัญของ MNLM คือ ทางเลือกแต่ละทางเลือกมีอิสระต่อกัน (Independence of Irrelevant Alternatives) นั่นคือ ทางเลือกแต่ละทางเลือกมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เลือกแยกพิจารณาแต่ละทางเลือกได้อย่างชัดเจน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ แรงงานได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งภายใต้สมมติฐานทางเลือกแต่ละทางเลือกเป็นอิสระต่อกัน

ภาพที่ 2.1 ลักษณะพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกทางเลือกตาม Multinomial Logit Model

จากลักษณะของแบบจำลอง (3) – (6) จะเห็นได้ว่านักวิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวแปรที่มีผลกระทบต่ออัตราประโยชน์ในตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล (Individual Characteristics) กลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของจังหวัด (Provincial Attributes) หรือของภาค (Regional Attributes) และกลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม (Industrial Attributes) โดยกลุ่มตัวแปรเหล่านี้ประกอบด้วยตัวแปรจากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นของแรงงานจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งและระหว่างภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

การอธิบายเรื่องการย้ายถิ่นของแรงงานในทางเศรษฐศาสตร์มีมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2497 โดยเริ่มจากการอธิบายพฤติกรรมการณ์เคลื่อนย้ายของแรงงานในระบบเศรษฐกิจทวิลักษณ์ (Dual Economy) ซึ่งประกอบด้วย 2 ระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน Lewis (1954) ได้อธิบายเปรียบเทียบระหว่างภาคการเลี้ยงตัวเอง (Subsistence Sector) และภาคอุตสาหกรรม (Capitalist Sector) โดยเน้นการอธิบายการมีอยู่ของปริมาณแรงงานในภาคเกษตรกรรมอย่างไม่จำกัด และแรงงานในกลุ่มนี้เป็นแรงงานสำคัญสำหรับภาคอุตสาหกรรม หากมีการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม แรงงานในภาคเกษตรกรรมจะย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมตามปริมาณความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ภาวะดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก (Neoclassic) เนื่องจาก Lewis ได้กล่าวว่าการมีปริมาณแรงงานในภาคเกษตรกรรมอย่างไม่จำกัด หมายถึง ผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (Marginal Productivity of Labor) มีค่าเท่ากับศูนย์ นั่นคือ การเพิ่มจำนวนแรงงาน 1 คน ไม่สามารถเพิ่มผลผลิตในภาคเกษตรกรรมได้ ดังนั้นอัตราค่าจ้างแรงงาน (ซึ่งขึ้นอยู่กับค่าผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงาน ตามเงื่อนไขการได้กำไรสูงสุดของการดำเนินธุรกิจ) ในภาคเกษตรกรรมจึงต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรม จึงจูงใจให้แรงงานย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมได้ไม่จำกัด แต่สำหรับกลุ่มนีโอคลาสสิก หากจำนวนแรงงานมีปริมาณมาก เมื่อเพิ่มจำนวนแรงงาน 1 คน ผลผลิตยังคงเพิ่มขึ้น แต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ดังนั้นค่าผลผลิตหน่วยสุดท้ายของแรงงานจะไม่สามารถเป็นศูนย์ได้ (หากไม่นำปัจจัยคงที่มาพิจารณา) นอกจากนี้กลุ่มนีโอคลาสสิกยังเห็นว่า Lewis เน้นการพิจารณาการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมก็มีอัตราการเจริญเติบโตเช่นเดียวกัน เพียงแต่มีอัตราการเจริญเติบโตที่ช้ากว่า เร็วกว่า หรือเท่าเทียมกับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

แม้แนวคิดของ Lewis ยังคงเป็นข้อถกเถียง แต่เป็นจุดเริ่มต้นของการอธิบายการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างสองระบบเศรษฐกิจ โดยขึ้นอยู่กับอัตราค่าจ้างแรงงานและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในระยะต่อมานักวิจัยได้นิยมใช้แบบจำลองของ Harris & Todaro (1970) ซึ่งอธิบายพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานได้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสังคมของนักเศรษฐศาสตร์ โดยพิจารณาการเคลื่อนย้ายของแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ตามลักษณะความสัมพันธ์ ดังสมการต่อไปนี้

$$\dot{N}_u = f(W_u^e - W_A) \quad (2.7)$$

$$\dot{N}_u = \frac{dN_u}{dt} \quad (2.8)$$

$$W_u^e = \frac{\bar{W}_M N_M}{N_u} \quad (2.9)$$

$$W_A = P \cdot q' \quad (2.10)$$

โดย N_u แสดงถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของแรงงานในเขตชนบทเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานที่แรงงานคาดหวังจะได้รับในเขตเมือง (W_u^e) และค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรม (W_A) ค่าจ้างแรงงานที่แรงงานคาดหวังจะได้รับในเขตเมืองขึ้นอยู่กับอัตราค่าแรงขั้นต่ำในภาคอุตสาหกรรม ($\bar{W}_M$) ปรับด้วยสัดส่วนของแรงงานที่ถูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมต่อจำนวนแรงงานทั้งหมดในเขตเมือง ($\frac{N_M}{N_u}$) สำหรับค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าเกษตร (P) และผลผลิตเพิ่มขึ้นหน่วยสุดท้ายของแรงงาน (Marginal product of labor; q') โดยกำหนดให้ปริมาณแรงงาน ณ จุดเริ่มต้น คือ

$$\bar{N} = \bar{N}_R + \bar{N}_u = N_A + N_u \quad (2.11)$$

เมื่อ $\bar{N}_R$ คือ ปริมาณแรงงานในเขตชนบท ณ จุดเริ่มต้น, $\bar{N}_u$ คือ ปริมาณแรงงานในเขตเมือง ณ จุดเริ่มต้น, และ N_A คือ ปริมาณแรงงานในภาคเกษตรกรรม หากไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน นั่นคือ $N_u = 0$ เมื่อแทนค่าสมการที่ (2.9) และ (2.11) ในสมการที่ (2.7) จะได้ความสัมพันธ์ของการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมดังนี้

$$N_A = \bar{N} - \frac{\bar{W}_M}{W_A} N_M \quad (2.12)$$

นั่นคือ หากปริมาณแรงงานในภาคเกษตรกรรมเท่ากับปริมาณแรงงานทั้งหมด ณ จุดเริ่มต้น หักด้วยปริมาณแรงงานในภาคอุตสาหกรรมปรับด้วยอัตราส่วนของอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในภาคอุตสาหกรรมต่ออัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรม จะไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ณ จุดที่ไม่มีการเคลื่อนย้ายของแรงงาน เรียกว่า จุดในอุดมคติ (Idealistic Point) เนื่องจากการเคลื่อนไหวของแรงงานมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างในภาคเกษตรกรรม หรืออัตราค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรม หรือทั้งสองอย่าง ล้วนมีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวของแรงงาน และตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรต่างก็ขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจเป็นสำคัญ หากระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป เจ้าของธุรกิจก็ต้องปรับตัวตาม เพื่อให้การดำเนินธุรกิจได้กำไร ส่งผลให้อัตราค่าจ้างเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการเคลื่อนไหวของแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมจึงมีอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม จากแบบจำลอง Harris & Todaro (1970) สามารถสรุปได้ว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างทั้ง 2 ภาคระบบเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

นอกจากอัตราค่าจ้างแรงงานแล้ว จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าต้นทุนการย้ายถิ่นมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นหรือย้ายภาคอุตสาหกรรมของแรงงานเช่นเดียวกัน Ehrenberg & Smith (1996) ได้อธิบายพฤติกรรมการณ์เคลื่อนย้ายแรงงานขึ้นอยู่กับมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์ที่แรงงานได้รับ ดังนี้

$$\text{Present Value of Net Benefits} = \sum_{t=1}^T \frac{B_{jt} - B_{ot}}{(1+r)^t} - C \quad (2.13)$$

เมื่อ B_{jt} คือ ระดับความพึงพอใจของแรงงานจากงานใหม่ j ในปีที่ t , B_{ot} คือ ระดับความพึงพอใจของแรงงานจากงานเก่า o ในปีที่ t , r คือ อัตราในการคิดลดมูลค่าในอนาคตเป็นมูลค่าปัจจุบัน, C คือ ระดับความพึงพอใจที่สูญเสียจากการย้ายถิ่น และ T คือ ระยะเวลาการทำงานที่ผู้ย้ายถิ่นคาดว่าจะทำในงานใหม่ j หากมูลค่าปัจจุบันสุทธิของความแตกต่างของระดับความพึงพอใจของแรงงานระหว่างงานใหม่และงานเก่ามากกว่าระดับความพึงพอใจที่สูญเสียจากการเปลี่ยนงาน แรงงานก็จะตัดสินใจเปลี่ยนงาน และเช่นเดียวกันกับกรณีการย้ายถิ่น โดยตัวแปรที่มีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจ ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาในการย้ายถิ่น ได้แก่ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สุทธิจากการย้ายถิ่น ซึ่งสามารถวัดได้จากการเปรียบเทียบรายได้และต้นทุนในการอยู่อาศัยระหว่างสถานที่ปลายทางและต้นทาง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการย้ายถิ่น และตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ย ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ในการพิจารณาการสูญเสียความพึงพอใจจากการย้ายถิ่นอันเกิดจากต้นทุนในการย้ายถิ่น Sjaastad (1962) ได้แบ่งต้นทุนการย้ายถิ่นเป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนที่เป็นตัวเงิน และต้นทุนที่ไม่ใช่ตัวเงิน โดยต้นทุนที่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เช่น ค่าอาหาร ค่ารถ ค่าน้ำมัน และค่าขนส่งสาธารณะ โดยผลการศึกษาการย้ายถิ่นในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปีค.ศ. 1949 -1950 พบว่าต้นทุนหน่วยสุดท้ายของการย้ายถิ่น (Marginal Cost of Migration) มีส่วนสัมพันธ์กับระยะทางที่เพิ่มขึ้นในการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนในส่วนนี้เป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนงานนับตั้งแต่ปัจจุบันไปจนถึงช่วงอายุเกษียณ สำหรับต้นทุนที่ไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ ต้นทุนค่าเสียโอกาส อาทิเช่น ค่าเสียโอกาสจากการต้องใช้เวลาในการหางานใหม่ และการเรียนรู้งานใหม่ โดยต้นทุนเหล่านี้สามารถวัดได้โดยการเปรียบเทียบรายได้สุทธิที่ได้จากงานใหม่และงานเก่าในกรณีที่ไม่นำย้ายถิ่น และ/หรือเปลี่ยนงาน นอกจากต้นทุนค่าเสียโอกาสแล้ว ต้นทุนที่ไม่ใช่ตัวเงินยังหมายถึงถึง ต้นทุนด้านจิตใจ (Psychic Cost) ซึ่งอาจสามารถวัดได้จากการสูญเสียสวัสดิการทางสังคม (Lost in Consumer Surplus) อย่างไรก็ตาม ต้นทุนในส่วนนี้สามารถวัดได้ยากและมีความเอนเอียงสูง จึงควรตั้งสมมุติฐานให้ผู้ย้ายถิ่นไม่มีต้นทุนด้านจิตใจ เพราะหากมีต้นทุนด้านจิตใจคงไม่มีการย้ายถิ่น ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการย้ายถิ่นควรจัดตั้งต้นทุนด้านจิตใจของผู้ย้ายถิ่น ดังนั้นต้นทุนด้านจิตใจจึงควรมีค่าเท่ากับศูนย์สำหรับผู้ย้ายถิ่น

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรในแบบจำลองควรแสดงถึงผลประโยชน์และต้นทุนที่เกิดจากการย้ายถิ่น ตัวแปรที่แสดงถึงผลประโยชน์ของแรงงานที่ชัดเจน คือ รายได้ และเพื่อครอบคลุมถึงผลประโยชน์อื่นๆ และต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการย้ายถิ่นโดยเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดปลายทางและต้นทาง สามารถอธิบายได้โดยตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบ อาทิเช่น อัตราการว่างงานระหว่างจังหวัดปลายทางและต้นทาง อย่างไรก็ตาม ระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลประโยชน์และต้นทุนดังกล่าวอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล จึงจำเป็นต้องมีการนำตัวแปรลักษณะบุคคล (Individual Characteristics) เข้าสู่แบบจำลอง เพื่อลดความแปรปรวนของความแตกต่างดังกล่าว และเพื่อสะท้อนถึงคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งช่วยในการลดปัญหา Selection Bias ที่อาจเกิดขึ้นในตัวแปรอัตราค่าจ้างของแรงงาน และตัวแปรที่สามารถสะท้อนต้นทุนที่เป็นตัวเงินในการย้ายถิ่น คือ ตัวแปรระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง

ปัญหา Selection Bias หรือความเอนเอียงที่เกิดขึ้นจากการสุ่มตัวอย่าง ในบางผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ย้ายถิ่นเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เกิดจากการสุ่มแบบเฉพาะกลุ่ม (Self-Selected Migration) โดยผู้ย้ายถิ่นคือกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูง หรือมีรายได้สูง (Borjas, G.J., 1987; Bertoli, S., Fernández-Huertas Moraga, J.; 2013, Dahl, G. B.; 2002) จึงเอื้ออำนวยต่อความสามารถในการย้ายถิ่น (ความสามารถในการหางานทำในพื้นที่ใหม่และจัดการค่าใช้จ่ายในการย้ายถิ่น) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มขั้นตอนการวิเคราะห์แบบจำลองรายได้ด้วยวิธี OLS ก่อนการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง MNML โดยกำหนดแบบจำลองรายได้ ตามรูปแบบ SLR ดังนี้

$$w_i = G_i\theta_G + M_i\theta_M + A_i\theta_A + E_i\theta_E + \omega_i \quad (2.14)$$

เมื่อ w_i คือ อัตราค่าจ้าง (บาทต่อเดือน) ของแรงงาน i , G_i คือ เพศของแรงงาน i , M_i คือ สถานภาพสมรสของแรงงาน i , A_i คือ ระดับกลุ่มอายุ¹ ของแรงงาน i , E_i คือ ระดับการศึกษาของแรงงาน i , $\theta_G, \theta_M, \theta_A, \theta_E$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของระดับกลุ่มอายุ เพศ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษาของแรงงาน ตามลำดับ และ ω คือ ค่าความคลาดเคลื่อน ซึ่งการวิเคราะห์ในลักษณะนี้ นั่นคือ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานให้แรงงานผู้ที่อยู่ในกลุ่มระดับอายุ (ซึ่งแสดงถึงประสบการณ์การทำงาน) เพศ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษาที่เหมือนกันนั้นมีระดับรายได้เดียวกัน เพื่อลดความแปรปรวนกลุ่มผู้ย้ายถิ่น โดยกำหนดให้ระดับอัตราค่าจ้างแรงงานแสดงคุณสมบัติของกลุ่มผู้ย้ายถิ่นเพียงอย่างเดียว ดังนั้น หากพบทวนการประมาณค่าแบบจำลองอัตราประโยชน์ของแรงงานในการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น และการตัดสินใจเลือกพื้นที่และภาคอุตสาหกรรมในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น ตามสมการที่ (2.3) และ (2.5) ตามลำดับ ดังนี้

$$U_{ijk} = X'_{ijk}\beta_{jk} + X'_{ijk}\delta_{jk} + \varepsilon_{ijk} \quad (2.15)$$

$$U_{irs} = X'_{irs}\beta_{rs} + X'_{irs}\delta_{rs} + X'_{irs}\gamma_{rs} + \varepsilon_{irs} \quad (2.16)$$

เมื่อเพิ่มขั้นตอนการประมาณค่าแบบจำลองรายได้ แบบจำลองอัตราประโยชน์ของแรงงานในการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น และการตัดสินใจเลือกพื้นที่และภาคอุตสาหกรรมในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น เป็นดังนี้

$$U_{ijk} = \hat{w}_i\beta_{jk} + X'_{ijk}\delta_{jk} + v_{ijk} \quad (2.17)$$

$$U_{irs} = \hat{w}_i\beta_{rs} + X'_{irs}\delta_{rs} + X'_{irs}\gamma_{rs} + v_{irs} \quad (2.18)$$

เมื่อ $\hat{w}_i$ คือ อัตราค่าจ้าง (บาทต่อเดือน) คาดการณ์ (Predicted Wage) ของแรงงาน i จากแบบจำลอง (2.14) และ v คือ ค่าความคลาดเคลื่อน ซึ่งควรอยู่ในระดับต่ำกว่า ε นั่นคือ $v_{ijk} < \varepsilon_{ijk}$ และ $v_{irs} < \varepsilon_{irs}$ อย่างไรก็ตาม ลักษณะดังกล่าว ขึ้นอยู่กับลักษณะพฤติกรรมของแรงงานเป็นสำคัญ เนื่องจากแบบจำลอง (2.17) และ (2.18) มีกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลเพียงตัวเดียว คือ อัตราค่าจ้างแรงงาน กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะอุตสาหกรรม นั่นคือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงาน ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) เพียงอย่างเดียว ดังนั้น หากค่าความคลาดเคลื่อนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง แสดงให้เห็นถึงอัตรา

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้แบ่งกลุ่มอายุประชากร จากการเก็บข้อมูลในการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ น้อยกว่า 15 ปี 15 – 17 ปี 18 – 19 ปี 20 – 24 ปี 25 – 29 ปี 30 – 34 ปี 35 – 39 ปี 40 – 49 ปี 50 – 59 ปี และมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

ค่าจ้างไม่มีบทบาทสำคัญ หรือมีบทบาทสำคัญเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับความพึงพอใจในการย้ายถิ่นตามลักษณะของแต่ละบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับอายุ และระดับการศึกษา

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในข้างต้น รวมถึงการพิจารณาความพร้อมของข้อมูลในประเทศ นักวิจัยจึงได้คัดเลือกตัวแปร ดังนี้ ตัวแปรในกลุ่มแรก คือ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลของแรงงาน (Individual Characteristics) ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส (โสด/สมรส) อายุ ระดับการศึกษา และอัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งคำนวณจากรายได้ต่อชั่วโมง/สัปดาห์/เดือน ของแรงงาน กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของจังหวัด (Provincial Attributes) หรือของภาค (Regional Attributes) ได้แก่ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ (อัตราการว่างงานของจังหวัดปลายทางหารด้วยอัตราการว่างงานของจังหวัดต้นทาง) ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (ไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548, 2551, และ 2555) และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม (Industrial Attributes) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ตัวแปรด้านภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตภัณฑั่มวลรวมภาคเกษตรกรรมระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (หากจังหวัดใดไม่มีข้อมูล จะเลือกใช้ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับภาคแทน) และตัวแปรนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตภัณฑั่มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (ไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548, 2551, และ 2555) ซึ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของกลุ่มตัวแปรดังกล่าวต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น และต่อการตัดสินใจในการเลือกพื้นที่และภาคอุตสาหกรรมในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น ทั้งในรูปแบบการใช้อัตราค่าจ้างแรงงานปกติและอัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์ (Predicted Wage) โดยใช้ Multinomial Logit Model ของ Luce (1959) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบความน่าจะเป็นในการเลือกทางเลือกต่างๆ ให้สอดคล้องกับลักษณะการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการเลือกตัวแปรดังกล่าวจากการทบทวนเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นเพียงการพิจารณาเบื้องต้น นักวิจัยจำเป็นต้องพิจารณาแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตัดสินใจย้ายถิ่นต่อแต่ละตัวแปร เพื่อสนับสนุนความเป็นเหตุเป็นผลของการคัดเลือกตัวแปร และเพื่ออธิบายเหตุผลของการมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อนำตัวแปรเข้าสู่แบบจำลองในส่วนของการวิเคราะห์ต่อไป

บทที่ 3

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน

ในการพิจารณาตัวแปรเพื่อนำเข้าสู่แบบจำลองในการวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยจำเป็นต้องพิจารณาความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่นกับตัวแปรต่างๆ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ นักวิจัยเข้าใจลักษณะแนวโน้มความสัมพันธ์ดังกล่าวแล้ว ยังช่วยให้นักวิจัยสามารถอธิบายเหตุผลของการมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในส่วนของผลการวิเคราะห์ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การพิจารณาในเบื้องต้นนี้ นักวิจัยได้เน้นพิจารณาลักษณะตัวแปรในระดับภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรม (ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม) และผลกระทบที่มีต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นในระดับภาคเชิงอนุกรมเวลา (Time Series) แม้ว่าในบางตัวแปรจะมีข้อจำกัดด้านข้อมูล ซึ่งส่งผลให้จำนวนปีที่สามารถนำมาพิจารณาได้มีน้อย แต่การพิจารณาดังกล่าวสามารถแสดงความสัมพันธ์ในเชิงพื้นฐานแบบ 2 มิติ เพื่อให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการย้ายถิ่น เมื่อมีการเคลื่อนไหวของตัวแปรแต่ละตัวอย่างชัดเจน เมื่อไม่มีตัวแปรอื่นๆ ในแบบจำลอง นั่นคือ การวิเคราะห์เบื้องต้นในส่วนนี้จะเน้นการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) เพื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ อันนำไปสู่การอธิบายเชิงทฤษฎีในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน นอกจากนี้ ความแตกต่างที่สำคัญ คือ ผลการวิเคราะห์หลักมีลักษณะภาคตัดขวาง (Cross-sectional Analysis) เนื่องจากต้องการศึกษาถึงการตัดสินใจของแรงงานแบบทันทีจากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ ณ เวลานั้น (Simultaneous Decisions) แต่ในการวิเคราะห์เบื้องต้นนี้มีลักษณะเชิงอนุกรมเวลา นั่นคือ เป็นการมองภาพรวมของการตัดสินใจของแรงงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งของการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและตัวแปรแต่ละตัวแปรจึงเป็นความสัมพันธ์ในระยะยาว

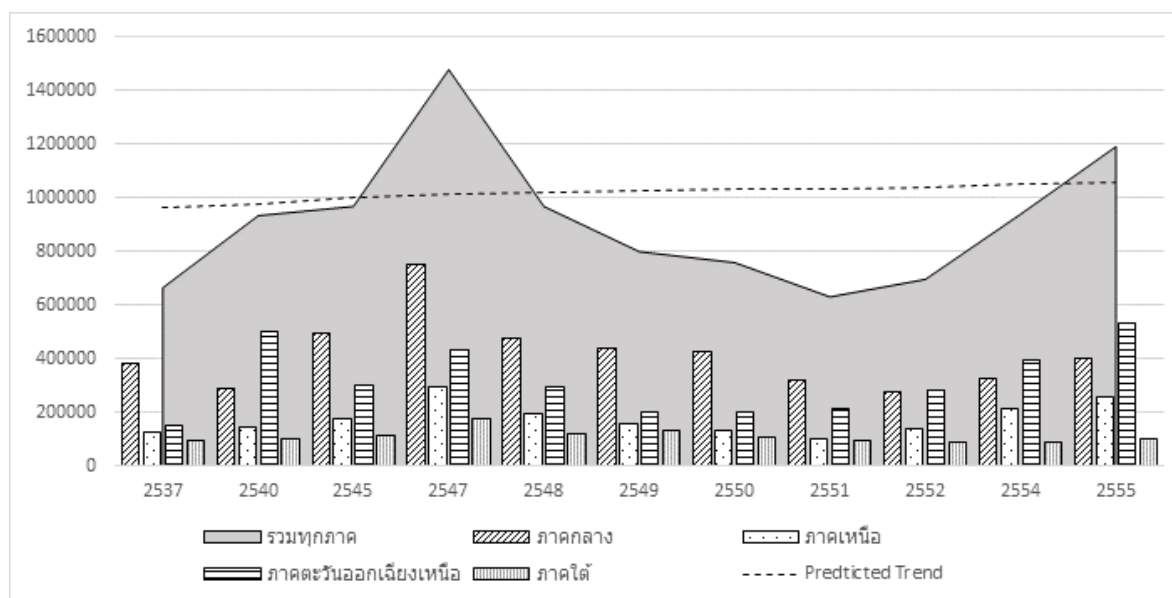
จากการทบทวนเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถจำกัดตัวแปรเพื่อนำมาพิจารณาแนวโน้มของผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน และได้จัดกลุ่มตัวแปรออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม (ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม) โดยก่อนการพิจารณาตัวแปรในแต่ละกลุ่มตัวแปร นักวิจัยได้เริ่มพิจารณาและวิเคราะห์แนวโน้มปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ดังนี้

3.1 แนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงาน

การย้ายถิ่นของแรงงานโดยภาพรวมค่อนข้างแปรปรวนในช่วงปีพ.ศ. 2537 – 2555 ดังแสดงในภาพที่ 3.1 ซึ่งแรงงานมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคกลางสูงเป็นอันดับหนึ่งตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 จนถึงปีพ.ศ. 2552 หลังจากนั้นแรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าภาคอื่นๆ และแรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคใต้้น้อยที่สุด โดยแรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคกลางโดยเฉลี่ยประมาณ 46% ของจำนวนแรงงานย้ายถิ่นทั้งหมด ในขณะที่มีการย้ายเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉลี่ยประมาณ 34% ของจำนวนแรงงานย้ายถิ่นทั้งหมด สำหรับปริมาณการย้ายถิ่นทั้งหมดในภาพรวมค่อนข้างแปรปรวน โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 2537 – 2547 และมีแนวโน้มลดลง

ในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 ก่อนจะกลับมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีก ส่งผลให้การประมาณแนวโน้มการย้ายถิ่นในภาพรวมในช่วงปีพ.ศ. 2537 – 2555 แรงงานมีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นเพียง 3.11% จึงสามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างภาค (Inter-region Migration) ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาที่มีความแปรปรวนค่อนข้างมาก

ภาพที่ 3.1 ปริมาณและแนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ภาคต่างๆ (หน่วย: คน)

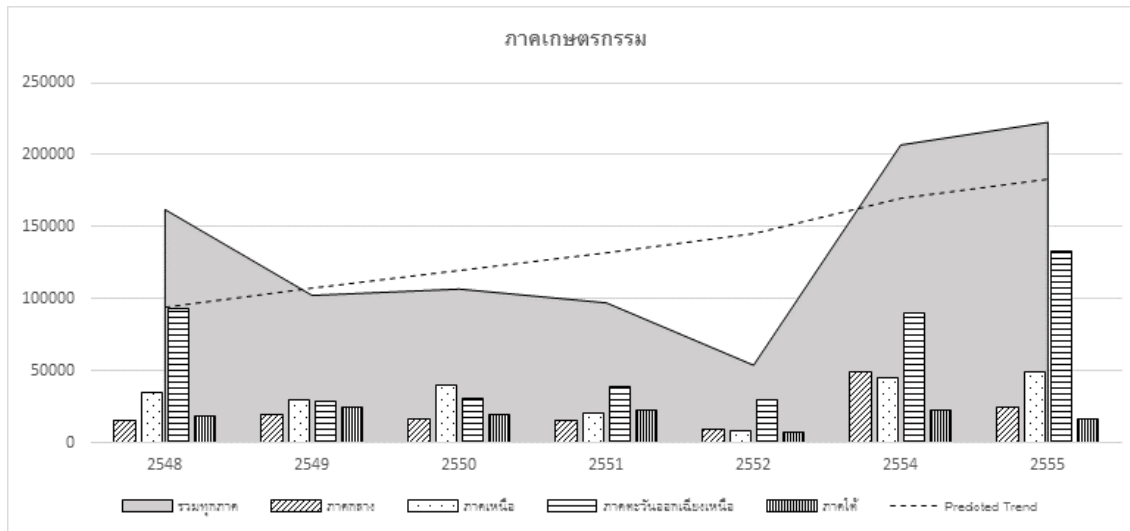
หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

สำหรับการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แม้ว่าการประมาณค่าแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่ทั้งสองภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว แสดงถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นดังเส้นประในภาพที่ 3.2 และ 3.3 อย่างไรก็ตามการประมาณการอัตราการเพิ่มขึ้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งส่วนนี้อาจมาจากความแปรปรวนของข้อมูล เนื่องจากช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 ข้อมูลการย้ายถิ่นของแรงงานได้เน้นเฉพาะการย้ายถิ่นเนื่องจากการทำงานเท่านั้น หากตัดการพิจารณาในช่วง 2 ปีนี้ออก จะพบว่าแรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นลดลงทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในอัตราใกล้เคียงกัน นั่นคือ มีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยประมาณ 21% และ 20% ในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2552 โดยในภาคเกษตรกรรม แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าภาคอื่นๆ ยกเว้นในปีพ.ศ. 2549 และ 2550 แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเหนือมากกว่าภาคอื่นๆ ในขณะที่นอกภาคเกษตรกรรม แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคกลางอย่างเห็นได้ชัด ยกเว้นในปีพ.ศ. 2554 – 2555 แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใกล้เคียงกับภาคกลาง ซึ่งเป็นที่น่าสนใจในการศึกษา เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว แรงงานมีการย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น ดังนั้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงอาจเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญนอกเหนือจากภาค

กลาง ซึ่งเป็นผลมาจากการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ รวมถึงการขยายตัวของภาคการบริการที่พัฒนาให้เขตชนบทกลายเป็นเขตเมืองในหลายๆพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

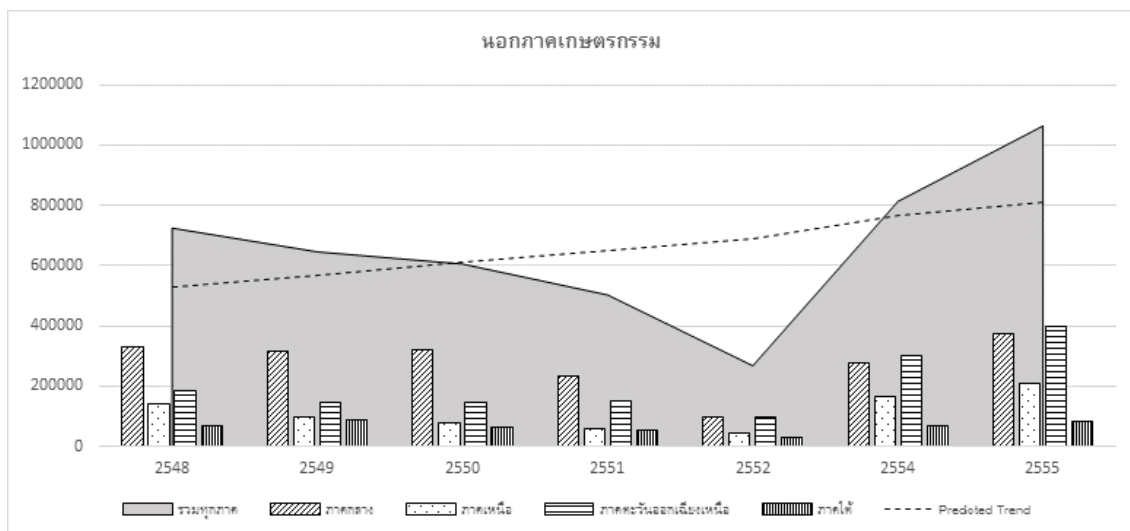
ภาพที่ 3.2 ปริมาณและแนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในภาคต่างๆ (หน่วย: คน)

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ภาพที่ 3.3 ปริมาณและแนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่นอกภาคเกษตรกรรมในภาคต่างๆ (หน่วย: คน)

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

เพื่อทำความเข้าใจลักษณะพฤติกรรมกรย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างภาคต่างๆ ให้มากขึ้น นักวิจัยได้พิจารณาความสัมพันธ์ของจำนวนแรงงานย้ายถิ่นสุทธิระหว่างภาค อาทิเช่น หากพิจารณาความสัมพันธ์ของปริมาณแรงงานย้ายถิ่นสุทธิระหว่างภาคกลางและภาคเหนือ นั่นคือ จำนวนแรงงานย้ายเข้าภาคกลางจากภาคเหนือลบด้วยจำนวนแรงงานย้ายออกจากภาคกลางไปภาคเหนือ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจภาพแนวโน้มดังกล่าว นักวิจัยได้แสดงความสัมพันธ์โดยใช้ตัวเลขลอการิทึม (Logarithm) หากมีค่าเท่ากับ 1 แสดงถึงปริมาณการย้ายเข้าเท่ากับปริมาณการย้ายออก หากมีค่ามากกว่า 1 แสดงถึงปริมาณการย้ายเข้ามากกว่าปริมาณการย้ายออก และหากมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงถึงปริมาณการย้ายเข้าน้อยกว่าปริมาณการย้ายออก และนำมาเปรียบเทียบกับผลการประมาณค่าแนวโน้มการย้ายถิ่นในภาพรวม (เส้นประ) โดยใช้วิธี Ordinary Least Square (OLS) ดังแสดงในภาพที่ 3.4 ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาคกลางมีแนวโน้มการย้ายถิ่นสุทธิคงที่ อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ของการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคกลางเพิ่มขึ้นจากค่าลอการิทึมที่มากกว่า 1 ในช่วงปีพ.ศ. 2552 – 2555 ในทางตรงกันข้าม ภาคเหนือมีความเป็นไปได้ของการย้ายถิ่นออกสู่ภาคอื่นๆ เพิ่มขึ้น ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะการย้ายเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่แรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือย้ายเข้าสู่ภาคกลางและภาคใต้ และสำหรับการการย้ายถิ่นของแรงงานในภาคใต้แสดงถึงความแปรปรวนมากกว่าภาคอื่นๆ นั่นคือ ปริมาณการย้ายถิ่นสุทธิเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากในแต่ละปี ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นไปได้ที่ภาคใต้เป็นแหล่งรองรับแรงงานย้ายถิ่นนอกฤดูกาลเกษตรหรือแรงงานย้ายถิ่นแบบชั่วคราว

ภาพที่ 3.4 สัดส่วนของปริมาณแรงงานย้ายเข้าต่อปริมาณแรงงานย้ายออกในแต่ละภาค

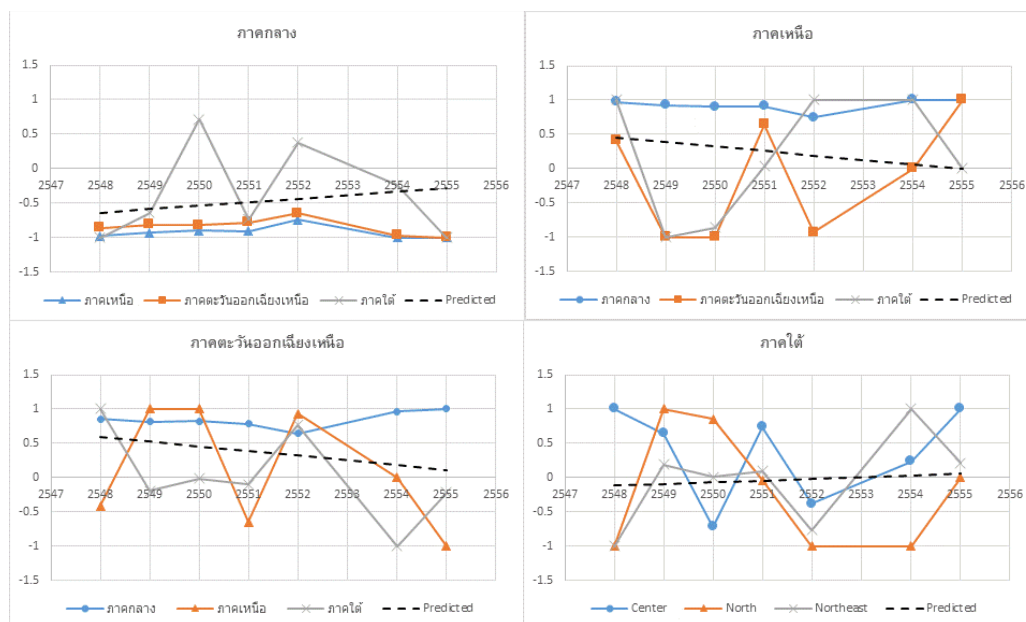

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

สำหรับพฤติกรรมกรย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และระหว่างภาคอุตสาหกรรม ซึ่งในขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ การย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรม คือ การย้ายถิ่นระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากการวิเคราะห์มีความละเอียดมากขึ้น จึงพบว่าอาจมีการเก็บข้อมูลที่ไม่มีกรกระจายของกลุ่มตัวอย่างมากพอ ส่งผลให้ไม่พบการย้ายถิ่นระหว่างภาคร่วมกับการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรมในบางพื้นที่ อาทิเช่น ในปีพ.ศ. 2549 – 2550 ไม่พบว่ามีแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือย้ายเข้าสู่ภาคเหนือเพื่อประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งหมายรวมถึงการย้ายจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม และจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ดังนั้น นักวิจัยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีในการหาค่าลอการิทึมเพื่อสะดวกต่อการพิจารณาการย้ายถิ่นในภาพรวม หากค่าลอการิทึมมีค่าเป็นบวกหมายถึงมีจำนวนผู้ย้ายเข้ามากกว่าย้ายออก และหากค่าลอการิทึมมีค่าเป็นลบหมายถึงมีจำนวนผู้ย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า โดยค่าลอการิทึมต่ำสุดและสูงสุด คือ -1 และ 1 ตามลำดับ หากมีค่าเท่ากับ 1 หมายถึงไม่มีแรงงานย้ายออกจากภาคนั้นๆ และหากมีค่าเท่ากับ -1 หมายถึงไม่มีแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคนั้นๆ สำหรับแนวโน้มการย้ายถิ่นสุทธิของแรงงาน นักวิจัยได้ใช้วิธี OLS ในการประมาณค่าแนวโน้ม (เส้นประ)

ภาพที่ 3.5 สัดส่วนของปริมาณแรงงานย้ายเข้าต่อปริมาณแรงงานย้ายออกในแต่ละภาคของภาคเกษตรกรรม

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

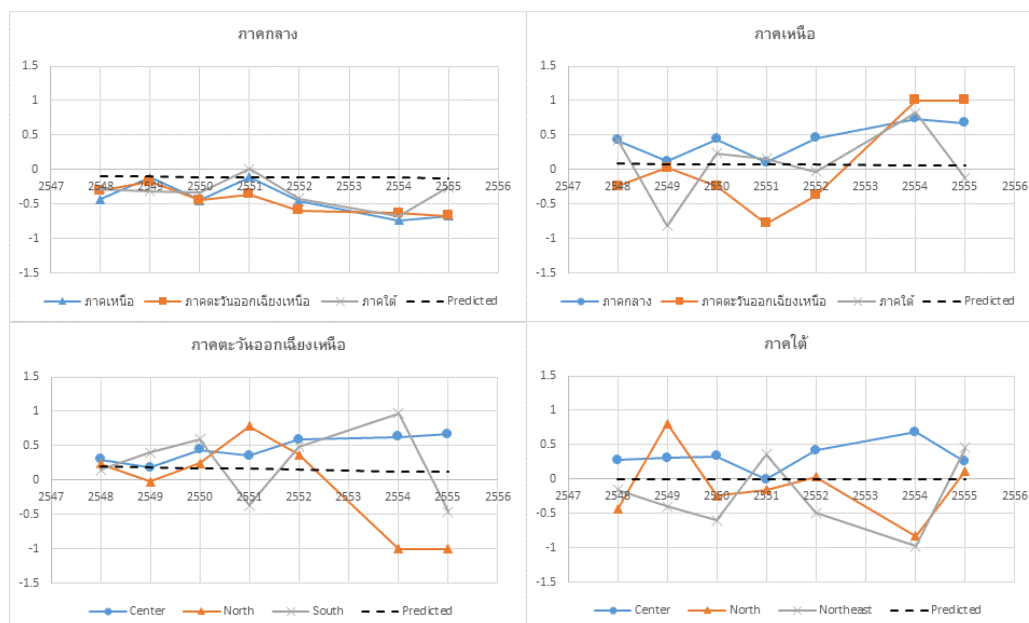
ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

จากภาพที่ 3.5 พบว่าแรงงานส่วนใหญ่มีการย้ายออกจากภาคกลางเข้าสู่ภาคอื่นๆ เพื่อประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่าการย้ายออกของแรงงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับในภาคอื่นๆ

การย้ายถิ่นสุทธิมีความแปรปรวนค่อนข้างมาก แม้ว่าแรงงานมีการย้ายถิ่นออกจากภาคกลางเข้าสู่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมตลอดในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2555 แต่ในภาพรวมแรงงานมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่ทั้ง 2 ภาคนี้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ภาคใต้ซึ่งมีความแปรปรวนมากที่สุด จึงแสดงแนวโน้มการย้ายถิ่นในระดับคงที่ ความแปรปรวนของการย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ อาจเกิดจากลักษณะการย้ายถิ่นเพื่อทำงานชั่วคราว หรือลักษณะงานตามฤดูกาล ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อตลาดแรงงานในภาคเกษตรกรรม และความแปรปรวนดังกล่าวอยู่ในระดับที่สูงกว่าความแปรปรวนของการย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้นความแปรปรวนของการย้ายถิ่นในภาพรวมจึงอาจเกิดจากความแปรปรวนของพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม

สำหรับกลุ่มแรงงานผู้ย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม จากภาพที่ 3.6 พบว่าแรงงานมีการย้ายออกจากภาคกลางเข้าสู่ภาคอื่นๆ เพื่อประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมอย่างชัดเจน สำหรับในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แรงงานส่วนใหญ่มีการย้ายออกจากเหนือเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 พบว่ามีแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคเหนือจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว โดยไม่พบแรงงานย้ายออกจากภาคเหนือเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำหรับภาคใต้ ลักษณะพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นมีความแปรปรวนมากกว่าภาคอื่นๆ เช่นเดียวกับกรณีการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม จึงมีความเป็นไปได้ว่าภาคใต้คือตลาดรองรับแรงงานชั่วคราวหรือแรงงานย้ายถิ่นตามฤดูกาล และสำหรับแนวโน้มการย้ายถิ่นในภาพรวมของทุกๆภาค พบว่าอยู่ในระดับคงที่

ภาพที่ 3.6 สัดส่วนของปริมาณแรงงานย้ายเข้าต่อปริมาณแรงงานย้ายออกในแต่ละภาคของนอกภาคเกษตรกรรม

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

จากการทบทวนแนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงาน แม้ว่าจะมีความไม่สอดคล้องของข้อมูล แต่การประมาณค่ายังคงแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการย้ายถิ่น และแม้ว่าความแปรปรวนของการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมจะอยู่ในระดับที่สูงกว่าการย้ายเข้าสู่ภาคนอกเกษตรกรรม แต่จำนวนตัวอย่างของพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมที่มากกว่าภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้พฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมีอิทธิพลต่อภาพรวมของพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นในทุกๆ ภาค นอกจากนี้อาจมีความเป็นไปได้ว่าแนวโน้มการย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานจะเพิ่มขึ้น และแนวโน้มการย้ายถิ่นด้วยเหตุผลนอกเหนือจากความต้องการเปลี่ยนงานจะลดลง อันเป็นผลมาจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 ซึ่งจำนวนตัวอย่างประกอบด้วยแรงงานที่ตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น โดยลักษณะการย้ายถิ่นด้วยเหตุผลจากการทำงานหรือนอกเหนือจากการทำงานขึ้นอยู่กับปัจจัยที่แตกต่างกัน ปัจจัยทางเศรษฐกิจควรมีผลกระทบต่อการณ์ย้ายถิ่นด้วยเหตุผลการทำงานมากกว่าปัจจัยทางสังคม ในขณะที่ปัจจัยทางสังคมควรมีผลกระทบต่อการณ์ย้ายถิ่นด้วยเหตุผลนอกเหนือจากการทำงานมากกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดด้านการเก็บข้อมูลด้านปัจจัยทางสังคม ในการวิจัยนี้จึงสามารถพิจารณาได้เพียงปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัด และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งรวมตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้าไว้ด้วยกัน

3.2 กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล

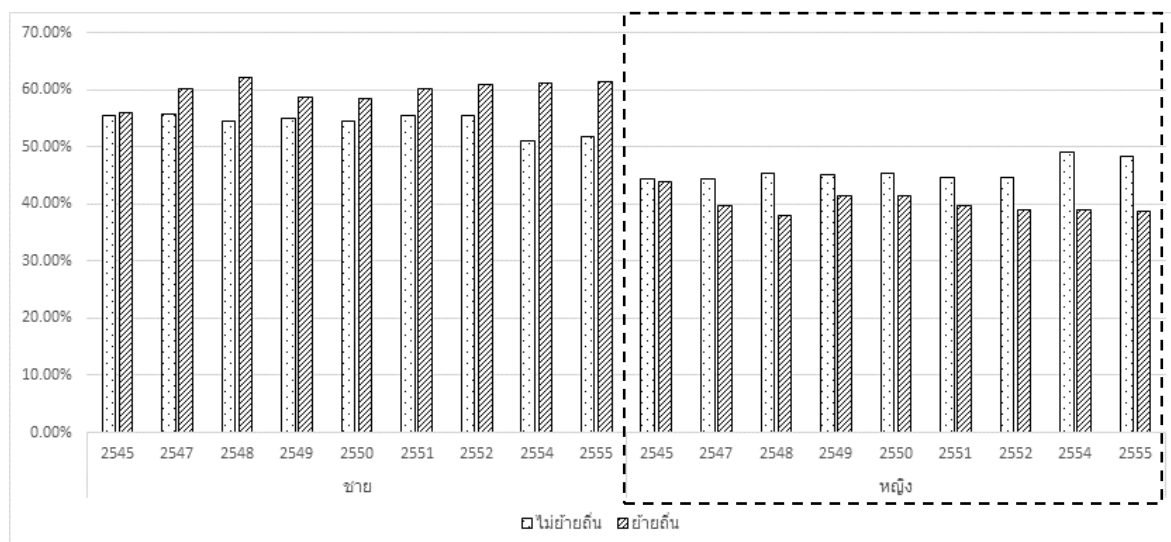
กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลมีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจโดยตรง และในแต่ละบุคคลก็มีลักษณะบุคคลที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับรายได้และต้นทุนในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้นจากลักษณะการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลมีผลกระทบต่อการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่นได้ 2 ทาง ทางแรก คือ มีผลกระทบต่อการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่นโดยตรง เนื่องจากลักษณะบุคคลมีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล และทางที่สอง คือ มีผลกระทบผ่านตัวแปรอัตราค่าจ้างแรงงาน เนื่องจากลักษณะบุคคลที่แตกต่างกันทำให้ได้รับค่าจ้างที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นส่งผลให้บุคคลได้รับอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบลักษณะบุคคลระหว่างแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น เพื่อคาดการณ์ผลกระทบทั้ง 2 ทางดังกล่าวก่อนนำตัวแปรเข้าสู่แบบจำลอง MNLM โดยกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล ประกอบด้วย เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา และอัตราค่าจ้างแรงงาน

3.2.1 เพศ

สำหรับกลุ่มแรงงานในภาพรวมจะเห็นว่าแรงงานเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง ดังแสดงในภาพที่ 3.7 แรงงานเพศชายประกอบด้วยผู้ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น ในขณะที่เพศหญิงประกอบด้วยผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่น แม้ว่าปริมาณความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นมีไม่มากนัก แต่แรงงานชายมีการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิงอย่างชัดเจน โดยแรงงานผู้ย้ายถิ่นประกอบด้วยเพศชายโดยเฉลี่ยประมาณ 60% ของจำนวนแรงงานผู้ย้ายถิ่น

ทั้งหมด และแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นประกอบด้วยเพศชายโดยเฉลี่ยประมาณ 54% ของจำนวนแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นทั้งหมด จึงสามารถสรุปได้ว่าแรงงานชายมีการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง

ภาพที่ 3.7 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามเพศ (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแรงงานชายจะมีการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง เมื่อพิจารณาถึงปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่นในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ดังตารางที่ 3.1 พบว่าแรงงานหญิงในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการไม่ย้ายถิ่น นั่นคือ มีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น 1.14% ในขณะที่อัตราการไม่ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น 0.73% ในทางตรงกันข้ามแรงงานหญิงนอกภาคเกษตรกรรมมีอัตราการไม่ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นสูงกว่าการย้ายถิ่น นั่นคือ 1.21% และ 0.47% ตามลำดับ แม้ว่าแรงงานชายจะมีสัดส่วนในการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง แต่อัตราการย้ายถิ่นค่อนข้างคงที่ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ แรงงานหญิงนอกภาคเกษตรกรรมมีมากกว่าในภาคเกษตรกรรม จึงอาจกล่าวได้ว่านอกภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งรองรับงานที่สำคัญสำหรับแรงงานหญิง ส่งผลให้แรงงานหญิงมีแนวโน้มในการย้ายจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 3.1 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามเพศและภาคอุตสาหกรรม (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

ภาคอุตสาหกรรม/เพศ	ไม่ย้ายถิ่น							ย้ายถิ่น						
	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555
ภาคเกษตรกรรม														
ชาย	54.38%	55.93%	56.53%	58.22%	56.57%	56.27%	52.61%	64.48%	62.91%	66.25%	68.04%	71.63%	61.37%	64.54%
หญิง	45.62%	44.07%	43.47%	41.78%	43.43%	43.73%	47.39%	35.52%	37.09%	33.75%	31.96%	28.37%	38.63%	35.46%
รวม	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
นอกภาคเกษตรกรรม														
ชาย	54.58%	54.69%	54.21%	54.85%	55.19%	49.75%	51.53%	61.53%	58.04%	57.39%	58.78%	59.17%	61.04%	60.65%
หญิง	45.42%	45.31%	45.79%	45.15%	44.81%	50.25%	48.47%	38.47%	41.96%	42.61%	41.22%	40.83%	38.96%	39.35%
รวม	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

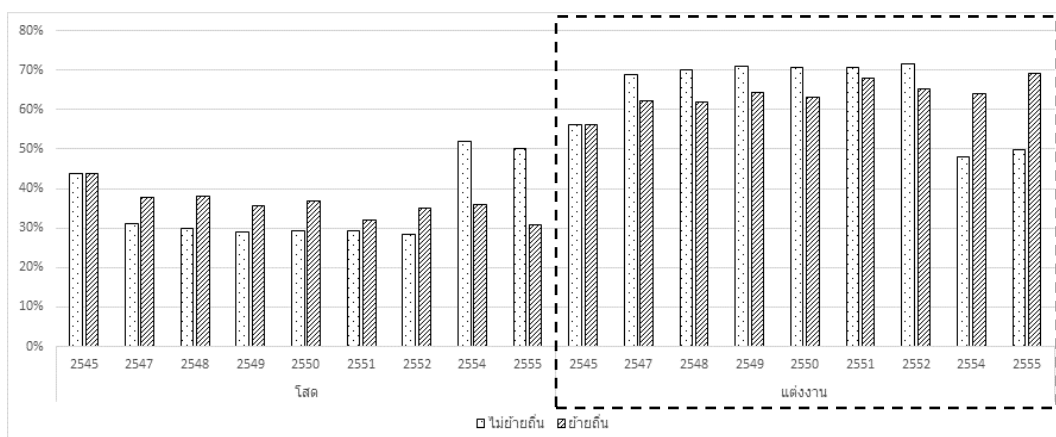
หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

3.2.2 สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสในกลุ่มแรงงานประกอบด้วยผู้สมรสโดยเฉลี่ยถึง 64% ของจำนวนแรงงานทั้งหมด จากภาพที่ 3.8 กลุ่มแรงงานโสดประกอบด้วยผู้ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น ในขณะที่กลุ่มแรงงานผู้สมรสประกอบด้วยผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่น โดยปริมาณความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นอยู่ในระดับ 6-7% ของจำนวนแรงงานทั้งหมด ยกเว้นในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 ด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงาน แรงงานผู้สมรสมีการย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่สมรส และมีความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นอยู่ในระดับ 16 – 19% ของจำนวนแรงงานทั้งหมด และภาพรวมในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2555 แรงงานโสดมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นในอัตราลดลงโดยเฉลี่ย 5% ในขณะที่แรงงานสมรสมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นในอัตราเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 4% โดยอาจเป็นผลมาจากความจำเป็นในการดูแลครอบครัวทำให้แรงงานผู้สมรสต้องย้ายถิ่นและย้ายงานทำเพื่อผลตอบแทนที่ดีกว่า ซึ่งสามารถนำมาอธิบายลักษณะการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในแต่ละภาคอุตสาหกรรมได้เช่นเดียวกัน จากตารางที่ 3.2 แรงงานผู้สมรสแล้วนอกภาคเกษตรกรรมมีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณ 2.36% และในภาคเกษตรกรรมมีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.19% เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการไม่ย้ายถิ่นซึ่งมีอัตราลดลง 1.75% และ 5.11% ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมตามลำดับ

ภาพที่ 3.8 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามสถานภาพสมรส (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ตารางที่ 3.2 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามสถานภาพสมรสและภาคอุตสาหกรรม (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

ภาคอุตสาหกรรม/ สถานภาพสมรส	ไม่ย้ายถิ่น							ย้ายถิ่น						
	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555
ภาคเกษตรกรรม														
โสด	19.16%	20.50%	20.36%	22.42%	20.18%	30.43%	27.98%	24.24%	18.45%	21.70%	18.74%	28.55%	29.92%	24.54%
สมรส	80.84%	79.50%	79.64%	77.58%	79.82%	69.57%	72.02%	75.76%	81.55%	78.30%	81.26%	71.45%	70.08%	75.46%
รวม	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
นอกภาคเกษตรกรรม														
โสด	31.99%	30.69%	30.80%	30.44%	29.79%	56.76%	54.80%	40.55%	38.00%	39.00%	34.47%	36.05%	37.57%	32.05%
สมรส	68.01%	69.31%	69.20%	69.56%	70.21%	43.24%	45.20%	59.45%	62.00%	61.00%	65.53%	63.95%	62.43%	67.95%
รวม	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

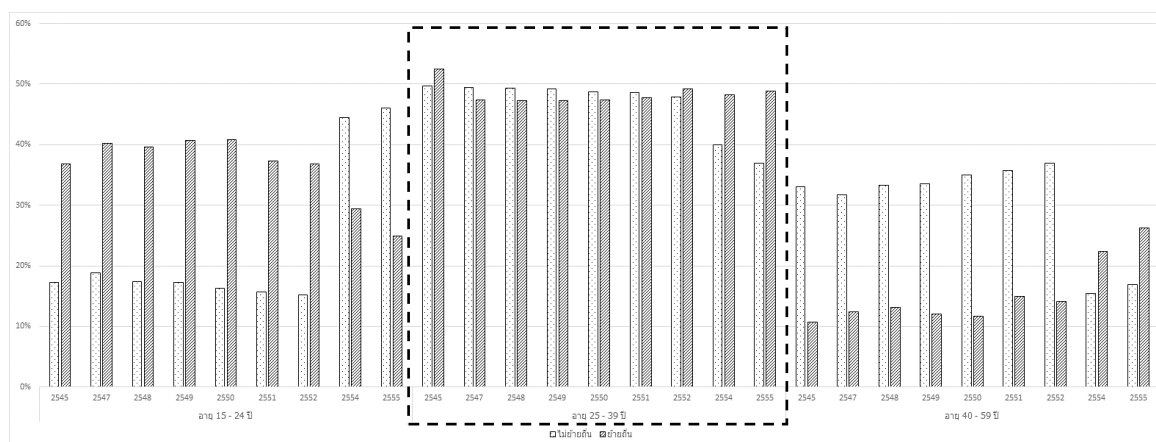
3.2.3 อายุ

ช่วงอายุการทำงานของแรงงานในประเทศไทย คือ 15 – 60 ปี เนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติได้แบ่งช่วงอายุประชากรออกเป็น 10 กลุ่ม¹ เพื่อง่ายต่อการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น ในการวิจัยครั้งนี้ได้จัดกลุ่มดังกล่าวเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 15 – 24 ปี 25 – 39 ปี และ 40 – 59 ปี จากภาพที่ 3.9 พบว่าแรงงานในกลุ่มช่วงอายุ

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้แบ่งกลุ่มอายุประชากร จากการเก็บข้อมูลในการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ น้อยกว่า 15 ปี 15 – 17 ปี 18 – 19 ปี 20 – 24 ปี 25 – 29 ปี 30 – 34 ปี 35 – 39 ปี 40 – 49 ปี 50 – 59 ปี และมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

15 – 24 ปี มีจำนวนผู้ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่นอย่างชัดเจน และมีแนวโน้มการย้ายถิ่นลดลง ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มช่วงอายุ 40 – 59 ปี ที่มีจำนวนผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่น และมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2555 ในสองกลุ่มช่วงอายุดังกล่าวมีลักษณะการย้ายถิ่นตรงกันข้ามกับในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2552 ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในแต่ละภาคอุตสาหกรรม จากตารางที่ 3.3 พบว่า ในช่วงเวลาเดียวกัน กลุ่มช่วงอายุ 15 – 24 ปี จำนวนผู้ไม่ย้ายถิ่นโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ย้ายถิ่นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งในกลุ่มช่วงอายุ 40 – 59 ปี จำนวนผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่นเฉพาะนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม แนวโน้มในภาพรวมในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2555 พบว่าในช่วงอายุ 15 – 24 ปีมีแนวโน้มการย้ายถิ่นลดลงทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ในขณะที่กลุ่มช่วงอายุ 25 – 39 ปี มีแนวโน้มการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และกลุ่มช่วงอายุ 40 – 59 ปี มีแนวโน้มการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งอาจเป็นผลมาจากในกลุ่มแรงงานวัยรุ่นประสบการณ์ในการทำงานยังคงน้อย จึงยากต่อการเลือกงานหรือย้ายงาน ในขณะที่กลุ่มผู้สูงวัย ประสบการณ์การทำงานและฐานะทางการเงินที่มั่นคงมากกว่า ทำให้สามารถเลือกงานหรือย้ายงานได้มากกว่า

ภาพที่ 3.9 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามช่วงอายุ (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ตารางที่ 3.3 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามช่วงอายุ (ปี) และภาคอุตสาหกรรม (หน่วย: ร้อยละ ของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

ภาคอุตสาหกรรม/ ช่วงอายุ(ปี)	ไม่ย้ายถิ่น							ย้ายถิ่น						
	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555
ภาคเกษตรกรรม														
15 -24 ปี	15.90%	16.85%	15.78%	18.08%	16.91%	25.62%	32.43%	25.67%	26.66%	29.85%	35.70%	34.30%	33.62%	15.70%
25 - 39 ปี	42.43%	40.92%	39.76%	39.89%	38.85%	40.82%	29.44%	49.17%	55.88%	45.45%	42.09%	45.40%	39.32%	47.59%
40 -59 ปี	41.68%	42.23%	44.46%	42.03%	44.24%	33.57%	38.13%	25.16%	17.46%	24.70%	22.20%	20.30%	27.06%	36.71%
รวม	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
นอกภาคเกษตรกรรม														
15 -24 ปี	17.76%	17.31%	16.32%	15.24%	14.93%	48.76%	48.82%	42.15%	42.58%	42.56%	37.56%	37.21%	28.29%	26.78%
25 - 39 ปี	50.64%	50.81%	50.29%	50.24%	49.36%	39.82%	38.54%	46.94%	46.10%	47.67%	48.73%	49.79%	50.50%	49.13%
40 -59 ปี	31.60%	31.87%	33.39%	34.52%	35.70%	11.41%	12.64%	10.91%	11.32%	9.78%	13.70%	12.99%	21.21%	24.09%
รวม	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

3.2.4 ระดับการศึกษา

จากการทบทวนเอกสารพบว่าบางผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความเอนเอียงในกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นอันเป็นผลมาจากระดับการศึกษา โดยผลการศึกษาพบว่าผู้ย้ายถิ่นจะอยู่ในกลุ่มผู้มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป (Pavlos & Ferguson, 1998; Dahl, 2002) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการวิจัยนี้เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษา ระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น ดังตารางที่ 3.4 พบว่าผู้ย้ายถิ่นอยู่ในกลุ่มผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ซึ่งสอดคล้องกับระดับกลุ่มอายุของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 15 – 24 ปี ในขณะที่กลุ่มผู้ไม่มีการศึกษาและจบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาไม่มีการย้ายถิ่นมากกว่าการย้ายถิ่น แต่มีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น สำหรับกลุ่มผู้จบการศึกษามากกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ นอกจากมีปริมาณการไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่นไม่แตกต่างกันแล้ว ยังไม่แสดงถึงแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น และลักษณะพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นดังกล่าวแสดงให้เห็นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ดังตารางที่ 3.5 และ 3.6 โดยแรงงานในภาคเกษตรกรรมมากกว่า 50% ของจำนวนแรงงานทั้งหมด จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา จึงสามารถกล่าวได้ว่าภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่มีทักษะต่ำ (Low-skilled Labor) ในขณะที่แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มการย้ายถิ่น โดยอาจเป็นการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรมและในภาคอุตสาหกรรมเดียวกัน สำหรับกลุ่มแรงงานทักษะต่ำ เนื่องจากไม่มีทางเลือกในการทำงานมากนัก จึงส่งผลให้การย้ายถิ่นทั้งระหว่างจังหวัด และระหว่างอุตสาหกรรมเป็นไปได้ยาก เช่นเดียวกับกรณีกลุ่มแรงงานระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า เนื่องจากการย้ายงานหมายถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นและลักษณะความเชี่ยวชาญมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ความต้องการแรงงานในกลุ่มนี้จึงมีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัด

ตารางที่ 3.4 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษา (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

ระดับการศึกษา	ไม่ย้ายถิ่น									ย้ายถิ่น								
	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2011	2012	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2011	2012
ไม่มีการศึกษา	25.32%	3.49%	3.19%	2.92%	2.76%	2.72%	2.68%	4.00%	3.47%	2.19%	1.65%	2.78%	2.57%	4.71%	2.87%	2.38%	2.95%	2.84%
ต่ำกว่าประถมศึกษา	15.42%	23.08%	22.29%	20.81%	19.33%	18.44%	18.25%	9.45%	9.95%	10.60%	11.37%	12.16%	11.49%	8.44%	10.36%	8.66%	13.60%	14.97%
ประถมศึกษา	33.14%	21.74%	21.57%	20.88%	21.24%	21.21%	21.71%	18.29%	18.81%	29.61%	26.18%	24.41%	24.64%	24.67%	25.64%	24.58%	29.63%	27.63%
มัธยมศึกษาตอนต้น	12.93%	15.44%	15.47%	16.19%	15.81%	16.53%	16.42%	23.11%	25.89%	23.21%	22.25%	22.41%	20.80%	25.01%	24.48%	26.72%	23.23%	26.73%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ	5.99%	9.44%	9.82%	10.81%	11.28%	10.60%	11.07%	11.77%	12.09%	12.34%	14.35%	15.05%	14.66%	15.42%	15.10%	13.63%	14.86%	13.23%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพศึกษา	-	4.27%	4.54%	4.62%	4.68%	4.43%	4.57%	5.05%	4.43%	4.12%	4.18%	5.19%	4.98%	4.16%	3.09%	5.03%	3.19%	2.81%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาชีพ	-	0.15%	0.18%	0.17%	0.27%	0.19%	0.21%	0.38%	0.19%	0.34%	0.13%	0.52%	0.17%	0.19%	0.12%	0.12%	0.19%	0.04%
ปวส.	0.94%	5.35%	5.40%	5.15%	5.58%	5.82%	5.57%	9.12%	7.47%	5.84%	7.66%	6.11%	8.08%	5.05%	5.77%	6.52%	4.80%	4.11%
ระดับปริญญาตรี	6.27%	11.56%	12.01%	12.67%	11.55%	11.99%	11.70%	11.87%	14.20%	7.03%	9.00%	8.56%	9.24%	8.58%	8.11%	8.43%	6.05%	6.03%
ระดับอื่นๆ ที่เทียบเท่าปริญญาตรี	-	5.47%	5.54%	5.77%	5.22%	5.40%	5.15%	6.30%	2.79%	4.71%	3.23%	2.81%	3.37%	2.82%	3.28%	3.22%	1.22%	1.06%
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	-	-	-	-	2.27%	2.67%	2.66%	0.65%	0.71%	-	-	-	-	0.96%	1.19%	0.72%	0.27%	0.56%
	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ตารางที่ 3.5 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น ในภาคเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

ระดับการศึกษา	ไม่ย้ายถิ่น								ย้ายถิ่น						
	2005	2006	2007	2008	2009	2011	2012		2005	2006	2007	2008	2009	2011	2012
ไม่มีการศึกษา	9.65%	8.60%	8.51%	8.31%	7.80%	7.27%	5.70%		5.95%	7.42%	22.07%	4.94%	4.00%	6.28%	2.71%
ต่ำกว่าประถมศึกษา	44.46%	40.71%	39.67%	37.52%	36.84%	27.56%	26.91%		28.69%	23.00%	20.61%	22.83%	17.71%	21.65%	25.08%
ประถมศึกษา	30.54%	31.28%	32.03%	31.11%	32.84%	33.76%	35.78%		40.23%	44.99%	30.76%	38.01%	38.84%	45.31%	44.63%
มัธยมศึกษาตอนต้น	10.01%	12.65%	11.94%	14.34%	13.57%	21.51%	26.07%		15.84%	11.83%	14.06%	20.83%	26.24%	18.63%	21.66%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ	3.38%	4.17%	4.69%	5.68%	5.98%	7.78%	3.27%		6.57%	8.06%	9.21%	8.97%	9.07%	6.78%	5.01%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพศึกษา	0.83%	0.84%	1.09%	1.29%	1.20%	0.73%	0.17%		0.08%	1.51%	0.49%	1.52%	0.77%	0.51%	0.21%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาชีพ	0.01%	-	0.04%	0.04%	0.02%	1.34%	1.46%		-	-	0.21%	-	-	0.16%	0.70%
ปวส.	0.47%	0.74%	0.80%	0.66%	0.88%	0.05%	0.64%		1.21%	1.48%	0.79%	0.37%	1.70%	0.68%	-
ระดับปริญญาตรี	0.57%	0.87%	0.95%	0.83%	0.66%	-	-		0.28%	1.52%	1.72%	1.99%	1.27%	-	-
ระดับอื่นๆ ที่เทียบเท่าปริญญาตรี	0.08%	0.14%	0.21%	0.21%	0.16%	-	-		1.15%	0.20%	0.08%	0.36%	0.39%	-	-
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	-	-	0.05%	0.01%	0.05%	-	-		-	-	-	0.20%	-	-	-
	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%		100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ตารางที่ 3.6 ปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น นอกภาคเกษตรกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา (หน่วย: ร้อยละของจำนวนแรงงานทั้งหมด)

ระดับการศึกษา	ไม่ย้ายถิ่น								ย้ายถิ่น						
	2005	2006	2007	2008	2009	2011	2012		2005	2006	2007	2008	2009	2011	2012
ไม่มีการศึกษา	1.84%	1.79%	1.69%	1.65%	1.79%	3.24%	2.98%		2.18%	1.93%	2.01%	2.50%	2.08%	2.10%	2.87%
ต่ำกว่าประถมศึกษา	17.69%	16.84%	15.56%	14.78%	15.03%	5.24%	6.18%		9.07%	9.97%	6.55%	8.12%	6.96%	11.53%	12.85%
ประถมศึกษา	19.71%	18.80%	19.24%	19.31%	19.78%	14.69%	15.04%		21.46%	21.94%	23.72%	23.41%	21.91%	25.59%	24.06%
มัธยมศึกษาตอนต้น	16.61%	16.90%	16.53%	16.95%	16.92%	23.48%	25.85%		23.63%	21.99%	26.71%	25.13%	26.81%	24.42%	27.80%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ	11.15%	12.14%	12.50%	11.55%	11.95%	12.70%	14.05%		16.64%	15.53%	16.39%	16.20%	14.48%	16.94%	14.96%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพศึกษา	5.31%	5.37%	5.34%	5.03%	5.15%	6.06%	5.38%		6.15%	5.44%	4.72%	3.37%	5.83%	3.89%	3.35%
มัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาชีพ	0.21%	0.21%	0.31%	0.22%	0.24%	0.47%	0.23%		0.62%	0.20%	0.19%	0.14%	0.14%	0.24%	0.05%
ปวส.	6.42%	6.03%	6.47%	6.81%	6.39%	10.93%	8.81%		7.03%	8.96%	5.71%	6.75%	7.43%	5.99%	4.82%
ระดับปริญญาตรี	14.39%	15.03%	13.51%	14.14%	13.61%	14.62%	17.21%		10.10%	10.26%	9.64%	9.21%	9.78%	7.43%	7.29%
ระดับอื่นๆ ที่เทียบเท่าปริญญาตรี	6.67%	6.90%	6.15%	6.39%	6.02%	7.76%	3.41%		3.12%	3.79%	3.24%	3.80%	3.75%	1.53%	1.28%
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	-	-	2.69%	3.18%	3.11%	0.80%	0.86%		-	-	1.11%	1.37%	0.85%	0.34%	0.68%
	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%		100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

3.2.5 อัตราค่าจ้างแรงงาน

สำหรับอัตราค่าจ้างแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจค่าจ้างเป็นรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน ค่าจ้างในลักษณะอื่นๆ และค่าจ้างที่ไม่เป็นตัวเงิน² และได้คำนวณค่าจ้างดังกล่าวเป็นอัตราค่าจ้างต่อเดือน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลอัตราค่าจ้างแรงงาน คือ อัตราค่าจ้างแรงงานต่อเดือน

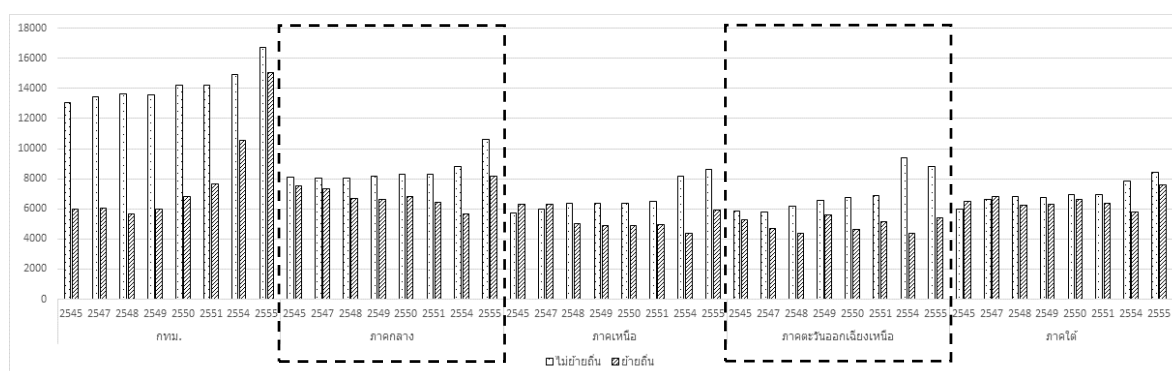
เมื่อพิจารณาอัตราค่าจ้างแรงงานเปรียบเทียบระหว่างผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น ดังภาพที่ 3.10 ผลการเปรียบเทียบเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากพบว่าอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นต่ำกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น แม้กระทั่งในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2555 ซึ่งมีข้อมูลแรงงานผู้ย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงาน โดยความแตกต่างในภาคกลางมีมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับ 45% โดยเฉลี่ย อย่างไรก็ตามความแตกต่างดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ภาคอื่นๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยกเว้นในภาคใต้ซึ่งมีอัตราค่าจ้างไม่แตกต่างกันระหว่างผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น

สำหรับอัตราค่าจ้างแรงงานเปรียบเทียบระหว่างผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่นในแต่ละภาคอุตสาหกรรม เป็นที่แน่นอนว่าอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคอุตสาหกรรมจะสูงกว่าภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ในภาคเกษตรกรรมอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นแตกต่างจากผู้ไม่ย้ายถิ่นไม่มากนัก โดยอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่นในภาคกลางและภาคใต้ สำหรับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ว่าอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นต่ำกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่นอกภาคเกษตรกรรม นอกจากผู้ไม่ย้ายถิ่นมีอัตราค่าจ้างสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นแล้ว

² ตามคำนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ค่าจ้างในลักษณะอื่นๆ หมายถึง เงินตอบแทนจากการทำงานซึ่งนายจ้างคิดอัตรานอกจากในลักษณะค่าจ้างรายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน เช่น อัตราค่าจ้างเป็นรายชิ้นหรือต่องาน หรือเหมาจ่าย เป็นต้น และค่าจ้างที่ไม่เป็นตัวเงิน หมายถึง เงินตอบแทนจากการทำงานที่ได้รับเป็นสิ่งของที่นายจ้างตอบแทนให้ตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน เช่น การรับจ้างเกี่ยวข้าวหรือทอข้าวที่จ่ายค่าจ้างเป็นข้าว หรือการรับจ้างกรีดยางที่จ่ายเป็นสัดส่วนของแผ่นยางที่ทำได้ เป็นต้น

ยังแสดงถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นในกทม. ซึ่งมีแนวโน้มของอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น

ภาพที่ 3.10 อัตราค่าจ้างที่แท้จริงเฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น จำแนกตามภาค (หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน)

หมายเหตุ: ข้อมูลคำนวณจากอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยต่อเดือนปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อประจำปี, ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ตารางที่ 3.7 อัตราค่าจ้างที่แท้จริงเฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น ในแต่ละภาคอุตสาหกรรมและภาค (หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน)

ภาคอุตสาหกรรม/ภาค	ไม่ย้ายถิ่น						ย้ายถิ่น					
	2548	2549	2550	2551	2554	2555	2548	2549	2550	2551	2554	2555
ภาคเกษตรกรรม												
กทม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาคกลาง	3,957.33	4,117.08	4,148.72	4,153.53	4,916.69	4,685.15	4,240.74	4,032.72	4,299.66	4,245.48	4,301.96	4,852.21
ภาคเหนือ	2,748.90	2,548.22	2,698.98	2,698.68	3,291.75	3,687.39	2,286.34	2,354.64	1,948.43	2,325.30	3,238.51	3,754.62
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,221.72	2,262.32	2,967.20	2,671.38	2,947.62	3,585.39	2,003.64	2,052.41	1,841.34	2,188.25	2,711.51	3,476.27
ภาคใต้	3,774.58	4,210.38	4,305.78	4,590.50	5,031.58	5,004.78	4,229.93	4,266.83	4,434.89	4,435.95	4,500.63	5,536.49
นอกภาคเกษตรกรรม												
กทม.	13,589.74	13,597.96	14,245.45	14,214.19	14,940.29	16,740.37	5,660.61	6,024.46	6,841.93	7,725.66	10,198.61	15,034.82
ภาคกลาง	8,542.11	8,665.62	8,727.91	8,887.59	9,200.62	11,272.24	6,807.75	6,757.73	6,905.35	6,554.86	5,995.80	8,414.34
ภาคเหนือ	7,515.26	7,693.69	7,565.77	7,583.24	9,080.13	9,793.94	5,664.76	5,578.99	6,388.98	5,873.06	4,770.40	6,239.08
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7,618.83	7,781.46	7,773.97	7,920.91	10,298.30	9,858.94	5,694.26	6,201.82	5,179.51	5,943.27	4,759.12	5,863.16
ภาคใต้	8,204.18	7,961.75	8,117.95	7,918.44	8,854.50	9,810.44	6,685.28	6,869.10	7,232.45	7,167.64	6,214.58	7,956.56

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

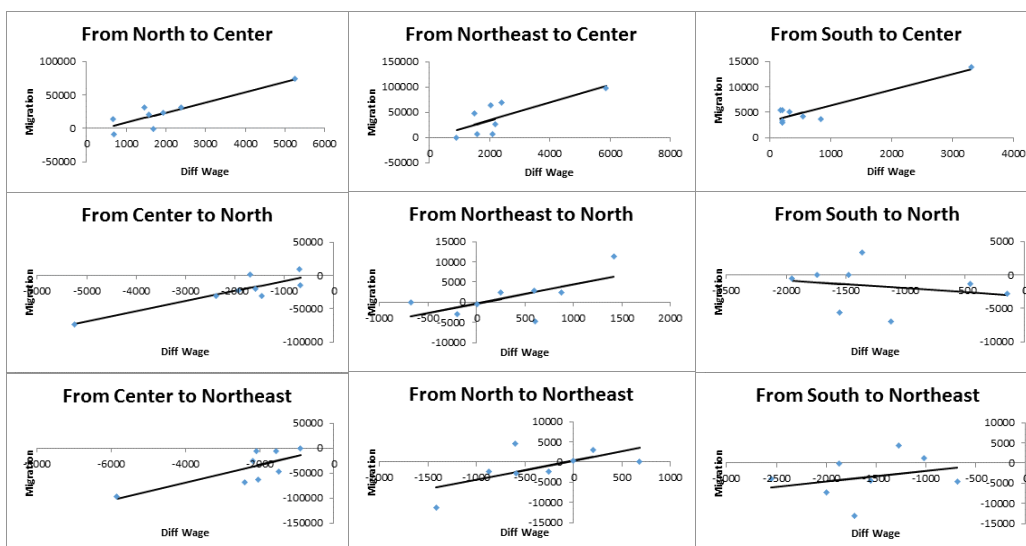
ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

นอกจากนี้ เพื่อพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างแรงงานในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ใช้ OLS ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวทั้งการย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรมในเชิงอนุกรมเวลา (Time Series) สำหรับการย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์ ผู้วิจัยได้ประมาณค่าแบบจำลองเส้นตรง (Simple Linear Regression: SLR) ในรูปแบบความสัมพันธ์ ดังนี้

$$\Delta M_{ijt} = f(\Delta W_{ijt})$$

เมื่อ ΔM_{ijt} คือ ความแตกต่างของปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่ภาค i จากภาค j และปริมาณแรงงานย้ายออกจากภาค i เข้าสู่ภาค j ในปี t และ ΔW_{ijt} คือ ความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาค i และภาค j ในปี t โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นระหว่างภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และเนื่องจากเป็นข้อมูลการย้ายถิ่นระหว่างภาคจึงสามารถใช้ข้อมูลจากทั้ง 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ปีพ.ศ. 2545, 2547 – 2551, และ 2552 – 2554 ซึ่งผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับแบบจำลอง Harris – Todaro (1970) กล่าวคือ หากความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้จำนวนการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ปลายทางนั้นๆ เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างระหว่างปลายทางและต้นทางเป็นบวก หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังแสดงในภาพที่ 3.11 ยกเว้นการย้ายถิ่นจากภาคใต้สู่ภาคเหนือ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่ภาคใต้มีลักษณะการรองรับแรงงานย้ายถิ่นแบบชั่วคราวหรือนอกฤดูกาล (Temporary Migration or Off-seasonal Migration) จากภาคเหนือ จึงทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานไม่มีบทบาทสำคัญ แต่สิ่งที่สำคัญคือการมีงานรองรับในบางช่วงเวลาของปีที่ว่างงาน

ภาพที่ 3.11 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่น (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงาน (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน) ระหว่างภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

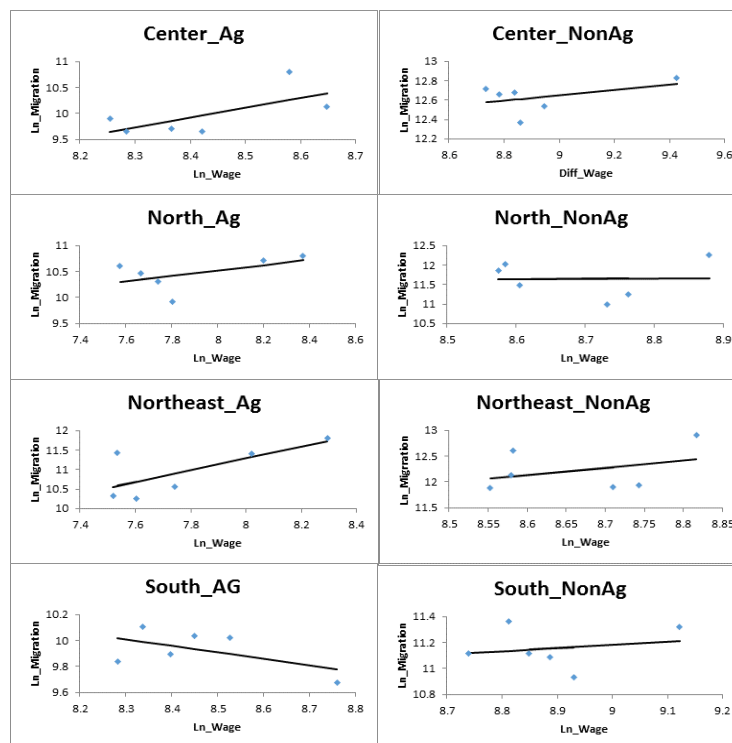
ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม นักวิจัยได้ใช้วิธี OLS เช่นเดียวกัน โดยมีรูปแบบจำลอง SLR ดังนี้

$$M_{jkt} = f(W_{jkt})$$

เมื่อ M_{jkt} คือ Logarithm ของปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม j ในพื้นที่ภาค k ในปี t และ W_{jkt} คือ Logarithm ของอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยต่อเดือนในภาค อุตสาหกรรม j ในพื้นที่ภาค k ในปี t โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นเข้าสู่ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมของภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ และเนื่องจากเป็นข้อมูลการย้ายถิ่นที่จำแนกตามภาคอุตสาหกรรม จึงสามารถใช้ข้อมูลได้เพียงในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551, และ 2552 – 2554 ซึ่งผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับแบบจำลอง Harris – Todaro (1970) เช่นเดียวกัน ดังแสดงในภาพที่ 3.12 ยกเว้นการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในภาคเหนือ และการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในภาคใต้ ซึ่งสนับสนุนลักษณะการย้ายถิ่นชั่วคราวของแรงงานในภาคเหนือเข้าสู่ภาคใต้ โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่ว่างงานในช่วงนอกฤดูกาล จึงจำเป็นต้องหางานทำชั่วคราวนอกภาคเกษตรกรรมในภาคเหนือ และ/หรือ ในภาคเกษตรกรรมในภาคใต้

ภาพที่ 3.12 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และอัตราค่าจ้างแรงงานในภาคอุตสาหกรรมนั้นๆ (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน) จำแนกตามภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรม

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

จากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างแรงงาน พบว่ามีความเป็นไปได้ของอัตราค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์เชิงอนุกรมเวลา (Time Series Analysis) ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์หลักอันเป็นลักษณะการวิเคราะห์เชิงภาคตัดขวาง (Cross-sectional Analysis) เนื่องจากการวิจัยเน้นศึกษาตัวกำหนดพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานที่มีการตัดสินใจแบบทันที แต่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลาเป็นลักษณะการวิเคราะห์ในระยะยาว ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างแรงงานอาจมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการนำตัวแปรอื่นๆ เข้าสู่แบบจำลอง ได้แก่ กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัด และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม

3.3 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัด

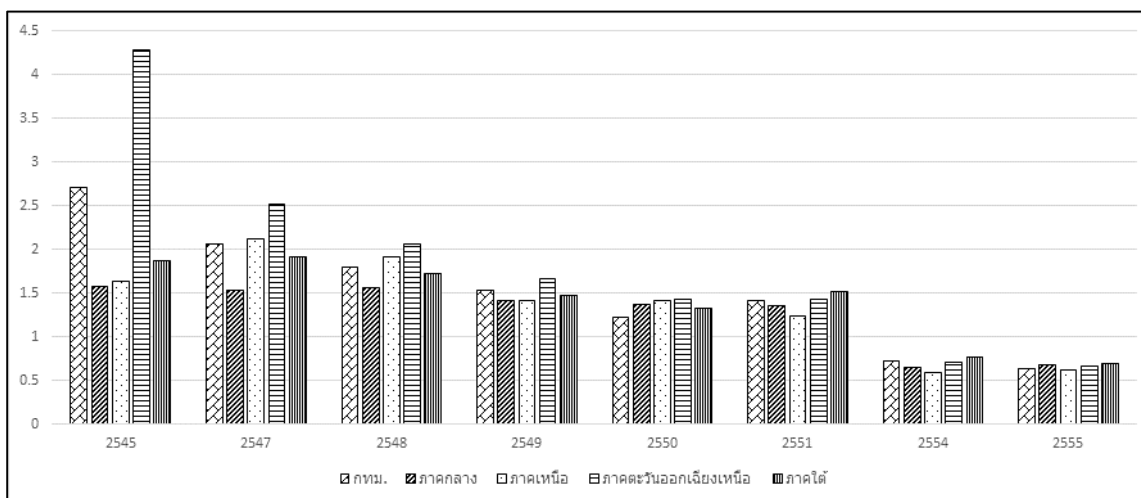
กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัด แสดงถึง ลักษณะของจังหวัดซึ่งจูงใจ (Pull Factor) หรือผลักดัน (Push Factor) ให้มีการย้ายถิ่นเข้าสู่หรือออกจากจังหวัดนั้นๆ ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัดประกอบด้วย อัตราการว่างงาน ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนในแต่ละจังหวัด และระยะทางระหว่างทางและต้นทาง

3.3.1 อัตราการว่างงาน

อัตราการว่างงานมีความสัมพันธ์แปรผกผันโดยตรงกับอัตราการจ้างงาน นั่นคือ หากอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานจะลดลง ซึ่งแบบจำลอง Harris – Todaro ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการย้ายถิ่นและอัตราการจ้างงาน นั่นคือ แนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองหรือภาคอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้น หากอัตราการจ้างงานในเขตเมืองหรือภาคอุตสาหกรรมนั้นๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้น เนื่องจากอัตราการจ้างงานและอัตราการว่างงานมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม แนวโน้มการย้ายถิ่นและอัตราการว่างงานจึงมีความสัมพันธ์ในลักษณะทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งได้มีผลการศึกษาจำนวนมากสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว (Barkley, A. P., 1990; Beaudry, P., Green, D. A., & Sand, B. M., 2013; Bover, O., & Arellano, M., 2002)

ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2555 อัตราการว่างงานในภาพรวมมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังภาพที่ 3.13 โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มลดลงมากที่สุดในอัตราการลดลง 21% และภาคกลางมีแนวโน้มลดลงต่ำที่สุดในอัตราการลดลง 9% ซึ่งในภาพรวมเป็นที่น่าสนใจว่าอัตราการว่างงานในแต่ละพื้นที่ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการประกอบธุรกิจในภาคต่างๆ ล้วนขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจในระดับประเทศ

ภาพที่ 3.13 อัตราการว่างงานของแรงงานในภาคต่างๆ

หมายเหตุ: สูตรการคำนวณ อัตราการว่างงาน = (ผู้ว่างงาน/ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน) x 100

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราการว่างงานในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธี OLS โดยกำหนดแบบจำลอง SLR ดังนี้

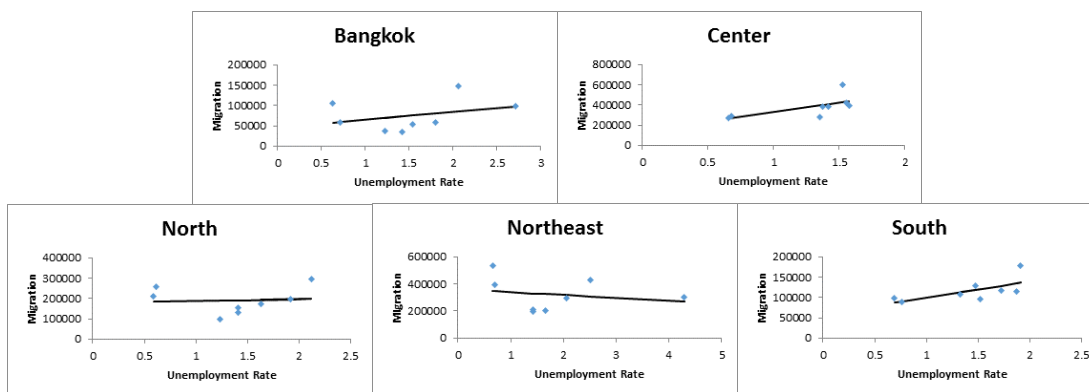
$$M_{kt} = f(UN_{kt})$$

เมื่อ M_{kt} คือ ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่พื้นที่ k ในปี t และ UN_{kt} คือ อัตราการว่างงานของพื้นที่ k ในปี t โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นและอัตราการว่างงานของพื้นที่ กทม. ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ และเนื่องจากไม่มีการจำแนกภาคอุตสาหกรรมมาเกี่ยวข้อง จึงสามารถใช้ข้อมูลได้ทั้ง 3 ช่วงเวลา อย่างไม่จำกัด ผลการวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกับแบบจำลอง Harris – Todaro

จากภาพที่ 3.14 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราการว่างงานมีลักษณะไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง โดยผู้วิจัยได้คาดหวังให้ปริมาณการย้ายถิ่นจะเพิ่มขึ้น หากอัตราการว่างงานมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากอัตราการว่างงานแสดงถึงปริมาณความต้องการแรงงาน หากอัตราการว่างงานลดลง หมายถึง ปริมาณความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราการว่างงานจึงควรมีลักษณะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือระดับอัตราการว่างงานได้แสดงถึงความเป็นไปได้ในการมีงานทำ อันเป็นตัวแปรดึงดูด (Pull Factor) ให้แรงงานย้ายถิ่นเข้า ซึ่งพบในลักษณะการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ดึงดูดให้แรงงานย้ายถิ่นเข้าน้อยลง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและอัตราการว่างงานมีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกันในส่วนของภาคอื่นๆ นั้น แสดงให้เห็นว่าปริมาณการย้ายถิ่นลดลง หากอัตราการว่างงานมีแนวโน้มลดลง นั่นคือระดับอัตราการว่างงานไม่เป็นตัวแปรดึงดูด แต่มีลักษณะของตัวแปรผลักดัน (Push Factor) อาทิเช่น ในกทม. ปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่กทม.ลดลง หากอัตราการว่างงานมีแนวโน้มลดลง นั่นคือ ความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นใน

กทม. ผลักดันให้แรงงานย้ายถิ่นไปพื้นที่อื่นๆ มากกว่าที่จะดึงดูดให้แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กทม. ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวพบในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้เช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบความเป็นไปได้ของการมีงานทำระหว่างพื้นที่ต่างๆ ในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน โดยการวิเคราะห์ในบทต่อไปจะสามารถลงรายละเอียดให้เห็นการเปรียบเทียบในลักษณะดังกล่าวได้

ภาพที่ 3.14 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้า (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และอัตราการว่างงาน (ตัวแปรอิสระ) จำแนกตามภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

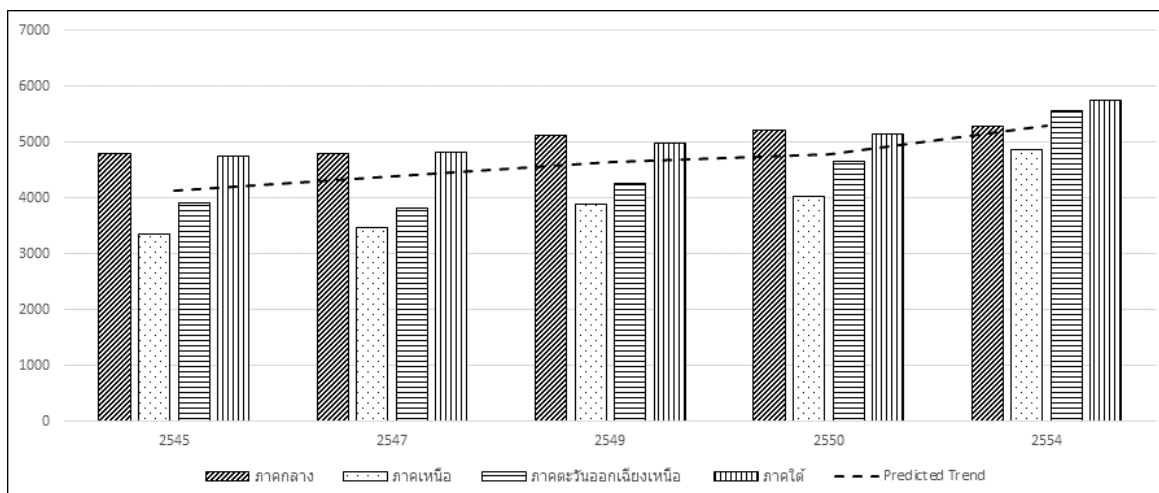
3.3.2 ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยต่อเดือนในแต่ละจังหวัด

ต้นทุนในการดำรงชีวิต (Living Costs) ของแรงงานในจังหวัดต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยต่อเดือนในแต่ละจังหวัดมาพิจารณา เนื่องจากอาหารและเครื่องดื่มมีลักษณะของสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (Necessary Goods) กล่าวคือ ทุกๆ หน่วยบุคคลในเศรษฐกิจต้องซื้อสินค้าดังกล่าวเพื่อการดำรงชีวิต ประกอบกับอาหารและเครื่องดื่มในแต่ละภาคหรือจังหวัดจะแตกต่างกันไปตามวัตถุดิบที่มีในท้องที่ จึงเป็นตัวแปรที่สะท้อนต้นทุนการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มมีข้อจำกัดในด้านการเก็บข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการวิจัยครั้งนี้จึงสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้เฉพาะในปีพ.ศ. 2545, 2547, 2549, 2550, และ 2554

จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านอาหารและเครื่องดื่มระหว่างภาคต่างๆ ในภาพที่ 3.15 พบว่าภาคกลางและภาคใต้มีค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านอาหารและเครื่องดื่มโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกันจนกระทั่งในปีพ.ศ. 2554 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้กลับมีค่าใช้จ่ายดังกล่าวสูงกว่าในภาคกลาง โดยค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านอาหารและเครื่องดื่มโดยเฉลี่ย คือ 5,038 , 3,917 , 4,440 , และ 5,091 บาทต่อคนต่อปี ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ และสำหรับแนวโน้มในภาพรวม แม้จะมีการปรับตัวด้วยอัตราเงินเฟ้อ แล้ว

พบว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆปี แม้จะมีอัตราการเพิ่มขึ้นในระดับต่ำ นั่นคือ มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6% ต่อปี

ภาพที่ 3.15 ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านอาหารและเครื่องดื่มโดยเฉลี่ย จำแนกตามภาคต่างๆ (หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน)

หมายเหตุ: ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง คำนวณจากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ

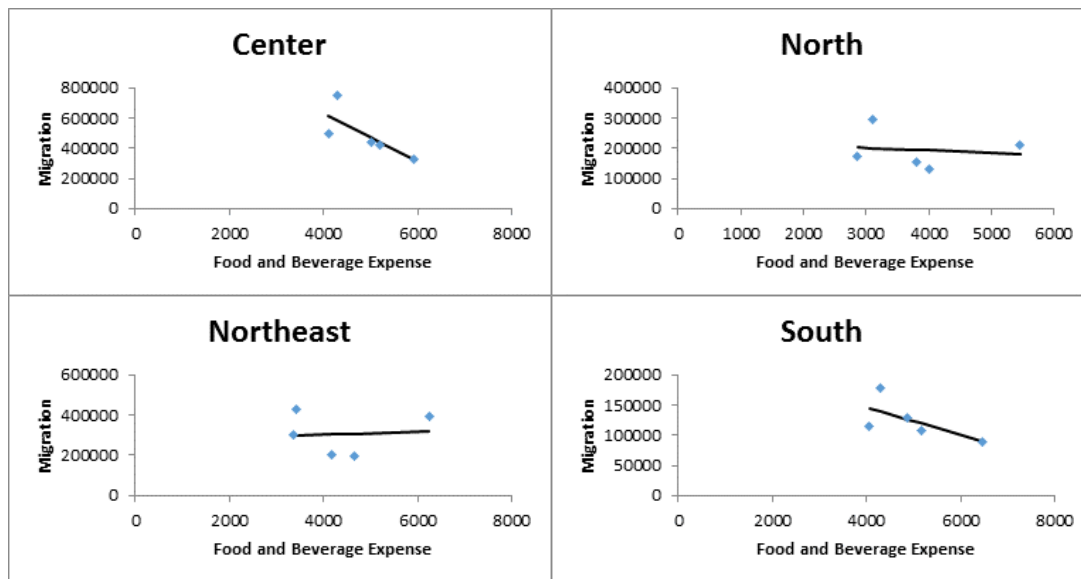
ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของสังคมและครัวเรือนในปีพ.ศ. 2545, 2547, 2549, 2550, และ 2554 และจากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แต่จากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านอาหารและเครื่องดื่มได้ โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธี OLS ประมาณค่าแบบจำลอง SLR ดังนี้

$$M_{kt} = f(F_{kt})$$

เมื่อ M_{kt} คือ ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่พื้นที่ k ในปี t และ F_{kt} คือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มโดยเฉลี่ยในพื้นที่ k ในปี t โดยพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในภาพที่ 3.16 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆ และค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเป็นไปตามที่คาดหวัง นั่นคือ มีลักษณะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม เมื่อค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในพื้นที่นั้นๆ เพิ่มขึ้น สะท้อนถึงต้นทุนการดำรงชีวิตที่สูงขึ้น จะส่งผลให้ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่นั้นๆ ลดลง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญของการได้งานทำมากกว่าค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสามารถพิสูจน์ได้เมื่อมีการนำตัวแปรทั้งหมดเข้าสู่แบบจำลองที่ซับซ้อนมากขึ้นในส่วนของผลการวิเคราะห์

ภาพที่ 3.16 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้า (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ย (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน) จำแนกตามภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

3.3.3 ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง

ในการพิจารณาต้นทุนการย้ายถิ่น จากการทบทวนทฤษฎีของ Ehrenberg & Smith (1996) พบว่าต้นทุนการย้ายถิ่นที่สำคัญคือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งสามารถวัดได้ยากเนื่องจากการลักษณะการเดินทางมีหลายรูปแบบ อาทิ เช่น รถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางดังกล่าวขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง ซึ่ง Sjaastad (1962) พบว่าระยะทางที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้ายของการย้ายถิ่น (Marginal Cost of Migration) ในการวิจัยครั้งนี้จึงนำระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางมาพิจารณา เพื่อเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงต้นทุนการย้ายถิ่นที่เป็นตัวเงิน

เนื่องจากแรงงานแต่ละคนมีเป้าหมายในการเดินทางแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเบื้องต้นจากระยะทางย้ายถิ่นของแรงงานเฉลี่ยต่อคน ดังตารางที่ 3.8 โดยระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยของแรงงานย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานครสูงสุดประมาณ 361 กิโลเมตรต่อคนต่อปี ในขณะที่ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยของแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคกลางต่ำสุดประมาณ 156 กิโลเมตรต่อคนต่อปี อย่างไรก็ตาม ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในทุกๆ พื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการลดลงของการย้ายถิ่นของแรงงานในภาพรวม และระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงมากที่สุดในกลุ่ม. โดยมีอัตราการลดลงประมาณ 17%

ตารางที่ 3.8 ระยะทางย้ายถิ่นของแรงงานเฉลี่ยต่อคนในแต่ละพื้นที่

หน่วย: กิโลเมตร									
ย้ายเข้าสู่	2545	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555
กทม.	516.27	504.78	436.04	479.79	373.30	389.70	432.24	75.98	42.17
ภาคกลาง	223.62	203.15	175.21	180.19	164.98	192.63	178.04	36.37	53.99
ภาคเหนือ	265.41	229.59	314.02	225.43	248.96	244.48	286.86	135.11	63.50
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	350.56	374.29	405.24	368.04	403.14	309.10	432.88	112.89	79.49
ภาคใต้	230.13	290.60	227.76	251.26	318.49	328.25	302.98	85.76	149.78

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลระยะทางระหว่างจังหวัดทั่วประเทศไทย, บริษัท แอชซ์ เทอฟอร์มเมन्ธ์ โซลูชั่น จำกัด (2554)

สำหรับการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ต่างๆ ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม จากตารางที่ 3.9 พบว่า ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงที่สุด คือ 378 กิโลเมตรต่อคนต่อปี และภาคกลางต่ำสุด คือ 183 กิโลเมตรต่อคนต่อปี อย่างไรก็ตาม ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในทั้ง 2 ภาคดังกล่าว รวมถึงภาคเหนือ ในขณะที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในภาคใต้อย่างเห็นได้ชัด โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นประมาณ 49% สำหรับนอกภาคเกษตรกรรม ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยเข้าสู่กทม. สูงที่สุด คือ 317 กิโลเมตรต่อคนต่อปี และภาคกลางต่ำสุด คือ 128 กิโลเมตรต่อคนต่อปี สอดคล้องกับการพิจารณาระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยในภาพรวม เนื่องจากประชากรของแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมีมากกว่าในภาคเกษตรกรรมนั่นเอง (ประมาณ 80 – 90% จากการคำนวณ) อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยนอกภาคเกษตรกรรมมีลักษณะใกล้เคียงกับในภาคเกษตรกรรม กล่าวคือ ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในทุกๆ พื้นที่ยกเว้นภาคใต้ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราการเพิ่มขึ้น 41%

ตารางที่ 3.9 ระยะทางย้ายถิ่นของแรงงานเฉลี่ยต่อคนในแต่ละพื้นที่และในแต่ละภาคอุตสาหกรรม

หน่วย: กิโลเมตร														
ย้ายเข้าสู่	ภาคเกษตรกรรม							นอกภาคเกษตรกรรม						
	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555	2548	2549	2550	2551	2552	2554	2555
กทม.	-							436.04	483.83	373.30	380.64	432.24	76.79	42.47
ภาคกลาง	271.90	188.14	304.98	175.07	265.54	29.44	4.89	169.90	180.32	158.27	193.96	169.84	37.89	58.41
ภาคเหนือ	464.44	333.63	203.96	217.20	413.93	62.85	64.32	280.59	197.38	269.62	253.36	265.52	154.46	63.31
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	554.43	604.36	515.28	371.32	511.05	120.13	107.13	333.76	327.94	381.43	293.44	410.57	110.67	70.31
ภาคใต้	155.23	343.16	393.72	333.01	158.52	68.37	260.76	245.13	227.33	298.11	326.50	339.91	91.60	128.25

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลระยะทางระหว่างจังหวัดทั่วประเทศไทย, บริษัท แอชซ์ เทอฟอร์มเมन्ธ์ โซลูชั่น จำกัด (2554)

3.4 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม คือ กลุ่มตัวแปรทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) ที่สะท้อนถึงความต้องการแรงงานและต้นทุนการใช้ชีวิต (Living Costs) ของแรงงานในแต่ละภาคอุตสาหกรรม ในการวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณา 2 ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้น กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรมจึงประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตขั้นมูลรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัด และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตขั้นมูลรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด โดยตัวแปรผลผลิตขั้นมูลรวมระดับจังหวัดสามารถสะท้อนได้ถึงความต้องการแรงงาน (Demand for Labor) และความต้องการการทำงาน (Supply of Labor) เนื่องจากความต้องการแรงงานถูกกำหนดจากเงื่อนไขกำไรสูงสุด (Profit Maximization) นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานเท่ากับมูลค่าของปริมาณแรงงานที่เพิ่มขึ้นหน่วยสุดท้าย (Value of Marginal Product of Labor) อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยครั้งนี้ได้เน้นการพิจารณาด้านการตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อการทำงาน ณ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเป็นการพิจารณาด้านอุปทานแรงงาน โดยความต้องการการทำงานนั้นถูกกำหนดความพึงพอใจของแรงงานในการตัดสินใจเลือกจำนวนชั่วโมงการทำงานและยอมรับอัตราค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ ดังนั้น ความต้องการแรงงานที่ขึ้นอยู่กับ Marginal Product of Labor จึงสามารถสะท้อนถึงระดับอัตราค่าจ้างแรงงานที่แรงงานความหวังว่าจะได้รับได้ ตามการศึกษาของ Dubey et al. (2006) พบว่าตัวแปรสัดส่วนจำนวนแรงงานต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่ อัตราการเจริญเติบโตของสต็อกทุนเบื้องต้น (Growth of Gross Capital Stock) และผลผลิตขั้นมูลรวมระดับประเทศ (Gross Domestic Product) เป็น Proxy Variable ของ Marginal Product of Labor ได้ โดยมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับปริมาณอุปทานแรงงาน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากไม่มีการเก็บข้อมูล Marginal Product of Labor ในประเทศไทย จึงเลือกใช้ผลผลิตขั้นมูลรวมระดับจังหวัดแทน สำหรับราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัดและค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัยในการทำงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ตามลำดับ

3.4.1 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคเกษตรกรรม

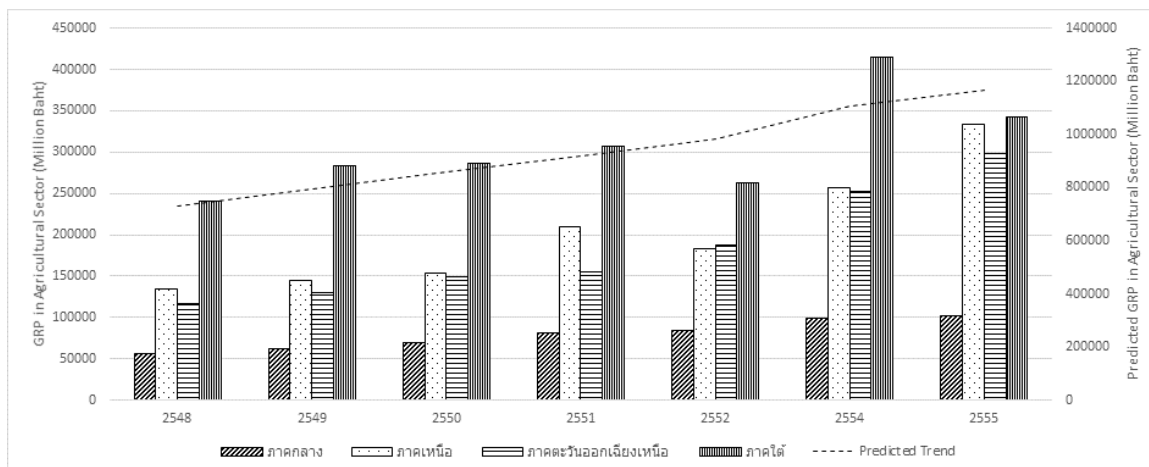
กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ ผลผลิตขั้นมูลรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัด

3.4.1.1 ผลผลิตขั้นมูลรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม

ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานย้ายถิ่นและระดับผลผลิตขั้นมูลรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม ผู้วิจัยได้เริ่มจากการพิจารณาผลผลิตขั้นมูลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยจำแนกตามภาคต่างๆ จากภาพที่ 3.17 พบว่าผลผลิตขั้นมูลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในภาคใต้สูงสุดประมาณ 30 – 45% ของปริมาณผลผลิตขั้นมูลรวมของภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ และเนื่องจากภาค

กลางเป็นที่ตั้งของกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ จึงส่งผลให้ภาคกลางมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมต่ำสุดประมาณ 9 – 10% ของปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 12.8% ต่อปี

ภาพที่ 3.17 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับภาค จำแนกตามภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมถูกปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค ผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาความสัมพันธ์กับปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม โดยกำหนดให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคดังกล่าวคือตัวแปรตัวแทน (Proxy Variable) ของระดับการจ้างงานซึ่งมีผลกระทบทางด้านอุปทานของแรงงาน นั่นคือ เป็นการวิเคราะห์ทางด้านอุปทานแรงงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดแบบจำลอง SLR เป็นดังนี้

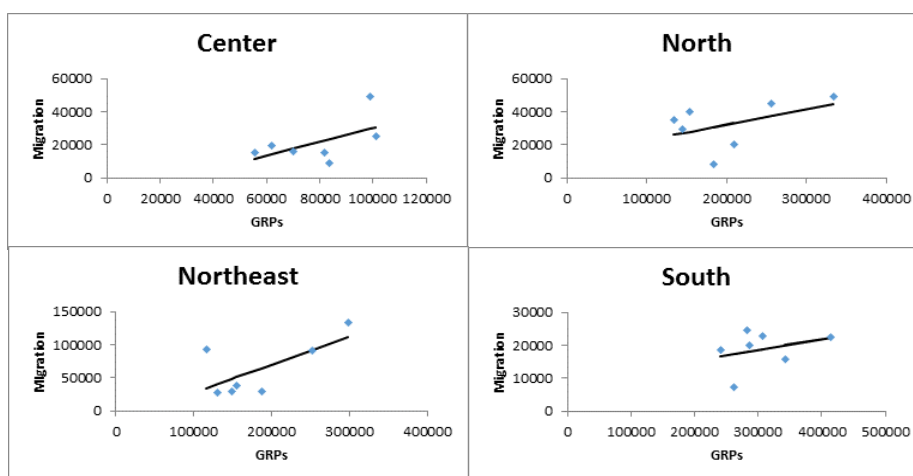
$$M_{kt} = f(GRP_{kt})$$

เมื่อ M_{kt} คือ ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ k ในปี t และ GRP_{kt} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคของพื้นที่ k ในปี t โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นและผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับภาคของพื้นที่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ และเนื่องจากการจำแนกภาคอุตสาหกรรมมาเกี่ยวข้อง จึงสามารถใช้ข้อมูลได้ในปีพ.ศ. 2548 – 2555

ผลการวิเคราะห์แสดงในภาพที่ 3.18 ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ นั่นคือ มี

ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคเพิ่มขึ้น ปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมของแรงงานจะเพิ่มขึ้น และจากลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคเป็นสัญญาณของระดับการจ้างงานที่ดีสำหรับตลาดแรงงานในภาคเกษตรกรรม

ภาพที่ 3.18 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: ล้านบาท) จำแนกตามภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

3.4.1.2 ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัด

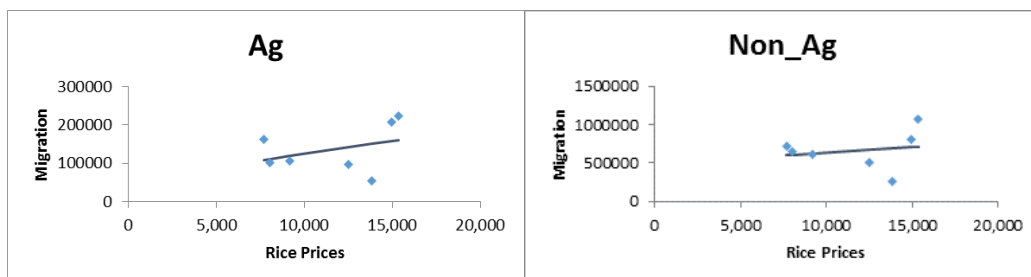
ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเน้นการวิเคราะห์การย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด/ภาค และภาคอุตสาหกรรม ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีมีข้อมูลครอบคลุมหลายจังหวัดมากกว่าราคาข้าวชนิดอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรนิยมปลูกข้าวหอมมะลินาปีมากที่สุด จึงมีความเหมาะสมในการนำราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเข้าสู่แบบจำลอง แม้ว่าจะไม่สามารถสะท้อนถึงต้นทุนการดำเนินชีวิตได้ เนื่องจากในบางพื้นที่ไม่ได้รับประทานข้าวหอมมะลินาปีเป็นสินค้าหลัก อย่างไรก็ตาม ราคาข้าวสามารถสะท้อนสภาวะทางเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมได้ เนื่องจากเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย และเป็นสินค้าที่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างเด่นชัดในทุกๆ ปี นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการผลิตสินค้าในทางตรงและ/หรือในทางอ้อม โดยราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีที่น่ามาพิจารณาคือ ราคาในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2555 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีและมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยอยู่ที่ 12.76%

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปี ผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลอง SLR ดังนี้

$$M_{kt} = f(RP_{kt})$$

เมื่อ M_{kt} คือ ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม k ในปีที่ t และ RP_{kt} คือ ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีในปีที่ t โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม ตามลำดับ และเนื่องจากมีการจำแนกภาคอุตสาหกรรมมาเกี่ยวข้อง จึงสามารถใช้ข้อมูลได้ในปีพ.ศ. 2548 – 2555 ผลการวิเคราะห์แสดงในภาพที่ 3.19 พบว่าลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ หากราคาข้าวเพิ่มขึ้น ปริมาณการย้ายถิ่นจะเพิ่มขึ้น ซึ่งให้เห็นว่าราคาข้าวเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงสถานะทางเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายของภาครัฐบาล อันเป็นลักษณะของตัวแปรดึงดูดให้แรงงานย้ายถิ่น (Pull Factor) เข้าสู่ภาคเกษตรกรรม สำหรับการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ผู้วิจัยคาดหวังให้ราคาข้าวมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม เนื่องจากราคาข้าวที่สูงขึ้นอาจส่งผลให้แรงงานมีความคาดหวังในการได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้นในภาคเกษตรกรรม จึงย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากขึ้นและย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวและปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่านโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรในภาคเกษตรกรรม ส่งผลดีให้แก่ภาคเกษตรกรรมด้วย เช่นเดียวกัน อาทิเช่น การกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ดังนั้น ปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมจึงเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3.19 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้า (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปี (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อตัน) จำแนกตามภาคอุตสาหกรรม

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลข้าวเปลือกหอมมะลินาปี, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554) และการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

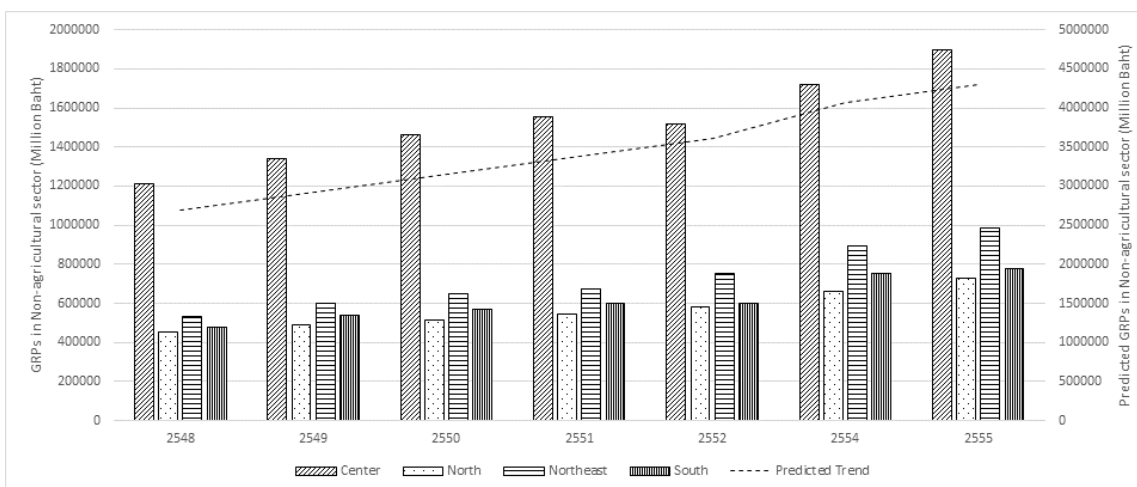
3.4.2 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนอกภาคเกษตรกรรม

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด

3.4.2.1 ผลผลิตภัณ์มวลรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม

การนำผลผลิตภัณ์มวลรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรมมาพิจารณานั้น มีหลักการและเหตุผล เช่นเดียวกับการนำผลผลิตภัณ์มวลรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม นั่นคือ เป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สามารถสะท้อน ถึง ความต้องการแรงงาน (Demand for Labor) และปริมาณการจ้างงาน หรืออุปทานของแรงงาน (Supply of Labor) จากการเริ่มพิจารณาผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค จำแนกต่างภาค ต่างๆ ดังภาพที่ 3.20 พบว่าผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในภาคกลางสูงสุด ประมาณ 43 – 46% ของปริมาณผลผลิตภัณ์มวลรวมของนอกภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ เนื่องจากภาค กลางเป็นศูนย์กลางของกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ ในขณะที่ภาคอื่นๆ มีระดับผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมใน ระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก โดยอยู่ในระหว่าง 17 – 21% ของปริมาณผลผลิตภัณ์มวลรวมของนอก ภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาค เกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 8.69% ต่อปีนั้น อยู่ในระดับที่ต่ำ กว่าแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผลผลิตภัณ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค ซึ่งอยู่ในระดับ 12.8% ต่อปี

ภาพที่ 3.20 ผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับภาค จำแนกตามภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมถูกปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ ปีฐาน

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

สำหรับการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่นอกภาคเกษตรกรรมและ ผลผลิตภัณ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค โดยกำหนดให้ผลผลิตภัณ์มวลรวมนอก

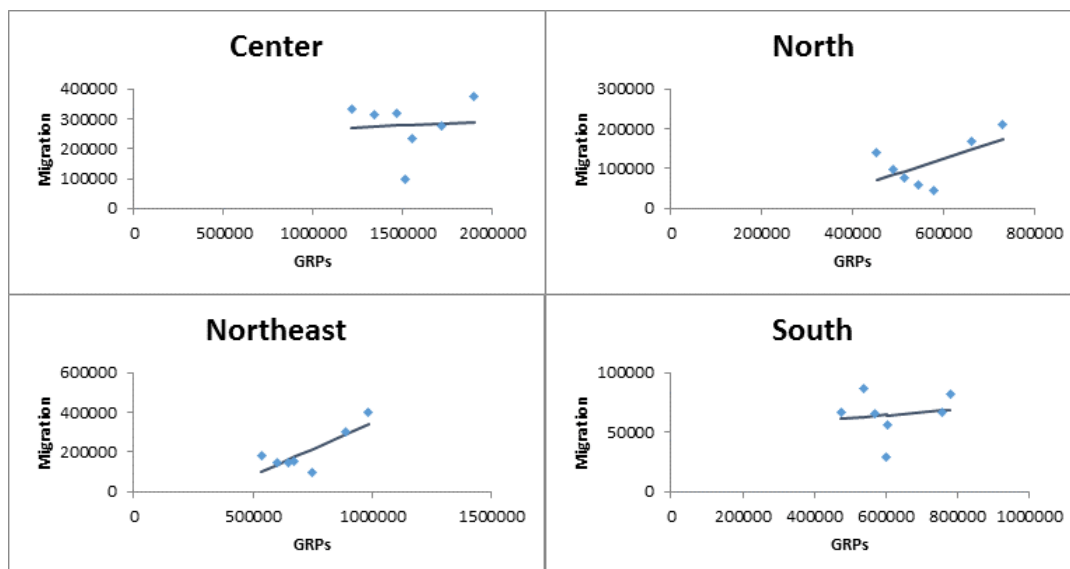
ภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคดังกล่าวคือตัวแปรตัวแทน (Proxy Variable) ของระดับการจ้างงาน นั่นคือ เป็นการวิเคราะห์ด้านอุปทานของแรงงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดแบบจำลอง SLR เป็นดังนี้

$$M_{kt} = f(GRP_{kt})$$

เมื่อ M_{kt} คือ ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่นอกภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ k ในปี t และ GRP_{kt} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคของพื้นที่ k ในปี t โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นและผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับภาคของพื้นที่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ และเนื่องจากการจำแนกภาคอุตสาหกรรมมาเกี่ยวข้อง จึงสามารถใช้ข้อมูลได้ในปี พ.ศ. 2548 – 2555

ผลการวิเคราะห์แสดงในภาพที่ 3.21 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคการเกษตรในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ นั่นคือ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคเพิ่มขึ้น ปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่นอกภาคเกษตรกรรมของแรงงานจะเพิ่มขึ้น และจากลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาคเป็นสัญญาณที่ดีของระดับการจ้างงานนอกภาคเกษตรกรรม

ภาพที่ 3.21 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่นอกภาคเกษตรกรรม (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับภาค (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: ล้านบาท) จำแนกตามภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

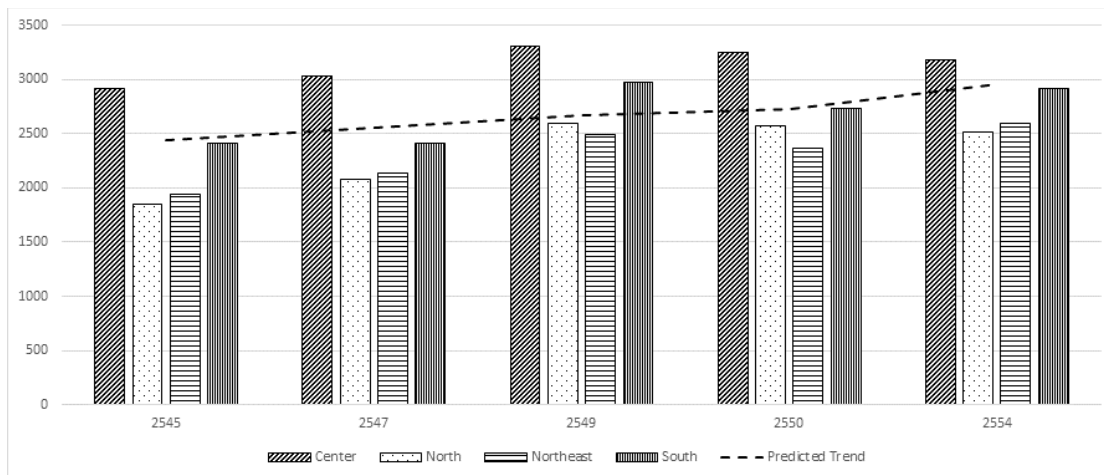
ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

3.4.2.2 ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด

ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย แสดงถึงต้นทุนในการดำรงชีวิต (Living Costs) ของแรงงานในจังหวัดต่างๆ อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยไม่ได้แตกต่างกันในแต่ละจังหวัดเพียงอย่างเดียว แต่แตกต่างกันในแต่ละภาคอุตสาหกรรมด้วย เนื่องจากผู้ประกอบการอาชีพในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภูมิสำเนาของตนเองหรือของครอบครัว จึงไม่มีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ในขณะที่ผู้ประกอบการนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานในกลุ่มลูกจ้างส่วนใหญ่จำเป็นต้องเช่าที่อยู่อาศัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยคือต้นทุนในการดำรงชีวิตของนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยมีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการวิจัยครั้งนี้จึงสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้เฉพาะในปีพ.ศ. 2545, 2547, 2549, 2550, และ 2554

จากภาพที่ 3.22 แม้ว่าค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านที่อยู่อาศัยในภาคกลางสูงที่สุด แต่แนวโน้มค่าใช้จ่ายด้านที่แท้จริงด้านที่อยู่อาศัยในแต่ละภาคมีการเคลื่อนไหวในลักษณะเดียวกัน นั่นคือมีแนวโน้มลดลงในปีพ.ศ. 2550 และเพิ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2554 โดยที่ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านที่อยู่อาศัยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3,139 , 2,323 , 2,305 , และ 2,687 บาทต่อคนต่อปี สำหรับภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ตามลำดับ และสำหรับแนวโน้มในภาพรวม พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นั่นคือ มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 4.94% ต่อปี

ภาพที่ 3.22 ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านที่อยู่อาศัยโดยเฉลี่ย จำแนกตามภาคต่างๆ (หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน)

หมายเหตุ: ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง คำนวณจากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ

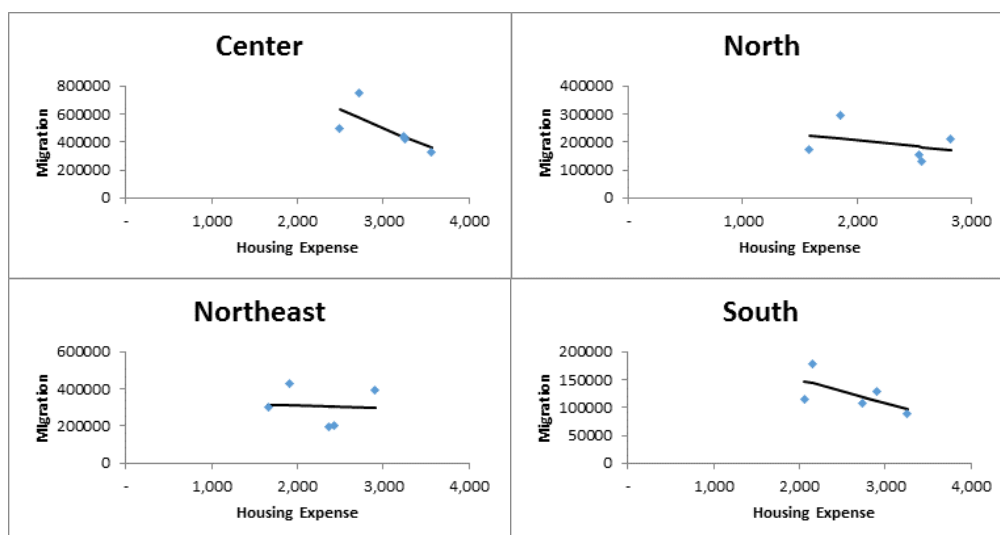
ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของสังคมและครัวเรือนในปีพ.ศ. 2545, 2547, 2549, 2550, และ 2554 และจากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านที่อยู่อาศัย มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นและค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้านอาหารและเครื่องดื่ม นั่นคือ มีลักษณะของแบบจำลองดังนี้

$$M_{kt} = f(H_{kt})$$

เมื่อ M_{kt} คือ ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่พื้นที่ k ในปี t และ H_{kt} คือ ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยโดยเฉลี่ยในพื้นที่ k ในปี t โดยพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในภาพที่ 3.23 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆ และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเป็นไปตามที่คาดหวังในภาคกลาง ภาคเหนือและภาคใต้ นั่นคือ มีลักษณะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม เมื่อค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นๆ เพิ่มขึ้น สะท้อนถึงต้นทุนการดำรงชีวิตที่สูงขึ้น จะส่งผลให้ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่นั้นๆ ลดลง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เนื่องจากการกระจายอุตสาหกรรมไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้แม้ต้นทุนด้านที่อยู่อาศัยจะเพิ่มขึ้น แต่การมีงานทำมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของแรงงานมากกว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงตรงข้ามกับภาคกลาง ภาคเหนือและภาคใต้

ภาพที่ 3.23 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานผู้ย้ายถิ่นเข้า (ตัวแปรตาม, หน่วย: คน) และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย (ตัวแปรอิสระ, หน่วย: บาทต่อคนต่อเดือน) จำแนกตามภาคต่างๆ

หมายเหตุ: ข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)

3.5 สรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกรายถิ่นของแรงงาน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อกรายถิ่นของแรงงาน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณกรายถิ่นของแรงงาน และปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อแรงงานที่ละตัว เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างทั้งสองตัวแปร สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ในกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล พบว่า

- **เพศ** แรงงานชายมีแนวโน้มในการกรายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง อย่างไรก็ตาม แรงงานหญิงมีแนวโน้มในการกรายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น
- **สถานภาพสมรส** แรงงานโสดมีแนวโน้มในการกรายถิ่นมากกว่าแรงงานที่สมรสแล้ว อย่างไรก็ตาม หากเป็นการกรายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น แรงงานที่สมรสแล้วมีแนวโน้มในการกรายถิ่นมากกว่าแรงงานโสด โดยเฉพาะการกรายงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม
- **อายุ** แรงงานในกลุ่มช่วงอายุ 15 – 24 ปี มีแนวโน้มในการกรายถิ่นมากกว่าแรงงานในกลุ่มช่วงอายุอื่นๆ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มดังกล่าวลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่แรงงานในกลุ่มช่วงอายุ 40 – 59 ปี มีแนวโน้มในการกรายถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการกรายงานเข้าสู่ในและนอกภาคเกษตรกรรม
- **ระดับการศึกษา** กลุ่มผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ มีแนวโน้มในการกรายถิ่นมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม

สำหรับอัตราค่าจ้างแรงงาน สรุปผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3.10 และ 3.11 พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปตาม นั่นคือ หากความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น ปริมาณกรายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ปลายทางจะเพิ่มขึ้น และหากอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนในภาคเกษตรกรรม (นอกภาคเกษตรกรรม) เพิ่มขึ้น ปริมาณกรายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม (นอกภาคเกษตรกรรม) จะเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังในการกรายถิ่นจากภาคใต้เข้าสู่ภาคเหนือ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากทั้งสองภาคมีลักษณะการกรายถิ่นแบบชั่วคราว ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างการกรายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรมทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น นั่นคือ ภาคเกษตรกรรมในภาคใต้ และนอกภาคเกษตรกรรมในภาคเหนือเป็นแหล่งรองรับการกรายถิ่นของแรงงานแบบชั่วคราว

ตารางที่ 3.10 ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณกรายถิ่นของแรงงานและความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนระหว่างพื้นที่ปลายทางและต้นทาง

ลักษณะการกรายถิ่น	ความสัมพันธ์	ลักษณะการกรายถิ่น	ความสัมพันธ์	ลักษณะการกรายถิ่น	ความสัมพันธ์
ภาคเหนือเข้าสู่ภาคกลาง	+	ภาคกลางเข้าสู่ภาคเหนือ	+	ภาคกลางเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	+
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่ภาคกลาง	+	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่ภาคเหนือ	+	ภาคเหนือเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	+
ภาคใต้เข้าสู่ภาคกลาง	+	ภาคใต้เข้าสู่ภาคเหนือ	-	ภาคใต้เข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	+

หมายเหตุ: + หมายถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ - หมายถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

ตารางที่ 3.11 ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานและอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนจำแนกตามพื้นที่ในภาคต่างๆ

ภาค	ปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่	
	ภาคเกษตรกรรม	นอกภาคเกษตรกรรม
ภาคกลาง	+	+
ภาคเหนือ	+	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	+	+
ภาคใต้	-	+

หมายเหตุ: + หมายถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ - หมายถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานและกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3.12 พบว่าลักษณะความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปตามที่คาดหวัง ยกเว้น อัตราการว่างงานในทม. ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ เนื่องจากแรงงานไม่มีแรงจูงใจในการตอบสนองต่อความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว และค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับผลการวิเคราะห์อัตราการว่างงาน สามารถอธิบายได้ว่าแรงงานให้ความสำคัญต่อความเป็นได้ในการได้งานทำมากกว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนที่มีลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 3.12 ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานและกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม

ตัวแปร	พื้นที่/ภาคอุตสาหกรรม						
	ทม.	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้	ภาคเกษตรกรรม	นอกภาคเกษตรกรรม
อัตราการว่างงาน	+	+	+	-	+	N/A	N/A
ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือน	N/A	-	-	+	-	N/A	N/A
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรม	N/A	+	+	+	+	N/A	N/A
ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิเฉลี่ยรายเดือน	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	+	+
ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรม	N/A	+	+	+	+	N/A	N/A
ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือน	N/A	-	-	- (weakly negative)	-	N/A	N/A

หมายเหตุ: + หมายถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ - หมายถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรายถิ่นของแรงงาน

ในการทบทวนปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อกรายถิ่นของแรงงาน นักวิจัยได้พบความเป็นไปได้ของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นของแรงงานและปัจจัยต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา¹ และอัตราค่าจ้างเฉลี่ยรายเดือน กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด ประกอบด้วย อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ (สัดส่วนอัตราการว่างงาน ณ พื้นที่ที่อาศัยอยู่ปัจจุบันต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้า) ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ (สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือน ณ พื้นที่ที่อาศัยอยู่ปัจจุบันต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้า) และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคเกษตรกรรม นั่นคือ ผลผลิตทั้งหมดรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (สัดส่วนผลผลิตทั้งหมดรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัด ณ พื้นที่ที่อาศัยอยู่ปัจจุบันต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้า) ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ (สัดส่วนราคาข้าวเปลือกหอมมะลิเฉลี่ยรายเดือน ณ พื้นที่ที่อาศัยอยู่ปัจจุบันต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้า) และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนอกภาคเกษตรกรรม นั่นคือ ผลผลิตทั้งหมดรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (สัดส่วนผลผลิตทั้งหมดรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัด ณ พื้นที่ที่อาศัยอยู่ปัจจุบันต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้า) และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ (สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือน ณ พื้นที่ที่อาศัยอยู่ปัจจุบันต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้า) อย่างไรก็ตาม การทบทวนดังกล่าวเป็นลักษณะการวิเคราะห์เชิงอนุกรมเวลา (Time Series Analysis) นั่นคือ เป็นการวิเคราะห์ภาพรวมของพฤติกรรมกรายถิ่นในช่วงเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกรายถิ่นของแรงงานในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งการวิเคราะห์พฤติกรรมกรายถิ่นของแรงงานในการวิจัยครั้งนี้ เน้นศึกษาหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในแบบทันที คือ การตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งระหว่างทางเลือกต่างๆ แบบทันที ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (Simultaneous Decisions) โดยใช้ Multinomial Logit Model (MNL) วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น และระหว่างทางเลือกต่างๆ ของผู้ย้ายถิ่น ได้แก่ พื้นที่จังหวัดต่างๆ พื้นที่ภาคต่างๆ และภาคอุตสาหกรรม (ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม) และการวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ปีพ.ศ.2545 และ 2547 ปีพ.ศ. 2548 – 2551 และปีพ.ศ.2554 - 2555

ลักษณะของแบบจำลอง MNL วิเคราะห์จากค่าความน่าจะเป็นของการเลือกหนึ่งทางเลือกระหว่างทางเลือกต่างๆ ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ ซึ่งแสดงถึงขนาดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยหนึ่งหน่วยสุดท้าย (Marginal Effect) เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ สามารถอธิบายในรูปของสัดส่วนของความน่าจะเป็นในการเลือกทางเลือกนั้นๆ

¹ เพศ ประกอบด้วย เพศชาย และเพศหญิง อายุ ได้แบ่งกลุ่มอายุตามสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ น้อยกว่า 15 ปี 15 – 17 ปี 18 – 19 ปี 20 – 24 ปี 25 – 29 ปี 30 – 34 ปี 35 – 39 ปี 40 – 49 ปี 50 – 59 ปี และมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และระดับการศึกษา ประกอบด้วย ไม่ได้รับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาชีพ ปวส. ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และระดับสูงกว่าปริญญาตรี

เปรียบเทียบกับทางเลือกอ้างอิงได้ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ หากพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น กำหนดให้ p คือค่าความน่าจะเป็นของการย้ายถิ่น และ $1-p$ คือค่าความน่าจะเป็นของการไม่ย้ายถิ่น และกำหนดให้ x คือ ตัวแปรกำหนดการตัดสินใจย้ายถิ่น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ คือ β ค่าความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นตามแบบจำลอง MNLM เป็นดังนี้

$$p = \frac{\exp(X\beta)}{(1+\exp(X\beta))} \quad (4.1)$$

$$\frac{p}{1-p} = \exp(X\beta) \quad (4.2)$$

$$\ln \frac{p}{1-p} = X\beta \quad (4.3)$$

นั่นคือ ค่าสัมประสิทธิ์จะแสดงขนาดของผลกระทบของตัวแปรกำหนดการตัดสินใจย้ายถิ่นหากมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ต่อสัดส่วนค่าความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น สำหรับสมการที่ (4.2) และ (4.3) เรียกว่า Odds Ratio (หรือ Relative Risk) และ Log-odd Ratio ตามลำดับ เนื่องจาก Log-odd Ratio อยู่ในรูปของ Semi-elasticity นั่นคือ แสดงการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของค่าความน่าจะเป็นในรูปของร้อยละ (Percentage) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรกำหนดการตัดสินใจย้ายถิ่น 1 หน่วย เนื่องจากตัวแปรที่นำเข้าสู่แบบจำลองในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรจะอยู่ในรูปสัดส่วน นั่นคือ เป็นการเปรียบเทียบค่าของตัวแปร ณ พื้นที่ที่อยู่อาศัยปัจจุบันและพื้นที่ที่อยู่อาศัยก่อนหน้า อาทิเช่น แรงงานบุคคลหนึ่งแรงงานย้ายจากจังหวัดบุรีรัมย์เข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดบุรีรัมย์ คือ 10,000 บาท และจังหวัดเชียงใหม่ คือ 15,000 บาท ค่าของตัวแปรราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบของบุคคลนี้ คือ 1.5 หรือสามารถแปลงให้อยู่ในรูปร้อยละ นั่นคือ มีค่าเท่ากับ 150% ดังนั้น จึงสามารถพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ในรูปของร้อยละได้ โดยหากค่าสัมประสิทธิ์ของราคาข้าวเฉลี่ยโดยเปรียบเทียบเท่ากับ 0.85 แสดงว่าหากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% จะเพิ่มสัดส่วนส่วนความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นต่อการไม่ย้ายถิ่น 85% หรือหากค่าสัมประสิทธิ์ของค่าใช้จ่ายด้านอาหารเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเท่ากับ -0.04 แสดงว่าหากค่าใช้จ่ายด้านอาหารเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% สัดส่วนความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นต่อการไม่ย้ายถิ่นจะลดลง 4% โดยเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ หากเป็นบวกแสดงถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และหากเป็นลบแสดงถึงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม อย่างไรก็ตาม วิธีการอ่านผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ไม่สามารถใช้ได้กับกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล และตัวแปรระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง เนื่องจากไม่ได้อยู่ในรูปของสัดส่วนหรือเปรียบเทียบ จึงใช้วิธีการอ่านผลการวิเคราะห์ปกติ ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการพิจารณาผลการวิเคราะห์จาก Marginal Effect ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ค่า Log-odd Ratio นั่นคือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้จาก MNLM นั้นเอง โดยผู้วิจัยได้คาดหวังให้เครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์อันแสดงถึงผลกระทบของแต่ละตัวแปรต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานเป็นดังนี้

- เพศ: มีความสัมพันธ์เป็นได้ทั้งบวกและลบ หากเป็นบวกหมายถึงแรงงานเพศหญิงมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศชาย และหากเป็นลบหมายถึงแรงงานเพศชายมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง

- อายุ: มีความสัมพันธ์เป็นได้ทั้งบวกและลบ หากเป็นบวกหมายถึงหากแรงงานมีอายุเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น หากเป็นลบหมายถึงหากแรงงานมีอายุเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นลดลง
- ระดับการศึกษา: มีความสัมพันธ์เป็นได้ทั้งบวกและลบ หากเป็นบวกหมายถึงหากระดับการศึกษาสูงขึ้น แรงงานจะมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น หากเป็นลบหมายถึงหากระดับการศึกษาสูงขึ้น แรงงานจะมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นลดลง
- อัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือน: คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก นั่นคือ หากอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนในพื้นที่ปลายทางเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีความน่าจะเป็นในการย้ายเข้าสู่พื้นที่นั้นๆ เพิ่มมากขึ้น
- อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ: คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบ นั่นคือ หากอัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น สะท้อนถึงความต้องการแรงงานที่ลดลง แรงงานจึงมีความน่าจะเป็นในการย้ายเข้าสู่พื้นที่นั้นๆ ลดลง
- ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ: คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบ นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีความน่าจะเป็นในการย้ายเข้าสู่พื้นที่นั้นๆ ลดลง
- ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง: มีความสัมพันธ์เป็นได้ทั้งบวกและลบ นั่นคือ หากเป็นบวกหมายถึงหากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น และหากเป็นลบหมายถึงหากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นลดลง
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ: คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีความน่าจะเป็นในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม หรือพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางด้านภาคเกษตรกรรมมากกว่านอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น
- ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ: คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบ เนื่องจากสะท้อนถึงต้นทุนการดำรงชีพ ดังนั้น หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่นั้นๆ ลดลง
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ: คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก หากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีความน่าจะเป็นในการย้ายเข้าสู่อกภาคเกษตรกรรม หรือพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางด้านนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น
- ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ: คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบ หากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่นั้นๆ ลดลง

นอกจากนี้ ดังที่ได้กล่าวในเบื้องต้นของการพิจารณากลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล ตัวแปรในกลุ่มนี้มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานได้ 2 ทาง คือ ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นโดยตรง หรือส่งผลกระทบผ่านอัตราค่าจ้างแรงงาน เนื่องจากในบางผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ย้ายถิ่นเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเอนเอียง (Self-selected Migration หรือ Selection Bias) ดังนั้น ผลการวิเคราะห์จึงประกอบด้วยการใช้ตัวแปรอัตราค่าจ้างแรงงานปกติ และอัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์ (Predicted Wage) โดยการพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลองขึ้นอยู่กับ

ค่า McFadden's Pseudo R^2 จากการประมาณค่า Log Likelihood เนื่องจาก MNLM ประมาณค่าด้วยวิธี Maximum Likelihood ค่า McFadden's Pseudo R^2 ดังกล่าวแสดงถึงสัดส่วนความเหมาะสมของแบบจำลองกรณีที่มีตัวแปร (Predictors) และกรณีที่มีค่าคงที่ (Intercept) เพียงตัวเดียว ดังนั้น ค่า McFadden's Pseudo R^2 ที่สูงขึ้น แสดงถึงความเหมาะสมของแบบจำลองที่เพิ่มขึ้นจากการมีตัวแปรในแบบจำลอง โดยในการพิจารณาผลวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานในบทนี้ ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ระหว่างการขจัดและไม่ขจัด Selection Bias หรือระหว่างการใช้อัตราค่าจ้างแรงงานปกติร่วมกับกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลอื่นๆ และการใช้อัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์เป็นตัวแปรลักษณะบุคคลเพียงตัวแปรเดียวซึ่งขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลอื่นๆ นั่นคือ ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบผลการประมาณค่าระหว่างแบบจำลอง (2.15) และ (2.17) และแบบจำลอง (2.16) และ (2.18) และเลือกแบบจำลองที่มีความเหมาะสมมากกว่า หรือมีค่า McFadden's Pseudo R^2 ที่สูงกว่ามานำเสนอ

ดังนั้น ในการพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงาน นอกจากจะพิจารณาระดับนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรแต่ละตัวแล้ว จำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลองในการลดความแปรปรวนจาก Selection Bias และจึงนำผลการวิเคราะห์มาพิจารณาผลกระทบของปัจจัยตามกลุ่มตัวแปรต่างๆ ด้วย Log-odd Ratio ผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

4.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน

ในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน ดังที่ได้กล่าวในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ปีพ.ศ.2545 และ 2547 ปีพ.ศ.2548 – 2551 และปีพ.ศ.2554 – 2555 เนื่องจากลักษณะของข้อมูลที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา จึงส่งผลให้การกำหนดทางเลือกในแต่ละแบบจำลองแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้มากที่สุด นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าการขจัด Selection Bias ไม่ส่งผลให้แบบจำลองในส่วนนี้มีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคล มากกว่าอัตราค่าจ้างแรงงาน ดังนั้นผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานจะอยู่ในรูปแบบจำลองตามสมการที่ (2.15) โดยมีผลการประมาณค่า McFadden's Pseudo R^2 สูงกว่าผลการวิเคราะห์ที่กำหนดให้อัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์เป็นตัวแปรลักษณะบุคคลที่ขึ้นอยู่กับตัวแปรลักษณะบุคคลอื่นๆ ในรูปแบบจำลองตามสมการที่ (2.17) สำหรับแบบจำลองที่ไม่ได้มานำเสนอจะแสดงอยู่ในภาคผนวก ข. โดยเรียงลำดับตามการพิจารณาของเนื้อหาในส่วนนี้

4.1.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547

ในช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547 เนื่องจากไม่มีข้อมูลสถานะการทำงานในภาคอุตสาหกรรม ทางเลือกของแรงงานผู้ย้ายถิ่นจึงประกอบด้วย 4 ทางเลือก ได้แก่ ทางเลือกที่ 1 ไม่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 2 ไม่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 3 ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม และทางเลือกที่ 4 ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม การจำแนกทางเลือกในลักษณะนี้ พบความไม่กระจายตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างในแต่ละทางเลือกในปีพ.ศ. 2547 จึงทำให้ไม่สามารถ

วิเคราะห์พฤติกรรมของแรงงานในการเลือกทางเลือกดังกล่าวได้ และสำหรับการแสดงผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะลงรายละเอียดเฉพาะในผลการวิเคราะห์แรก เพื่ออธิบายลักษณะการอ่านผลการวิเคราะห์ในแต่ละตัวแปร และสำหรับผลการวิเคราะห์อื่นๆ ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยสรุปลักษณะความสัมพันธ์อันเป็นประเด็นที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปีพ.ศ. 2545 ตัวแปรลักษณะบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา และอัตราค่าจ้างแรงงาน ดังแสดงในตารางที่ 4.1 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานในการเลือกระหว่างการไม่ย้ายถิ่นที่ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม (เปรียบเทียบระหว่างผู้เลือกทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2) นั่นคือ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกที่จะอยู่ในภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมในกลุ่มผู้ไม่ย้ายถิ่น ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเพศมีค่าเท่ากับ -0.4615 โดยเพศหญิงคือกลุ่มอ้างอิง นั่นคือแรงงานชายมีค่าความน่าจะเป็นที่จะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคเกษตรกรรม น้อยกว่าเพศหญิง 46.15% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ สำหรับตัวแปรสถานภาพสมรส มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.449 โดยสถานภาพสมรสคือกลุ่มอ้างอิง นั่นคือ แรงงานโสดมีค่าความน่าจะเป็นที่จะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคเกษตรกรรม มากกว่ากลุ่มแรงงานที่สมรสแล้ว 44.9% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ ในส่วนของตัวแปรอายุ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.064 แสดงให้เห็นว่า หากแรงงานมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี แรงงานจะมีค่าความน่าจะเป็นที่จะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคเกษตรกรรม 6.4% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ สำหรับระดับการศึกษา เนื่องจากมีลักษณะของตัวแปรคุณภาพที่มีลักษณะสูงขึ้น หากกำหนดค่าเพิ่มขึ้น (เช่น ไม่มีการศึกษา กำหนดให้เท่ากับ 1 จบระดับต่ำกว่าประถมศึกษา กำหนดให้เท่ากับ 2 เป็นต้น) ค่าสัมประสิทธิ์จึงบอกได้เพียงความสัมพันธ์ของระดับการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นกับการตัดสินใจของแรงงาน แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าต้องจบระดับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นมากเท่าไร ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.3849 แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของแรงงานที่สูงขึ้นจะเพิ่มค่าความน่าจะเป็นในการเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม 38.49% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราค่าจ้างแรงงาน มีค่าเท่ากับ 0.0005 นั่นคือ หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น 1 บาท แรงงานมีค่าความน่าจะเป็นในการเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 0.05% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่

ในกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัดและภาคอุตสาหกรรม มีลักษณะของการอ่านผลวิเคราะห์เช่นเดียวกับตัวแปรค่าจ้างแรงงาน นั่นคือ ค่าสัมประสิทธิ์แสดงถึงร้อยละของความน่าจะเป็นในการเลือกทางเลือกที่พิจารณาอยู่ (ไม่ย้ายถิ่นและทำงานนอกภาคเกษตรกรรม) มากกว่าทางเลือกอ้างอิง (ไม่ย้ายถิ่นและทำงานในภาคเกษตรกรรม) หากค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก นั่นคือ หากตัวแปรที่พิจารณาอยู่มีค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละความน่าจะเป็นในการเลือกทางเลือกที่พิจารณาอยู่มากกว่าทางเลือกอ้างอิงนั้นจะเพิ่มขึ้น เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ ในทางตรงกันข้าม หากค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ นั่นคือ หากตัวแปรที่พิจารณาอยู่มีค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละของความน่าจะเป็นในการเลือกทางเลือกที่พิจารณาอยู่มากกว่าทางเลือกอ้างอิงนั้นจะลดลง เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ อาทิเช่น ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ มีค่าเท่ากับ -1.308 นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% จะส่งผลให้ค่าความน่าจะเป็นในการเลือกทำงาน

นอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมลดลงถึง 130.8% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด ได้แก่ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง พบว่ามีเพียงอัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก นั่นคือ หากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ค่าความน่าจะเป็นในการเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 2.05% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ ในขณะที่หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ค่าความน่าจะเป็นในการเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคเกษตรกรรมลดลงประมาณ 130.08% และ 0.02% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2545

Deterministic Factors	Non-migrants in Non-ag (relative to non-migrants in Ag) ^{1/}	Migrants in Ag	Migrants in Non-ag	Migrants in Ag (relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}	Migrants in Non-ag (relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}
Gender ^{3/}	-0.4615 (0.0061)	0.3046 (0.0080)	-0.3219 (0.0062)	0.7661 (0.0067)	0.1396 (0.0030)
Marital_Status ^{4/}	0.4490 (0.0075)	0.8038 (0.0092)	0.7064 (0.0076)	0.3548 (0.0071)	0.2574 (0.0033)
G_age	0.0640 (0.0021)	0.0265 (0.0027)	-0.1397 (0.0022)	-0.0376 (0.0022)	-0.2037 (0.0012)
Education_Level	0.3849 (0.0027)	0.1238 (0.0036)	0.3372 (0.0027)	-0.2610 (0.0028)	-0.0477 (0.0007)
Monthly_wage	0.0005 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	0.0005 (<0.0001)	-0.0007 (<0.0001)	< 0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.0205 (0.0031)	0.0941 (0.0035)	-0.0567 (0.0033)	0.0736 (0.0028)	-0.0773 (0.0017)
Rel_Food_Expense	-1.3080 (0.0209)	-1.6770 (0.0289)	-1.4599 (0.0213)	-0.3690 (0.0246)	-0.1519 (0.0090)
Distance	-0.0002 (<0.0001)	0.0002 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)
Rel_AG_GPP	0.1153 (0.0023)	-0.0117 (0.0031)	0.0665 (0.0024)	-0.1270 (0.0024)	-0.0488 (0.0010)
Rel_Rice_Price	-0.2615 (0.0833)	-1.8162 (0.1037)	-0.0906 ^{NS} (0.0853)	-1.5547 (0.0869)	0.1709 (0.0420)
Rel_NONAG_GPP	0.0164 (0.0003)	0.0135 (0.0004)	0.0153 (0.0003)	-0.0028 (0.0003)	-0.0011 (<0.0001)
Rel_Housing_Expense	1.2422 (0.0139)	0.3053 (0.0194)	1.0021 (0.0141)	-0.9369 (0.0158)	-0.2401 (0.0046)
N ^{5/}	1,342,834	155,102	793,650	155,102	793,650
Pseudo R ²	0.1353				

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 161,735 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 1,342,834 คน 3/ เพศหญิงคือกลุ่มอ้างอิง 4/ สถานะสมรสคือกลุ่มอ้างอิง 5/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเป็นบวก และค่าสัมประสิทธิ์ของราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเป็นลบ นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% ค่าความน่าจะเป็นที่แรงงานจะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้น 11.53% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ ในขณะที่หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% ค่าความน่าจะเป็นที่แรงงานจะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมจะลดลง 26.15% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ สำหรับในส่วนของกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม พบว่าให้ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกทั้งหมด นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% ค่าความน่าจะเป็นที่แรงงานจะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้น 1.64% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่ และหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% ค่าความน่าจะเป็นที่แรงงานจะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้น 124.22% เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ คงที่

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกทางเลือกที่เหลือ ซึ่งเป็นการเลือกระหว่างย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่น โดยเลือกอยู่ระหว่างภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม จากการพิจารณาผลการวิเคราะห์ตามลักษณะที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปผลกระทบของแต่ละตัวแปรต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2545 ในภาพรวม เป็นดังนี้

เพศ พบว่าเพศชายมีแนวโน้มการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง ยกเว้นหากแรงงานมีทางเลือกระหว่างไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม และย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม แรงงานหญิงจะเลือกที่จะย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าเพศชาย แสดงให้เห็นว่า แรงงานหญิงมีแนวโน้มที่จะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ในขณะที่เพศชายมีแนวโน้มที่จะเลือกทำงานในภาคเกษตรกรรมมากกว่า (เพศชายมีค่าความน่าจะเป็นในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม มากกว่าเพศหญิง 76.61%)

สถานภาพสมรส แรงงานโสดมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานที่อยู่ในสถานภาพสมรส โดยมีแนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงานในภาคเกษตรกรรมมากกว่านอกภาคเกษตรกรรม นั่นคือ หากแรงงานมีทางเลือกระหว่างย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม และการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม แรงงานโสดจะมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่า และเมื่อเปรียบเทียบกับแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมต่อการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม พบว่าแรงงานโสดมีแนวโน้มในการเลือกที่จะอยู่นอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม

อายุ พบว่าหากแรงงานมีอายุมากขึ้น แนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมจะลดลง ในขณะที่แนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้น จึงสามารถสรุปได้ว่า หากแรงงานมีอายุมากขึ้น แรงงานมีแนวโน้มที่จะเลือกไม่ย้ายถิ่นในภาพรวม แต่จะเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม หากจะต้องเลือกระหว่างย้ายถิ่นกับไม่ย้ายถิ่นในภาคเกษตรกรรม

ระดับการศึกษา พบว่าหากแรงงานมีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น จะเลือกที่จะย้ายถิ่นมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ที่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากแรงงานมีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น จะเลือกที่จะย้ายถิ่นมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมน้อยลง แสดงให้เห็นว่าแรงงานที่มีทักษะในระดับปานกลางและสูง (แรงงานที่จบระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป) เลือกที่จะทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม และหากได้ทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมแล้วจะมีแนวโน้มในการตัดสินใจย้ายถิ่นลดลง

อัตราค่าจ้างแรงงาน แม้ว่าผลการวิเคราะห์แสดงถึงผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ขนาดของผลกระทบอยู่ในระดับต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่นๆ ประมาณ 0.02 – 0.07% และมีผลกระทบน้อยกว่า 0.01% ในกรณีของการตัดสินใจเลือกระหว่างการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมนอกภาคเกษตรกรรม และเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่ออัตราค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น แรงงานจะเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง ดังนั้น หากแรงงานมีรายได้เพิ่มขึ้น แรงงานจะเลือกที่จะอยู่นอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคเกษตรกรรม

อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะเลือกที่จะย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกที่จะไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมลดลง ในขณะที่แรงงานจะเลือกที่จะย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกที่จะไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าหากความเป็นไปได้ในการได้งานทำนอกภาคเกษตรกรรมสูงขึ้น แรงงานจะเลือกทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ แสดงถึงลักษณะต้นทุนของการอยู่อาศัยในทุกๆ ทางเลือก นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะเลือกที่จะย้ายถิ่นลดลง ทั้งการย้ายถิ่นระหว่างและภายในภาคอุตสาหกรรม และเป็นที่น่าสนใจว่าขนาดของผลกระทบดังกล่าวอยู่ในระดับสูง หากแรงงานจะต้องตัดสินใจเลือกระหว่างการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมและการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ภาคเกษตรกรรม โดยหากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น 100% แรงงานจะเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม มากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ภาคเกษตรกรรมลดลงประมาณ 167.7% และ 145.99% ตามลำดับ

ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง พบว่าหากระยะทางระหว่างปลายทางเพิ่มขึ้น 1 กิโลเมตร แรงงานมีค่าความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นต่อการไม่ย้ายถิ่น ทั้งระหว่างและภายในภาคอุตสาหกรรม เพิ่มขึ้นประมาณ 0.01 – 0.04% แสดงให้เห็นว่าในปีพ.ศ. 2545 แรงงานส่วนใหญ่มีการย้ายถิ่นในระยะไกลมากกว่าระยะใกล้ เนื่องจากต้นทุนต่อหน่วยในการย้ายถิ่นในระยะไกลจะลดลง

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าลักษณะความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะเลือกที่จะย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาค

เกษตรกรรมลดลง แต่กลับเลือกที่จะย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ แสดงถึงลักษณะต้นทุนของการอยู่อาศัยในภาคเกษตรกรรม นั่นคือ หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนเพิ่มขึ้น แรงงานจะเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและเลือกทำงานอยู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมลดลง

ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่ามีลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวัง นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะเลือกที่จะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และเลือกที่จะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมลดลง

ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ แสดงถึงลักษณะต้นทุนของการอยู่อาศัยนอกภาคเกษตรกรรม โดยผลการวิเคราะห์เป็นไปตามคาดหวังในบางทางเลือก ได้แก่ หากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมลดลง ในทางตรงกันข้าม แรงงานจะเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมลดลง และเป็นที่น่าสนใจว่าระดับผลกระทบค่อนข้างสูงในการตัดสินใจเลือกระหว่างภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ 100.21% สำหรับการเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการไม่ย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และ 93.69% สำหรับการเลือกย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าไม่ย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง

4.1.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551

ผลการวิเคราะห์ในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 เนื่องจากมีข้อมูลสถานะการทำงานในภาคอุตสาหกรรมก่อนการย้ายถิ่น นักวิจัยจึงได้กำหนดทางเลือกของแรงงานผู้ย้ายถิ่นทั้งหมด 6 ทางเลือกได้แก่ ทางเลือกที่ 1 ไม่ย้ายถิ่น และเลือกทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 2 ไม่ย้ายถิ่น และเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 3 ย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 4 ย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 5 ย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม และทางเลือกที่ 6 ย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ซึ่งในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้ MNLM วิเคราะห์ทางเลือกที่ 3 และ 4 โดยมีทางเลือกที่ 1 เป็นกลุ่มอ้างอิง เนื่องจากการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมจึงต้องเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ไม่ย้ายถิ่นในภาคเกษตรกรรม และวิเคราะห์ทางเลือกที่ 5 และ 6 โดยมีทางเลือกที่ 2 เป็นกลุ่มอ้างอิง เนื่องจากการย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมจึงต้องเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ไม่ย้ายถิ่นนอกภาคเกษตรกรรม ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4.2 และ 4.3 ซึ่งสามารถสรุปผลกระทบของแต่ละตัวแปรต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น ได้ดังนี้

เพศ พบว่าเพศชายมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง ยกเว้นในปีพ.ศ. 2551 แรงงานเพศหญิงมีความน่าจะเป็นในการเลือกย้ายจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังพบว่าเพศชายมีค่าความน่าจะเป็นในการเลือกลักษณะดังกล่าวในระดับสูงในปีพ.ศ. 2548 – 2550 นั่นคือ เพศชายเลือกที่จะย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม มากกว่าเพศหญิงในระดับประมาณ 83 – 163% และสามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 เพศชายมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะการเลือกย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม แทนการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม

สถานภาพสมรส เมื่อพิจารณาการย้ายถิ่นแยกระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม พบว่าแรงงานที่มีสถานภาพสมรสมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าไม่ย้ายถิ่นในทุกๆ ทางเลือก ซึ่งตรงข้ามกับผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2545 และเฉพาะในปีพ.ศ. 2551 แรงงานที่มีสถานภาพโสดมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม มากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยในภาพรวมสมรสมีขนาดของผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกระหว่างย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นขณะทำงานอยู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการตัดสินใจเลือกระหว่างย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นขณะทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม

อายุ พบว่าหากแรงงานมีอายุมากขึ้นจะมีแนวโน้มการย้ายถิ่นมากขึ้น ยกเว้นในช่วงปีพ.ศ. 2550 แรงงานมีความน่าจะเป็นในการเลือกย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมลดลง และโดยภาพรวมอายุมีขนาดของผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายออกจากภาคเกษตรกรรม มากกว่าการตัดสินใจย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรม

ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มการย้ายถิ่นลดลง ยกเว้นในปีพ.ศ. 2550 แรงงานมีแนวโน้มที่จะเลือกย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และในปีพ.ศ. 2551 แรงงานมีแนวโน้มที่จะเลือกย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

อัตราค่าจ้างแรงงาน ในภาพรวมพบว่าหากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามขนาดผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานจะอยู่ในระดับต่ำประมาณ 0.01 - 0.07% และในปีพ.ศ. 2550 การตัดสินใจเลือกย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมมีขนาดผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานต่ำกว่า 0.01% และนอกจากนี้พบว่า ตลอดช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมลดลง แสดงให้เห็นว่าอัตราค่าจ้างแรงงานเป็นตัวแปรดึงดูด (Pull Factor) แรงงานให้ย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม

อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ พบว่ามีลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปตามคาดหวังในบางทางเลือก นั่นคือ หากอัตราการว่างงานลดลง พฤติกรรมการเลือกย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่ในภาพรวมหากอัตราการว่างงานลดลง แรงงานจะเลือกย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมจะลดลงเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าอัตราการว่างงานจะเป็นตัวแปรดึงดูด (Pull Factor) ให้แรงงานย้ายถิ่นระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมนอกภาคเกษตรกรรม ในขณะที่อัตราการว่างงานจะเป็นตัวแปรผลักดัน (Push Factor) ให้แรงงานย้ายออกจากภาคเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม หรือจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม

ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ เนื่องจากไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548 และ 2551 จึงไม่มีผลการวิเคราะห์ในช่วงปีดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเป็นตัวแปรสะท้อนต้นทุนการอยู่อาศัย มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นไม่เป็นไปตามที่คาดหวังในปีพ.ศ. 2549 ในทุกๆ ทางเลือก ยกเว้นการตัดสินใจในการเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ในขณะที่ในปีพ.ศ. 2550 ความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังในทุกๆ ทางเลือก นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มการเลือกย้ายถิ่นลดลง ทั้งการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม

ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง ซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนในการย้ายถิ่น พบว่าหากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น การเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมจะลดลงในปีพ.ศ. 2548 และ 2550 และในทุกๆ ปี พบว่าหากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น การเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมจะลดลง แสดงให้เห็นว่าระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางที่เพิ่มขึ้น จะแสดงถึงต้นทุนในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การย้ายถิ่นภายในภาคอุตสาหกรรมลดลง แต่สำหรับการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางไกลกว่าการย้ายถิ่นภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง และการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่านอกจากความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังแล้ว ยังพบว่ามีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในบางปีอีกด้วย โดยในปีพ.ศ. 2548 และ 2551 ลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหมาย นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมลดลง และมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมากกว่าการเลือกไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และนอกจากนี้ ยังส่งผลให้การเลือกย้ายถิ่นระหว่างนอกภาคเกษตรกรรม

มากกว่าการไม่ย้ายถิ่นและทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมลดลง จึงสามารถสรุปในภาพรวมได้ว่า ผลลัพธ์ที่มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมลดลง และย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และมีความเป็นไปได้ในการลดการย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม

ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าราคาข้าวแสดงลักษณะของตัวแปรที่สะท้อนถึงนโยบายการช่วยเหลือของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรม มากกว่าการสะท้อนถึงต้นทุนในการอยู่อาศัยในภาคเกษตรกรรม นั่นคือจะเห็นได้ว่า หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น โดยภาพรวมแรงงานมีแนวโน้มเลือกที่จะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง อย่างไรก็ตาม พบว่าได้ส่งผลกระทบต่อแรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรในภาคเกษตรกรรม อาจกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานนอกภาคเกษตรกรรม

ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่ามีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานชัดเจน มากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ โดยหากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และแนวโน้มในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมลดลง

ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ เนื่องจากไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548 และ 2551 จึงทำให้ไม่มีผลการวิเคราะห์ในปีดังกล่าว ซึ่งผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2549 และ 2550 พบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงต้นทุนในการอยู่อาศัยสำหรับนอกภาคเกษตรกรรม และต้นทุนค่าเสียโอกาสในการอยู่อาศัยในภาคเกษตรกรรม เนื่องจากแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่จำเป็นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ในขณะที่แรงงานในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านของตนเอง ครอบครัว หรือญาติ ดังนั้นมูลค่าของการได้อยู่อาศัยนอกภาคเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้น จึงจูงใจให้แรงงานย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2548 และ 2549

	ปีพ.ศ. 2548				ปีพ.ศ. 2549			
	Ag to Ag	Ag to Non-ag	Non-ag to Ag	Non-ag to Non-ag	Ag to Ag	Ag to Non-ag	Non-ag to Ag	Non-Ag to Non-ag
Deterministic Factors	(relative to non-migrants in Ag) ^{1/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}		(relative to non-migrants in Ag) ^{3/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{4/}	
Gender ^{5/}	1.6308 (0.0321)	1.4698 (0.0321)	0.3117 (0.0126)	0.4219 (0.0066)	1.0439 (0.0313)	0.8342 (0.0306)	0.5890 (0.0131)	0.2192 (0.0073)
Marital_Status ^{6/}	-1.0338 (0.0335)	-0.0938 (0.0322)	-0.3469 (0.0142)	-0.3934 (0.0067)	-1.1761 (0.0412)	0.7954 (0.0361)	-0.2154 (0.0146)	-0.5274 (0.0073)
G_Age	0.7993 (0.0109)	0.6714 (0.0109)	0.5797 (0.0045)	0.6327 (0.0030)	0.3482 (0.0099)	0.2788 (0.0097)	0.6362 (0.0046)	0.5146 (0.0033)
Educational_Level	-0.2991 (0.0143)	-0.1645 (0.0139)	-0.6273 (0.0055)	-0.2033 (0.0017)	-0.1212 (0.0114)	0.0048 ^{NS} (0.0108)	-0.5724 (0.0041)	-0.3517 (0.0019)
Monthly_Wage	0.0003 (<0.0001)	0.0007 (<0.0001)	-0.0010 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	0.0002 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)	-0.0007 (<0.0001)	0.0002 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.0524 (0.0123)	0.0384 (0.0122)	0.1103 (0.0025)	-0.0922 (0.0012)	1.0153 (0.0412)	1.5089 (0.0404)	0.0027 ^{NS} (0.0017)	0.0060 (0.0005)
Rel_Food_Expense			-		1.4182 (0.1337)	1.4169 (0.1297)	-1.7240 (0.0532)	0.2711 (0.0256)
Distance	-0.0011 (0.0001)	0.0004 (0.0001)	0.0019 (<0.0001)	-0.0005 (<0.0001)	0.0025 (0.0001)	0.0022 (0.0001)	0.0002 (<0.0001)	-0.0008 (<0.0001)
Rel_AG_GPP	-0.5709 (0.0077)	-0.4216 (0.0069)	0.0813 (0.0024)	0.0115 (0.0016)	-0.0144 ^{NS} (0.0168)	0.1273 (0.0164)	-0.0027 ^{NS} (0.0026)	-0.0953 (0.0020)
Rel_Rice_Price	12.6334 (0.3292)	-0.7431 (0.3226)	-0.6562 (0.1159)	8.1191 (0.0866)	3.6455 (0.5241)	-8.3701 (0.5159)	17.0839 (0.1972)	18.3011 (0.1205)
Rel_NonAg_GPP	0.9660 (0.0339)	0.9945 (0.0339)	-1.4377 (0.0112)	-0.0134 (0.0001)	-0.0615 (0.0024)	0.0046 (0.0018)	-0.1227 (0.0044)	-0.0024 (0.0002)
Rel_Housing_Expense			-		0.4447 (0.0749)	0.6325 (0.0725)	-0.4532 (0.0299)	-0.6367 (0.0110)
N ^{7/}	58,214	62,732	87,685	559,703	32,282	60,823	56,216	505,024
Pseudo R-Square	0.3059				0.3008			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 5,887 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 163,645 3/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 5,225 คน คน 4/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 147,034 5/ เพศหญิงคือกลุ่มอ้างอิง 6/ สถานะสมรสคือกลุ่มอ้างอิง 7/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2550 และ 2551

	ปีพ.ศ. 2550				ปีพ.ศ. 2551			
	Ag to Ag	Ag to Non-ag	Non-ag to Ag	Non-ag to Non-ag	Ag to Ag	Ag to Non-ag	Non-ag to Ag	Non-ag to Non-ag
Deterministic Factors	(relative to non-migrants in Ag) ^{1/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}		(relative to non-migrants in Ag) ^{3/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{4/}	
Gender ^{5/}	1.2695 (0.0315)	0.9710 (0.0308)	0.7557 (0.0133)	0.3485 (0.0074)	-0.1410 (0.0240)	-0.0592 (0.0240)	1.5944 (0.0152)	0.8168 (0.0083)
Marital_Status ^{6/}	-1.3165 (0.0362)	-0.4253 (0.0338)	-0.5071 (0.0150)	-0.0980 (0.0077)	0.9317 (0.0283)	1.1223 (0.0276)	-2.0630 (0.0185)	-0.6292 (0.0084)
G_Age	-0.1200 (0.0097)	-0.0617 (0.0095)	0.7404 (0.0044)	0.6142 (0.0032)	0.8104 (0.0075)	0.5341 (0.0075)	0.2457 (0.0048)	0.3975 (0.0031)
Educational_Level	-0.2304 (0.0109)	0.0407 (0.0103)	-0.5669 (0.0047)	-0.1857 (0.0018)	0.1260 (0.0092)	0.0590 (0.0090)	-0.2294 (0.0049)	-0.0536 (0.0018)
Monthly_Wage	-0.0001 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	-0.0008 (<0.0001)	< 0.0001 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)	0.0009 (<0.0001)	-0.0010 (<0.0001)	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.4592 (0.0246)	0.4680 (0.0243)	-0.2148 (0.0078)	-0.2237 (0.0035)	0.2078 (0.0154)	0.4198 (0.0152)	0.0488 (0.0045)	-0.1549 (0.0021)
Rel_Food_Expense	-2.0512 (0.0876)	-0.9296 (0.0851)	-1.3189 (0.0410)	-1.9571 (0.0163)			-	
Distance	-0.0013 (<0.0001)	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	-0.0015 (<0.0001)	-0.0012 (<0.0001)	0.0014 (<0.0001)	0.0024 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)	-0.0007 (<0.0001)
Rel_AG_GPP	0.8519 (0.0227)	0.3472 (0.0233)	0.0013 ^{NS} (0.0023)	-0.0056 (0.0016)	-0.1197 (0.0090)	-0.2781 (0.0091)	0.2616 (0.0028)	-0.0056 (0.0018)
Rel_Rice_Price	-15.4452 (0.6130)	-6.0583 (0.5836)	12.9277 (0.2798)	-8.3039 (0.1747)	3.2589 (0.1889)	4.6046 (0.1852)	3.6446 (0.0859)	6.4768 (0.0516)
Rel_NonAg_GPP	0.6828 (0.0238)	0.7035 (0.0238)	-0.0742 (0.0039)	-0.0062 (0.0002)	0.0514 (0.0061)	0.1023 (0.0060)	-0.3390 (0.0069)	-0.0082 (0.0002)
Rel_Housing_Expense	0.8158 (0.0459)	1.2435 (0.0439)	-1.3618 (0.0258)	-0.7143 (0.0099)			-	
N ^{7/}	32,050	46,300	61,910	477,129	46,540	62,284	44,785	365,505
Pseudo R-Square	0.2866				0.2596			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 5,686 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 136,196 3/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 12,250 คน 4/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 100,130 5/ เพศหญิงคือกลุ่มอ้างอิง 6/ สถานะสมรสคือกลุ่มอ้างอิง 7/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับตัวถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

4.1.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555

สำหรับผลการวิเคราะห์ในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 เนื่องจากแบบสอบถามได้ถูกเปลี่ยนแปลง โดยเน้นคำถามทางด้านการเปลี่ยนแปลงการทำงาน ดังนั้น การย้ายถิ่นในช่วงเวลานี้ หมายถึง การย้ายถิ่นด้วยเนื่องจากต้องการเปลี่ยนงาน สำหรับคนที่ไม่ย้ายถิ่นแต่ได้เปลี่ยนงานจะไม่ถูกรวมอยู่ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม การกำหนดทางเลือกจึงสามารถกำหนดได้เช่นเดียวกับในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 นั่นคือ แรงงานผู้ย้ายถิ่นมีทั้งหมด 6 ทางเลือก ได้แก่ ทางเลือกที่ 1 ไม่ย้ายถิ่น และเลือกทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 2 ไม่ย้ายถิ่น และเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 3 ย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 4 ย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ทางเลือกที่ 5 ย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม

และทางเลือกที่ 6 ย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม โดยการย้ายถิ่น ณ ที่นี้ คือ การย้ายถิ่นเพื่อการเปลี่ยนงานทำ และในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้ MNLM วิเคราะห์ทางเลือกที่ 3 และ 4 โดยมีทางเลือกที่ 1 เป็นกลุ่มอ้างอิง และวิเคราะห์ทางเลือกที่ 5 และ 6 โดยมีทางเลือกที่ 2 เป็นกลุ่มอ้างอิง ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4.4 ซึ่งพบว่าลักษณะของผลกระทบของแต่ละตัวแปรของพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจในการเลือกทางเลือกค่อนข้างแตกต่างจากผลการวิเคราะห์ในช่วงเวลาอื่นๆ ผลกระทบของแต่ละตัวแปรต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น เป็นดังนี้

เพศ พบว่าเพศหญิงมีการเลือกที่จะย้ายถิ่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงการทำงานภายในภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีการเลือกที่จะย้ายถิ่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงการทำงานระหว่างภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเพศหญิง โดยขนาดผลกระทบของตัวแปรเพศมีแนวโน้มลดลงสำหรับการย้ายถิ่นภายในภาคอุตสาหกรรม และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสำหรับการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรม

สถานภาพสมรส พบว่าแรงงานโสดมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าแรงงานที่สมรสแล้ว ในขณะที่แรงงานที่สมรสแล้วมีความน่าจะเป็นในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าแรงงานโสด

อายุ พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะการย้ายถิ่นเพื่อการเปลี่ยนงานโดยเฉพาะ พบว่าหากแรงงานมีอายุเพิ่มขึ้น จะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นลดลง ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในปีพ.ศ. 2555 ในทุกๆ ทางเลือก โดยขนาดผลกระทบของตัวแปรอายุมากที่สุดในการตัดสินใจย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม

ระดับการศึกษา แม้ว่าผลการวิเคราะห์จะพบว่าผลกระทบของตัวแปรระดับการศึกษาต่อพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่า หากแรงงานมีอายุเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง และจะมีแนวโน้มย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม เพื่อเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้ตรงกันข้ามกับผลการวิเคราะห์ในสองช่วงเวลาแรกที่ได้กล่าวข้างต้น

อัตราค่าจ้างแรงงาน พบว่ามีขนาดของผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานน้อยที่สุด เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ในช่วงเวลาอื่นๆ และพบว่าผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมา แม้ว่าในช่วงเวลานี้ จะเน้นพิจารณาเฉพาะการย้ายถิ่นเพื่อการเปลี่ยนงาน ผลการวิเคราะห์พบว่า หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มที่จะเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง

อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ พบว่าโดยภาพรวมอัตราการว่างงานสะท้อนถึงลักษณะตัวแปรผลักดัน (Push Factor) ให้เกิดการย้ายถิ่นเพื่อเปลี่ยนงานในทุกๆ ทางเลือก

ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ เนื่องจากไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2555 จึงไม่มีผลการวิเคราะห์ในปีดังกล่าว สำหรับผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2554 พบว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม

สะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัย นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มการย้ายถิ่นลดลง ยกเว้น การย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ซึ่งอาจเป็นผลมากจากการทำงานในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีการครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม (แรงงานสามารถเพาะปลูก หรือหาผลผลิตจากในพื้นที่ป่าเพื่อการเลี้ยงชีพได้) ดังนั้นค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มที่เพิ่มขึ้น จะสะท้อนต้นทุนในการอยู่อาศัยในการทำงานนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานจึงมีแนวโน้มในการย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม

ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง ซึ่งแสดงถึงต้นทุนในการย้ายถิ่น พบว่าหากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมลดลง แต่มีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมมีระยะทางไกลกว่าการย้ายถิ่นออกจากในภาคเกษตรกรรม เนื่องจากระยะทางที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ต้นทุนต่อหน่วยในการย้ายถิ่นลดลง

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ ซึ่งสามารถสะท้อนถึงความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ลักษณะความสัมพันธ์ประกอบด้วยที่เป็นไปตามคาดหวังและไม่เป็นไปตามคาดหวัง นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มที่จะเลือกย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2554 และลดลงในปีพ.ศ. 2555 และมีแนวโน้มที่จะเลือกย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2554 และลดลงในปีพ.ศ. 2555 และมีแนวโน้มที่จะเลือกย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมลดลง ทั้งในปีพ.ศ. 2554 และ 2555

ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ ซึ่งสะท้อนถึงการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือภาคเกษตรกรรม พบว่า หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นในทุกๆ ทางเลือก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายของรัฐบาล อาจส่งผลต่อเนื่องทางด้านบวกต่อนอกภาคเกษตรกรรมด้วย

ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง โดยอาจจะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดแสดงถึงสถานะทางเศรษฐกิจหรือความต้องการแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม อย่างชัดเจน

ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ เนื่องจากไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2555 จึงไม่มีผลการวิเคราะห์ในปีดังกล่าว สำหรับผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2554 พบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และย้ายเข้าสู่

ภาคเกษตรกรรมลดลง แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงต้นทุนในการอยู่อาศัยสำหรับนอกภาคเกษตรกรรม และต้นทุนค่าเสียโอกาสในการอยู่อาศัยในภาคเกษตรกรรม

4.1.4 สรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถสรุปผลกระทบดังกล่าวตามกลุ่มตัวแปรได้ดังนี้

กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล พบว่าเพศมีขนาดผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานโดยเฉลี่ยมากที่สุด โดยเฉพาะการตัดสินใจย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรม ซึ่งเพศชายมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง อย่างไรก็ตาม เพศหญิงมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551 โดยเฉพาะการย้ายถิ่นภายในภาคอุตสาหกรรมเดียวกัน ในส่วนของสถานภาพสมรส พบว่าแรงงานที่สมรสแล้วมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นลดลง ยกเว้นในปีพ.ศ. 2554 และ 2555 เมื่อการย้ายถิ่นเน้นเฉพาะเพื่อการเปลี่ยนงาน แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าเป็นผลมาจากความต้องการในการเปลี่ยนงานเพื่ออยู่ใกล้ชีวิตครอบครัว หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีขึ้น เนื่องจากผลการวิเคราะห์ด้านอัตราค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นอยู่ในระดับต่ำ สำหรับแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นออกจากภาคอุตสาหกรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากระดับการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการจ้างแรงงานนอกภาคอุตสาหกรรม และผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงาน ซึ่งมีขนาดของผลกระทบต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นๆ พบว่า หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง นั่นคือ แม้ว่าอัตราค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อการตัดสินใจของแรงงาน แต่ยังคงมีบทบาทสำหรับการจ้างงานหรือการหางานทำนอกภาคเกษตรกรรม

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด หรือคุณลักษณะของพื้นที่ที่แรงงานอาศัยอยู่ ณ ปัจจุบันเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่แรงงานอาศัยอยู่ก่อนหน้านี้ พบว่าอัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรผลักดัน (Push Factor) ให้เกิดการการย้ายถิ่นออกจากทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แสดงให้เห็นว่าอัตราการว่างงานสะท้อนถึงสภาวะทางเศรษฐกิจในระดับชาติ (National Factor) จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปร (Pull Factor) อยู่บ้างในผลการวิเคราะห์ในบางปี แสดงว่าหากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มย้ายถิ่นลดลง โดยเฉพาะการย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม สำหรับค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรต้นทุนการอยู่อาศัยอย่างชัดเจน นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่หรือภาคนั้นๆ ลดลง และสำหรับตัวแปรระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนในการย้ายถิ่นนั้น เนื่องจากหากระยะทางเพิ่มขึ้น ต้นทุนต่อหน่วยในการย้ายถิ่นจะลดลง จึงส่งผลให้พบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยหากมีความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นว่าแรงงานมีการเดินทางในระยะไกล ดังผลการวิเคราะห์ในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2551 ยกเว้นการย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่

ภาคเกษตรกรรม และผลการวิเคราะห์ในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 พบว่า การย้ายถิ่นเนื่องจากความต้องการเปลี่ยนงานออกนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานมีระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางไกลกว่าผู้ที่ต้องการเปลี่ยนงานออกจากภาคเกษตรกรรม

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2554 และ 2555

	ปีพ.ศ. 2554				ปีพ.ศ. 2555			
	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag
Deterministic Factors	(relative to non-migrants in Ag) ^{1/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}		(relative to non-migrants in Ag) ^{3/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{4/}	
Gender ^{5/}	-0.1114 (0.0108)	0.3142 (0.0098)	-0.2620 (0.0091)	-0.5388 (0.0053)	-0.0416 (0.0075)	0.3156 (0.0056)	0.5741 (0.0086)	-0.1385 (0.0032)
Marital_Status ^{6/}	0.2328 (0.0142)	0.3504 (0.0127)	-0.0608 (0.0110)	0.3128 (0.0063)	0.1701 (0.0100)	0.4219 (0.0071)	-0.0407 (0.0094)	-0.1093 (0.0035)
G_Age	-0.1073 (0.0032)	0.0510 (0.0029)	-0.5402 (0.0027)	-0.3894 (0.0017)	-0.1041 (0.0022)	-0.0447 (0.0016)	-0.1940 (0.0023)	-0.4767 (0.0010)
Educational_Level	-0.0328 (0.0055)	0.4370 (0.0047)	-0.6007 (0.0042)	0.0658 (0.0014)	-0.0353 (0.0033)	0.1320 (0.0022)	-0.3711 (0.0034)	-0.0009 ^{NS} (0.0007)
Monthly_Wage	<0.0001 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	-0.0004 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	0.0002 (<0.0001)	-0.0004 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.1549 (0.0128)	0.1603 (0.0124)	0.1304 (0.0034)	0.0450 (0.0025)	-0.0633 (0.0066)	0.0949 (0.0032)	0.0288 (0.0032)	0.0469 (0.0012)
Rel_Food_Expense	-4.7358 (0.1146)	-5.6662 (0.0936)	1.1322 (0.0669)	-1.5115 (0.0460)			-	
Distance	-0.0025 (0.0001)	-0.0006 (<0.0001)	0.0015 (<0.0001)	0.0018 (<0.0001)	-0.0016 (<0.0001)	-0.0020 (<0.0001)	0.0022 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)
Rel_AG_GPP	0.2146 (0.0080)	0.0284 (0.0071)	-0.2173 (0.0036)	-0.0187 (0.0017)	-0.9474 (0.0141)	-0.2605 (0.0034)	-0.0143 (0.0018)	-0.0024 (0.0009)
Rel_Rice_Price	0.3865* (0.2211)	-0.5702 (0.1469)	3.5561 (0.1000)	0.4389 (0.0759)	6.0614 (0.1113)	1.1983 (0.0672)	2.0442 (0.0765)	3.4384 (0.0318)
Rel_NONAG_GPP	0.7504 (0.0222)	0.7622 (0.0221)	-0.3725 (0.0119)	-0.0137 (0.0012)	0.1798 (0.0106)	0.4072 (0.0054)	-0.7718 (0.0136)	-0.0018 (0.0002)
Rel_Housing_Expense	2.5216 (0.0600)	1.6518 (0.0553)	-1.6225 (0.0390)	-0.2036 (0.0199)				
N ^{7/}	105706	262509	80473	470844	112408	375318	77810	592755
Pseudo R-Square	0.1357				0.1433			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 65,201 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 332,368 3/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 270,133 คน คน 4/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 2,541,752 5/ เพศหญิงคือกลุ่มอ้างอิง 6/ สถานะสมรสคือกลุ่มอ้างอิง 7/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม โดยกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย ผลผลิตภัณท์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่า

ผลกระทบของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน โดยภาพรวมไม่เป็นตามที่คาดหวัง นั่นคือ ควรมีความสัมพันธ์เป็นบวกในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรม และมีความสัมพันธ์เป็นลบในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือย้ายออกจากภาคเกษตรกรรม แสดงให้เห็นว่าอาจมีปัจจัยอื่นส่งผลกระทบต่อตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานผ่านผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบแตกต่างกันในแต่ละปี อาทิเช่น นโยบายของรัฐบาล เนื่องจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลมากกว่านอกภาคเกษตรกรรม และความผันผวนของการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อาจส่งผลกระทบให้เกิดการผันผวนในการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ราคาข้าวเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมได้อย่างชัดเจน นั่นคือ หากราคาข้าวเป็นเพิ่มขึ้น แสดงถึงการสนับสนุนของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมที่ดีขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง และย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และยังกระตุ้นให้เกิดการย้ายถิ่นที่เพิ่มขึ้นระหว่างภาคอุตสาหกรรม แสดงให้เห็นว่านอกภาคเกษตรกรรมได้รับผลกระทบเชิงบวกจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมอีกด้วย ในส่วนของกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงสภาวะทางเศรษฐกิจและความต้องการแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมอย่างชัดเจน เนื่องจากลักษณะของผลกระทบเป็นไปตามที่คาดหมาย นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง และสำหรับค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ ซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัยนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ดังนั้น ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยจึงแสดงถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสสำหรับแรงงานในภาคเกษตรกรรม หากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นทุนค่าเสียโอกาสด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีต้นทุนการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป อัตราค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในระดับต่ำ ในขณะที่ปัจจัยลักษณะบุคคลอื่นๆ มีผลกระทบในระดับที่สูงกว่า โดยเฉพาะเพศและสถานภาพสมรส สำหรับตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจของแรงงาน เช่นเดียวกับอัตราการว่างงาน โดยที่อัตราการว่างงานมีลักษณะผลกระทบของ National Factor คือ ส่งผลกระทบแบบเดียวกันในทุกๆ ทางเลือก และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรมมีบทบาทในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานชัดเจนกว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะในภาคเกษตรกรรม จึงมีความเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบมีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานโดยตรง ในขณะที่กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะในภาคเกษตรกรรม อาจจะมีตัวแปรอื่นส่งผลกระทบต่อตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนสะท้อนถึงผลการดำเนิน

นโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรม ซึ่งการมีบทบาทสำคัญของราคาข้าวและผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน แสดงให้เห็นว่าความเป็นไปได้ของการมีงานทำทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมมีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน อันเป็นการเคลื่อนไหวทางด้านอุปสงค์ของแรงงาน

4.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

เมื่อทราบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของแรงงานแล้ว ในส่วนนี้ นักวิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน ซึ่งเน้นเฉพาะกลุ่มประชากรผู้ย้ายถิ่น และเน้นพิจารณาพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน ณ ปัจจุบัน โดยไม่นำพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานก่อนการย้ายถิ่นมาพิจารณา ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก เนื่องจากการเก็บตัวอย่างมีการกระจายตัวในแต่ละทางเลือกไม่มากพอ ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 3 อาทิเช่น ในปีพ.ศ. 2549 – 2550 ไม่พบแรงงานย้ายจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม และจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ในกลุ่มแรงงานผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่ภาคเหนือ เป็นต้น และประการที่ 2 ตัวแปรที่นำเข้าสู่แบบจำลองได้ครอบคลุมการเปรียบเทียบคุณลักษณะของพื้นที่และภาคอุตสาหกรรมก่อนย้ายและหลังย้ายอยู่แล้ว ดังนั้น ในส่วนนี้ จึงเน้นพิจารณาลักษณะพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานในการเลือกจุดหมายปลายทาง ภายใต้สมมติฐานคุณลักษณะของพื้นที่และภาคอุตสาหกรรมก่อนย้ายมีคุณสมบัติเหมือนกันในการผลักดันให้แรงงานตัดสินใจย้ายออก แต่ด้วยคุณสมบัติที่แตกต่างกันของพื้นที่และภาคอุตสาหกรรมหลังย้ายจึงทำให้แรงงานเลือกจุดหมายปลายทางที่แตกต่างกัน

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ปีพ.ศ.2545 และ 2547 ปีพ.ศ.2548 – 2551 และปีพ.ศ.2554 – 2555 และได้กำหนดทางเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเป็นระดับภาคและระดับจังหวัด โดยในระดับภาคได้แบ่งการพิจารณาออกเป็น 5 พื้นที่ ตามข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้แก่ กทม. ภาคกลาง (ไม่รวมกทม.) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (รายละเอียดในภาคผนวก ค.) และสำหรับจังหวัดประกอบด้วย 76 จังหวัด (ณ ช่วงเวลาในการวิเคราะห์ยังไม่ได้มีการแยกจังหวัดบึงกาฬ) ส่งผลให้การพิจารณาพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมประกอบด้วย 10 และ 152 ทางเลือกตามลำดับ และด้วยทางเลือกที่มากขึ้น การกระจายตัวอย่างในแต่ละทางเลือกไม่มากพอ จึงส่งผลให้การวิเคราะห์ด้วย MNLM เกิดปัญหา Asymtotic Convergence นั่นคือไม่สามารถประมาณค่าสัมประสิทธิ์ที่ไม่เอนเอียงและสอดคล้องต่อการประมาณค่าพารามิเตอร์ประชากรได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการลดจำนวนทางเลือก การคัดเลือกตัวแปรอิสระที่เหมาะสม และการขจัด Selection Bias ได้ปรับปรุงผลการวิเคราะห์และแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานจึงอยู่ในรูปแบบจำลองตามสมการที่ (2.18) และผลการวิเคราะห์จะแตกต่างกันในแต่ละปี เนื่องจากมีตัวแปรที่เหมาะสมต่อการอธิบายพฤติกรรมตัดสินใจของแรงงานที่แตกต่างกัน และในปีพ.ศ. 2548 และ 2555 ไม่ข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยได้เริ่มจากการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับภาค นั่นคือ แรงงานผู้ตัดสินใจย้ายถิ่นมี 5 ทางเลือก ได้แก่ กทม. ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยกทม. คือทางเลือกอ้างอิง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของแรงงาน ทั้งความเป็นไปได้ของการมีงานทำและอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 ช่วงเวลา แสดงในตารางที่ 4.5 – 4.8 สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานปรับตัวด้วยคุณลักษณะบุคคล หากแรงงานมีลักษณะบุคคลแบบเดียวกัน ได้แก่ เพศเดียวกัน สถานภาพสมรสเหมือนกัน อายุเท่ากัน และจบระดับการศึกษาเท่ากัน จะมีอัตราค่าจ้างแรงงานเท่ากัน จึงกำหนดให้อัตราค่าจ้างแรงงานขึ้นอยู่กับเพศ สถานภาพสมรส อายุ และระดับการศึกษา และทำการประมาณค่าอัตราค่าจ้างภาคการณเข้าสู่การวิเคราะห์ MNLM พบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณยังคงมีผลกระทบในระดับต่ำและต่ำกว่าตัวแปรอื่น ๆ เช่นเดียวกับผลการวิเคราะห์อื่น ๆ และเป็นที่น่าสนใจว่าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 หากอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่ากทม. ลดลง นั่นคือ แรงงานมีแนวโน้มที่จะย้ายเข้าสู่กทม. มากกว่านั่นเอง แสดงให้เห็นว่ากทม.ยังคงเป็นศูนย์รวมของการรองรับแรงงานจากภาคต่างๆ

อัตราค่าจ้างแรงงานโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่ากทม.เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าแม้อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคอื่น ๆ จะเพิ่มขึ้น แต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่ากทม.โดยเปรียบเทียบ ความเป็นไปได้ในการได้งานทำในภาคอื่น ๆ จึงสูงกว่ากทม.

ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มโดยเปรียบเทียบ ซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัย พบว่าในปีพ.ศ. 2547 และ 2550 หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่ากทม. ลดลง ในขณะที่ในปีพ.ศ. 2549 และ 2554 แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเหนือมากกว่ากทม.ลดลง แต่เข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่ากทม. เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในภาคอื่น ๆ แม้ว่าจะเพิ่มขึ้น แต่ยังคงน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นในกทม.โดยเปรียบเทียบ จึงทำให้แรงงานตัดสินใจย้ายเข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่ากทม. ยกเว้นภาคเหนือ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มต่ำกว่าภาคอื่น ๆ มาโดยตลอด

ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง พบว่าไม่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปีพ.ศ. 2545, 2549, และ 2554 สำหรับผลการวิเคราะห์ในปีอื่นๆ พบว่าหากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่ากทม. เพิ่มขึ้น โดยมีขนาดของผลกระทบโดยเฉลี่ย 2 – 5% ซึ่งมีได้หมายความว่าหากต้นทุนการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่ากทม. เพิ่มขึ้น แต่แสดงให้เห็นว่าแรงงานเน้นการย้ายถิ่นในระยะทางไกลเพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยในการย้ายถิ่นในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบกับย้ายถิ่นเข้าสู่กทม.

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่น ๆ มากกว่า

กทม. เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าสภาวะทางเศรษฐกิจของภาคเกษตรกรรมมีบทบาทสำคัญในการจ้างงานในภาคต่างๆ อย่างไรก็ดีตาม ขนาดของผลกระทบมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่าแรงงานมีการนำปัจจัยอื่นๆ มาพิจารณาร่วมเพิ่มมากขึ้น

ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ ดังที่กล่าวในผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมา ราคาข้าวแสดงถึงการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ในการพิจารณาทางเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัย พบว่าลักษณะดังกล่าวส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่า กทม.เพิ่มขึ้นเฉพาะในปีพ.ศ. 2554 และ 2555 แสดงให้เห็นว่าภาคเกษตรกรรมมีบทบาทสำคัญต่อการจ้างงานในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ดีตาม สำหรับช่วงเวลาอื่นๆ พบว่าราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่นๆ มากกว่ากทม.ลดลง สะท้อนถึงการเป็นตัวแทนต้นทุนการอยู่อาศัยในภาคต่างๆ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าผลการวิเคราะห์ตรงข้ามกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆ มากกว่า กทม.ลดลง แสดงให้เห็นว่ากทม.เป็นจังหวัดที่สะท้อนถึงกิจกรรมนอกภาคเกษตรกรรม ในขณะที่ภาคอื่นๆ เป็นพื้นที่ที่สะท้อนถึงกิจกรรมภาคเกษตรกรรมอย่างชัดเจน

ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆมากกว่ากทม.ลดลง ซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัยอย่างชัดเจน อย่างไรก็ดีตาม ผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2554 แรงงานจะมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเหนือและภาคใต้ลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยแม้ว่าจะเพิ่มขึ้นในภาคเหนือและภาคใต้ แต่ยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่ากทม. โดยเปรียบเทียบ จึงส่งผลให้แรงงานเลือกที่จะย้ายเข้าสู่ภาคเหนือและภาคใต้มากกว่า กทม. เพิ่มขึ้น

ในภาพรวม ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆ มากกว่ากทม. ได้แก่ อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการบริการ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ และผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยของแรงงานเพียงอย่างเดียว ในขั้นตอนต่อไป นักวิจัยจึงทำการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้แรงงานผู้ย้ายถิ่นมีทางเลือก คือ พื้นที่ที่อยู่อาศัย 5 พื้นที่ ได้แก่ กทม. ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และในแต่ละพื้นที่ประกอบด้วยภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้น แรงงานผู้ย้ายถิ่นจึงมีทางเลือกทั้งหมด 10 ทางเลือก ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4.9 – 4.11 ซึ่งสามารถผลกระทบของตัวแปรแต่ละตัวได้ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2545 และ 2547

	ปีพ.ศ. 2545				ปีพ.ศ. 2547			
	Center	North	North-east	South	Center	North	North-east	South
Deterministic Factors	(vs BKK) ^{1/}				(vs BKK) ^{2/}			
Predicted_Wage	0.0015 (0.0001)	0.0013 (0.0001)	0.0013 (0.0001)	0.0014 (0.0001)	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	4.0007 (0.1827)	4.2940 (0.1828)	4.9215 (0.1828)	4.2946 (0.1828)	5.4570 (0.2535)	5.6888 (0.2535)	5.7218 (0.2535)	5.6521 (0.2535)
Rel_Food_Expense		-			-4.1187 (0.3062)	-7.1008 (0.3066)	-7.9774 (0.3066)	-3.4016 (0.3065)
Distance		-			0.0441 (0.2535)	0.0458 (0.0021)	0.0463 (0.0021)	0.0463 (0.0021)
Rel_AG_GPP	23.9518 (1.3319)	23.9742 (1.3319)	24.0223 (1.3319)	24.0269 (1.3319)	51.3187 (1.8685)	51.1334 (1.8685)	50.9710 (1.8685)	51.3191 (1.8685)
Rel_Rice_Price	111.2866 (5.5900)	101.7086 (5.5904)	119.3197 (5.5905)	115.8917 (5.5909)	-53.6282 (7.1167)	-35.6819 (7.1169)	-8.0521 ^{NS} (7.1172)	-31.2192 (7.1172)
Rel_NonAg_GPP	-2.2481 (0.0987)	-2.5977 (0.0988)	-3.5852 (0.0989)	-2.5800 (0.0988)	-1.4470 (0.0569)	-1.6150 (0.0569)	-1.6766 (0.0569)	-1.6838 (0.0569)
N ^{3/}	361989	152291	247443	97993	555016	267692	373437	164684
Pseudo R-square	0.3392				0.3781			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2545 คือ 89,036 คน 2/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2547 คือ 138,004 คน 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2548 และ 2549

	ปีพ.ศ. 2548				ปีพ.ศ. 2549			
	Center	North	North-east	South	Center	North	North-east	South
Deterministic Factors	(vs BKK) ^{1/}				(vs BKK) ^{2/}			
Predicted_Wage	0.0004 (<0.0001)	0.0002 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)	0.0005 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	1.2768 (0.0265)	1.2900 (0.0265)	1.3276 (0.0265)	1.1982 (0.0266)	1.0143 (0.0217)	1.0330 (0.0217)	1.0371 (0.0217)	0.9003 (0.0221)
Rel_Food_Expense		-			2.4575 (0.2515)	-1.5429 (0.2523)	2.1559 (0.2513)	5.6950 (0.2516)
Distance	0.0186 (0.0003)	0.0209 (0.0003)	0.0213 (0.0003)	0.0202 (0.0003)		-		
Rel_AG_GPP	32.5823 (0.4542)	32.5779 (0.4542)	32.3736 (0.4542)	32.5936 (0.4542)	22.3847 (0.3981)	22.2071 (0.3981)	22.1012 (0.3981)	22.3815 (0.3981)
Rel_Rice_Price	-19.6028 (2.4392)	-17.3593 (2.4398)	3.5250 ^{NS} (2.4401)	-10.5748 (2.4407)	-91.2402 (1.3547)	-50.6273 (1.3507)	-21.4042 (1.3460)	-44.8312 (1.3519)
Rel_NonAg_GPP	-0.6984 (0.0106)	-1.1087 (0.0110)	-1.2213 (0.0111)	-0.8743 (0.0108)	-0.4222 (0.0080)	-0.6598 (0.0089)	-0.4421 (0.0080)	-0.5986 (0.0082)
Rel_Housing_Expense		-			-6.2431 (0.1067)	-4.6862 (0.1070)	-5.2908 (0.1070)	-5.3590 (0.1063)
N ^{3/}	390408	176653	255419	102685	345009	134535	167367	112788
Pseudo R-square	0.2947				0.3373			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2548 คือ 53,363 คน 2/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2549 คือ 46,907 คน 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมกรายเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2550 และ 2551

	ปีพ.ศ. 2550				ปีพ.ศ. 2551			
	Center	North	North-east	South	Center	North	North-east	South
Deterministic Factors	(vs BKK) ^{1/}				(vs BKK) ^{2/}			
Predicted_Wage	-0.0001 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	<0.0001* (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	1.3591 (0.0320)	0.8583 (0.0326)	1.1126 (0.0323)	1.1315 (0.0323)	0.6198 (0.0136)	0.6391 (0.0012)	0.5705 (0.0138)	0.4865 (0.0140)
Rel_Food_Expense	-1.9442 (0.1059)	-4.1777 (0.1092)	-4.8829 (0.1082)	0.1173 ^{NS} (0.1076)		-		
Distance	0.0142 (0.0002)	0.0158 (0.0002)	0.0174 (0.0002)	0.0163 (0.0002)	0.0068 (0.0001)	0.0083 (0.0001)	0.0082 (0.0001)	0.0089 (0.0001)
Rel_AG_GPP	6.3277 (0.0901)	6.2738 (0.0901)	6.1973 (0.0901)	6.3972 (0.0901)	6.9711 (0.0478)	6.9582 (0.0478)	6.8637 (0.0478)	7.0332 (0.0478)
Rel_Rice_Price	-52.7205 (1.1102)	-34.5276 (1.1250)	-68.7178 (1.1224)	-18.2012 (1.1275)	-13.0344 (0.1719)	-6.6366 (0.1772)	7.3318 (0.1626)	-3.7468 (0.1743)
Rel_NonAg_GPP	-0.3805 (0.0039)	-0.6137 (0.0049)	-0.7483 (0.0051)	-0.6868 (0.0047)	-0.1596 (0.0012)	-0.4501 (0.0035)	-0.4248 (0.0033)	-0.3043 (0.0023)
Rel_Housing_Expense	-3.1693 (0.0457)	-3.1128 (0.0472)	-3.5198 (0.0468)	-2.6703 (0.0467)		-		
N ^{3/}	344982	116955	169507	94373	252038	84001	183777	79698
Pseudo R-square	0.2971				0.2734			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2550 คือ 33,453 คน 2/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2551 คือ 31,980 คน 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 90 และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมกรายเลือกภาคต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 และ 2555

	ปีพ.ศ. 2554				ปีพ.ศ. 2555			
	Center	North	North-east	South	Center	North	North-east	South
Deterministic Factors	(vs BKK) ^{1/}				(vs BKK) ^{2/}			
Predicted_Wage	-0.0001 (<0.0001)	-0.0003 (<0.0001)	-0.0003 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	1.0568 (0.0216)	0.5136 (0.0221)	0.9017 (0.0216)	0.8191 (0.0218)	1.0806 (0.0291)	0.8524 (0.0291)	0.5712 (0.0292)	1.0117 (0.0292)
Rel_Food_Expense	1.3090 (0.1239)	-3.4092 (0.1246)	2.2819 (0.1221)	5.2624 (0.1268)		-		
Distance		-			0.0206 (0.0004)	0.0175 (0.0004)	0.0189 (0.0004)	0.0228 (0.0004)
Rel_AG_GPP	1.0699 (0.0211)	1.1021 (0.0211)	1.0797 (0.0210)	1.2399 (0.0211)	2.5322 (0.0429)	2.3530 (0.0429)	2.3360 (0.0429)	2.5028 (0.0429)
Rel_Rice_Price	-13.9794 (0.2248)	8.4375 (0.2133)	4.7075 (0.2133)	-1.5815 (0.2322)	-12.8620 (1.1808)	19.3675 (1.1828)	17.1602 (1.1819)	1.6955 ^{NS} (1.1815)
Rel_NonAg_GPP	-0.1300 (0.0041)	-0.3015 (0.0072)	-0.2617 (0.0055)	-0.1334 (0.0044)	-0.7212 (0.0092)	-0.4984 (0.0091)	-0.7569 (0.0102)	-0.7155 (0.0095)
Rel_Housing_Expense	-2.5124 (0.0479)	0.4655 (0.0478)	-1.0624 (0.0457)	0.1787 (0.0455)		-		
N ^{3/}	247819	193572	350338	79538	264652	230123	479936	88800
Pseudo R-square	0.0906				0.1027			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2554 คือ 53,887 คน 2/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK ในปีพ.ศ. 2555 คือ 94,927 คน 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ พบว่าผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับการตัดสินใจย้ายถิ่นเฉพาะพื้นที่ที่อยู่อาศัย นั่นคือ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 หากอัตราค่าจ้าง แรงงานภาคการณเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆ มากกว่าทม. ลดลง นั่นคือย้ายเข้าสู่ทม.มากขึ้น ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม

อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากอัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่นๆ มากกว่าทม.เพิ่มขึ้น และโดยภาพรวมอัตราการว่างงานมีขนาดของผลกระทบนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม

ค่าใช้จ่ายด้านเครื่องดื่มและอาหารเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าเมื่อพิจารณาแยกระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ค่าใช้จ่ายด้านเครื่องดื่มและอาหารสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัยชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านเครื่องดื่มและอาหารเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่นๆ มากกว่าทม. ลดลงทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งให้ผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกับการพิจารณาพฤติกรรมตัดสินใจของแรงงานในการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลกระทบต่อตัดสินใจเฉพาะในปีพ.ศ. 2548 - 2550 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากค่าใช้จ่ายด้านเครื่องดื่มและอาหารเฉลี่ยรายเดือนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉลี่ย 6% ต่อปี ส่งผลให้ต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มไม่แตกต่างกันมากในแต่ละพื้นที่ จึงไม่มีผลกระทบต่อตัดสินใจในการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง พบว่าไม่มีผลกระทบต่อตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานเฉพาะในปีพ.ศ. 2555 สำหรับในปีอื่นๆ หากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆ มากกว่าทม.เพิ่มขึ้น ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกัน นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคต่างๆ มากกว่าทม.เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมมีความเด่นชัดในภาคต่างๆ มากกว่าทม. และพบว่าขนาดของผลกระทบมีความใกล้เคียงกันระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แต่แตกต่างกันในแต่ละปี

ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่ามีผลกระทบต่อตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานในปีพ.ศ. 2549 – 2551 ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่อนข้างแตกต่างกันในแต่ละปี และโดยภาพรวม ตัวแปรราคาข้าวสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัยมากกว่านโยบายของรัฐบาลด้านเกษตรกรรม ดังผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2551 หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่นๆ มากกว่าทม. ลดลง ยกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบดังกล่าวแสดงลักษณะเช่นเดียวกันทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งสนับสนุนการเป็นตัวแปรต้นทุนการอยู่อาศัย เนื่องจาก

หากเป็นตัวแปรด้านนโยบายของรัฐบาลภาคเกษตรกรรม ผลกระทบควรจะแตกต่างกันระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้น การที่ผลกระทบของราคาข้าวต่อพฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้าสู่บางภาคมากกว่าภาคอื่น มีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่า ราคาข้าวที่เพิ่มขึ้นในภาคนั้นๆ เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าภาคอื่น. โดยเปรียบเทียบ จึงทำให้ต้นทุนในการซื้อข้าวของภาคนั้นๆ ยังคงถูกกว่าภาคอื่น.

ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าผลการวิเคราะห์ นอกจากสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว ยังพบว่ามีลักษณะของผลกระทบเช่นเดียวกันทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่นๆ มากกว่าภาคอื่น. ลดลง

ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าแสดงถึงต้นทุนการอยู่อาศัยอย่างชัดเจน นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคอื่นๆ มากกว่าภาคอื่น. ลดลง ทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์แตกต่างกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบมีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมเฉพาะในปีพ.ศ. 2548 และ 2550

หากเปรียบเทียบระหว่างผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานในการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว และพื้นที่ที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรม พบว่าพื้นที่ที่อยู่อาศัยมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจมากกว่าภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากผลกระทบของแต่ละตัวแปรต่อการตัดสินใจในแต่ละภาคอุตสาหกรรมมีลักษณะเช่นเดียวกัน และส่งผลให้ผลการวิเคราะห์ผลกระทบค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยในแต่ละภาคมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับพฤติกรรมกรายถิ่นของแรงงานผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรมปีพ.ศ. 2548 และ 2549

	ปีพ.ศ. 2548								ปีพ.ศ. 2549							
	Center		North		North-east		South		Center		North		North-east		South	
	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag
Deterministic Factors	(vs Non-ag in BKK) ^{1/}								(vs Non-ag in BKK) ^{2/}							
Predicted_Wage	8.0805 (2.4436)	12.6429 (2.4353)	14.2805 (2.4373)	6.6854 (2.4362)	-15.6921 (2.4373)	-9.8733 (2.4365)	0.3324 (2.4477)	2.0252 (2.4371)	0.0004 (<0.0001)	0.0005 (<0.0001)	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	<0.0001* (<0.0001)	0.0005 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	0.0005 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.0003 (<0.0001)	0.0005 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	0.0002 (<0.0001)	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)	1.5725 (0.0381)	1.6197 (0.0378)	1.6345 (0.0378)	1.6348 (0.0378)	1.6365 (0.0381)	1.6396 (0.0378)	1.5343 (0.0383)	1.3731 (0.0383)
Rel_Food_Expense	32.7225 (0.4550)	32.6435 (0.4550)	32.6282 (0.4550)	32.6450 (0.4550)	32.4219 (0.4550)	32.4587 (0.4550)	32.7413 (0.4550)	32.6482 (0.4550)	-5.9548 (0.1357)	-3.0420 (0.1231)	-4.5793 (0.1366)	-5.9262 (0.1269)	-3.4092 (0.1351)	-2.8019 (0.1249)	-0.9352 (0.1302)	0.8895 (0.1238)
Distance	1.2513 (0.0268)	1.2759 (0.0266)	1.3626 (0.0267)	1.2647 (0.0266)	1.3228 (0.0266)	1.3251 (0.0266)	1.0401 (0.0288)	1.2087 (0.0267)	0.0217 (0.0005)	0.0193 (0.0005)	0.0225 (0.0005)	0.0220 (0.0005)	0.0243 (0.0005)	0.0225 (0.0005)	0.0232 (0.0005)	0.0221 (0.0005)
Rel_AG_GPP	0.0202 (0.0003)	0.0186 (0.0003)	0.0218 (0.0003)	0.0208 (0.0003)	0.0222 (0.0003)	0.0209 (0.0003)	0.0185 (0.0003)	0.0206 (0.0003)	35.3669 (0.6422)	35.4615 (0.6421)	35.0516 (0.6422)	35.1480 (0.6422)	34.9402 (0.6422)	35.0211 (0.6422)	35.3159 (0.6422)	35.2769 (0.6422)
Rel_Rice_Price					-				-27.4809 (1.7586)	-35.2601 (1.7311)	34.2544 (1.7521)	5.9119 (1.7407)	58.4522 (1.7548)	37.6623 (1.7401)	3.3098* (1.7532)	22.6634 (1.7413)
Rel_NonAg_GPP	-18.8994 (2.4365)	-20.0350 (2.4281)	-24.1393 (2.4302)	-14.8956 (2.4290)	6.2017 (2.4301)	2.0112 ^{NS} (2.4293)	-10.2334 (2.4405)	-10.7572 (2.4300)	-0.7044 (0.0130)	-0.6569 (0.0129)	-0.9768 (0.0169)	-0.8937 (0.0135)	-0.7783 (0.0159)	-0.6955 (0.0129)	-0.8861 (0.0136)	-0.8843 (0.0132)
Rel_Housing_Expense	-0.7614 (0.0108)	-0.6981 (0.0107)	-1.8516 (0.0156)	-1.0384 (0.0110)	-1.3394 (0.0120)	-1.1939 (0.0112)	-0.8347 (0.0112)	-0.8870 (0.0108)				-				
N ^{3/}	14422	375986	34382	142270	91112	164307	19478	83208	18471	326538	25853	108682	23446	143921	25393	87394
Pseudo R-square	0.2596								0.3148							

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมใน BKK ในปีพ.ศ. 2548 คือ 53,363 คน 2/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมใน BKK ในปีพ.ศ. 2549 คือ 46,346 คน 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับพฤติกรรมกรายถิ่นของแรงงานผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรมปีพ.ศ. 2550 และ 2551

	ปีพ.ศ. 2550								ปีพ.ศ. 2551							
	Center		North		North-east		South		Center		North		North-east		South	
	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag
Deterministic Factors	(vs Non-ag in BKK) ^{1/}								(vs Non-ag in BKK) ^{2/}							
Predicted_Wage	-0.0001 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0004 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	-0.0007 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	-0.0005 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0005 (<0.0001)	-0.0001 (<0.0001)	-0.0002 (<0.0001)	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	1.0120 (0.0338)	1.3707 (0.0320)	0.9577 (0.0335)	0.7975 (0.0329)	1.6597 (0.0330)	1.0012 (0.0324)	1.0627 (0.0331)	1.1484 (0.0324)	0.6554 (0.0156)	0.6940 (0.0146)	0.7225 (0.0153)	0.7122 (0.0149)	0.7396 (0.0151)	0.5993 (0.0149)	0.4153 (0.0163)	0.6184 (0.0151)
Rel_Food_Expense	-3.4065 (0.1167)	-1.8274 (0.1075)	-5.3828 (0.1180)	-3.6939 (0.1113)	-4.4070 (0.1205)	-4.8361 (0.1099)	- (0.1139)	0.2724 (0.1096)	-							
Distance	0.0165 (0.0002)	0.0142 (0.0002)	0.0144 (0.0002)	0.0164 (0.0002)	0.0175 (0.0002)	0.0175 (0.0002)	0.0174 (0.0002)	0.0161 (0.0002)	0.0091 (0.0001)	0.0086 (0.0001)	0.0101 (0.0001)	0.0100 (0.0001)	0.0106 (0.0001)	0.0098 (0.0001)	0.0106 (0.0001)	0.0107 (0.0001)
Rel_AG_GPP	6.3730 (0.0903)	6.3538 (0.0902)	6.3537 (0.0902)	6.2547 (0.0902)	6.1575 (0.0903)	6.2287 (0.0902)	6.2644 (0.0903)	6.4533 (0.0902)	6.9208 (0.0468)	6.8655 (0.0466)	6.7075 (0.0470)	6.8974 (0.0467)	6.7645 (0.0467)	6.7685 (0.0467)	7.0051 (0.0467)	6.8890 (0.0467)
Rel_Rice_Price	-54.7272 (1.1895)	-52.5865 (1.1114)	-24.7698 (1.1506)	-39.8681 (1.1321)	-86.5444 (1.1670)	-66.6998 (1.1242)	-23.7908 (1.1731)	-16.1456 (1.1340)	-18.8238 (0.2130)	-12.4117 (0.1753)	-5.3358 (0.2157)	-7.1908 (0.1850)	6.9584 (0.1753)	7.3595 (0.1659)	-5.3171 (0.2032)	-3.4273 (0.1823)
Rel_NonAg_GPP	-0.4003 (0.0043)	-0.3788 (0.0039)	-0.5170 (0.0061)	-0.6653 (0.0053)	-1.3656 (0.0191)	-0.7237 (0.0051)	-0.7117 (0.0063)	-0.6811 (0.0048)	-0.3657 (0.0040)	-0.1709 (0.0014)	-0.5998 (0.0082)	-0.4465 (0.0037)	-0.4449 (0.0056)	-0.4551 (0.0037)	-0.2632 (0.0026)	-0.3882 (0.0035)
Rel_Housing_Expense	-3.0110 (0.0513)	-3.1933 (0.0460)	-3.5491 (0.0520)	-3.0316 (0.0476)	-4.0687 (0.0607)	-3.4666 (0.0471)	-3.0770 (0.0507)	-2.5736 (0.0472)	-							
N ^{3/}	13934	331048	39223	77732	24445	145062	22043	72330	15466	236572	22851	61150	39200	144577	25306	54392
Pseudo R-square	0.2638								0.2399							

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมใน BKK ในปีพ.ศ. 2550 คือ 33,453 คน 2/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมใน BKK ในปีพ.ศ. 2551 คือ 31,228 คน 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับพฤติกรรมกรเลือกของแรงงานผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์และภาคอุตสาหกรรมปีพ.ศ. 2554 และ 2555

	ปีพ.ศ. 2554								ปีพ.ศ. 2555							
	Center		North		North-east		South		Center		North		North-east		South	
	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag	Ag	Non-ag
Deterministic Factors	(vs Non-ag in BKK) ^{1/}								(vs Non-ag in BKK) ^{2/}							
Predicted_Wage	-0.0001	-0.0001	-0.0004	-0.0003	-0.0005	-0.0002	-0.0002	-0.0001	-0.0002	-0.0001	-0.0003	-0.0002	-0.0003	-0.0002	-0.0001	-0.0001
	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	1.8176	1.8888	0.7034	1.4527	1.8396	1.7589	1.8464	1.7696	0.7054	0.9318	0.6592	0.7802	0.6904	0.4092	0.6187	0.9023
	(0.0958)	(0.0956)	(0.0976)	(0.0957)	(0.0956)	(0.0956)	(0.0956)	(0.0958)	(0.0164)	(0.0130)	(0.0150)	(0.0132)	(0.0136)	(0.0135)	(0.0183)	(0.0132)
Distance	0.0497	0.0502	0.0518	0.0537	0.0530	0.0528	0.0504	0.0517					-			
	(0.0017)	(0.0017)	(0.0017)	(0.0017)	(0.0017)	(0.0017)	(0.0017)	(0.0017)								
Rel_AG_GPP	3.5278	3.5267	3.3322	3.5014	3.4776	3.5175	3.5414	3.6114	0.3852	0.6410	0.6907	0.8352	0.7937	0.7828	0.7663	0.8883
	(0.0897)	(0.0897)	(0.0898)	(0.0897)	(0.0897)	(0.0897)	(0.0897)	(0.0897)	(0.0184)	(0.0123)	(0.0128)	(0.0123)	(0.0124)	(0.0123)	(0.0130)	(0.0123)
Rel_NonAg_GPP	-1.9663	-1.3720	-1.9673	-1.5727	-1.5173	-1.6331	-1.2821	-1.4830	-0.5004	-0.0908	-0.9008	-0.2298	-0.9264	-0.7865	-1.2201	-0.1561
	(0.0456)	(0.0425)	(0.0465)	(0.0426)	(0.0426)	(0.0426)	(0.0425)	(0.0427)	(0.0191)	(0.0014)	(0.0173)	(0.0035)	(0.0107)	(0.0072)	(0.0266)	(0.0032)
N ^{3/}	43989	203830	42016	151556	81163	269175	21421	58116	21228	243424	41024	189100	112544	367392	14688	74112
Pseudo R-square	0.0633								0.0550							

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ชนนอกภาคเกษตรกรรมใน BKK ในปีพ.ศ. 2554 คือ 53,887 คน 2/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ชนนอกภาคเกษตรกรรมใน BKK ในปีพ.ศ. 2555 คือ 94,192 คน และ 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 สำหรับข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

เมื่อผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรม พบว่าแรงงานให้ความสำคัญกับการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยมากกว่าภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น นักวิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัด นั่นคือ แรงงานมีทางเลือกทั้งหมด 76 ทางเลือก โดยมีกรมเป็นทางเลือกอ้างอิง และทำการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัดร่วมกับภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้แต่ละจังหวัดประกอบด้วย 2 ทางเลือก แรงงานจึงมีทางเลือกทั้งหมด 152 ทางเลือก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีจำนวนทางเลือกเพิ่มขึ้น แต่จำนวนประชากรไม่ได้กระจายตามแต่ละทางเลือก และกลุ่มประชากรในแต่ละทางเลือกที่มีจำนวนน้อยลง อาจมีคุณสมบัติที่กระจายมากเกินไป (นั่นคือมีความแปรปรวนมาก) จึงส่งผลให้การวิเคราะห์ด้วย MNLM ไม่สามารถประมาณค่าสัมประสิทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เอนเอียง ในเวลาปีพ.ศ. 2545 และ 2547 และในช่วงเวลาปีพ.ศ. 2548 – 2551 สำหรับปีพ.ศ. 2554 - 2555 ได้ให้ผลการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์เนื่องจากกลุ่มประชากรแรงงานผู้ย้ายถิ่นได้จำกัดเพียงแรงงานผู้ย้ายถิ่นเนื่องจากต้องการเปลี่ยนงาน กลุ่มประชากรในแต่ละทางเลือกจึงมีคุณสมบัติที่ไม่กระจายตัว (หรือมีความแปรปรวนน้อยนั่นเอง) ซึ่งผลการวิเคราะห์ในทั้ง 2 รูปแบบ ได้แสดงในภาคผนวก ง. โดยนักวิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ของพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัดในทั้ง 3 ช่วงเวลา และสำหรับช่วงเวลาปีพ.ศ. 2554 – 2555 นักวิจัยได้สรุปเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัด และผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัดร่วมกับภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าหากอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่ากม. ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากในภาพรวมแสดงผลการวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าว ยกเว้นปีพ.ศ. 2548 และ 2549 ซึ่งผลการวิเคราะห์เป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม สำหรับในปี 2554 ผลการวิเคราะห์ค่อนข้างจะจัดกระจายโดยเฉพาะในภาคกลาง ในภาคเหนือค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบในทุกๆ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ ยกเว้น จังหวัดนครราชสีมา ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และสกลนคร และในภาคใต้ ยกเว้นจังหวัดภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และชุมพร แสดงให้เห็นว่ากม.ยังคงเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้แรงงานในจังหวัดต่างๆ ส่วนใหญ่ตอบสนองไปในทิศทางเดียวกัน

อัตราค่าจ้างแรงงานโดยเปรียบเทียบ จากผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมาพบว่าหากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่อื่นๆ มากกว่ากม.เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ในระดับจังหวัดแสดงให้เห็นความแตกต่างกันของพฤติกรรมแรงงานในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนอัตราค่าจ้างที่ต่างกันในแต่ละจังหวัด และในแต่ละปี โดยผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2547 – 2548 และ 2550 – 2551 ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นบวก นั่นคือ หากอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นแรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่ากม.เพิ่มขึ้น แต่สำหรับในปีพ.ศ. 2554 – 2555 ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบ นั่นคือ หากอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นแรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่ากม.น้อยลง ซึ่งผลการวิเคราะห์ในช่วงเวลาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ามีการกระจายความเป็นเมืองเข้าสู่จังหวัดต่างๆ เนื่องจากจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก คือ จังหวัดที่เป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ หรือแหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น จังหวัดสมุทรปราการ ปทุมธานี เชียงใหม่ และกระบี่ เป็นต้น สำหรับจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกโดยตลอด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี อ่างทอง ชัยนาท ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ราชบุรี เชียงใหม่ และสุโขทัย

ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่ามีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานเฉพาะในปีพ.ศ. 2547 และ 2550 แม้ว่าจะมีเพียงผลการวิเคราะห์ใน 2 ปีนี้ แต่ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในทุกๆ ปี นั่นคือในปีพ.ศ. 2547 ส่วนใหญ่แล้วพบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าท.ลดลง ในทางตรงกันข้าม ในปีพ.ศ. 2550 หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าท.เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในทุกๆ ปี โดยเฉพาะในท. ทำให้แม้ว่าจังหวัดอื่นๆ จะมีการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเช่นเดียวกัน แต่ยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าในท.

ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง พบว่าระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางมีผลกระทบต่อตัดสินใจของแรงงาน ในช่วงปีพ.ศ. 2545 และ 2547 – 2550 และตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ผลการวิเคราะห์มีลักษณะเดียวกันในทุกๆ จังหวัด นั่นคือ หากระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าท.เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมา

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2547 – 2551 หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าท.เพิ่มขึ้นในทุกๆ จังหวัด แต่ผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผลการวิเคราะห์ในบางจังหวัดเป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม ซึ่งอาจเป็นผลมาจากในช่วงปีดังกล่าวได้จำกัดกลุ่มประชากรแรงงานผู้ย้ายถิ่นเนื่องจากต้องการเปลี่ยนงาน โดยจังหวัดที่มีลักษณะตรงกันข้าม นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดนั้นๆ มากกว่าท.ลดลง จังหวัดนั้นๆ ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ อ่างทอง สิงห์บุรี ปราชญ์บุรี นครนายก สมุทรสงคราม แม่ฮ่องสอน หนองบัวลำภู ภูเก็ต และระนอง

ราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าผลการวิเคราะห์แตกต่างกันในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2548 และในช่วงปีพ.ศ. 2549 – 2551 นั่นคือ ในช่วงแรก ค่าสัมประสิทธิ์เป็นส่วนใหญ่เป็นบวก หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่าท.เพิ่มขึ้น และในช่วงที่สอง ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่เป็นลบ หากราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่าท.ลดลง โดยลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นเหมือนกันในเกือบทุกๆ จังหวัด ในกรณีนี้ อาจแสดงให้เห็นว่า ในช่วงแรก เป็นผลจากนโยบายของรัฐบาลภาคเกษตรกรรม นั่นคือ การเพิ่มราคาจำนำข้าวส่งผลให้เมื่อราคาข้าวเพิ่มขึ้น แรงงานมีการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น แต่ในช่วงที่สอง เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลภาคเกษตรกรรมในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีความเด่นชัด ราคาข้าวจึงสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัยของแรงงาน โดยเฉพาะในปีพ.ศ. 2550 – 2551 ยกเว้นในปีพ.ศ. 2551 พบว่าบางจังหวัดมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี เพชรบูรณ์ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจ เนื่องจากผลกระทบของผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบต่อการ

ตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานมีลักษณะเช่นเดียวกันในทุกๆ จังหวัดและในทุกๆ ปี นั่นคือ หากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่าท.ลดลง ซึ่งสนับสนุนให้ท.ยังคงเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ

ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าท.ลดลง โดยมีผลกระทบต่อตัดสินใจของแรงงานเพียงปีเดียวคือปีพ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม ในบางจังหวัดผลกระทบเป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี อ่างทอง ตราด ฉะเชิงเทรา และกำแพงเพชร

สำหรับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรม นั่นคือแรงงานผู้ย้ายถิ่นมีทางเลือกทั้งหมด 152 ทางเลือก ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์เฉพาะในปีพ.ศ. 2554 และ 2555 โดยทางเลือกอ้างอิง คือ นอกภาคเกษตรกรรมในท. เนื่องจากกลุ่มประชากรในบางทางเลือกมีจำนวนน้อยเกินไป ส่งผลให้การวิเคราะห์ MNLM ตัดทางเลือกดังกล่าวออกจากการวิเคราะห์โดยอัตโนมัติ ส่งผลให้ในปีพ.ศ. 2554 มีทั้งหมด 140 ทางเลือก โดยทางเลือกที่ถูกตัดออก ได้แก่ ภาคเกษตรกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สมุทรสงคราม น่าน อุทัยธานี นครราชสีมา โยธธร และภูเก็ต และในปีพ.ศ. 2555 มีทั้งหมด 141 ทางเลือก ทางเลือกที่ถูกตัดออกได้แก่ ภาคเกษตรกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สระบุรี ชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรสาคร ตาก และพิจิตร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบางจังหวัดจะถูกตัดออกจากการวิเคราะห์ เมื่อเปรียบผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว และเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรม พบว่าการแยกภาคอุตสาหกรรมไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกของแรงงาน เนื่องจากผลกระทบของแต่ละตัวแปรมีลักษณะเช่นเดียวกันทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แสดงให้เห็นว่าแรงงานให้ความสำคัญกับการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยมากกว่าภาคเกษตรกรรม โดยตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรมของแรงงานมีเพียง อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ ซึ่งผลการวิเคราะห์ไม่แตกต่างกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว ยกเว้น อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบให้ผลแตกต่างกันในแต่ละภาคอุตสาหกรรมในบางจังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง ราชบุรี เชียงใหม่ บุรีรัมย์ และเลย โดยหากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในจังหวัดดังกล่าวมากกว่านอกภาคเกษตรกรรมในท.ลดลง และมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในจังหวัดดังกล่าวมากกว่านอกภาคเกษตรกรรมในท.เพิ่มขึ้น ยกเว้นในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิเคราะห์เป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม โดยผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ คือ หากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าท.ลดลง ทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากการกระจายความเป็นเมืองเข้าสู่จังหวัดต่างๆ แสดงให้เห็นว่าในจังหวัดระยอง ราชบุรี เชียงใหม่ และเลย การจ้างงานนอกภาคเกษตรกรรมมีบทบาทมากกว่าในภาคเกษตรกรรม และสำหรับจังหวัดบุรีรัมย์ การจ้างงานในภาคเกษตรกรรมมีบทบาทมากกว่านอกภาคเกษตรกรรม

จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวทั้งในระดับภาคและในระดับจังหวัด และผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรมทั้งในระดับภาคและในระดับจังหวัด เนื่องจากการใช้อัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์ ซึ่งกำหนดให้ขึ้นอยู่กับตัวแปรลักษณะบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ และระดับการศึกษา เพื่อจัด Selection Bias ในผลการวิเคราะห์ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลจึงเหลือเพียงอัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์เพียงอย่างเดียว จึงกล่าวได้ว่าในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน เน้นการพิจารณาผลกระทบจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) กล่าวคือ เน้นการพิจารณาเฉพาะทางด้านอุปสงค์ของแรงงานที่มีลักษณะดึงดูด (Pull Factor) ให้แรงงานตัดสินใจย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่และภาคอุตสาหกรรมนั้นๆ มากกว่าทางเลือกอ้างอิง ซึ่งสามารถสรุปผลกระทบของแต่ละกลุ่มตัวแปรได้ดังนี้

อัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์ ในภาพรวมพบว่าหากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคและจังหวัดต่างๆ มากกว่าทม. ลดลง แสดงให้เห็นว่าทม.ยังคงเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญ อัตราค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้นในภาคและจังหวัดต่างๆ ยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าทม. จึงส่งผลให้แม้ว่าอัตราค่าจ้างแรงงานจะเพิ่มขึ้น แต่การได้งานทำในทม.เป็นสิ่งที่ดึงดูดต่อแรงงานมากกว่า อย่างไรก็ตาม ในจังหวัดใหญ่ๆ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคม หรือแหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดดังกล่าวมากกว่าทม.เพิ่มขึ้น

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด ได้แก่ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง พบว่าอัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของจังหวัดได้ เนื่องจากให้ค่าสัมประสิทธิ์ทั้งที่เป็นบวกและลบ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ในระดับภาคสะท้อนถึงผลกระทบในภาพรวมระดับประเทศมากกว่า นั่นคือ ค่าสัมประสิทธิ์มีลักษณะไม่แตกต่างกันในแต่ละภาค นอกจากนี้ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบยังแสดงให้เห็นความต้องการแรงงานที่แตกต่างกันระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมได้อีกด้วย ในขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงต้นทุนด้านอาหารที่แตกต่างกันในแต่ละจังหวัดแต่ไม่แตกต่างกันระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมได้อย่างชัดเจน นั่นคือ มีทั้งค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นลบและเป็นบวก แต่จะให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นลบหรือบวกเหมือนกันในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และสำหรับระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง พบว่ามีขนาดของผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานในระดับต่ำ (แต่ยังคงสูงกว่าขนาดของผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์) และพบว่าแรงงานมีการเดินทางในระยะไกลมากกว่าระยะใกล้ เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยของการเดินทาง จึงทำให้ผลกระทบของระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางต่อพฤติกรรมการณ์เลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานเป็นบวก

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคอุตสาหกรรม นั่นคือ กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตกัญชั่มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ โดยผลกระทบของผลผลิตกัญชั่มวลรวมภาคเกษตรกรรมใน

ระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบในภาพรวม พบว่าหากวิเคราะห์แยกภาคอุตสาหกรรมจะพบว่าหากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในจังหวัดต่างๆ มากกว่านอกภาคเกษตรกรรมในทวม. สำหรับราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ แม้ว่าจะผลการวิเคราะห์อาจดูไม่สอดคล้องกัน แต่หากพิจารณาพร้อมกับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านราคาข้าวแล้ว พบว่าราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนสะท้อนถึงช่วงที่มีการดำเนินนโยบายของรัฐบาลได้อย่างชัดเจน หากช่วงใดที่นโยบายของรัฐบาลไม่ชัดเจน ราคาข้าวจะสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัย สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดแสดงคุณลักษณะของ National Factor อย่างชัดเจน นั่นคือมีลักษณะของผลกระทบเหมือนกันทั้งในระดับภาคและระดับจังหวัด รวมถึงทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดแสดงถึงสภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานในลักษณะเดียวกัน ในขณะที่ตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ แม้ว่าจะมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานเฉพาะในบางปี แต่สะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัยอย่างชัดเจน นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นลดลง

สำหรับพฤติกรรมกรเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรม ในภาพรวมพบว่าพื้นที่ที่อยู่อาศัยมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของแรงงานมากกว่าภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นพิจารณาโอกาสของการได้งานทำเป็นหลัก จึงส่งผลให้อัตราการว่างงานส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ตัวแปรคุณลักษณะในแต่ละภาคอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม มีความชัดเจน ในการแสดงสภาวะเศรษฐกิจ หรือความต้องการแรงงาน และต้นทุนการอยู่อาศัยในภาคเกษตรกรรม ในขณะที่กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม แสดงลักษณะของ National Factors ซึ่งให้ผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานในลักษณะเดียวกันทั่วประเทศ ดังนั้น ขนาดผลกระทบของกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม จึงอยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากแสดงถึงผลกระทบเชิงจุลภาค (Micro-impact) ในขณะที่กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรมแสดงถึงผลกระทบเชิงมหภาค (Macro-impact) และจากภาพรวมผลกระทบของแต่ละตัวแปรต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นในกลุ่มทางเลือกต่างๆ พบว่าเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์มีการผันแปรในแต่ละปี อาทิเช่น ค่าสัมประสิทธิ์ของสถานภาพสมรสสำหรับการตัดสินใจย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเป็นบวกในปีพ.ศ. 2549 และ 2551 แต่มีค่าเป็นลบในปี 2550 ทั้งในรูปแบบของการจัดและไมจัด Selection Bias แสดงให้เห็นว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานในแต่ละปีค่อนข้างแปรปรวนตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เบื้องต้นในบทที่ 3 ดังนั้น นโยบายต่างๆของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจ หรือเหตุการณ์ทางการเมือง ย่อมส่งผลให้กระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน โดยเฉพาะตัวแปรลักษณะบุคคลอันส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น นอกจากนี้ เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลทำให้ผลการวิเคราะห์ยังคงขาดตัวแปรที่อาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น อาทิเช่น คุณภาพของแรงงาน ความเต็มใจในการย้ายถิ่น เนื่องจากแรงงานบางส่วนอาจย้ายถิ่นเนื่องจากเป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือความจำเป็นที่ต้องกลับภูมิลำเนา เป็นต้น

บทที่ 5

การย้ายถิ่นและอัตราค่าจ้างของแรงงาน

จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 พบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานมีขนาดผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานในระดับต่ำกว่าตัวแปรอื่นๆ เช่นเดียวกับอัตราค่าจ้างแรงงานต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรม แสดงให้เห็นว่าอัตราค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน อย่างไรก็ตาม การย้ายถิ่นของแรงงาน ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนทางด้านอุปทานแรงงาน อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างแรงงาน ดังนั้น การวิเคราะห์ในบทนี้จึงพิจารณาผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม นั่นคือ กำหนดให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมเป็นตัวแปรตาม และปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานเป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งเหตุผลของการใช้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงาน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา Endogeneity เนื่องจากอัตราค่าจ้างแรงงานถูกกำหนดได้ทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานของแรงงาน การใช้อัตราค่าจ้างแรงงานเพียงอย่างเดียว อาจเกิดความสัมพันธ์กับค่าความคลาดเคลื่อนที่มาจากทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน แต่ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานได้สะท้อนถึงการเปรียบเทียบอัตราค่าจ้างแรงงานในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน จึงสามารถลดความแปรปรวนในแบบจำลองได้ อย่างไรก็ตาม นักวิจัยพบว่าการศึกษาการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยของแรงงานในระดับจังหวัดส่งผลให้เห็นผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานชัดเจนขึ้น ดังนั้น ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในบทนี้ จึงเลือกใช้ปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ และอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยในแต่ละจังหวัด และเนื่องจากในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่น พบว่าลักษณะของแต่ละบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ และระดับการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นมากกว่าอัตราค่าจ้างแรงงาน นั่นคือ การขจัด Selection Bias ไม่ส่งผลให้แบบจำลองมีความเหมาะสมมากขึ้นในการอธิบายพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น นักวิจัยจึงไม่เลือกใช้อัตราค่าจ้างแรงงานคาดการณ์ โดยในรูปแบบการวิเคราะห์ดังกล่าว นักวิจัยยังได้ใช้เพื่อการวิเคราะห์หาความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานผู้ย้ายถิ่นในระยะสั้นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม อันนำไปสู่การวิเคราะห์การขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรม

5.1 ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม

ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ OLS ในรูปแบบ SLR ดังนี้

$$\Delta W_i = f(M_i) \quad (5.1)$$

เมื่อ ΔW_i คือ ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (บาทต่อเดือน) นอกภาคเกษตรกรรมและในภาคเกษตรกรรมของจังหวัด i และ M_i ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่จังหวัด i ได้แก่ ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมสำหรับการวิเคราะห์ในภาคเกษตรกรรม และปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม สำหรับการวิเคราะห์นอกภาคเกษตรกรรม โดยตัวแปรตาม นั่นคือ ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยยังคงเดิม และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการแยกวิเคราะห์เป็นรายปี เพื่อลดความแปรปรวนในการวิเคราะห์เชิงอนุกรมเวลา และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องในการนำผลการวิเคราะห์นี้ไปเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์อื่นๆ และทำการวิเคราะห์เฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2551 และในช่วงปีพ.ศ. 2554 – 2555 เนื่องจากการวิเคราะห์แยกระหว่างภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีข้อมูลเฉพาะในช่วงเวลาดังกล่าว

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แสดงในตารางที่ 5.1 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบในภาคเกษตรกรรม แสดงให้เห็นว่าหากปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมจะลดลง ยกเว้นในปีพ.ศ. 2550 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก นั่นคือ หากปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น อัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่ผลการวิเคราะห์สำหรับนอกภาคเกษตรกรรมมีลักษณะตรงกันข้ามกับภาคเกษตรกรรมในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2550 นั่นคือ หากปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น อัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้น และสำหรับปีพ.ศ. 2551 และปีพ.ศ. 2554 – 2555 พบว่า ผลการวิเคราะห์นอกภาคเกษตรกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกับภาคเกษตรกรรม นั่นคือ หากปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น อัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมจะลดลง เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์มาคำนวณขนาดของผลกระทบ พบว่าขนาดผลกระทบของปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมีมากกว่านอกภาคเกษตรกรรม นั่นคือ หากปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 1% ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานจะลดลงโดยเฉลี่ยประมาณ 16% ในขณะที่นอกภาคเกษตรกรรมจะเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 2-3% โดยปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมีผลกระทบต่ำสุดในปีพ.ศ. 2554 และสูงสุดในปีพ.ศ. 2551 นั่นคือ เมื่อปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 1% ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานลดลง 1.57% และ 63.48% ตามลำดับ สำหรับนอกภาคเกษตรกรรม ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมีผลกระทบต่ำสุดในปีพ.ศ. 2555 และสูงสุดในปีพ.ศ. 2554 นั่นคือ เมื่อปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 1% ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานลดลง 0.08% และ 7.71% ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้สามารถพิจารณาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเมื่อมีการพิจารณาพร้อมกับค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานในแต่ละปีในแต่ละภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย

ภาคอุตสาหกรรม	ค่าสัมประสิทธิ์					
	2548	2549	2550	2551	2554	2555
ภาคเกษตรกรรม	-0.0611 (0.0693)	-0.1596 0.1354	0.0310 (0.1528)	-0.3440** (0.1403)	-0.0239 (0.0740)	-0.0476 (0.0379)
นอกภาคเกษตรกรรม	0.0349* (0.0180)	0.0278 0.0232	0.0488* (0.0254)	-0.0055 (0.0314)	-0.1817*** (0.0392)	-0.0052 (0.0036)

หมายเหตุ: ผลการวิเคราะห์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น *, **, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90, 95, และ 99 ตามลำดับ สำหรับข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

สำหรับการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงาน ผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลองในลักษณะตรงกันข้ามกับแบบจำลอง (5.1) นั่นคือ ปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานหรือปริมาณอุปทานการย้ายถิ่นของแรงงานเป็นตัวแปรตาม และอัตราค่าจ้างแรงงานเป็นตัวแปรอิสระ ในรูปแบบ Double Logarithmic Supply Function เพื่อให้ได้ค่าความยืดหยุ่นที่แม่นยำ ดังนี้

$$\ln(M_i) = f(\ln(W_i)) \quad (5.2)$$

เมื่อ M_i ปริมาณแรงงานย้ายเข้าสู่จังหวัด i และ W_i คือ อัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (บาทต่อเดือน) ของจังหวัด i โดยแยกการวิเคราะห์ระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5.2 พบว่าภาคเกษตรกรรมมีความยืดหยุ่นมากกว่านอกภาคเกษตรกรรม จนกระทั่งในช่วงปี 2554 – 2555 พบว่าภาคเกษตรกรรมมีความยืดหยุ่นน้อยกว่านอกภาคเกษตรกรรม โดยในช่วงปีพ.ศ. 2548 – 2555 ภาคเกษตรกรรมมีค่าความยืดหยุ่นอยู่ระหว่าง 0.6 – 0.9 และนอกภาคเกษตรกรรมมีค่าความยืดหยุ่นอยู่ระหว่าง 0.05 – 0.7 และมีค่าเป็นลบในช่วงปีพ.ศ. 2549 – 2551 และปีพ.ศ. 2554

ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม

ภาคอุตสาหกรรม	ค่าความยืดหยุ่น					
	2548	2549	2550	2551	2554	2555
ภาคเกษตรกรรม	0.8838 (0.0494)	0.8451 (0.0393)	0.7312 (0.0546)	0.8619 (0.0324)	0.5577 (0.0739)	0.6780 (0.0615)
นอกภาคเกษตรกรรม	0.3486 ^{NS} (0.5421)	-0.0561 ^{NS} (0.5082)	-0.1076 ^{NS} (0.4150)	-0.0454 ^{NS} (0.5941)	-0.7028 ^{NS} (0.4531)	1.2357 (0.4840)

หมายเหตุ: ผลการวิเคราะห์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น NS คือ ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับข้อมูลปีพ.ศ. 2554 – 2555 ผู้มีงานทำย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ผลการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานย้ายถิ่นต่ออัตราค่าจ้างงานมีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างแรงงานก่อให้เกิดผลกระทบด้านการทดแทน (Substitution effect) มากกว่าผลกระทบด้านรายได้ (Income effect) หากค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานมีค่าเป็นลบ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนของค่าจ้างแรงงานก่อให้เกิดผลกระทบด้านรายได้ (Income effect) มากกว่าผลกระทบด้านการทดแทน (Substitution effect) โดยผลกระทบด้านการทดแทน (Substitution effect) หมายถึง หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น จะทำให้แรงงานต้องการที่จะทำงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าเสียโอกาสในการไม่ทำงาน หรือเลือกที่จะพักผ่อนมีค่าสูงขึ้น แรงงานจึงตัดสินใจทำงานเพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนค่าเสียโอกาสเหล่านั้น สำหรับผลกระทบด้านรายได้ (Income effect) หมายถึง หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น จะทำให้แรงงานต้องการที่จะทำงานลดลง เนื่องจากค่าแรงที่เพิ่มขึ้น ทำให้แรงงานมีรายได้มากพอที่จะใช้จ่ายด้านการบริโภคมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการซื้อเวลาเพื่อการพักผ่อนด้วย และการที่ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานย้ายถิ่นที่สามารถเป็นได้ทั้งค่าบวกและค่าลบ คือ ความยืดหยุ่นแบบ “Uncompensated Elasticity” ที่มีความเป็นไปได้ของผลกระทบด้านการทดแทนจะมากกว่าผลกระทบด้านรายได้ (มีค่าเป็นบวก) หรือผลกระทบด้านรายได้จะมากกว่าผลกระทบด้านการทดแทน (มีค่าเป็นลบ)

ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่า แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีต้นทุนค่าเสียโอกาสในการไม่ทำงานสูง จึงมีความต้องการการทำงานสูง และเป็นสาเหตุให้แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นค่อนข้างแปรปรวน ส่งผลให้การวิเคราะห์ในบางตัวแปรไม่เป็นไปตามคาดหวัง ดังแสดงในบทที่ 4 และมีความเป็นไปได้สูงที่แรงงานภาคเกษตรกรรมมีการเคลื่อนย้ายแบบฤดูกาลหรือมีการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว เพราะแรงงานต้องการมีงานทำตลอดปี และสำหรับค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีค่าเป็นลบในช่วงปีพ.ศ. 2549 – 2551 และปีพ.ศ. 2554 แสดงให้เห็นว่าผลกระทบด้านรายได้จะมากกว่าผลกระทบด้านการทดแทน เนื่องจากอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมอยู่ในระดับสูง จึงส่งผลให้แรงงานมีความต้องการที่จะใช้รายได้ในการพักผ่อนหรือเพิ่มระดับการบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ มากกว่าการทำงานเพิ่มขึ้น ดังนั้นการได้รับอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย จึงไม่จูงใจให้แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมตัดสินใจย้ายถิ่น อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมในปีพ.ศ. 2554 และ 2555 มีความยืดหยุ่นสูงกว่าอุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะปีพ.ศ. 2555 อุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีลักษณะยืดหยุ่น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปริมาณแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีมากเกินไป ส่งผลให้อุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมกลับมามีค่าความยืดหยุ่นเป็นบวก

จากการพิจารณาอัตราค่าจ้างแรงงานในบทที่ 3 พบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมสูงกว่าอัตราค่าจ้างภาคเกษตรกรรมมาโดยตลอด และจากข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์พบว่าเป็นไปตามลักษณะดังกล่าวในทุกๆ จังหวัด (มีเพียง 3 – 4 จังหวัดที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมสูงกว่าภาคเกษตรกรรม โดยจังหวัดที่มีลักษณะดังกล่าวแตกต่างกันในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม ปีพ.ศ. 2554 มีจังหวัดที่เป็นลักษณะดังกล่าวถึง 9 จังหวัด ในขณะที่ปีพ.ศ. 2555 ไม่มีจังหวัดลักษณะดังกล่าวเลย) ดังนั้น เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์จากทั้งตารางที่ 5.1 และ 5.2 สามารถแบ่งการพิจารณาได้เป็น 3 กรณี

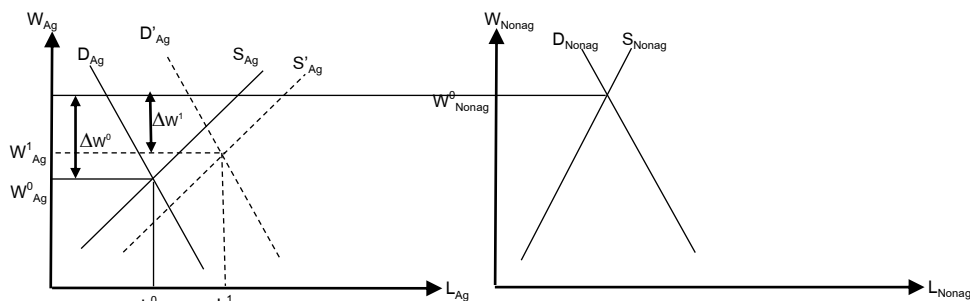
กรณีแรก คือ กรณีที่ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมลดลง นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากอุปสงค์ของแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าอุปทานของแรงงานในภาคเกษตรกรรม ดังภาพที่ 5.1 ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานนอกภาคเกษตรกรรมน้อยกว่าภาคเกษตรกรรม เมื่อปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น อุปทานของแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจาก S_{Ag} เป็น S'_{Ag} ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 พบว่าเหตุผลหลักของการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน คือ ความเป็นไปได้ในการมีงานทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานในภาคเกษตรกรรม แรงงานตัดสินใจย้ายถิ่นเนื่องจากความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น นั่นคือ อุปสงค์ของแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจาก D_{Ag} เป็น D'_{Ag} และการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์แรงงานมากกว่าการเพิ่มขึ้นของอุปทานแรงงาน ส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น จึงทำให้ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมลดลงจาก ΔW^0 เป็น ΔW^1 ซึ่งกรณีนี้อธิบายกรณีผลกระทบของปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมต่อความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรม (ยกเว้นปีพ.ศ. 2550)

กรณีที่ 2 คือ กรณีที่ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากอุปสงค์ของแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าอุปทานของแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม ดังภาพที่ 5.2 ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานนอกภาคเกษตรกรรมน้อยกว่าภาคเกษตรกรรม เมื่อปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น อุปทานของแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจาก S_{Nonag} เป็น S'_{Nonag} และอุปสงค์แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจาก D_{Nonag} เป็น D'_{Nonag} และการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมที่มากกว่าอุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น จึงทำให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจาก ΔW^0 เป็น ΔW^1 ซึ่งกรณีนี้อธิบายกรณีผลกระทบของปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมต่อความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมปีพ.ศ. 2548 - 2550

กรณีที่ 3 คือ กรณีที่ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมลดลง นั่นคือ อัตราค่าจ้างนอกภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากปริมาณอุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าปริมาณอุปสงค์แรงงานนอกภาคเกษตรกรรม ดังภาพที่ 5.3 ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นของแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมสูงกว่าภาคเกษตรกรรม แสดงให้เห็นว่าปริมาณแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีปริมาณมาก หรือมีปริมาณแรงงานที่ต้องการการทำงานจำนวนมาก การย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้อุปทานแรงงานเพิ่มขึ้นจาก S_{Nonag} เป็น S'_{Nonag} และอุปสงค์แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจาก D_{Nonag} เป็น D'_{Nonag} โดยเพิ่มขึ้นน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของอุปทานแรงงาน ส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมลดลง จึงทำให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมลดลงจาก ΔW^0 เป็น ΔW^1 ซึ่งกรณีนี้อธิบายกรณีผลกระทบของปริมาณการย้าย

ถิ่นเข้าสู่ชนนอกภาคเกษตรกรรมต่อความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรม ปีพ.ศ. 2551 และปีพ.ศ. 2554 - 2555

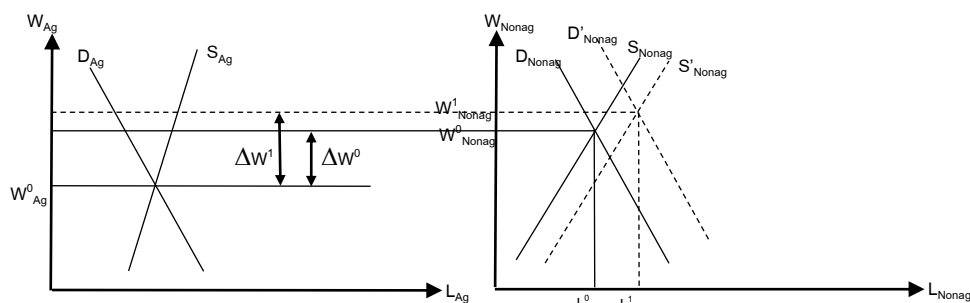
การวิเคราะห์ในทั้ง 3 กรณีนี้ การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์และอุปทานแรงงานดังกล่าว เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงานและความพึงพอใจของแรงงาน ซึ่งถูกกำหนดจากตัวแปรภายนอก (Exogeneous Variables) อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางเศรษฐกิจอันส่งผลให้อัตราการว่างงานหรืออัตราการจ้างงานเปลี่ยนแปลงไป และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของอุปสงค์และอุปทานแรงงานที่แตกต่างกัน นั่นคือ เกิดขนาดของผลกระทบที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป และนอกจากนี้การวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปภาพรวมที่เกิดขึ้นในตลาดแรงงานของประเทศไทยจากผลการวิเคราะห์รายปี จึงเป็นการวิเคราะห์ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (Static Analysis) จึงไม่มีการปรับตัวของแรงงานในภาคเกษตรกรรม (หรือนอกภาคเกษตรกรรม) ต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม (หรือในภาคเกษตรกรรม) และจากผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ว่าการย้ายถิ่นของแรงงานส่งผลให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของแรงงาน และจากผลการวิเคราะห์พบว่าอุปสงค์ของแรงงาน หรือความต้องการแรงงาน หรืออัตราการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ผลักดันให้แรงงานเกิดการย้ายถิ่น ซึ่งก็คือความเป็นไปได้ในการได้งานทำอันเป็นเหตุผลหลักในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน ดังนั้น การเคลื่อนไหวของอุปสงค์แรงงาน จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปทานของแรงงาน ซึ่งรวมถึงกรณีที่สามด้วยเช่นเดียวกัน เพียงแต่ปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสู่ชนนอกภาคเกษตรกรรมส่งผลให้แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีมากเกินความต้องการในตลาดแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมนั่นเอง และจากการพิจารณาทั้ง 3 กรณีพบว่าในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ปริมาณความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปริมาณความต้องการแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ในขณะที่ปริมาณแรงงานต้องการการทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และปริมาณแรงงานต้องการการทำงานในภาคเกษตรกรรมลดลง และสามารถสรุปได้ว่าในปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยเกิดภาวะปริมาณแรงงานส่วนเกิน (Excess Supply of Labor) นอกภาคเกษตรกรรม และภาวะการขาดแคลนแรงงาน (Labor Shortage) ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับผลการวิเคราะห์จากบทที่ 3 และบทที่ 4 พบว่าแรงงานที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากกว่า 90% ทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม และมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง แสดงให้เห็นว่าเกิดความอึดตัวในการจ้างงานนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ภาวะอุปทานส่วนเกินดังกล่าว เกิดขึ้นในกลุ่มแรงงานที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สำหรับกลุ่มแรงงานต่ำกว่าระดับปริญญาตรียังคงกระจุกตัวอยู่ในภาคเกษตรกรรม จึงมีความเป็นไปได้ของการเกิดภาวะขาดแคลนแรงงานทักษะต่ำทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งแรงงานส่วนเกินในกลุ่มระดับปริญญาตรีไม่สามารถทดแทนภาวะขาดแคลนแรงงานดังกล่าว เกิดภาวะ Polarization นั่นคือการจ้างงาน Middle-class job ค่อยๆหายไปจากตลาดแรงงาน และแรงงานในกลุ่มทักษะปานกลางไม่สามารถลดระดับทักษะได้ และหากจะพัฒนาตนเองให้เป็นกลุ่มแรงงานทักษะสูงหรือแรงงานเฉพาะทางนั้นจำเป็นต้องมีการลงทุนและต้องใช้เวลา จึงเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของแรงงานทักษะปานกลาง

(ก) ภาคเกษตรกรรม

(ข) นอกภาคเกษตรกรรม

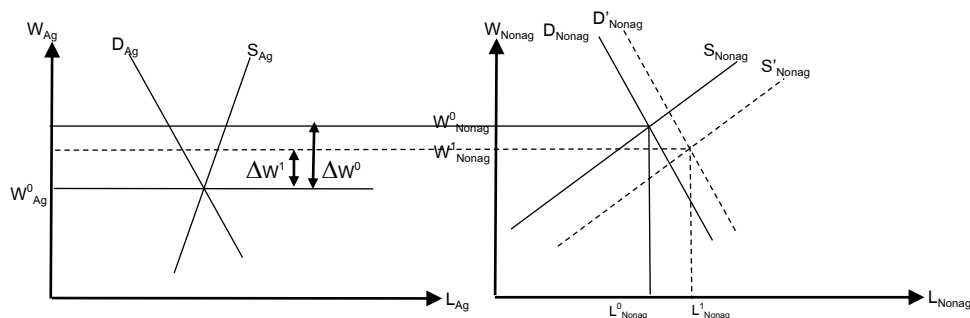
ภาพที่ 5.1 การเปลี่ยนแปลงของความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานกรณีที่ 1

(ก) ภาคเกษตรกรรม

(ข) นอกภาคเกษตรกรรม

ภาพที่ 5.2 การเปลี่ยนแปลงของความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานกรณีที่ 2

(ก) ภาคเกษตรกรรม

(ข) นอกภาคเกษตรกรรม

ภาพที่ 5.3 การเปลี่ยนแปลงของความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานกรณีที่ 3

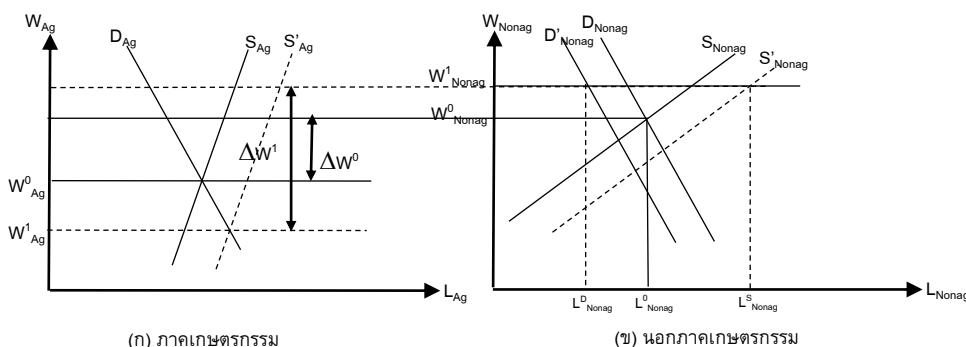
5.2 การขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมและผลกระทบของนโยบายรัฐบาล

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการเกิดภาวะขาดแคลนแรงงาน (Labor Shortage) ในภาคเกษตรกรรม เนื่องจากในขณะที่ต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ความต้องการการทำงานในภาคเกษตรกรรมกลับลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเห็นได้จากค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และในทางตรงกันข้าม เกิดภาวะปริมาณอุปทานแรงงานส่วนเกิน (Excess Labor Supply) สำหรับนอกภาคเกษตรกรรม แม้ว่าค่าความยืดหยุ่นอุปทานมีค่าเป็นลบ ซึ่งแสดงถึงการได้รับอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงในระดับที่ทำให้แรงงานมีความต้องการใช้จ่ายเงินเพื่อการซื้อสินค้าและบริการมากกว่าการทำงานเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้รับอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แต่การได้รับอัตราค่าจ้างแรงงานในระดับดังกล่าว ย่อมหมายถึงความต้องการแรงงานที่ลดลง และส่งผลให้ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมกลับมาเป็นบวก และถึงแม้ว่าสภาวะเศรษฐกิจอาจผลักดันให้มีการประกอบธุรกิจเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอต่อปริมาณอุปทานของแรงงาน

หากพิจารณาพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นเป็นรายภาค จะพบว่าภาคเหนือและภาคใต้มีลักษณะของการย้ายถิ่นตามฤดูกาลหรือการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว และแรงงานมีแนวโน้มย้ายเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความชัดเจนว่าภาวะปริมาณอุปทานแรงงานส่วนเกินเกิดขึ้นในภาคกลาง โดยเฉพาะในกทม. สำหรับภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรม จากผลการวิเคราะห์พบว่าแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีความต้องการการทำงานมากกว่าแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม แต่ไม่ได้หมายความว่าแรงงานต้องการทำงานในภาคเกษตรกรรมเท่านั้น แต่ชี้ให้เห็นว่าแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีความพร้อมในการย้ายถิ่นเพื่อหางานและมีความพร้อมในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหากมีความเป็นไปได้ของการได้งานทำ ดังนั้น ภาวะขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมจึงเกิดขึ้นในจังหวัดที่ภาคเกษตรกรรมโดดเด่นกว่านอกภาคเกษตรกรรม และภาวะความต้องการการทำงานยังคงกระจุกตัวอยู่ที่กทม. และจังหวัดที่กิจกรรมนอกภาคเกษตรกรรมโดดเด่นกว่าภาคเกษตรกรรม อาทิเช่น จังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคม

ในปีพ.ศ. 2556 รัฐบาลได้กำหนดให้นโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำมีผลบังคับใช้ ซึ่งส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น หากกำหนดให้สถานการณ์ของตลาดแรงงานคล้ายคลึงกับปีพ.ศ. 2555 นั่นคือ อุปทานของแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีความยืดหยุ่นต่ำกว่าอุปทานของแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้น หากพิจารณาจากภาพที่ 5.4 เมื่ออัตราค่าจ้างแรงงานถูกกำหนดให้คงที่ ณ ระดับ W^1_{Nonag} ความต้องการแรงงานลดลงจาก D_{Nonag} เป็น D'_{Nonag} เนื่องจากต้นทุนการจ้างแรงงานสูงขึ้นสำหรับผู้ประกอบการ และหากแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม เนื่องจากคาดหวังจะได้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามที่รัฐกำหนด ส่งผลให้ปริมาณอุปทานแรงงานเพิ่มขึ้นจาก S_{Nonag} เป็น S'_{Nonag} ปริมาณแรงงานส่วนเกินจะเพิ่มขึ้นเท่ากับ $L^S_{Nonag} - L^D_{Nonag}$ ซึ่งปริมาณแรงงานส่วนเกินจะขึ้นอยู่กับค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์แรงงานด้วย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ไม่มีข้อมูลเพียงพอในการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์แรงงาน หากอุปสงค์แรงงานมีความยืดหยุ่นสูงกว่าในภาพที่ 5.4 ปริมาณแรงงานส่วนเกินจะเพิ่มขึ้น และหากปริมาณแรงงานส่วนเกินบางส่วนย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้ปริมาณอุปทานแรงงานเพิ่มขึ้นจาก S_{Ag} เป็น S'_{Ag} อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมจะลดลงจาก W^0_{Ag} เป็น W^1_{Ag} และส่งผลให้ความแตกต่างระหว่าง

อัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้นอยู่กับค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์แรงงานและการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์แรงงานในภาคเกษตรกรรมด้วย หากอุปสงค์แรงงานเพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของอุปทานแรงงาน อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมอาจเพิ่มขึ้น และจากลักษณะค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่มีลักษณะไม่ยืดหยุ่น (Inelasticity) แสดงให้เห็นว่าแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีอำนาจต่อรองค่าจ้างแรงงานมากขึ้น จึงมีความเป็นไปได้ที่อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมจะลดลง

ภาพที่ 5.4 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า นโยบายการเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำสำหรับนอกภาคเกษตรกรรมจะช่วยลดภาวะการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากส่งผลให้แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนหนึ่งย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมนั้นมีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจากคุณลักษณะของแรงงานที่แตกต่างกันระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม อันเป็นสาเหตุให้ปริมาณแรงงานส่วนเกินที่ย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเป็นเพียงแรงงานบางส่วน โดยเฉพาะแรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า เนื่องจากผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าแรงงานที่มีทักษะในระดับปานกลางและสูง (จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป) จะเลือกทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรมและไม่ย้ายถิ่น ดังนั้น นโยบายการเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำจึงอาจส่งผลให้มีปริมาณอุปทานแรงงานส่วนเกินนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น หรืออาจส่งผลให้เกิดภาวะการมีแรงงานอยู่อย่างไม่จำกัด (Unlimited Supply) นั่นคือ มีความยืดหยุ่นแบบไม่จำกัด (Infinity)

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

การวิจัยในครั้งนี้เน้นศึกษาพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงาน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างจังหวัด(ภาค) และระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยครั้งแรกที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญต่อการย้ายถิ่นแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม โดยใช้ข้อมูลการย้ายถิ่นของแรงงานระดับรายบุคคล จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เฉพาะไตรมาสที่ 4 เนื่องจากการสำรวจการย้ายถิ่นเฉพาะในไตรมาสนี้ และการวิเคราะห์ได้แบ่งออกเป็น 3 การวิเคราะห์หลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของแรงงาน การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน และการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมของแรงงาน โดยในการวิเคราะห์ดังกล่าวได้แยกการวิเคราะห์เป็นรายปี เนื่องจากเน้นศึกษาพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของแรงงาน ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อเลือกหนึ่งทางเลือกจากหลายๆทางเลือก (Simultaneous Decisions) อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์จำเป็นต้องแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงแบบสอบถาม ช่วงเวลาแรก คือ ปีพ.ศ. 2545 และ 2547 ช่วงเวลาที่สอง คือ ปีพ.ศ. 2548 – 2551 และช่วงเวลาที่สาม คือ ปีพ.ศ. 2554 – 2555

สำหรับตัวแปรที่นำเข้าสู่แบบจำลอง จากการทบทวนเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพิจารณาความพร้อมของข้อมูลในประเทศ นักวิจัยจึงได้คัดเลือกตัวแปร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลของแรงงาน (Individual Characteristics) ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส (โสด/สมรส) อายุ ระดับการศึกษา และอัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของจังหวัด (Provincial Attributes) หรือของภาค (Regional Attributes) ได้แก่ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ (อัตราการว่างงานของจังหวัดปลายทางหารด้วยอัตราการว่างงานของจังหวัดต้นทาง) ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (ไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548, 2551, และ 2555) และระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มตัวแปรแสดงถึงคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม (Industrial Attributes) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ตัวแปรด้านภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และตัวแปรนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ (ไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2548, 2551, และ 2555)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของแรงงาน ได้นำ Multinomial Logit Model (MNL) มาใช้ในการพิจารณาพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของแรงงาน เนื่องจากแรงงานมีทางเลือกมากกว่า 1

ทางเลือก โดยทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานในการตัดสินใจย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในระดับภาคในทั้งสามช่วงเวลา และทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่นระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในระดับภาค ในช่วงเวลาที่สองและช่วงเวลาที่สาม เนื่องจากช่วงเวลาแรกไม่มีข้อมูลสถานะการทำงานก่อนการย้ายถิ่น ผลการวิเคราะห์พบว่าลักษณะบุคคลมีผลในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานมากกว่าอัตราค่าจ้างแรงงาน โดยเฉพาะเพศ ซึ่งเพศชายมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง แรงงานที่สมรสแล้วมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นลดลง ยกเว้นในปีพ.ศ. 2554 และ 2555 เมื่อการย้ายถิ่นเน้นเฉพาะเพื่อการเปลี่ยนงาน แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น สำหรับแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นออกจากภาคอุตสาหกรรมลดลง อย่างเห็นได้ชัด และผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานมีขนาดของผลกระทบต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นๆ หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด พบว่า อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรผลักดัน (Push Factor) ให้เกิดการย้ายถิ่นออกจากทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรต้นทุนการอยู่อาศัยอย่างชัดเจน นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่หรือภาคนั้นๆ ลดลง และสำหรับตัวแปรระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนในการย้ายถิ่นนั้น เนื่องจากหากระยะทางเพิ่มขึ้น ต้นทุนต่อหน่วยในการย้ายถิ่นจะลดลง จึงส่งผลให้พบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่ามีผลกระทบต่อตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานไม่เป็นตามที่คาดหวัง แสดงให้เห็นว่าอาจมีปัจจัยอื่นส่งผลกระทบต่อตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานผ่านผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ สำหรับราคาข้าวเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมได้อย่างชัดเจน นั่นคือ หากราคาข้าวเพิ่มขึ้น แสดงถึงการสนับสนุนของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมที่ดีขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง และย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง และตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นทุนค่าเสียโอกาสด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีต้นทุนการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัดสินใจเลือกพื้นที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเฉพาะกลุ่มประชากรแรงงานผู้ย้ายถิ่น โดยใช้ MNLM ในทั้งสามช่วงเวลา ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวทั้งในระดับภาคและในระดับ

จังหวัด และการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยทั้งในระดับภาคและในระดับจังหวัดร่วมกับภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทางเลือกของแรงงานมีจำนวนมากขึ้น จำนวนประชากรในแต่ละทางเลือกมีการกระจายตัวไม่มากพอ ส่งผลให้ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ได้อย่างไม่สมบูรณ์ จึงทำให้การวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัดร่วมกับภาคอุตสาหกรรมทำได้เพียงในช่วงเวลาที่สาม และด้วยเหตุผลเดียวกัน ผู้วิจัยได้ใช้อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ ซึ่งกำหนดให้ขึ้นอยู่กับเพศ สถานภาพสมรส อายุ และระดับการศึกษา แทนอัตราค่าจ้างแรงงานแบบปกติเพื่อลดความเอนเอียงในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ ดังนั้น กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล จึงประกอบด้วยอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณเพียงอย่างเดียว ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคและจังหวัดต่างๆ มากกว่าทม. ลดลง แสดงให้เห็นว่าทม. ยังคงเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญ และในจังหวัดใหญ่ๆ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคม หรือแหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดดังกล่าวมากกว่าทม. เพิ่มขึ้น ในกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด พบว่าผลการวิเคราะห์ในปีพ.ศ. 2547 – 2548 และ 2550 – 2551 ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นบวก นั่นคือ หากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นแรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่าทม. เพิ่มขึ้น แต่สำหรับในปีพ.ศ. 2554 – 2555 ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบ นั่นคือ หากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่าทม. น้อยลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบพบว่าทม. เพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดต่างๆ มากกว่าทม. เพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มในทม. สูงกว่าจังหวัดอื่นๆ และสำหรับระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางพบว่าแรงงานมีการเดินทางในระยะไกลมากกว่าระยะใกล้ เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยของการเดินทาง สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคอุตสาหกรรม พบว่าหากผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในจังหวัดต่างๆ มากกว่านอกภาคเกษตรกรรมในทม. สำหรับราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนโดยเปรียบเทียบ พบว่าราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือนสะท้อนถึงช่วงที่มีการดำเนินนโยบายของรัฐบาลได้อย่างชัดเจน หากช่วงใดที่นโยบายของรัฐบาลไม่ชัดเจน ราคาข้าวจะสะท้อนถึงต้นทุนการอยู่อาศัย ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดอื่นๆ มากกว่าทม. ลดลง และหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นลดลง

สำหรับพฤติกรรมการเลือกพื้นที่ที่อยู่อาศัยและภาคอุตสาหกรรม ในภาพรวมพบว่าพื้นที่ที่อยู่อาศัยมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของแรงงานมากกว่าภาคอุตสาหกรรม โดยตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรมของแรงงานมีเพียง อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณ อัตราการว่างงานโดยเปรียบเทียบ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ และผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเปรียบเทียบ ซึ่งผลการวิเคราะห์ไม่แตกต่างกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกจังหวัดที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ตัวแปรคุณลักษณะในแต่ละภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว พบว่า กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม มีความชัดเจน ในการแสดงสถานะเศรษฐกิจ หรือความต้องการแรงงาน และต้นทุนการอยู่อาศัยในภาคเกษตรกรรม ในขณะที่กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม แสดงลักษณะของ

National Factors ซึ่งให้ผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานในลักษณะเดียวกันทั่วประเทศ ดังนั้น ขนาดผลกระทบของกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม จึงอยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากแสดงถึงผลกระทบเชิงจุลภาค (Micro-impact) ในขณะที่กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรมแสดงถึงผลกระทบเชิงมหภาค (Macro-impact)

จากผลการวิเคราะห์ในทั้ง 2 กรณีดังกล่าว พบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการณมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของแรงงานต่ำกว่าตัวแปรอื่นๆ แต่การย้ายถิ่นของแรงงานอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างแรงงาน จึงได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรม โดยใช้การวิเคราะห์ Simple Linear Regresstion (SLR) เพื่อสะดวกต่อการนำผลการวิเคราะห์มาพิจารณาการเคลื่อนไหวของอุปสงค์และอุปทานแรงงานในตลาดแรงงานภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งจำเป็นต้องวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงาน อย่างไรก็ตาม นักวิจัยไม่สามารถวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์แรงงานได้ เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ และการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ได้เพียงช่วงเวลาที่สองและสาม เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูล ผลการวิเคราะห์พบว่าการย้ายถิ่นของแรงงานส่งผลให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของแรงงาน และจากผลการวิเคราะห์พบว่าอุปสงค์ของแรงงานผลักดันให้แรงงานเกิดการย้ายถิ่น ซึ่งก็คือ ความเป็นไปได้ในการได้งานทำอันเป็นเหตุผลหลักในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน และพบว่าในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ปริมาณความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปริมาณความต้องการแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ในขณะที่ปริมาณแรงงานต้องการการทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และปริมาณแรงงานต้องการการทำงานในภาคเกษตรกรรมลดลง และสามารถสรุปได้ว่าในปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยเกิดภาวะปริมาณแรงงานส่วนเกิน (Excess Supply of Labor) นอกภาคเกษตรกรรม และภาวะการขาดแคลนแรงงาน (Labor Shortage) ในภาคเกษตรกรรม

ภาวะปริมาณแรงงานส่วนเกินนอกภาคเกษตรกรรมและภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2555 อาจมีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากผลของนโยบายการเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานขึ้นต่ำส่งผลให้แรงงานมีความต้องการทำงานเพิ่มมากขึ้นในตลาดแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม และแรงงานส่วนเกินดังกล่าวสามารถย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมได้เพียงบางส่วน เนื่องจากความแตกต่างของคุณลักษณะของแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่คือแรงงานทักษะต่ำ ในขณะที่แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่คือแรงงานทักษะปานกลางและทักษะสูง ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างแรงงานขึ้นต่ำ ส่งผลให้มีปริมาณแรงงานส่วนเกินเพิ่มขึ้น และหากแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ปริมาณแรงงานส่วนเกินจะเพิ่มมากขึ้นไปอีก และนอกจากนี้ แรงงานส่วนหนึ่งที่สามารย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมได้นั้น อาจทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากปริมาณอุปทานแรงงานภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แม้ว่าค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานจะมีลักษณะไม่ยืดหยุ่น (Inelasticity) นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมอาจลดลงเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของแรงงานในภาคเกษตรกรรมประกอบด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาสรุปเพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอแนะด้านนโยบายได้ดังนี้

- 1) เนื่องด้วยฐานของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวนาในอดีตมักพบว่าการย้ายถิ่นออกจากภาคการเกษตรเพื่อไปทำงานทำนอกภาคการเกษตร อย่างไรก็ตามผลการศึกษาในที่นี้สะท้อนว่าหากระดับราคาสินค้าเกษตรโดยเฉพาะราคาสินค้าข้าวปรับเปลี่ยนสูงขึ้นจะมีส่วนสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานคืนถิ่นตามมา โดยเฉพาะในช่วงของการใช้นโยบายรับจำนำข้าวในระดับราคาสูงของรัฐบาล ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้แรงงานกลับคืนถิ่นในภาคการเกษตรนั้นมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องมีนโยบายสนับสนุนทั้งทางด้านสร้างหลักประกันในด้านรายได้ของเกษตรกร ซึ่งอาจจะทำได้โดยการใช้กลไกการประกันภัยทั้งทางด้านการประกันพืชผลเกษตรและการประกันภัยทางด้านความผันผวนของราคา ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญในการลดความผันผวนทางด้านรายได้ของเกษตรกร อีกทั้งรัฐควรสนับสนุนและเสริมสร้างปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรโดยเฉพาะแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูกเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิตในระดับไร่นาของเกษตรกร รวมถึงการยกระดับความรู้ของเกษตรกรในการจัดการไร่นา การเข้าถึงสินเชื่อการเกษตร เพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนในการผลิตและการเพิ่มรายได้และเพิ่มกำไรตามมา
- 2) การปรับตัวของตลาดแรงงานทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรมีความเป็นพลวัตมากขึ้น กล่าวคือการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคการเกษตรในอดีตที่ผ่านมาอันเป็นผลจากการขยายตัวทางการศึกษาและการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตร ซึ่งได้ส่งผลต่อการหดตัวของอุปทานแรงงานในภาคการเกษตรและนำไปสู่ภาวะขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรตามมา ในประเด็นนี้ การจัดทำนโยบายจึงควรมุ่งเน้นไปสู่การเพิ่มผลิตภาพการผลิตของแรงงาน (Labor Productivity) ในภาคการเกษตรให้มีสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดผลตอบแทนต่อหน่วยของแรงงานสูงขึ้นตามมาด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจทำได้โดยการยกระดับความรู้ในด้านการจัดการไร่นาและรวมถึงการพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรขนาดเล็กเข้ามาทดแทนแรงงานจ้างให้มากขึ้น อีกทั้งควรสนับสนุนการผลิตในเชิงของการสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เพื่อโยงการผลิตให้เข้ากับการตลาดสมัยใหม่ และสร้างนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการปรับห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่า การผลิตมีคุณภาพและมาตรฐานเป็นการลดการผลิตแบบ Mass Production สู่การผลิตแบบ Niche Production จะทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าต่อหน่วยของสินค้าได้ตามมาโดยไม่ต้องเพิ่มปัจจัยการผลิต
- 3) ในกรณีของแรงงานทักษะปานกลางที่ผ่านการศึกษามากกว่าระดับภาคบังคับหรือมีจำนวนไม่น้อยที่ผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอยู่ในสภาพว่างงานในภาคนอกการเกษตร การสร้างกลไกให้คนรุ่นหนุ่มสาวที่มีทักษะปานกลางและอยู่ในภาวะว่างงานเหล่านี้ ได้ใช้ชุมชนชนบทและทรัพยากรภูมินิเวศในแหล่งที่เป็นบ้านเกิดเป็นแหล่งในการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยผสมผสานแนวความคิดสร้างสรรค์เพื่อการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน พร้อมๆกับการใช้พื้นที่สร้างให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ ซึ่งกลไกดังกล่าวนอกจากจะเป็นการสร้างโอกาสใหม่ในการประกอบอาชีพแล้ว ยังสนับสนุน

ให้คนหนุ่มสาวที่มีการศึกษาได้กลับถิ่นและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบทให้เติบโตขยายตัวตามมา

- 4) สำหรับในกรณีของแรงงานส่วนเกินนอกภาคเกษตรกรรมและไม่ประสงค์จะกลับสู่ภาคเกษตรกรรมควรมีโครงการสนับสนุนให้แรงงานเหล่านี้มีโอกาสในการสร้างอาชีพอิสระให้กับตนเอง ซึ่งการจัดสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำให้กับกลุ่มคนเหล่านี้น่าที่จะทำได้ไปพร้อมๆกับการจัดแหล่งในการให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้มีเรียนรู้และฝึกอบรมในระยะสั้นอันเกี่ยวข้องกับทักษะการประกอบอาชีพเพื่อสร้างความจำเพาะในการผลิตสินค้าและการจัดการ

กล่าวโดยสรุป นโยบายควรเน้นการสร้างงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เนื่องจากความเป็นไปได้ในการได้งานทำคือเหตุผลหลักของการย้ายถิ่นของแรงงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม การสร้างงานดังกล่าว ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้แรงงานสามารถพึ่งพาตนเองได้ การดึงแรงงานทักษะปานกลางจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม เปิดโอกาสให้แรงงานได้พัฒนาบ้านเกิดเป็นแหล่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยสร้างองค์ความรู้เพื่อการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน นำไปสู่การสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพในชุมชน อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีของแรงงานส่วนเกินที่ไม่ประสงค์จะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ควรมีโครงการสนับสนุนให้แรงงานมีโอกาสในการสร้างอาชีพอิสระให้กับตนเอง การจัดสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำควรดำเนินการไปพร้อมๆกับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่มีความจำเพาะในการผลิตสินค้าและบริการ

เอกสารอ้างอิง

- Abreu, Maria, Faggian, Alessandra and McCann, Philip. (2011). Migration and inter-industry mobility of UK graduates: Effect on earnings and career satisfaction. *ERSA Conference Papers, European Regional Science Association*,
- Amare, M., Hohfeld, L., Jitsuchon, S., & Waibel, H. (2012). Rural-urban migration and employment quality: A case study from Thailand. *Asian Development Review*, 29(1), 57.
- Beaudry, P., Green, D. A., & Sand, B. M. (2013). Spatial equilibrium with unemployment and wage bargaining: Theory and estimation. *Journal of Urban Economics*, 79, 2. doi:10.1016/j.jue.2013.08.005
- Bertoli, S., & Fernández-Huertas Moraga, J. (2013). Crossing the border: Self-selection, earnings and individual migration decisions. *Journal of Development Economics*, 101, 75-91.
doi:10.1016/j.jdeveco.2012.09.004
- Borjas, G. J. (1987). Self-selection and the earnings of immigrants. *The American Economic Review*, 77(4), 531-553.
- Boustan, L. P., Fishback, P., & Kantor, S. (2010). The effect of internal migration on local labor markets: American cities during the great depression. *Journal of Labor Economics*, 28(4), 719-746.
doi:10.1086/653488
- Bover, O., & Arellano, M. (2002). Learning about migration decisions from the migrants: Using complementary datasets to model intra-regional migrations in Spain. *Journal of Population Economics*, 15(2), 357-380. doi:10.1007/s001480100066

Cameron, A. C., & Trivedi, P. K. (2005). *Microeconometrics: Methods and applications*. Cambridge: Cambridge University Press.

Card, D. (2001). Immigrant inflows, native outflows, and the local labor market impacts of higher immigration. *Journal of Labor Economics*, 19(1), 22-64. doi:10.1086/209979

Dahl, G. B. (2002). Mobility and the return to education: Testing a Roy model with multiple markets. *Econometrica*, 70(6), 2367-2420. doi:10.1111/1468-0262.00379

Davies, P. S., Greenwood, M. J., & Li, H. (2001). A conditional logit approach to U.S. State-to-State migration. *Journal of Regional Science*, 41(2), 337-360. doi:10.1111/0022-4146.00220

Dubey, A., Palmer-Jones, R., & Sen, K. (2006). Surplus labour, social structure and rural to urban migration: Evidence from Indian data. *The European Journal of Development Research*, 18(1), 86-104. doi:10.1080/09578810600572460

Ehrenberg, R. G., & Smith, R. S. (1996). *Modern labor economics: Theory and public policy*. Reading, Mass: Addison-Wesley.

Gabriel, S. A., Shack-Marquez, J., & Wascher, W. L. (1993). Does migration arbitrage regional labor market differentials? *Regional Science and Urban Economics*, 23(2), 211-233. doi:10.1016/0166-0462(93)90004-X

Gallin, J. H. (2004). Net migration and state labor market dynamics. *Journal of Labor Economics*, 22(1), 1-21. doi:10.1086/380401

Harris, J. R., & Todaro, M. P. (1970). Migration, unemployment and development: A two-sector analysis. *American Economic Review*, 60(1), 126-142.

- Ishtiaque, A., & Ullah, M. S. (2013). The influence of factors of migration on the migration status of rural-urban migrants in Dhaka, Bangladesh. *Journal of Studies and Reserach in Human Geography*, 7(2), 2067-2284.
- Junge, V., Revilla Diez, J., & Schätzl, L. (2013). Determinants and consequences of internal return migration in Thailand and Vietnam. *World Development*, doi:10.1016/j.worlddev.2013.11.007
- Karemera, D., Oguledo, V. I., & Davis, B. (2000). A gravity model analysis of international migration to North America. *Applied Economics*, 32(13), 1745-1755. doi:10.1080/000368400421093
- Kleinwechter, U., & Grethe, H. (2014). **National wage trends and migration in a Chinese village economy: A micro level modeling approach based on a composite utility function.** *American Journal of Agricultural Economics*, doi:10.1093/ajae/aau070
- Linneman, P., & Graves, P. E. (1983). Migration and job change: A multinomial logit approach. *Journal of Urban Economics*, 14(3), 263-279. doi:10.1016/0094-1190(83)90009-8
- Luce, R. D. (. D. (1959). *Individual choice behavior; a theoretical analysis*. United States:
- National Statistical Office. (2013). *The 2013 labour demand of establishment survey*. (Annual Report). Bangkok, Thailand: Ministry of Information and Communication Technology.
- Nguyen, L. D., Raabe, K., & Grote, U. (2013). Rural–Urban migration, household vulnerability, and welfare in Vietnam. *World Development*, doi:10.1016/j.worlddev.2013.11.002
- Orsagh, T. J., & Mooney, P. J. (1970). A model for the dispersion of the migrant labor force and some results for the United States, 1880-1920. *The Review of Economics and Statistics*, 52(3), 306-312.

Osberg, L., Gordon, D., & Lin, Z. (1994). Interregional migration and interindustry labour mobility in Canada:

A simultaneous approach. *The Canadian Journal of Economics / Revue Canadienne d'Economique*, 27(1), 58-80.

Pavlos S Karnaroglou, & Mark R Ferguson. (1998). The aggregated spatial choice model vs. the multinomial

logit: An empirical comparison using migration microdata. *Canadian Geographer*, 42(3), 218.

Piriyakul, M. (2006). *Determinants of internal migration flows in Thailand*. Unpublished manuscript.

Shaw, K. L. (1991). The influence of human capital investment on migration and industry change. *Journal of*

Regional Science, 31(4), 397-416. doi:10.1111/j.1467-9787.1991.tb00157.x

Sjaastad, L. A. (1962). The costs and returns of human migration. *The Journal of Political Economy*, 70(5),

80-93. doi:10.1086/258726

Thailand Development Research Institute. (2012). **A study on impacts of implementing minimum 300**

baht income per day on structure of Thai economy. (). Bangkok, Thailand: National Research Council of Thailand.

Walker, J. R., & Kennan, J. (2011). The effect of expected income on individual migration decisions.

Econometrica, 79(1), 211-251. doi:10.3982/ECTA4657

Wooldridge, J. M. (2010). *Econometric analysis of cross section and panel data*. Cambridge, Mass: MIT

Press.

Yamauchi, F., & Tanabe, S. (2008). Nonmarket networks among migrants: Evidence from metropolitan

bangkok, Thailand. *Journal of Population Economics*, 21(3), 649-664. doi:10.1007/s00148-006-0072-0

Yang, L. (2004). *Unequal provinces but equal families? An analysis of migration and inequality in Thailand*.

. (Unpublished Doctoral Dissertation). University of Chicago,

Zhao, Y. (1999). Labor migration and earnings differences: The case of rural china. *Economic Development and Cultural Change*, 47(4), 767-782. doi:10.1086/452431

ภาคผนวก ก

รหัสอุตสาหกรรม

ประเภท A :	เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง
ประเภท B :	การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน
ประเภท C :	การผลิต
ประเภท D :	ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ
ประเภท E :	การจัดหาน้ำ การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล
ประเภท F :	การก่อสร้าง
ประเภท G :	การขายส่ง และการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์
ประเภท H :	การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า
ประเภท I :	กิจกรรมโรงแรมและบริการด้านอาหาร
ประเภท J :	ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร
ประเภท K :	กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย
ประเภท L :	กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์
ประเภท M :	กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค
ประเภท N :	กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน
ประเภท O :	การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ
ประเภท P :	การศึกษา
ประเภท Q :	กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์
ประเภท R :	ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ
ประเภท S :	กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ
ประเภท T :	กิจกรรมการจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคล กิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการ ที่ทำขึ้นเอง เพื่อใช้ในครัวเรือน ซึ่งไม่สามารถจำแนกกิจกรรมได้อย่างชัดเจน
ประเภท U :	กิจกรรมขององค์กรระหว่างประเทศและภาคีสมาชิก

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ Multinomial Logit Model (MNL) สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น

ตารางผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2545

Deterministic Factors	Non-migrants in Non-ag (relative to non-migrants in Ag) ^{1/}	Migrants in Ag	Migrants in Non-ag	Migrants in Ag (relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}	Migrants in Non-ag (relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}
Predicted_Wage	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	-0.0270 (0.0028)	0.0836 (0.0033)	-0.0932 (0.0029)	0.1106 (0.0025)	-0.0663 (0.0017)
Rel_Food_Expense	-0.7174 (0.0205)	-1.9899 (0.0307)	-0.9013 (0.0210)	-1.2725 (0.0250)	-0.1839 (0.0088)
Distance	-0.0009 (<0.0001)	0.0003 (<0.0001)	-0.0005 (<0.0001)	0.0012 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)
Rel_AG_GPP	0.1764 (0.0021)	-0.0322 (0.0028)	0.1299 (0.0022)	-0.2085 (0.0021)	-0.0465 (0.0010)
Rel_Rice_Price	-0.2170 (0.0789)	-1.5273 (0.1039)	-0.3425 (0.0811)	-1.3103 (0.0806)	-0.1256 (0.0412)
Rel_NONAG_GPP	0.0186 (0.0004)	0.0174 (0.0005)	0.0181 (0.0004)	-0.0012 (0.0003)	-0.0005 (<0.0001)
Rel_Housing_Expense	1.3406 (0.0137)	0.1551 (0.0204)	1.1845 (0.0139)	-1.1855 (0.0163)	-0.1561 (0.0045)
N ^{3/}	1342834	155102	793650	155102	793650
Pseudo R2			0.0978		

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 161,735 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 1,342,834 คน และ 3/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 2 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2548 และ 2549

	ปีพ.ศ. 2548				ปีพ.ศ. 2549			
	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag
Deterministic Factors	(relative to non-migrants in Ag) ^{1/}		(relative to non-migrants in Non-Ag) ^{2/}		(relative to non-migrants in Ag) ^{3/}		(relative to non-migrants in Non-Ag) ^{4/}	
Predicted_Wage	-0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.2016 (0.0185)	0.1971 (0.0184)	0.0109 (0.0019)	-0.0882 (0.0010)	1.0200 (0.0420)	1.4041 (0.0411)	0.0111 (0.0008)	0.0062 (0.0004)
Rel_Food_Expense			-		1.1164 (0.1384)	1.8653 (0.1348)	-1.5513 (0.0479)	0.5377 (0.0236)
Distance	-0.0008 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	0.0023 (<0.0001)	-0.0006 (<0.0001)	0.0022 (0.0001)	0.0019 (0.0001)	0.0007 (<0.0001)	-0.0009 (<0.0001)
Rel_AG_GPP	-0.5285 (0.0068)	-0.3743 (0.0062)	-0.0295 (0.0021)	0.0318 (0.0016)	0.0097 ^{NS} (0.0163)	0.2076 (0.0159)	-0.1281 (0.0022)	-0.0896 (0.0017)
Rel_Rice_Price	12.4161 (0.3377)	-5.4230 (0.3357)	1.2224 (0.0919)	7.9375 (0.0726)	3.7709 (0.5341)	-11.0422 (0.5243)	27.6895 (0.1786)	19.9086 (0.1104)
Rel_NonAg_GPP	0.8947 (0.0301)	0.9640 (0.0301)	-2.0563 (0.0107)	-0.0105 (0.0001)	-0.0421 (0.0023)	0.0079 (0.0017)	-0.1178 (0.0047)	-0.0016 (0.0001)
Rel_Housing_Expense			-		0.2331 (0.0727)	0.5820 (0.0702)	-0.7929 (0.0280)	-0.5235 (0.0101)
N ^{5/}	58214	62732	87685	559703	32282	60823	56216	505024
Pseudo R-Square	0.1392				0.1625			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 5,887 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 163,645 3/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 5,225 คน 4/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 147,034 5/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 3 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2550 และ 2551

	ปีพ.ศ. 2550				ปีพ.ศ. 2551			
	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag
Deterministic Factors	(relative to non-migrants in Ag) ¹		(relative to non-migrants in Non-Ag) ²		(relative to non-migrants in Ag) ³		(relative to non-migrants in Non-Ag) ⁴	
Predicted_Wage	<0.0001 ^{NS}	<0.0001	<0.0001	<0.0001	-0.0001	<0.0001	<0.0001	<0.0001
	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.4817	0.4690	-0.2080	-0.2148	0.2534	0.4210	0.0509	-0.1410
	(0.0242)	(0.0240)	(0.0065)	(0.0033)	(0.0158)	(0.0155)	(0.0036)	(0.0020)
Rel_Food_Expense	-2.0123	-0.5382	-3.0977	-1.8892			-	
	(0.0845)	(0.0819)	(0.0340)	(0.0148)				
Distance	-0.0009	<0.0001 ^{NS}	-0.0001	-0.0011	0.0013	0.0021	0.0009	-0.0007
	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)	(<0.0001)
Rel_AG_GPP	0.7865	0.3831	-0.0066	0.0079	-0.0237	-0.1080	0.0771	0.0024 ^{NS}
	(0.0223)	(0.0228)	(0.0020)	(0.0016)	(0.0079)	(0.0080)	(0.0022)	(0.0019)
Rel_Rice_Price	-15.1857	-5.2147	4.6935	-9.5061	-0.2109 ^{NS}	-1.0338	7.0206	6.2354
	(0.5951)	(0.5712)	(0.2297)	(0.1634)	(0.1594)	(0.1555)	(0.0701)	(0.0478)
Rel_NonAg_GPP	0.6088	0.6502	-0.0991	-0.0060	0.1016	0.1635	-0.4049	-0.0076
	(0.0234)	(0.0234)	(0.0029)	(0.0002)	(0.0064)	(0.0063)	(0.0065)	(0.0001)
Rel_Housing_Expense	0.6516	1.2213	-1.3095	-0.7380			-	
	(0.0473)	(0.0459)	(0.0208)	(0.0091)				
N ⁵	32050	46300	61910	477129	46540	62284	44785	365505
Pseudo R-Square	0.1290				0.0942			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 5,686 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 136,196 3/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 12,250 คน 4/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 100,130 5/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 4 ผลการวิเคราะห์ MNLM สำหรับแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในปีพ.ศ. 2554 และ 2555

	ปีพ.ศ. 2554				ปีพ.ศ. 2555			
	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag	Ag to Ag	Ag to Non-Ag	Non-Ag to Ag	Non-Ag to Non-Ag
Deterministic Factors	(relative to non-migrants in Ag) ^{1/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{2/}		(relative to non-migrants in Ag) ^{3/}		(relative to non-migrants in Non-ag) ^{4/}	
Predicted_Wage	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)	<0.0001 (<0.0001)
Rel_Unemployment_Rate	0.2112 (0.0126)	0.2281 (0.0120)	0.0896 (0.0031)	0.0456 (0.0025)	-0.0849 (0.0069)	0.1069 (0.0032)	0.0436 (0.0032)	0.0588 (0.0011)
Rel_Food_Expense	-2.7869 (0.1086)	-4.1675 (0.0855)	0.3929 (0.0616)	-1.8684 (0.0437)			-	
Distance	-0.0026 (0.0001)	-0.0005 (<0.0001)	0.0023 (<0.0001)	0.0025 (<0.0001)	-0.0018 (<0.0001)	-0.0019 (<0.0001)	0.0018 (<0.0001)	0.0004 (<0.0001)
Rel_AG_GPP	0.0460 (0.0078)	-0.1008 (0.0062)	-0.1609 (0.0031)	-0.0022 ^{NS} (0.0017)	-0.8405 (0.0120)	-0.2405 (0.0032)	-0.0312 (0.0016)	-0.0087 (0.0009)
Rel_Rice_Price	1.3376 (0.2103)	-0.2179 ^{NS} (0.1368)	3.2875 (0.0980)	0.5314 (0.0773)	5.2201 (0.1067)	0.5022 (0.0617)	4.3764 (0.0686)	4.8141 (0.0307)
Rel_NONAG_GPP	0.5143 (0.0166)	0.5379 (0.0166)	-0.2485 (0.0084)	-0.0240 (0.0011)	0.0682 (0.0079)	0.3067 (0.0041)	-0.5782 (0.0115)	-0.0015 (0.0003)
Rel_Housing_Expense	1.4406 (0.0489)	0.7324 (0.0447)	-0.9135 (0.0314)	-0.0670 (0.0191)			-	
N ^{5/}	105706	262509	80473	470844	112408	375318	77810	592755
Pseudo R-Square	0.0404				0.0242			

หมายเหตุ: 1/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 65,201 คน 2/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 332,368 3/ จำนวนประชากร Non-migrants in Ag คือ 270,133 คน 4/ จำนวนประชากร Non-migrants in Non-ag คือ 2,541,752 5/ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ภาคผนวก ค

การแบ่งจังหวัดในแต่ละภาคเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

1 จังหวัด กรุงเทพมหานคร

จังหวัดในภาคกลาง

- 2 จังหวัด สมุทรปราการ
- 3 จังหวัด นนทบุรี
- 4 จังหวัด ปทุมธานี
- 5 จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
- 6 จังหวัด อ่างทอง
- 7 จังหวัด ลพบุรี
- 8 จังหวัด สิงห์บุรี
- 9 จังหวัด ชัยนาท
- 10 จังหวัด สระบุรี
- 11 จังหวัด ชลบุรี
- 12 จังหวัด ระยอง
- 13 จังหวัด จันทบุรี
- 14 จังหวัด ตราด
- 15 จังหวัด ฉะเชิงเทรา
- 16 จังหวัด ปราจีนบุรี
- 17 จังหวัด นครนายก
- 18 จังหวัด สระแก้ว
- 19 จังหวัด ราชบุรี
- 20 จังหวัด กาญจนบุรี
- 21 จังหวัด สุพรรณบุรี
- 22 จังหวัด นครปฐม
- 23 จังหวัด สมุทรสาคร
- 24 จังหวัด สมุทรสงคราม
- 25 จังหวัด เพชรบุรี
- 26 จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดในภาคเหนือ

- 27 จังหวัด เชียงใหม่
- 28 จังหวัด ลำพูน
- 29 จังหวัด ลำปาง
- 30 จังหวัด อุตรดิตถ์
- 31 จังหวัด แพร่
- 32 จังหวัด น่าน
- 33 จังหวัด พะเยา
- 34 จังหวัด เชียงราย
- 35 จังหวัด แม่ฮ่องสอน
- 36 จังหวัด นครสวรรค์
- 37 จังหวัด อุทัยธานี
- 38 จังหวัด กำแพงเพชร
- 39 จังหวัด ตาก
- 40 จังหวัด สุโขทัย
- 41 จังหวัด พิษณุโลก
- 42 จังหวัด พิจิตร
- 43 จังหวัด เพชรบูรณ์

จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- 44 จังหวัด นครราชสีมา
- 45 จังหวัด บุรีรัมย์
- 46 จังหวัด สุรินทร์
- 47 จังหวัด ศรีสะเกษ
- 48 จังหวัด อุบลราชธานี
- 49 จังหวัด ยโสธร
- 50 จังหวัด ชัยภูมิ
- 51 จังหวัด อำนาจเจริญ
- 52 จังหวัด หนองบัวลำภู
- 53 จังหวัด ขอนแก่น
- 54 จังหวัด อุดรธานี
- 55 จังหวัด เลย
- 56 จังหวัด หนองคาย
- 57 จังหวัด มหาสารคาม
- 58 จังหวัด ร้อยเอ็ด
- 59 จังหวัด กาฬสินธุ์
- 60 จังหวัด สกลนคร
- 61 จังหวัด นครพนม
- 62 จังหวัด มุกดาหาร

จังหวัดในภาคใต้

- 63 จังหวัด นครศรีธรรมราช
- 64 จังหวัด กระบี่
- 65 จังหวัด พังงา
- 66 จังหวัด ภูเก็ต
- 67 จังหวัด สุราษฎร์ธานี
- 68 จังหวัด ระนอง
- 69 จังหวัด ชุมพร
- 70 จังหวัด สงขลา
- 71 จังหวัด สตูล
- 72 จังหวัด ตรัง
- 73 จังหวัด พัทลุง
- 74 จังหวัด ปัตตานี
- 75 จังหวัด ยะลา
- 76 จังหวัด นราธิวาส

ภาคผนวก ง.

ผลการวิเคราะห์ Multinomial Logit Model ในพฤติกรรมการตัดสินใจของแรงงานผู้ย้ายถิ่น

ตารางผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2545

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
สมุทรปราการ	-0.0001 (<0.0001)	-0.4321 (0.0121)	-0.0023 (<0.0001)	0.6940 (0.2736)	-0.1471 (0.0012)	63656
นนทบุรี	<0.0001 (<0.0001)	-2.6542 (0.0259)	0.0007 (0.0001)	9.8532 (0.3555)	-0.4333 (0.0030)	27625
ปทุมธานี	-0.0001 (<0.0001)	-1.0745 (0.0177)	-0.0012 (0.0001)	11.7972 (0.3210)	-0.2844 (0.0022)	27424
พระนครศรีอยุธยา	-0.0001 (<0.0001)	-0.7138 (0.0173)	-0.0020 (0.0001)	14.7085 (0.3314)	-0.2428 (0.0023)	13892
อ่างทอง	-0.0001 (<0.0001)	-1.6053 (0.0873)	-0.0054 (0.0003)	55.8771 (0.9500)	-4.9248 (0.0771)	1406
ลพบุรี	-0.0003 (<0.0001)	0.3069 (0.0139)	-0.0003 (0.0001)	-49.3598 (0.4273)	-0.4235 (0.0033)	28120
สิงห์บุรี	-0.0001 (<0.0001)	-0.4181 (0.0802)	-0.0003* (0.0002)	18.3512 (1.4308)	-1.8238 (0.0691)	1419
ชัยนาท	-0.0004 (<0.0001)	0.9554 (0.0208)	-0.0092 (0.0001)	-80.2824 (0.5138)	-4.2101 (0.0324)	12460
สระบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-3.6856 (0.0436)	-0.0057 (0.0001)	-82.2535 (0.5652)	-0.2747 (0.0042)	11859
ชลบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-3.7626 (0.0343)	-0.0033 (0.0001)	7.0704 (0.3375)	-0.1923 (0.0018)	25087
ระยอง	<0.0001 (<0.0001)	-1.2575 (0.0228)	-0.0004 (0.0001)	-0.6923* (0.4217)	-0.1958 (0.0020)	10698
จันทบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-4.6802 (0.0607)	0.0023 (0.0001)	17.8609 (0.7057)	-1.3121 (0.0182)	4599
ตราด	-0.0005 (<0.0001)	-7.4111 (0.1056)	-0.0075 (0.0002)	-64.4767 (1.0421)	-1.5202 (0.0494)	2033
ฉะเชิงเทรา	-0.0002 (<0.0001)	-5.3561 (0.0518)	-0.0120 (0.0001)	-124.0412 (0.5969)	-0.0846 (0.0041)	7738
ปราจีนบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-1.4475 (0.0633)	-0.0039 (0.0002)	-71.1611 (1.0112)	-0.3358 (0.0112)	2258
นครนายก	-0.0002 (<0.0001)	-1.4401 (0.1843)	-0.0356 (0.0008)	-138.1114 (1.5924)	-5.0153 (0.1772)	818
สระแก้ว	-0.0002 (<0.0001)	-6.4699 (0.0537)	-0.0022 (0.0001)	19.3668 (0.6745)	-2.5963 (0.0295)	9923

ตารางผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2545 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{1/}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
ราชบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-0.9919 (0.0209)	-0.0001** (0.0001)	18.3689 (0.3759)	-0.6733 (0.0064)	23712
กาญจนบุรี	-0.0003 (<0.0001)	-4.5103 (0.0718)	-0.0020 (0.0001)	0.7531 ^{NS} (1.1309)	-1.2418 (0.0260)	7856
สุพรรณบุรี	-0.0002 (<0.0001)	-9.5125 (0.0488)	-0.0006 (0.0001)	-13.5833 (0.5734)	-1.2781 (0.0113)	10473
นครปฐม	-0.0001 (<0.0001)	-7.6940 (0.0357)	-0.0020 (0.0001)	14.4072 (0.3384)	-0.3973 (0.0027)	27756
สมุทรสาคร	-0.0001 (<0.0001)	-1.5010 (0.0171)	0.0013 (0.0001)	9.9428 (0.3051)	-0.2728 (0.0017)	32109
สมุทรสงคราม	-0.0002 (<0.0001)	-8.9318 (0.1337)	-0.0067 (0.0003)	8.8433 (1.5208)	-2.6809 (0.0794)	1481
เพชรบุรี	-0.0003 (<0.0001)	-4.9108 (0.0621)	0.0018 (0.0001)	29.1560 (0.5213)	-1.0521 (0.0137)	4345
ประจวบคีรีขันธ์	-0.0004 (<0.0001)	-1.8709 (0.0477)	0.0032 (0.0001)	6.4419 (0.8277)	-0.8837 (0.0154)	3239
เชียงใหม่	-0.0003 (<0.0001)	0.4901 (0.0141)	-0.0009 (0.0001)	-57.1397 (0.4279)	-0.4991 (0.0041)	29353
ลำพูน	-0.0003 (<0.0001)	-3.3506 (0.0405)	0.0007 (0.0001)	29.4223 (0.4565)	-1.2349 (0.0134)	12329
ลำปาง	-0.0002 (<0.0001)	-3.5982 (0.0496)	<0.0001 ^{NS} (0.0001)	-33.2424 (0.6837)	-0.9581 (0.0136)	9471
อุดรดิตถ์	-0.0007 (<0.0001)	-5.8210 (0.0908)	-0.0066 (0.0002)	-84.1374 (0.8480)	-1.4707 (0.0433)	2680
แพร่	-0.0007 (<0.0001)	-0.9256 (0.0307)	0.0013 (0.0001)	-64.8670 (0.5330)	-1.1992 (0.0195)	7955
น่าน	-0.0004 (<0.0001)	-1.7449 (0.0268)	0.0037 (0.0001)	-12.5101 (0.5294)	-2.1039 (0.0197)	11952
พะเยา	-0.0003 (<0.0001)	-2.1792 (0.0371)	0.0034 (0.0001)	37.7930 (0.4972)	-2.6307 (0.0284)	5526
เชียงราย	-0.0003 (<0.0001)	-8.2276 (0.0491)	-0.0003 (0.0001)	30.7660 (0.4756)	-1.4215 (0.0135)	9598
แม่ฮ่องสอน	-0.0001 (<0.0001)	-7.4923 (0.1496)	-0.0007 (0.0002)	21.9965 (1.6222)	-1.7309 (0.0628)	856
นครสวรรค์	-0.0004 (<0.0001)	-3.9400 (0.0517)	-0.0122 (0.0001)	-112.3275 (0.5850)	-0.5659 (0.0132)	9062

ตารางผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2545 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
อุทัยธานี	-0.0002 (<0.0001)	-11.1454 (0.2219)	-0.0343 (0.0011)	-107.9051 (1.2089)	-1.1621 (0.0878)	830
กำแพงเพชร	-0.0006 (<0.0001)	-0.2512 (0.0206)	0.0018 (0.0001)	2.0993 (0.5035)	-1.2810 (0.0128)	16584
ตาก	-0.0003 (<0.0001)	-3.5794 (0.0604)	0.0007 (0.0001)	17.9956 (0.7960)	-1.5969 (0.0267)	6225
สุโขทัย	-0.0006 (<0.0001)	0.2268 (0.0317)	-0.0039 (0.0001)	-34.6438 (0.8319)	-3.3313 (0.0439)	6525
พิษณุโลก	-0.0005 (<0.0001)	-4.3240 (0.0419)	0.0018 (0.0001)	-22.6314 (0.5669)	-1.2289 (0.0132)	10639
พิจิตร	-0.0004 (<0.0001)	-2.8362 (0.0668)	0.0011 (0.0001)	22.9486 (0.7952)	-1.3052 (0.0276)	3568
เพชรบูรณ์	-0.0006 (<0.0001)	-1.4135 (0.0346)	-0.0141 (0.0002)	-134.1076 (0.6116)	-0.9985 (0.0162)	9128
นครราชสีมา	-0.0002 (<0.0001)	-6.3256 (0.0363)	-0.0015 (0.0001)	-10.2172 (0.5312)	-0.7802 (0.0060)	25715
บุรีรัมย์	-0.0002 (<0.0001)	1.8278 (0.0160)	-0.0021 (0.0001)	12.5817 (0.4830)	-3.8716 (0.0233)	17155
สุรินทร์	-0.0003 (<0.0001)	-6.0891 (0.0360)	0.0033 (0.0001)	39.2211 (0.4373)	-3.7986 (0.0240)	21538
ศรีสะเกษ	-0.0007 (<0.0001)	1.9213 (0.0184)	-0.0013 (0.0001)	27.6588 (0.5886)	-3.5471 (0.0378)	4467
อุบลราชธานี	-0.0003 (<0.0001)	-2.1683 (0.0282)	0.0034 (0.0001)	23.1248 (0.4793)	-2.3051 (0.0185)	12476
ยโสธร	-0.0002 (<0.0001)	1.3221 (0.0243)	-0.0062 (0.0001)	55.1077 (0.6395)	-6.7675 (0.0675)	3697
ชัยภูมิ	-0.0005 (<0.0001)	-1.9674 (0.0280)	0.0007 (0.0001)	12.2725 (0.5289)	-3.4655 (0.0257)	16694
อำนาจเจริญ	-0.0003 (<0.0001)	1.9665 (0.0201)	-0.0033 (0.0001)	27.0454 (0.7044)	-4.3257 (0.0553)	2826
หนองบัวลำภู	-0.0005 (<0.0001)	2.4341 (0.0180)	-0.0063 (0.0001)	-56.7379 (0.7552)	-5.3641 (0.0440)	7342
ขอนแก่น	-0.0003 (<0.0001)	0.4888 (0.0153)	0.0021 (0.0001)	-2.4389 (0.4419)	-1.1288 (0.0087)	24355
อุดรธานี	-0.0003 (<0.0001)	1.0771 (0.0149)	0.0017 (0.0001)	-30.8764 (0.4220)	-1.9665 (0.0117)	39736

ตารางผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2545 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
เลย	-0.0005 (<0.0001)	-3.3384 (0.0449)	-0.0008 (0.0001)	-88.4095 (0.5619)	-1.3688 (0.0233)	8340
หนองคาย	-0.0008 (<0.0001)	0.0977 (0.0249)	0.0019 (0.0001)	-21.3778 (0.6767)	-1.5412 (0.0229)	7188
มหาสารคาม	-0.0004 (<0.0001)	1.4102 (0.0175)	-0.0017 (0.0001)	-27.4529 (0.6499)	-3.5153 (0.0337)	9399
ร้อยเอ็ด	-0.0006 (<0.0001)	-2.9300 (0.0251)	0.0026 (0.0001)	27.4279 (0.4077)	-2.5628 (0.0160)	26837
กาฬสินธุ์	-0.0005 (<0.0001)	-1.5782 (0.0374)	0.0019 (0.0001)	41.2188 (0.4914)	-3.1836 (0.0379)	5254
สกลนคร	-0.0001 (<0.0001)	0.2168 (0.0527)	-0.0013 (0.0002)	6.2932 (1.3349)	-1.8292 (0.0505)	2799
นครพนม	-0.0003 (<0.0001)	1.0604 (0.0213)	0.0021 (0.0001)	36.2416 (0.4785)	-3.2290 (0.0322)	6378
มุกดาหาร	-0.0002 (<0.0001)	-1.0193 (0.0352)	0.0016 (0.0001)	38.7289 (0.5076)	-3.3323 (0.0378)	5238
นครศรีธรรมราช	-0.0002 (<0.0001)	0.7862 (0.0160)	-0.0006 (0.0001)	-7.9948 (0.4796)	-1.3141 (0.0110)	28665
กระบี่	-0.0002 (<0.0001)	0.5367 (0.0405)	-0.0033 (0.0002)	1.9584 ^{NS} (1.2458)	-2.5589 (0.0448)	4764
พังงา	-0.0002 (<0.0001)	-0.9860 (0.0389)	0.0026 (0.0001)	11.7652 (0.7856)	-1.9644 (0.0318)	4420
ภูเก็ต	-0.0001 (<0.0001)	-2.5642 (0.0456)	0.0021 (0.0001)	0.1708 ^{NS} (0.7376)	-0.7887 (0.0107)	6397
สุราษฎร์ธานี	-0.0003 (<0.0001)	-3.7816 (0.0500)	0.0018 (0.0001)	-8.5660 (0.6811)	-0.6020 (0.0064)	7032
ระนอง	-0.0003 (<0.0001)	-3.0320 (0.0757)	0.0027 (0.0001)	26.3332 (0.9505)	-2.1282 (0.0434)	1937
ชุมพร	-0.0001 (<0.0001)	-4.0427 (0.0735)	0.0013 (0.0001)	7.7684 (1.0495)	-1.4012 (0.0274)	3778
สงขลา	-0.0003 (<0.0001)	-3.7375 (0.0462)	0.0017 (0.0001)	3.3364 (0.5567)	-0.5231 (0.0049)	8167
สตูล	-0.0001 (<0.0001)	-0.0951* (0.0555)	-0.0003** (0.0001)	13.3658 (1.2060)	-2.8285 (0.0611)	2319
ตรัง	-0.0004 (<0.0001)	-4.8744 (0.0547)	0.0007 (0.0001)	8.0158 (0.6958)	-0.9375 (0.0116)	7795

ตารางผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2545 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{1/}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
พัทลุง	-0.0007 (<0.0001)	-6.0053 (0.0621)	-0.0036 (0.0001)	1.3910* (0.7640)	-3.6807 (0.0397)	7205
ปัตตานี	-0.0001 (<0.0001)	-1.8240 (0.0476)	0.0017 (0.0001)	7.2443 (0.8938)	-1.4765 (0.0280)	5024
ยะลา	-0.0002 (<0.0001)	-4.6298 (0.0805)	0.0022 (0.0001)	5.8886 (1.1002)	-1.5453 (0.0297)	2672
นราธิวาส	-0.0004 (<0.0001)	0.3722 (0.0230)	0.0006 (0.0001)	-6.1636 (0.7217)	-1.2131 (0.0182)	7811
Pseudo R-square			0.2941			

หมายเหตุตารางผนวกที่ 1: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 89,036 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น *, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 2 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2547

จังหวัด	Deterministic Factors							N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
สมุทรปราการ	<0.0001	6.7800	0.0570	60.2847	-12.4523	36.9414	-1.6260	78809
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4309)	(7.2485)	(0.0519)	
นนทบุรี	<0.0001	6.6734	0.0594	59.4578	-11.4849	47.6951	-2.1003	46662
	(<0.0001)	(0.2160)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4335)	(7.2489)	(0.0521)	
ปทุมธานี	-0.0001	7.5202	0.0530	60.2476	1.9159	84.3100	-2.0584	44244
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4286)	(7.2529)	(0.0519)	
พระนครศรีอยุธยา	<0.0001	6.6240	0.0541	59.5597	-17.8182	23.8234	-1.5730	19331
	(<0.0001)	(0.2160)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4343)	(7.2559)	(0.0519)	
อ่างทอง	-0.0003	2.9648	0.0554	59.2943	-2.6713	89.2707	-7.0705	4858
	(<0.0001)	(0.2250)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4446)	(7.3169)	(0.0697)	
ลพบุรี	-0.0002	7.2730	0.0578	60.5495	2.6504	154.3065	-3.3241	16378
	(<0.0001)	(0.2159)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4337)	(7.2592)	(0.0544)	
สิงห์บุรี	<0.0001	7.5190	0.0559	58.2890	-7.1973	114.6541	-6.3635	4226
	(<0.0001)	(0.2164)	(0.0022)	(1.5969)	(0.4580)	(7.3890)	(0.0729)	
ชัยนาท	-0.0003	1.5771	0.0456	60.6573	-4.5230	-22.1968	-3.5431	15248
	(<0.0001)	(0.2242)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4451)	(7.2628)	(0.0613)	
สระบุรี	<0.0001**	7.1375	0.0582	59.8635	-11.2800	46.8047	-1.8632	22686
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4352)	(7.2563)	(0.0519)	
ชลบุรี	<0.0001**	6.5739	0.0557	60.4749	-9.8217	62.0612	-1.6806	52769
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4313)	(7.2533)	(0.0519)	
ระยอง	<0.0001	6.0110	0.0532	60.6005	-10.1537	32.6396	-1.6400	43201
	(<0.0001)	(0.2159)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4316)	(7.2533)	(0.0519)	
จันทบุรี	<0.0001	7.5723	0.0551	61.1346	1.0113**	38.5858	-3.2652	15173
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4340)	(7.2610)	(0.0536)	
ตราด	-0.0001	-0.4939**	0.0604	59.6698	-5.8551	71.7136	-3.8286	6660
	(<0.0001)	(0.2215)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4405)	(7.2679)	(0.0620)	
ฉะเชิงเทรา	-0.0003	5.1663	0.0564	61.0771	-1.5546	31.3112	-2.0457	16342
	(<0.0001)	(0.2168)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4326)	(7.2546)	(0.0520)	
ปราจีนบุรี	-0.0001	3.8734	0.0501	58.9959	-9.3920	-22.7887	-1.8941	14661
	(<0.0001)	(0.2191)	(0.0022)	(1.5967)	(0.4430)	(7.2566)	(0.0524)	
นครนายก	-0.0002	-2.7370	0.0461	59.1141	-1.1453	119.3216	-6.5426	3973
	(<0.0001)	(0.2285)	(0.0022)	(1.5963)	(0.4470)	(7.3131)	(0.0803)	
สระแก้ว	-0.0003	7.8306	0.0578	59.2964	-15.7267	60.3707	-4.0713	8551
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4441)	(7.2767)	(0.0642)	
ราชบุรี	-0.0001	7.4656	0.0547	61.1047	0.4851 ^{NS}	71.7637	-2.4258	33996
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4314)	(7.2559)	(0.0521)	

ตารางผนวกที่ 2 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2547 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors							N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
กาญจนบุรี	<0.0001 ^{NS}	6.3701	0.0556	59.1383	-19.6180	41.9802	-2.1683	14686
	(<0.0001)	(0.2185)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4414)	(7.2717)	(0.0542)	
สุพรรณบุรี	-0.0003	3.7670	0.0587	60.3822	-8.8502	58.6265	-2.8714	10270
	(<0.0001)	(0.2203)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4418)	(7.2813)	(0.0584)	
นครปฐม	-0.0001	6.6116	0.0545	61.0758	1.9799	53.0738	-2.4307	32111
	(<0.0001)	(0.2160)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4318)	(7.2541)	(0.0521)	
สมุทรสาคร	-0.0001	4.3503	0.0541	61.1030	-1.6789	28.4782	-1.9185	30047
	(<0.0001)	(0.2166)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4310)	(7.2528)	(0.0519)	
สมุทรสงคราม	-0.0001	5.1044	0.0521	55.1706	-14.6917	94.1056	-5.4670	2998
	(<0.0001)	(0.2255)	(0.0022)	(1.5956)	(0.4696)	(7.4045)	(0.0983)	
เพชรบุรี	-0.0001	6.9454	0.0602	60.1431	-4.8749	75.4124	-2.6603	11057
	(<0.0001)	(0.2166)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4422)	(7.2901)	(0.0544)	
ประจวบคีรีขันธ์	-0.0001	7.2369	0.0611	60.4696	-3.8171	42.4201	-4.2714	6079
	(<0.0001)	(0.2162)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4392)	(7.2664)	(0.0596)	
เชียงใหม่	<0.0001	7.5463	0.0568	60.3948	-5.0337	182.1068	-2.0165	33585
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4326)	(7.2511)	(0.0520)	
ลำพูน	-0.0003	6.5994	0.0451	59.3286	-14.9609	-29.5215	-2.2779	15471
	(<0.0001)	(0.2175)	(0.0022)	(1.5966)	(0.4487)	(7.2549)	(0.0545)	
ลำปาง	-0.0001	6.2320	0.0589	57.8516	-13.7342	47.5822	-2.3711	17159
	(<0.0001)	(0.2173)	(0.0022)	(1.5966)	(0.4400)	(7.2616)	(0.0534)	
อุดรดิตถ์	-0.0004	6.0518	0.0610	59.2042	-9.6244	90.1692	-4.5591	5717
	(<0.0001)	(0.2196)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4495)	(7.2927)	(0.0695)	
แพร่	-0.0003	3.4834	0.0595	57.0987	-13.5398	67.0293	-4.3029	23338
	(<0.0001)	(0.2178)	(0.0022)	(1.5963)	(0.4369)	(7.2550)	(0.0592)	
น่าน	-0.0001	2.7708	0.0608	58.2964	-7.1073	102.9678	-6.1711	12304
	(<0.0001)	(0.2183)	(0.0022)	(1.5963)	(0.4366)	(7.2550)	(0.0637)	
พะเยา	-0.0001	6.9521	0.0597	59.6637	-1.0895	142.2487	-4.8590	6152
	(<0.0001)	(0.2170)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4432)	(7.2910)	(0.0669)	
เชียงราย	-0.0001	7.2594	0.0601	60.0650	-9.6722	27.6898	-2.8712	34738
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4331)	(7.2481)	(0.0530)	
แม่ฮ่องสอน	-0.0005	1.2991	0.0576	56.6410	-4.1096	121.7353	-3.5345	2404
	(<0.0001)	(0.2316)	(0.0022)	(1.5993)	(0.4649)	(7.3062)	(0.0863)	
นครสวรรค์	-0.0001	1.3946	0.0532	60.3040	-13.2467	123.7420	-1.7522	19347
	(<0.0001)	(0.2188)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4379)	(7.2710)	(0.0523)	
อุทัยธานี	-0.0003	-0.0209 ^{NS}	0.0483	58.7442	-5.0213	130.3017	-6.6995	2926
	(<0.0001)	(0.2304)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4643)	(7.3210)	(0.0847)	

ตารางผนวกที่ 2 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2547 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors							N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
กำแพงเพชร	-0.0002	7.5721	0.0551	59.7410	-20.3513	4.7787 ^{NS}	-2.1434	19130
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4361)	(7.2516)	(0.0530)	
ตาก	<0.0001	2.6918	0.0551	58.8230	-17.6242	138.3964	-2.3443	10458
	(<0.0001)	(0.2201)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4439)	(7.2794)	(0.0560)	
สุโขทัย	-0.0002	5.2049	0.0488	58.2997	-28.5367	154.6636	-2.0244	10160
	(<0.0001)	(0.2205)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4440)	(7.3112)	(0.0572)	
พิษณุโลก	-0.0002	7.1095	0.0572	60.8507	4.4020	121.4071	-3.5198	19196
	(<0.0001)	(0.2160)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4327)	(7.2661)	(0.0540)	
พิจิตร	-0.0002	7.2227	0.0600	60.2195	-4.0375	51.9436	-5.8945	23669
	(<0.0001)	(0.2159)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4334)	(7.2522)	(0.0560)	
เพชรบูรณ์	-0.0003	7.9297	0.0584	60.3126	-10.3637	73.0148	-3.2253	11938
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4402)	(7.2768)	(0.0575)	
นครราชสีมา	-0.0002	6.4589	0.0564	60.5652	-5.2139	163.9257	-2.0539	54671
	(<0.0001)	(0.2162)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4324)	(7.2510)	(0.0521)	
บุรีรัมย์	-0.0003	4.0481	0.0575	59.2039	-14.2350	173.3424	-2.0272	19296
	(<0.0001)	(0.2172)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4389)	(7.2573)	(0.0527)	
สุรินทร์	-0.0003	2.5113	0.0571	59.2301	-12.4218	171.6405	-2.7126	29746
	(<0.0001)	(0.2170)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4372)	(7.2556)	(0.0543)	
ศรีสะเกษ	-0.0003	7.7003	0.0600	59.6063	-12.8326	140.9048	-3.3483	26524
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4349)	(7.2549)	(0.0563)	
อุบลราชธานี	-0.0001	5.2772	0.0597	59.7762	-7.7795	194.4970	-2.4450	27300
	(<0.0001)	(0.2165)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4333)	(7.2521)	(0.0525)	
ยโสธร	-0.0001	3.9136	0.0596	58.9375	-1.4904	137.4477	-7.9113	6612
	(<0.0001)	(0.2189)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4385)	(7.2648)	(0.0727)	
ชัยภูมิ	-0.0003	7.9475	0.0572	58.8688	-17.9817	88.9742	-4.5257	42657
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4336)	(7.2536)	(0.0556)	
อำนาจเจริญ	-0.0001	8.0474	0.0522	57.4078	-10.5062	182.0562	-6.7300	3812
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5972)	(0.4584)	(7.2779)	(0.0864)	
หนองบัวลำภู	-0.0002	7.5274	0.0582	57.0600	-23.5927	83.2445	-3.8517	14695
	(<0.0001)	(0.2160)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4399)	(7.2640)	(0.0589)	
ขอนแก่น	-0.0002	7.6717	0.0591	60.1775	-8.1794	148.4111	-2.1374	41061
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4322)	(7.2520)	(0.0520)	
อุดรธานี	-0.0002	4.1367	0.0600	59.2947	-9.6941	82.7053	-2.3166	15461
	(<0.0001)	(0.2197)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4405)	(7.2742)	(0.0531)	
เลย	-0.0003	0.9704	0.0600	59.0461	-9.3110	86.4117	-3.9381	6340
	(<0.0001)	(0.2215)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4445)	(7.2752)	(0.0669)	

ตารางผนวกที่ 2 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2547 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors							N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
หนองคาย	-0.0001	7.8785	0.0619	60.0303	-7.0065	121.0106	-5.0018	22490
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4338)	(7.2556)	(0.0580)	
มหาสารคาม	-0.0001	6.9590	0.0583	59.0847	-11.6263	156.0584	-5.0906	12696
	(<0.0001)	(0.2165)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4407)	(7.2606)	(0.0637)	
ร้อยเอ็ด	-0.0004	0.1166 ^{NS}	0.0581	59.4572	-4.8130	162.3670	-3.8629	19032
	(<0.0001)	(0.2183)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4370)	(7.2575)	(0.0579)	
กาฬสินธุ์	-0.0002	2.3662	0.0594	58.8854	-14.7984	111.4888	-2.5590	8896
	(<0.0001)	(0.2197)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4419)	(7.2741)	(0.0556)	
สกลนคร	-0.0001	6.5041	0.0626	59.8734	-6.3393	111.1933	-3.4809	6394
	(<0.0001)	(0.2178)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4398)	(7.2760)	(0.0599)	
นครพนม	-0.0001	5.7812	0.0630	59.8710	-9.1765	76.5526	-4.9829	7660
	(<0.0001)	(0.2183)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4382)	(7.2638)	(0.0642)	
มุกดาหาร	-0.0002	7.3871	0.0621	58.0527	-12.3905	86.1545	-6.3002	8093
	(<0.0001)	(0.2163)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4414)	(7.2633)	(0.0688)	
นครศรีธรรมราช	-0.0002	7.6537	0.0605	60.4798	-5.5028	105.3691	-2.2588	34615
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4317)	(7.2526)	(0.0520)	
กระบี่	-0.0001	6.3512	0.0619	60.2393	-8.8946	70.1734	-2.8466	9218
	(<0.0001)	(0.2175)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4374)	(7.2635)	(0.0558)	
พังงา	-0.0001	7.7563	0.0614	60.3081	-1.8894	86.7445	-5.0355	6274
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4397)	(7.2837)	(0.0621)	
ภูเก็ต	<0.0001 ^{NS}	6.9346	0.0620	59.7603	-1.4805	117.4226	-2.6231	10382
	(<0.0001)	(0.2162)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4335)	(7.2617)	(0.0528)	
สุราษฎร์ธานี	-0.0001	1.9049	0.0595	60.6834	-0.4527 ^{NS}	105.1349	-2.7481	26308
	(<0.0001)	(0.2171)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4325)	(7.2534)	(0.0525)	
ระนอง	<0.0001	7.1878	0.0598	57.8798	-11.9046	76.3498	-3.8263	2554
	(<0.0001)	(0.2179)	(0.0022)	(1.5978)	(0.4876)	(7.3869)	(0.0801)	
ชุมพร	-0.0002	7.5781	0.0600	60.6520	-2.8168	119.3424	-2.4934	5534
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4400)	(7.2895)	(0.0535)	
สงขลา	-0.0001	6.2065	0.0552	61.0689	0.7972*	112.1882	-2.0837	26353
	(<0.0001)	(0.2163)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4313)	(7.2631)	(0.0520)	
สตูล	-0.0001	7.1167	0.0617	59.5826	-7.7113	76.5917	-4.3212	3558
	(<0.0001)	(0.2173)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4554)	(7.3095)	(0.0716)	
ตรัง	-0.0002	7.5588	0.0587	60.6031	0.3638 ^{NS}	110.0234	-3.6185	11287
	(<0.0001)	(0.2158)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4375)	(7.2872)	(0.0567)	
พัทลุง	-0.0001	5.2363	0.0605	59.3806	-5.7837	93.5962	-4.2158	8562
	(<0.0001)	(0.2215)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4462)	(7.3005)	(0.0645)	

ตารางผนวกที่ 2 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2547 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors							N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
ปัตตานี	-0.0002	7.1551	0.0623	60.0269	-4.8946	84.4203	-3.5688	10683
	(<0.0001)	(0.2161)	(0.0022)	(1.5964)	(0.4366)	(7.2653)	(0.0568)	
ยะลา	-0.0002	4.8581	0.0605	59.6684	-0.5931 ^{NS}	107.2866	-3.9042	4697
	(<0.0001)	(0.2255)	(0.0022)	(1.5967)	(0.4500)	(7.3216)	(0.0666)	
นราธิวาส	-0.0003	7.8013	0.0615	60.1948	-8.5730	88.1213	-2.9367	4659
	(<0.0001)	(0.2157)	(0.0022)	(1.5965)	(0.4448)	(7.2895)	(0.0590)	
Pseudo R-square	0.346458							

หมายเหตุตารางผนวกที่ 2: ^{1/} จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 138,004 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น * , ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 3 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2548

จังหวัด	Deterministic Factors						N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
สมุทรปราการ	0.0005	1.0584	0.0198	32.6387	9.4895	-0.6167	87477
	(<0.0001)	(0.0267)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4296)	(0.0113)	
นนทบุรี	0.0006	1.0831	0.0218	32.3307	7.1542**	-0.7973	27705
	(<0.0001)	(0.0269)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4394)	(0.0115)	
ปทุมธานี	0.0005	1.2103	0.0211	31.4991	4.4598 ^{NS}	-0.6932	26773
	(<0.0001)	(0.0267)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4343)	(0.0114)	
พระนครศรีอยุธยา	0.0004	1.1499	0.0162	32.7460	-28.1697	-0.6386	16303
	(<0.0001)	(0.0269)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4671)	(0.0114)	
อ่างทอง	0.0004	0.7767	0.0199	29.9082	25.1915	-6.9794	3105
	(<0.0001)	(0.0341)	(0.0004)	(0.5166)	(3.5513)	(0.0622)	
ลพบุรี	0.0003	0.7698	0.0233	32.3615	-12.5804	-2.0901	7753
	(<0.0001)	(0.0339)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4735)	(0.0301)	
สิงห์บุรี	0.0003	1.2010	0.0174	30.7579	50.7868	-5.7044	3375
	(<0.0001)	(0.0288)	(0.0004)	(0.5163)	(3.5494)	(0.0544)	
ชัยนาท	0.0002	0.2018	0.0232	32.3384	12.1485	-4.3478	10678
	(<0.0001)	(0.0348)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4534)	(0.0337)	
สระบุรี	0.0003	1.1186	0.0222	32.1017	11.8610	-0.7733	13874
	(<0.0001)	(0.0269)	(0.0004)	(0.5152)	(3.4423)	(0.0116)	
ชลบุรี	0.0005	1.1367	0.0171	33.2123	-13.2554	-0.6074	36182
	(<0.0001)	(0.0268)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4421)	(0.0113)	
ระยอง	0.0005	1.1018	0.0179	33.2118	7.5582**	-0.6155	20453
	(<0.0001)	(0.0270)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4412)	(0.0113)	
จันทบุรี	0.0005	-1.8560	0.0219	33.1309	-22.4157	-1.3146	8897
	(<0.0001)	(0.0504)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4606)	(0.0163)	
ตราด	0.0005	-3.6920	0.0206	32.4411	-5.3253 ^{NS}	-3.2639	3521
	(<0.0001)	(0.0756)	(0.0004)	(0.5152)	(3.5251)	(0.0565)	
ฉะเชิงเทรา	0.0004	0.8718	0.0210	33.1727	-17.1951	-0.7689	6354
	(<0.0001)	(0.0296)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4723)	(0.0118)	
ปราจีนบุรี	0.0002	-3.4327	0.0215	32.3980	-17.4518	-1.5309	4350
	(<0.0001)	(0.0703)	(0.0004)	(0.5154)	(3.5050)	(0.0266)	
นครนายก	0.0005	-7.0869	0.0030	31.3271	26.7020	-8.0109	1211
	(<0.0001)	(0.1391)	(0.0007)	(0.5182)	(4.2805)	(0.1145)	
สระแก้ว	0.0003	1.3096	0.0208	32.0813	-6.0461*	-5.8139	6768
	(<0.0001)	(0.0272)	(0.0004)	(0.5150)	(3.5032)	(0.0399)	
ราชบุรี	0.0004	1.2840	0.0219	32.7609	-0.5480 ^{NS}	-1.1847	25287
	(<0.0001)	(0.0268)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4448)	(0.0129)	

ตารางผนวกที่ 3 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2548 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors						N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
กาญจนบุรี	0.0004	-1.6855	0.0194	32.0915	9.4209	-3.4289	13195
	(<0.0001)	(0.0548)	(0.0004)	(0.5151)	(3.5128)	(0.0390)	
สุพรรณบุรี	0.0004	1.3055	0.0213	33.1620	-46.2021	-1.9456	6957
	(<0.0001)	(0.0272)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4761)	(0.0234)	
นครปฐม	0.0005	0.2445	0.0217	33.0981	-4.4984 ^{NS}	-0.7443	28374
	(<0.0001)	(0.0305)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4384)	(0.0114)	
สมุทรสาคร	0.0005	0.9905	0.0208	33.1806	4.4038 ^{NS}	-0.6557	21469
	(<0.0001)	(0.0272)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4371)	(0.0113)	
สมุทรสงคราม	0.0005	0.7399	0.0186	28.2148	-1.0979 ^{NS}	-4.9976	1394
	(<0.0001)	(0.0427)	(0.0005)	(0.5260)	(3.7617)	(0.0955)	
เพชรบุรี	0.0002	0.5753	0.0200	31.2856	-2.3004 ^{NS}	-3.0969	4649
	(<0.0001)	(0.0528)	(0.0004)	(0.5174)	(3.7130)	(0.0654)	
ประจวบคีรีขันธ์	0.0004	-5.4410	0.0212	32.9488	-10.7708	-1.1011	4304
	(<0.0001)	(0.0594)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4813)	(0.0145)	
เชียงใหม่	0.0003	1.2212	0.0209	32.8869	25.0317	-0.8879	22216
	(<0.0001)	(0.0268)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4440)	(0.0120)	
ลำพูน	0.0002	-0.9210	0.0226	32.5929	39.4003	-1.1881	7916
	(<0.0001)	(0.0472)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4650)	(0.0164)	
ลำปาง	0.0004	-4.3497	0.0226	31.9857	11.6716	-1.7467	8861
	(<0.0001)	(0.0485)	(0.0004)	(0.5152)	(3.4603)	(0.0222)	
อุดรธานี	0.0001	1.4096	0.0238	29.8181	40.6346	-3.5757	4905
	(<0.0001)	(0.0269)	(0.0004)	(0.5168)	(3.4632)	(0.0435)	
แพร่	0.0004	-0.6236	0.0217	30.1942	37.8867	-4.1482	4614
	(<0.0001)	(0.0530)	(0.0004)	(0.5171)	(3.4896)	(0.0505)	
น่าน	0.0002	1.2782	0.0236	31.6672	40.9700	-4.9751	6437
	(<0.0001)	(0.0276)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4577)	(0.0436)	
พะเยา	-0.0001	1.0001	0.0245	31.7907	25.3769	-4.7880	5369
	(<0.0001)	(0.0315)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4618)	(0.0428)	
เชียงราย	0.0002	0.8933	0.0235	32.6882	49.6058	-1.3269	35375
	(<0.0001)	(0.0282)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4362)	(0.0133)	
แม่ฮ่องสอน	0.0005	-0.1537 ^{NS}	0.0184	31.6432	35.6575	-1.7116	791
	(<0.0001)	(0.2135)	(0.0008)	(0.5361)	(5.9573)	(0.1372)	
นครสวรรค์	0.0003	-3.5925	0.0193	32.8091	-27.0821	-1.7954	10414
	(<0.0001)	(0.0525)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4700)	(0.0261)	
อุทัยธานี	0.0004	-3.7870	0.0137	29.7993	68.4695	-4.7752	2212
	(<0.0001)	(0.1033)	(0.0004)	(0.5217)	(3.4614)	(0.0821)	

ตารางผนวกที่ 3 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2548 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors						N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
กำแพงเพชร	0.0001	0.0020 ^{NS}	0.0208	32.6537	-61.6688	-2.3021	19252
	(<0.0001)	(0.0330)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4466)	(0.0210)	
ตาก	0.0003	1.2465	0.0212	32.5437	-21.9447	-2.6536	5171
	(<0.0001)	(0.0277)	(0.0004)	(0.5151)	(3.5287)	(0.0421)	
สุโขทัย	0.0003	1.2471	-0.0024	32.3466	-152.0512	-2.9109	7667
	(<0.0001)	(0.0353)	(0.0008)	(0.5160)	(3.8500)	(0.0461)	
พิษณุโลก	0.0001	1.1825	0.0212	33.2664	-15.4011	-1.1930	11176
	(<0.0001)	(0.0272)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4501)	(0.0152)	
พิจิตร	0.0002	1.1820	0.0217	32.4312	33.7929	-3.3402	7525
	(<0.0001)	(0.0286)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4773)	(0.0396)	
เพชรบูรณ์	<0.0001 ^{NS}	1.2733	0.0193	33.0589	-56.9175	-3.5642	16751
	(<0.0001)	(0.0273)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4545)	(0.0290)	
นครราชสีมา	0.0002	1.3193	0.0177	33.0580	41.6191	-0.8575	26843
	(<0.0001)	(0.0268)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4399)	(0.0117)	
บุรีรัมย์	0.0005	1.2213	0.0210	32.0852	61.6191	-2.4982	10588
	(<0.0001)	(0.0272)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4419)	(0.0280)	
สุรินทร์	0.0002	-4.8026	0.0208	31.9267	67.6633	-2.9148	37057
	(<0.0001)	(0.0390)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4381)	(0.0229)	
ศรีสะเกษ	<0.0001*	-4.8860	0.0234	31.9664	40.9195	-2.6606	28266
	(<0.0001)	(0.0400)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4392)	(0.0213)	
อุบลราชธานี	0.0004	-1.6124	0.0238	32.6352	53.4301	-1.7826	15968
	(<0.0001)	(0.0359)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4427)	(0.0195)	
ยโสธร	0.0004	-4.3316	0.0206	30.8958	55.6731	-4.8621	1217
	(<0.0001)	(0.1332)	(0.0004)	(0.5168)	(3.5810)	(0.1118)	
ชัยภูมิ	0.0001	0.9743	0.0207	31.5323	66.7212	-5.0795	15324
	(<0.0001)	(0.0286)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4419)	(0.0336)	
อำนาจเจริญ	0.0001	1.2949	0.0205	28.4617	55.2688	-4.9137	6799
	(<0.0001)	(0.0273)	(0.0004)	(0.5174)	(3.4589)	(0.0528)	
หนองบัวลำภู	0.0001	1.1945	0.0228	30.6797	-22.5556	-7.1720	10430
	(<0.0001)	(0.0274)	(0.0004)	(0.5153)	(3.4553)	(0.0449)	
ขอนแก่น	0.0003	1.3551	0.0193	33.0234	56.4331	-1.0645	18405
	(<0.0001)	(0.0268)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4371)	(0.0122)	
อุดรธานี	0.0005	-7.0362	0.0235	32.3134	5.8829*	-2.1597	12421
	(<0.0001)	(0.0526)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4457)	(0.0223)	
เลย	0.0004	-2.6034	0.0225	32.2416	-9.3020	-4.7400	8635
	(<0.0001)	(0.0488)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4556)	(0.0369)	

ตารางผนวกที่ 3 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2548 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors						N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
หนองคาย	0.0004	1.2442	0.0255	32.6800	-7.3939*	-4.7862	15102
	(<0.0001)	(0.0276)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4412)	(0.0358)	
มหาสารคาม	<0.0001 ^{NS}	1.4556	0.0196	32.0700	55.8597	-3.8756	7622
	(<0.0001)	(0.0269)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4623)	(0.0344)	
ร้อยเอ็ด	0.0001	-6.9204	0.0193	32.2681	51.1808	-1.3613	17939
	(<0.0001)	(0.0440)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4460)	(0.0163)	
กาฬสินธุ์	0.0002	1.2978	0.0204	32.2483	55.1808	-2.6720	5382
	(<0.0001)	(0.0274)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4670)	(0.0421)	
สกลนคร	0.0003	1.3845	0.0196	32.7163	33.9447	-1.9287	6926
	(<0.0001)	(0.0269)	(0.0004)	(0.5150)	(3.5015)	(0.0313)	
นครพนม	0.0002	1.3704	0.0237	31.9304	37.9042	-4.2229	5615
	(<0.0001)	(0.0270)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4621)	(0.0406)	
มุกดาหาร	0.0004	1.1935	0.0232	30.5951	34.8909	-5.3663	4881
	(<0.0001)	(0.0285)	(0.0004)	(0.5157)	(3.4653)	(0.0482)	
นครศรีธรรมราช	0.0003	1.0758	0.0219	33.1452	18.0556	-0.8351	12494
	(<0.0001)	(0.0273)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4453)	(0.0120)	
กระบี่	0.0004	1.1003	0.0231	31.9251	5.9934*	-3.0162	5062
	(<0.0001)	(0.0304)	(0.0004)	(0.5154)	(3.5138)	(0.0451)	
พังงา	0.0005	1.2383	0.0238	32.7869	15.0215	-2.9283	3573
	(<0.0001)	(0.0286)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4815)	(0.0481)	
ภูเก็ต	0.0005	-2.4207	0.0219	29.2924	23.4679	-1.0652	13385
	(<0.0001)	(0.0458)	(0.0004)	(0.5151)	(3.4524)	(0.0124)	
สุราษฎร์ธานี	0.0004	-2.4457	0.0224	33.0911	9.1861	-0.9595	12971
	(<0.0001)	(0.0443)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4484)	(0.0122)	
ระนอง	0.0005	0.3177	0.0229	31.2573	19.0628	-2.6466	3757
	(<0.0001)	(0.0547)	(0.0004)	(0.5169)	(3.5706)	(0.0531)	
ชุมพร	0.0004	1.0169	0.0223	33.0653	12.8166	-1.2060	3650
	(<0.0001)	(0.0340)	(0.0004)	(0.5149)	(3.5035)	(0.0237)	
สงขลา	0.0004	-1.8309	0.0217	33.0499	11.1181	-0.8879	20148
	(<0.0001)	(0.0411)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4453)	(0.0118)	
สตูล	0.0005	0.8613	0.0231	30.6743	22.7959	-4.9177	1493
	(<0.0001)	(0.0428)	(0.0004)	(0.5178)	(3.5685)	(0.0759)	
ตรัง	0.0005	-1.0023	0.0231	32.9276	16.0128	-1.0894	4805
	(<0.0001)	(0.0586)	(0.0004)	(0.5149)	(3.4865)	(0.0164)	
พัทลุง	0.0002	1.2811	0.0230	32.1059	23.5847	-3.5366	8417
	(<0.0001)	(0.0272)	(0.0004)	(0.5150)	(3.4640)	(0.0340)	

ตารางผนวกที่ 3 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2548 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors						N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
ปัตตานี	0.0002	1.4599	0.0206	32.3527	25.3536	-4.2375	2139
	(<0.0001)	(0.0270)	(0.0004)	(0.5153)	(3.6077)	(0.0584)	
ยะลา	0.0003	-6.7578	0.0106	32.4812	-2.8304 ^{NS}	-1.3851	5460
	(<0.0001)	(0.0683)	(0.0005)	(0.5155)	(3.7103)	(0.0294)	
นราธิวาส	0.0002	1.2203	0.0243	31.6955	18.8560	-3.5205	5333
	(<0.0001)	(0.0279)	(0.0004)	(0.5152)	(3.4681)	(0.0373)	
Pseudo R-square			0.288483				

หมายเหตุตารางผนวกที่ 3: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 53,363 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น * , ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 4 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2549

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
สมุทรปราการ	<0.0001 (<0.0001)	0.0077 (0.0003)	23.2591 (0.3345)	-33.5617 (1.4231)	-0.3318 (0.0063)	79481
นนทบุรี	<0.0001 (<0.0001)	0.0139 (0.0003)	24.0551 (0.3346)	-35.4673 (1.4669)	-0.9921 (0.0096)	21488
ปทุมธานี	<0.0001 (<0.0001)	0.0101 (0.0003)	23.2216 (0.3347)	-30.3924 (1.4570)	-0.3828 (0.0064)	29064
พระนครศรีอยุธยา	<0.0001 (<0.0001)	0.0017 (0.0004)	23.8448 (0.3351)	-66.7676 (1.6438)	-0.3879 (0.0075)	8122
อ่างทอง	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	0.0166 (0.0003)	21.2321 (0.3450)	-21.7640 (1.7534)	-3.2467 (0.0653)	1640
ลพบุรี	<0.0001* (<0.0001)	0.0107 (0.0004)	23.6224 (0.3355)	-43.6182 (1.8111)	-2.2199 (0.0422)	5177
สิงห์บุรี	-0.0002 (<0.0001)	0.0149 (0.0004)	22.6087 (0.3403)	27.2100 (3.0908)	-3.0515 (0.0897)	1472
ชัยนาท	-0.0002 (<0.0001)	0.0088 (0.0003)	24.2887 (0.3347)	-82.3755 (1.6724)	-3.3383 (0.0472)	3316
สระบุรี	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	0.0144 (0.0003)	21.7018 (0.3360)	-18.8151 (1.4597)	-0.7487 (0.0085)	18124
ชลบุรี	<0.0001 (<0.0001)	0.0126 (0.0003)	24.0791 (0.3345)	-10.2348 (1.4315)	-0.3807 (0.0063)	40509
ระยอง	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	0.0108 (0.0003)	24.5765 (0.3345)	-36.6379 (1.4596)	-0.4261 (0.0064)	15717
จันทบุรี	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	0.0119 (0.0003)	24.5959 (0.3345)	-58.4452 (1.5345)	-1.1848 (0.0175)	6112
ตราด	-0.0002 (<0.0001)	0.0153 (0.0003)	22.8761 (0.3368)	-13.1272 (1.8550)	-2.3482 (0.0461)	4006
ฉะเชิงเทรา	-0.0001 (<0.0001)	0.0157 (0.0003)	24.1190 (0.3346)	2.5849* (1.4650)	-0.4532 (0.0065)	11196
ปราจีนบุรี	-0.0002 (<0.0001)	0.0007* (0.0004)	22.5619 (0.3395)	-74.3459 (1.7108)	-0.5061 (0.0119)	6188
นครนายก	-0.0002 (<0.0001)	0.0126 (0.0004)	21.6268 (0.3366)	7.9888 (2.0022)	-8.6619 (0.1177)	2206
สระแก้ว	-0.0002 (<0.0001)	0.0190 (0.0003)	23.4265 (0.3348)	-30.0739 (1.5187)	-8.3977 (0.1019)	5239
ราชบุรี	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	0.0119 (0.0003)	24.3777 (0.3345)	-18.5044 (1.5016)	-0.7497 (0.0100)	16210

ตารางผนวกที่ 4 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2549 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
กาญจนบุรี	-0.0001 (<0.0001)	0.0156 (0.0003)	24.0015 (0.3346)	2.0283 ^{NS} (1.5779)	-0.7692 (0.0120)	7816
สุพรรณบุรี	-0.0002 (<0.0001)	0.0186 (0.0003)	23.7767 (0.3350)	3.4772* (1.8964)	-1.8421 (0.0468)	1507
นครปฐม	<0.0001 (<0.0001)	0.0128 (0.0003)	24.2843 (0.3345)	-39.6429 (1.4558)	-0.8007 (0.0079)	25348
สมุทรสาคร	<0.0001 (<0.0001)	0.0095 (0.0003)	24.5744 (0.3345)	-55.2701 (1.4558)	-0.4622 (0.0065)	25160
สมุทรสงคราม	<0.0001 (<0.0001)	0.0093 (0.0005)	19.4191 (0.3591)	12.0951 (2.4736)	-4.2939 (0.1097)	1660
เพชรบุรี	-0.0001 (<0.0001)	0.0172 (0.0003)	23.2191 (0.3367)	-8.7136 (1.7824)	-1.6587 (0.0353)	3041
ประจวบคีรีขันธ์	-0.0002 (<0.0001)	0.0178 (0.0003)	23.9894 (0.3347)	-23.2082 (1.5235)	-1.8476 (0.0238)	5208
เชียงใหม่	-0.0001 (<0.0001)	0.0159 (0.0003)	23.5378 (0.3346)	68.5422 (1.4725)	-0.6120 (0.0085)	19659
ลำพูน	-0.0004 (<0.0001)	-0.0183 (0.0007)	20.1916 (0.3410)	-33.5280 (1.9796)	-4.8195 (0.0640)	9660
ลำปาง	-0.0001 (<0.0001)	0.0189 (0.0003)	22.8327 (0.3349)	39.7767 (1.5388)	-2.6318 (0.0290)	8504
อุดรดิตถ์	-0.0002 (<0.0001)	0.0178 (0.0003)	23.4527 (0.3361)	-3.3052** (1.8547)	-1.6274 (0.0386)	2202
แพร่	-0.0001 (<0.0001)	0.0196 (0.0003)	21.6936 (0.3355)	50.3968 (1.5189)	-3.7552 (0.0391)	6711
น่าน	-0.0001 (<0.0001)	0.0180 (0.0003)	21.3343 (0.3377)	69.8699 (1.6462)	-2.5093 (0.0476)	3601
พะเยา	-0.0002 (<0.0001)	0.0195 (0.0003)	23.7989 (0.3348)	-9.7257 (1.6196)	-2.3452 (0.0425)	2230
เชียงราย	-0.0005 (<0.0001)	0.0166 (0.0003)	23.9574 (0.3346)	-4.2154 (1.4702)	-1.5118 (0.0143)	23436
แม่ฮ่องสอน	-0.0001 (<0.0001)	0.0178 (0.0003)	19.3633 (0.3535)	28.9311 (1.8761)	-3.7253 (0.0943)	1777
นครสวรรค์	-0.0001 (<0.0001)	0.0175 (0.0003)	23.9914 (0.3346)	15.4397 (1.5298)	-3.0079 (0.0368)	6792
อุทัยธานี	-0.0001 (<0.0001)	-0.0056 (0.0005)	19.0894 (0.3469)	180.2192 (2.4866)	-6.9437 (0.1215)	1201

ตารางผนวกที่ 4 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2549 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
กำแพงเพชร	-0.0005 (<0.0001)	0.0169 (0.0003)	23.4195 (0.3346)	75.0248 (1.4769)	-1.6370 (0.0199)	16126
ตาก	-0.0003 (<0.0001)	0.0185 (0.0003)	22.8947 (0.3359)	47.3284 (1.9033)	-2.2460 (0.0593)	1823
สุโขทัย	-0.0001 (<0.0001)	0.0139 (0.0003)	23.1452 (0.3346)	83.6558 (1.5694)	-5.0878 (0.0568)	6399
พิษณุโลก	-0.0001 (<0.0001)	0.0158 (0.0003)	23.2168 (0.3347)	78.4941 (1.5278)	-0.9379 (0.0159)	9000
พิจิตร	-0.0007 (<0.0001)	0.0112 (0.0004)	23.2644 (0.3348)	68.4075 (1.8946)	-3.2575 (0.0537)	4395
เพชรบูรณ์	-0.0005 (<0.0001)	0.0166 (0.0003)	23.8631 (0.3345)	48.8960 (1.4914)	-1.2315 (0.0180)	11016
นครราชสีมา	<0.0001* (<0.0001)	0.0152 (0.0003)	23.6805 (0.3345)	77.4115 (1.4491)	-0.4300 (0.0065)	45645
บุรีรัมย์	-0.0002 (<0.0001)	0.0059 (0.0003)	22.9523 (0.3347)	133.3716 (1.6215)	-5.2322 (0.0610)	5500
สุรินทร์	-0.0002 (<0.0001)	0.0170 (0.0003)	22.9448 (0.3346)	96.5052 (1.4660)	-0.9515 (0.0113)	19942
ศรีสะเกษ	<0.0001* (<0.0001)	0.0132 (0.0003)	21.7731 (0.3361)	119.4421 (1.6945)	-0.4575 (0.0106)	3644
อุบลราชธานี	<0.0001* (<0.0001)	0.0097 (0.0003)	24.5490 (0.3346)	-32.2738 (1.5878)	-0.4306 (0.0068)	5443
ยโสธร	-0.0003 (<0.0001)	0.0015 (0.0006)	16.6825 (0.3579)	178.1667 (2.6311)	-0.7993 (0.0471)	1399
ชัยภูมิ	-0.0003 (<0.0001)	0.0136 (0.0003)	22.9721 (0.3348)	105.0521 (1.5709)	-1.1291 (0.0259)	5105
อำนาจเจริญ	<0.0001** (<0.0001)	0.0010 (0.0004)	18.5642 (0.3397)	176.5261 (1.8955)	-4.0332 (0.0619)	4912
หนองบัวลำภู	-0.0001 (<0.0001)	0.0205 (0.0003)	21.4006 (0.3354)	46.8324 (1.4846)	-3.6717 (0.0315)	10962
ขอนแก่น	-0.0003 (<0.0001)	0.0170 (0.0003)	23.0739 (0.3347)	84.6151 (1.4918)	-0.4620 (0.0078)	8892
อุดรธานี	-0.0001 (<0.0001)	0.0171 (0.0003)	23.7363 (0.3349)	-12.8005 (1.5152)	-1.0705 (0.0140)	6988
เลย	-0.0004 (<0.0001)	0.0175 (0.0003)	22.0222 (0.3417)	33.1238 (2.1404)	-2.1090 (0.0613)	2145

ตารางผนวกที่ 4 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมกาวย้ายถิ่นจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2549 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
หนองคาย	-0.0002	0.0200	23.3935	65.9143	-3.3474	20241
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3346)	(1.4704)	(0.0315)	
มหาสารคาม	<0.0001 ^{NS}	0.0109	22.2744	105.1658	-1.6771	3597
	(<0.0001)	(0.0004)	(0.3367)	(2.1505)	(0.0541)	
ร้อยเอ็ด	-0.0003	0.0081	22.3330	127.9573	-3.3091	12510
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3347)	(1.5485)	(0.0357)	
กาฬสินธุ์	-0.0003	0.0134	22.3455	101.2322	-1.5181	4124
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3354)	(1.7475)	(0.0395)	
สกลนคร	0.0001	0.0161	23.1305	95.0718	-0.8587	624
	(<0.0001)	(0.0004)	(0.3362)	(2.1374)	(0.0395)	
นครพนม	-0.0004	0.0232	22.7672	93.7468	-4.1467	4014
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3348)	(1.5816)	(0.0907)	
มุกดาหาร	<0.0001 ^{NS}	0.0180	21.7197	79.9497	-1.7220	1680
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3388)	(1.7841)	(0.0502)	
นครศรีธรรมราช	-0.0002	0.0155	24.0502	21.2097	-0.7673	17482
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3346)	(1.4949)	(0.0100)	
กระบี่	-0.0002	0.0201	22.8939	30.0361	-2.8852	7959
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3348)	(1.5135)	(0.0286)	
พังงา	-0.0003	0.0185	23.6734	16.7858	-3.5393	1819
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3348)	(1.7323)	(0.0673)	
ภูเก็ต	0.0001	0.0171	20.9361	69.1762	-0.6170	12983
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3360)	(1.5204)	(0.0087)	
สุราษฎร์ธานี	<0.0001*	0.0175	23.7943	46.5265	-0.6892	14297
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3346)	(1.4836)	(0.0092)	
ระนอง	-0.0003	0.0100	22.4089	94.8584	-1.4997	3586
	(<0.0001)	(0.0004)	(0.3380)	(2.4300)	(0.0571)	
ชุมพร	<0.0001	0.0199	23.8109	11.8727	-1.9320	4192
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3346)	(1.5737)	(0.0251)	
สงขลา	-0.0001	0.0114	24.2539	13.9520	-0.4453	17836
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3345)	(1.5039)	(0.0067)	
สตูล	<0.0001	0.0198	23.0442	28.1380	-2.0390	3526
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3354)	(1.6525)	(0.0315)	
ตรัง	-0.0001	0.0179	23.9009	24.0933	-1.2176	16604
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3345)	(1.4826)	(0.0122)	
พัทลุง	-0.0001	0.0125	20.0986	73.2414	-3.6066	6021
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3401)	(1.8307)	(0.0536)	

ตารางผนวกที่ 4 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2549 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{1/}
	Predicted_Wage	Distance	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	
ปัตตานี	<0.0001 ^{NS}	0.0179	23.7059	32.5795	-0.9385	2284
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3349)	(1.8781)	(0.0227)	
ยะลา	<0.0001 ^{NS}	0.0152	22.1497	39.6567	-1.4262	1212
	(<0.0001)	(0.0004)	(0.3547)	(4.0321)	(0.0844)	
นราธิวาส	-0.0002	0.0195	23.5474	63.4525	-1.3246	2986
	(<0.0001)	(0.0003)	(0.3346)	(1.5839)	(0.0245)	
Pseudo R-square			0.251481			

หมายเหตุตารางผนวกที่ 4: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 46,346 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น *, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 5 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2550

จังหวัด	Deterministic Facotors								N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Ag_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	Rel_Housing_Expense	
สมุทรปราการ	-0.0001	3.9227	0.0400	10.9402	-4.0186	-100.6014	-0.4723	-17.2471	68764
	(<0.0001)	(0.0492)	(0.0003)	(0.1544)	(0.3250)	(2.3986)	(0.0054)	(0.1496)	
นนทบุรี	-0.0001	-5.7189	0.0521	16.0790	17.1312	-84.0990	-2.2343	-3.4444	24317
	(<0.0001)	(0.0636)	(0.0003)	(0.1573)	(0.3318)	(2.5239)	(0.0103)	(0.1403)	
ปทุมธานี	-0.0002	4.3190	0.0426	15.5365	-14.5741	-128.5329	-0.9729	0.9981	21618
	(<0.0001)	(0.0513)	(0.0003)	(0.1574)	(0.3450)	(2.5726)	(0.0076)	(0.1402)	
พระนครศรีอยุธยา	-0.0003	3.6374	0.0443	15.7008	23.6015	-110.6666	-1.3484	-8.4438	8714
	(<0.0001)	(0.0520)	(0.0004)	(0.1591)	(0.3576)	(2.9771)	(0.0117)	(0.1712)	
อ่างทอง	-0.0004	4.2752	0.0405	12.6331	-5.0653	-147.3956	-7.1310	2.1072	2458
	(<0.0001)	(0.0595)	(0.0004)	(0.1772)	(0.4257)	(3.4284)	(0.0901)	(0.1548)	
ลพบุรี	-0.0002	4.4599	0.0499	16.7533	23.5368	-101.5141	-3.6491	-7.4738	8138
	(<0.0001)	(0.0518)	(0.0003)	(0.1575)	(0.3892)	(2.7381)	(0.0294)	(0.1903)	
สิงห์บุรี	-0.0007	3.6585	0.0483	13.5373	6.1936	-97.3114	-9.4956	-1.3710	2833
	(<0.0001)	(0.0582)	(0.0004)	(0.1647)	(0.4232)	(2.9005)	(0.0675)	(0.1877)	
ชัยนาท	-0.0002	0.8762	0.0477	15.4874	-4.5388	-165.5975	-6.0596	-2.1078	4271
	(<0.0001)	(0.0749)	(0.0004)	(0.1589)	(0.4679)	(3.5850)	(0.0644)	(0.2121)	
สระบุรี	-0.0002	2.3163	0.0406	14.2555	-17.3906	-149.7586	-0.6545	-8.9065	19941
	(<0.0001)	(0.0581)	(0.0003)	(0.1570)	(0.3635)	(2.6720)	(0.0077)	(0.1876)	
ชลบุรี	-0.0003	2.2536	0.0198	16.0487	31.1471	-315.6838	-1.0592	-18.2462	44468
	(<0.0001)	(0.0588)	(0.0004)	(0.1586)	(0.3407)	(3.1592)	(0.0079)	(0.1651)	
ระยอง	-0.0002	2.5963	0.0377	16.0627	22.5130	-76.6292	-0.8743	-24.2423	26695
	(<0.0001)	(0.0523)	(0.0003)	(0.1568)	(0.3421)	(2.6120)	(0.0071)	(0.1674)	
จันทบุรี	-0.0002	1.2199	0.0532	16.9993	27.2298	-154.2560	-3.5099	-8.1927	8496
	(<0.0001)	(0.0631)	(0.0003)	(0.1574)	(0.3545)	(2.6377)	(0.0312)	(0.1584)	
ตราด	-0.0002	-3.4291	0.0428	16.0681	-12.4977	-129.3959	-2.8609	1.0120	4176
	(<0.0001)	(0.1038)	(0.0004)	(0.1579)	(0.3973)	(3.0347)	(0.0511)	(0.1521)	
ฉะเชิงเทรา	-0.0002	4.6558	0.0332	15.6365	-12.7615	-291.9323	-1.4105	3.7360	7859
	(<0.0001)	(0.0586)	(0.0005)	(0.1654)	(0.4023)	(4.0364)	(0.0186)	(0.1520)	
ปราจีนบุรี	-0.0003	-7.7070	0.0147	14.3202	-10.6408	-420.8154	-2.3726	-1.7668	4788
	(<0.0001)	(0.1513)	(0.0008)	(0.1636)	(0.4408)	(3.4439)	(0.0300)	(0.1573)	
นครนายก	-0.0002	0.9444	0.0395	13.5080	29.7227	-20.1781	-9.3167	-26.3785	2826
	(<0.0001)	(0.0811)	(0.0005)	(0.1647)	(0.4985)	(3.1233)	(0.0895)	(0.2666)	
สระแก้ว	-0.0001	3.6157	0.0467	10.1690	-4.9746	-230.8422	-2.3007	-23.5828	6596
	(<0.0001)	(0.0618)	(0.0003)	(0.1631)	(0.4505)	(2.7850)	(0.0268)	(0.2123)	
ราชบุรี	-0.0003	4.8511	0.0447	16.8975	3.7738	-89.9739	-2.1938	-0.7374	8139
	(<0.0001)	(0.0516)	(0.0004)	(0.1574)	(0.4113)	(2.8081)	(0.0267)	(0.1715)	

ตารางผนวกที่ 5 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2550 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Facotors								N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Ag_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	Rel_Housing_Expense	
กาญจนบุรี	-0.0003 (<0.0001)	-5.6568 (0.0852)	0.0506 (0.0003)	14.9685 (0.1589)	23.2087 (0.3789)	-94.7179 (3.1854)	-2.8833 (0.0355)	-19.6451 (0.2131)	8613
สุพรรณบุรี	-0.0003 (<0.0001)	-3.1974 (0.1066)	0.0447 (0.0004)	16.4462 (0.1584)	-6.0923 (0.4560)	-147.9886 (3.5533)	-2.8064 (0.0496)	-0.0112 ^{NS} (0.1890)	4687
นครปฐม	-0.0001 (<0.0001)	3.0871 (0.0516)	0.0500 (0.0003)	16.8345 (0.1575)	10.6476 (0.3333)	-87.1578 (2.5612)	-1.7614 (0.0094)	-0.4311 (0.1403)	19870
สมุทรสาคร	-0.0001 (<0.0001)	2.8607 (0.0516)	0.0493 (0.0003)	16.3859 (0.1570)	4.6093 (0.3418)	-66.1767 (2.4917)	-0.9215 (0.0071)	-9.6679 (0.1518)	26794
สมุทรสงคราม	-0.0001 (<0.0001)	-6.6793 (0.2474)	0.0492 (0.0006)	10.3466 (0.3159)	10.9873 (0.6637)	-67.2704 (5.0670)	-2.8822 (0.0882)	-14.5243 (0.5685)	494
เพชรบุรี	-0.0004 (<0.0001)	2.9084 (0.0700)	0.0513 (0.0003)	14.3786 (0.1619)	29.5693 (0.4511)	-75.2649 (3.3404)	-6.2007 (0.0736)	-18.4697 (0.2777)	4660
ประจวบคีรีขันธ์	-0.0003 (<0.0001)	-2.0166 (0.0880)	0.0576 (0.0003)	15.5577 (0.1591)	13.0463 (0.3972)	-102.2958 (2.7220)	-3.1919 (0.0384)	-6.5295 (0.2066)	4768
เชียงใหม่	-0.0002 (<0.0001)	2.8832 (0.0582)	0.0406 (0.0004)	16.9077 (0.1576)	8.6274 (0.3770)	-37.8261 (3.0683)	-1.4783 (0.0120)	-2.6025 (0.1721)	29794
ลำพูน	-0.0006 (<0.0001)	3.5543 (0.0560)	0.0545 (0.0003)	14.2141 (0.1604)	31.2983 (0.3968)	-25.2814 (2.8086)	-3.3269 (0.0330)	-22.2078 (0.1965)	2628
ลำปาง	-0.0001 (<0.0001)	-2.4307 (0.0812)	0.0549 (0.0003)	9.9959 (0.1681)	12.2009 (0.3636)	-71.8746 (2.6283)	-2.1107 (0.0200)	-18.7882 (0.1766)	5943
อุดรดิตถ์	-0.0005 (<0.0001)	3.3768 (0.0640)	0.0497 (0.0004)	11.1907 (0.2017)	3.0158 (0.4147)	-62.3550 (2.8779)	-5.7891 (0.1139)	-4.0040 (0.2378)	2321
แพร่	-0.0004 (<0.0001)	-2.0517 (0.0757)	0.0448 (0.0003)	10.5181 (0.1654)	-10.8652 (0.3868)	-320.8654 (2.8762)	-3.9218 (0.0503)	-12.0191 (0.2113)	7919
น่าน	-0.0005 (<0.0001)	-4.8607 (0.0906)	0.0563 (0.0003)	14.2683 (0.1589)	18.4766 (0.3778)	-23.2788 (2.6304)	-4.2408 (0.0606)	-13.1218 (0.1921)	4604
พะเยา	-0.0006 (<0.0001)	0.2972 (0.0692)	0.0563 (0.0003)	15.4133 (0.1587)	21.9800 (0.4120)	-103.8683 (2.8070)	-7.0499 (0.0515)	-9.6984 (0.2147)	5923
เชียงราย	-0.0006 (<0.0001)	-0.1285 ^{NS} (0.0801)	0.0504 (0.0003)	15.9266 (0.1589)	3.4730 (0.4048)	-278.2800 (3.2131)	-2.5335 (0.0326)	-3.4079 (0.1934)	8358
แม่ฮ่องสอน	-0.0002 (<0.0001)	-0.0982 ^{NS} (0.2035)	0.0493 (0.0005)	9.1178 (0.2451)	10.1519 (0.9350)	-118.4188 (5.6617)	-2.8020 (0.1308)	-23.3994 (0.4394)	480
นครสวรรค์	-0.0005 (<0.0001)	0.2626 (0.0748)	0.0448 (0.0003)	16.3473 (0.1573)	-1.1674 (0.3957)	-8.4897 (2.6786)	-0.8403 (0.0111)	-9.6950 (0.1967)	7414
อุทัยธานี	-0.0005 (<0.0001)	-5.0014 (0.1948)	0.0344 (0.0006)	13.8748 (0.1669)	-1.2027** (0.5851)	-23.2611 (3.8893)	-6.5176 (0.1847)	-14.7753 (0.3023)	1040

ตารางผนวกที่ 5 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2550 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Facotors								N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Ag_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	Rel_Housing_Expense	
กำแพงเพชร	-0.0005	-4.1791	0.0407	16.9026	-5.1679	4.7379 ^{NS}	-2.4780	3.1996	8533
	(<0.0001)	(0.1033)	(0.0004)	(0.1577)	(0.3881)	(3.1836)	(0.0403)	(0.1506)	
ตาก	-0.0005	-7.4348	0.0523	14.9043	10.6367	-29.6323	-2.1395	-11.9972	3660
	(<0.0001)	(0.0968)	(0.0003)	(0.1595)	(0.4172)	(2.8624)	(0.0255)	(0.2153)	
สุโขทัย	-0.0006	0.0511 ^{NS}	0.0458	15.3763	-5.9140	-46.7041	-2.3721	-10.9622	6432
	(<0.0001)	(0.0749)	(0.0004)	(0.1578)	(0.4052)	(2.7226)	(0.0733)	(0.2034)	
พิษณุโลก	-0.0003	0.3703	0.0519	16.5651	6.5960	-11.0929	-1.5962	-6.1197	7377
	(<0.0001)	(0.0716)	(0.0003)	(0.1573)	(0.3682)	(2.7054)	(0.0121)	(0.1742)	
พิจิตร	-0.0002	3.7927	0.0467	15.3359	13.3626	21.5741	-3.0903	-17.8407	5249
	(<0.0001)	(0.0553)	(0.0003)	(0.1577)	(0.4060)	(2.6343)	(0.0502)	(0.2147)	
เพชรบูรณ์	-0.0004	4.3267	0.0539	15.9221	0.1904 ^{NS}	-43.5540	-2.0020	-7.0184	9279
	(<0.0001)	(0.0518)	(0.0003)	(0.1573)	(0.3521)	(2.5271)	(0.0180)	(0.1784)	
นครราชสีมา	-0.0004	3.5395	0.0400	16.7207	16.8175	-238.7433	-1.3125	-12.3312	28700
	(<0.0001)	(0.0516)	(0.0004)	(0.1572)	(0.3547)	(2.8979)	(0.0121)	(0.1751)	
บุรีรัมย์	-0.0003	4.6467	0.0481	14.6228	-21.8380	-231.4864	-2.6521	-0.1578 ^{NS}	17734
	(<0.0001)	(0.0518)	(0.0003)	(0.1573)	(0.3507)	(2.5975)	(0.0265)	(0.1478)	
สุรินทร์	-0.0004	-5.6418	0.0516	15.9178	-5.4140	-178.2340	-2.7018	-0.8001	15761
	(<0.0001)	(0.0699)	(0.0003)	(0.1575)	(0.3476)	(2.5874)	(0.0195)	(0.1456)	
ศรีสะเกษ	-0.0004	1.4960	0.0523	15.3368	-15.3996	-151.8650	-3.4806	-1.0509	7133
	(<0.0001)	(0.0678)	(0.0003)	(0.1583)	(0.4018)	(2.7378)	(0.0770)	(0.1593)	
อุบลราชธานี	-0.0003	-3.6991	0.0515	15.5875	12.6673	-263.6216	-4.4880	-7.9755	7078
	(<0.0001)	(0.0999)	(0.0003)	(0.1588)	(0.4242)	(3.0002)	(0.0418)	(0.2134)	
ยโสธร	-0.0007	3.2352	0.0517	9.7840	17.0167	-33.2137	-4.4887	-24.8925	2856
	(<0.0001)	(0.0634)	(0.0003)	(0.1711)	(0.3937)	(2.6851)	(0.0621)	(0.1857)	
ชัยภูมิ	-0.0007	-2.2935	0.0457	13.7999	20.6775	-292.1887	-3.6225	-26.4789	9375
	(<0.0001)	(0.0784)	(0.0003)	(0.1593)	(0.3903)	(2.8445)	(0.0469)	(0.2052)	
อำนาจเจริญ	-0.0003	-4.7321	0.0521	11.9504	26.6427	-84.2460	-4.3931	-26.8043	4768
	(<0.0001)	(0.1211)	(0.0003)	(0.1723)	(0.3989)	(2.7759)	(0.0643)	(0.2097)	
หนองบัวลำภู	-0.0003	1.4067	0.0548	12.3620	18.7312	-71.5864	-8.7572	-18.7217	8138
	(<0.0001)	(0.0605)	(0.0003)	(0.1589)	(0.3620)	(2.5589)	(0.0669)	(0.1882)	
ขอนแก่น	-0.0004	-4.3504	0.0526	16.3261	7.8408	-179.6617	-1.5534	-7.4181	7901
	(<0.0001)	(0.0789)	(0.0003)	(0.1575)	(0.3621)	(2.7871)	(0.0104)	(0.1680)	
อุดรธานี	-0.0003	-6.0376	0.0535	16.4614	23.4902	-101.7317	-2.1314	-11.0751	6730
	(<0.0001)	(0.0768)	(0.0003)	(0.1577)	(0.3461)	(2.7125)	(0.0141)	(0.1700)	
เลย	-0.0006	-1.3083	0.0485	13.2499	-0.1349 ^{NS}	-253.7461	-7.3832	-11.3753	8029
	(<0.0001)	(0.0661)	(0.0003)	(0.1586)	(0.4021)	(2.8362)	(0.0541)	(0.2013)	

ตารางผนวกที่ 5 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2550 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Facotors								N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Ag_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	Rel_Housing_Expense	
หนองคาย	-0.0005	3.1771	0.0583	16.2896	5.8916	-142.7194	-3.8727	-2.8443	15136
	(<0.0001)	(0.0538)	(0.0003)	(0.1575)	(0.3538)	(2.5401)	(0.0355)	(0.1583)	
มหาสารคาม	-0.0002	3.5688	0.0541	13.6800	11.0586	-36.1421	-4.4790	-20.8791	7004
	(<0.0001)	(0.0585)	(0.0003)	(0.1576)	(0.3730)	(2.5947)	(0.0852)	(0.1960)	
ร้อยเอ็ด	-0.0003	1.5937	0.0536	15.1290	-12.6259	-208.1709	-5.9982	0.2026 ^{NS}	8647
	(<0.0001)	(0.0614)	(0.0003)	(0.1580)	(0.3795)	(2.7065)	(0.0554)	(0.1462)	
กาฬสินธุ์	-0.0003	-3.9485	0.0543	14.1540	26.5419	-115.1319	-3.7572	-24.0243	2278
	(<0.0001)	(0.1159)	(0.0003)	(0.1607)	(0.4006)	(3.2622)	(0.0736)	(0.2172)	
สกลนคร	-0.0006	3.7783	0.0543	13.2131	25.1373	-20.0282	-3.1013	-22.7778	3222
	(<0.0001)	(0.0546)	(0.0003)	(0.1612)	(0.4394)	(2.6714)	(0.0327)	(0.2058)	
นครพนม	-0.0006	1.3739	0.0563	14.6691	27.9619	-53.1686	-3.6611	-19.3084	3505
	(<0.0001)	(0.0932)	(0.0003)	(0.1609)	(0.4649)	(2.9734)	(0.0913)	(0.2665)	
มุกดาหาร	-0.0004	3.7792	0.0556	12.8670	29.9927	-57.3627	-5.8135	-22.5683	5510
	(<0.0001)	(0.0534)	(0.0003)	(0.1593)	(0.3861)	(2.5851)	(0.0514)	(0.2096)	
นครศรีธรรมราช	-0.0003	3.0552	0.0518	16.8712	17.2204	-61.2922	-2.2793	-5.3139	13739
	(<0.0001)	(0.0551)	(0.0003)	(0.1574)	(0.3678)	(2.7051)	(0.0147)	(0.1702)	
กระบี่	-0.0002	-3.3560	0.0562	15.8268	7.1433	-64.4905	-2.5025	-5.0483	2933
	(<0.0001)	(0.1001)	(0.0003)	(0.1589)	(0.3978)	(2.8871)	(0.0321)	(0.1921)	
พังงา	-0.0001	1.2961	0.0502	16.0248	43.2063	-16.4468	-6.9941	-19.0579	1530
	(<0.0001)	(0.1067)	(0.0004)	(0.1598)	(0.4330)	(3.2209)	(0.0883)	(0.2538)	
ภูเก็ต	-0.0002	3.1295	0.0561	12.4746	26.6174	-45.7894	-2.2821	-14.0951	9268
	(<0.0001)	(0.0514)	(0.0003)	(0.1617)	(0.3467)	(2.6588)	(0.0156)	(0.1675)	
สุราษฎร์ธานี	-0.0001	1.5149	0.0509	16.7713	27.4252	-17.6254	-1.9426	-13.3208	15728
	(<0.0001)	(0.0599)	(0.0003)	(0.1573)	(0.3499)	(2.6558)	(0.0125)	(0.1674)	
ระนอง	-0.0002	-6.9031	0.0563	14.6748	11.7259	-45.5256	-4.5150	-4.7760	1565
	(<0.0001)	(0.1351)	(0.0003)	(0.1622)	(0.3929)	(3.0106)	(0.0794)	(0.1606)	
ชุมพร	-0.0001	-3.0182	0.0534	15.9752	8.1149	-40.4396	-4.5419	-5.6706	2298
	(<0.0001)	(0.1157)	(0.0003)	(0.1585)	(0.4229)	(3.0757)	(0.0890)	(0.2100)	
สงขลา	-0.0001	3.0887	0.0461	16.9383	18.8409	-44.4235	-1.6199	-4.3705	20194
	(<0.0001)	(0.0518)	(0.0003)	(0.1574)	(0.3445)	(2.6378)	(0.0098)	(0.1508)	
สตูล	-0.0002	2.4016	0.0535	13.0635	30.6617	-55.2225	-5.7738	-23.7818	2691
	(<0.0001)	(0.0712)	(0.0003)	(0.1634)	(0.4311)	(3.0136)	(0.0815)	(0.2500)	
ตรัง	-0.0003	-0.3648	0.0547	16.6542	17.0105	-56.4432	-3.3882	-3.0837	10306
	(<0.0001)	(0.0717)	(0.0003)	(0.1574)	(0.3441)	(2.6976)	(0.0272)	(0.1475)	
พัทลุง	-0.0001	-8.5411	0.0475	12.6130	2.4396	-102.3835	-3.1539	-2.8957	3324
	(<0.0001)	(0.0944)	(0.0004)	(0.1717)	(0.3899)	(3.1835)	(0.0448)	(0.1780)	

ตารางผนวกที่ 5 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2550 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Facotors								N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Distance	Rel_Ag_GPP	Rel_Food_Expense	Rel_Rice_Price	Rel_NonAg_GPP	Rel_Housing_Expense	
ปัตตานี	-0.0002	2.6100	0.0576	15.1766	9.0985	-54.3976	-3.6303	-4.4495	6966
	(<0.0001)	(0.0589)	(0.0003)	(0.1588)	(0.3610)	(2.5898)	(0.0380)	(0.1617)	
ยะลา	-0.0002	1.6990	0.0575	13.4002	21.9545	-9.6830	-2.6185	-17.4890	1141
	(<0.0001)	(0.0981)	(0.0003)	(0.1696)	(0.5252)	(2.8985)	(0.0645)	(0.3230)	
นราธิวาส	-0.0003	4.0889	0.0550	15.4857	23.6692	-57.6472	-4.1666	-12.3030	2692
	(<0.0001)	(0.0557)	(0.0003)	(0.1629)	(0.5383)	(2.8632)	(0.0633)	(0.3582)	
Pseudo R-square					0.4287				

หมายเหตุตารางผนวกที่ 5: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 33,453 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น * , ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 6 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2551

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
สมุทรปราการ	-0.0001 (<0.0001)	0.3622 (0.0089)	4.3273 (0.0438)	-8.7548 (0.1590)	-0.0718 (0.0007)	51963
นนทบุรี	<0.0001 (<0.0001)	-5.0371 (0.0404)	6.5852 (0.0491)	-28.3615 (0.3774)	-0.4700 (0.0082)	11446
ปทุมธานี	-0.0001 (<0.0001)	0.4097 (0.0124)	4.9731 (0.0560)	1.3023 (0.2113)	-0.1080 (0.0024)	9823
พระนครศรีอยุธยา	-0.0001 (<0.0001)	-0.1293 (0.0140)	7.2661 (0.0474)	-25.0911 (0.3069)	-0.1478 (0.0021)	12716
อ่างทอง	-0.0002 (<0.0001)	1.1050 (0.0145)	6.4016 (0.0584)	-29.6568 (0.8435)	-3.1469 (0.0628)	2126
ลพบุรี	-0.0001 (<0.0001)	1.1412 (0.0120)	6.7919 (0.0484)	-44.9547 (0.3449)	-2.3534 (0.0229)	7321
สิงห์บุรี	-0.0001 (<0.0001)	-1.2571 (0.0786)	5.4543 (0.0785)	-48.2928 (0.6925)	-5.0636 (0.0805)	1255
ชัยนาท	-0.0003 (<0.0001)	0.8261 (0.0255)	6.0033 (0.0940)	-29.9832 (1.2648)	-1.7504 (0.0756)	1463
สระบุรี	-0.0001 (<0.0001)	0.6557 (0.0109)	5.8789 (0.0518)	-27.0087 (0.3820)	-0.3423 (0.0053)	12369
ชลบุรี	<0.0001 (<0.0001)	-0.1964 (0.0122)	7.4644 (0.0472)	-50.6802 (0.2367)	-0.1644 (0.0018)	28259
ระยอง	<0.0001 ^{NS} (<0.0001)	-0.2802 (0.0151)	7.3746 (0.0473)	-44.8567 (0.2454)	-0.2261 (0.0021)	11104
จันทบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-1.9099 (0.0772)	7.0809 (0.0488)	-4.8985 (0.4296)	-0.6320 (0.0267)	4213
ตราด	-0.0002 (<0.0001)	-6.7137 (0.0815)	6.9478 (0.0485)	-40.9638 (0.5044)	-2.3985 (0.0599)	2216
ฉะเชิงเทรา	-0.0001 (<0.0001)	0.2777 (0.0132)	7.5841 (0.0472)	-35.4930 (0.2887)	-0.3009 (0.0036)	6352
ปราจีนบุรี	-0.0001 (<0.0001)	0.6701 (0.0179)	6.8472 (0.0500)	-44.5388 (0.4332)	-1.2558 (0.0243)	4364
นครนายก	-0.0002 (<0.0001)	0.8991 (0.0243)	6.0374 (0.0665)	-51.6229 (0.5506)	-4.5418 (0.1026)	911
สระแก้ว	-0.0002 (<0.0001)	1.0359 (0.0148)	6.0241 (0.0547)	-61.3096 (0.3898)	-3.3643 (0.0624)	3486
ราชบุรี	-0.0002 (<0.0001)	0.4707 (0.0126)	7.3986 (0.0473)	-24.8654 (0.3255)	-0.4372 (0.0075)	11813

ตารางผนวกที่ 6 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมกาวย้ายถิ่นจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2551 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
กาญจนบุรี	<0.0001 (<0.0001)	0.6252 (0.0170)	7.2550 (0.0475)	-27.0771 (0.4053)	-1.2375 (0.0222)	9077
สุพรรณบุรี	-0.0001 (<0.0001)	0.0827** (0.0379)	7.4295 (0.0476)	-28.7100 (0.5298)	-0.6702 (0.0253)	2965
นครปฐม	-0.0001 (<0.0001)	0.6479 (0.0106)	7.2203 (0.0473)	-18.6762 (0.2480)	-0.3441 (0.0034)	32702
สมุทรสาคร	-0.0002 (<0.0001)	-5.5281 (0.0363)	7.3297 (0.0472)	-27.5589 (0.2941)	-0.2234 (0.0022)	15190
สมุทรสงคราม	-0.0001 (<0.0001)	-0.6653 (0.0719)	3.2238 (0.1199)	-27.9514 (0.8077)	-4.0099 (0.0969)	1564
เพชรบุรี	-0.0002 (<0.0001)	-1.2321 (0.0696)	5.6169 (0.0714)	-50.9560 (0.5229)	-2.7210 (0.0629)	3229
ประจวบคีรีขันธ์	-0.0001 (<0.0001)	-1.5318 (0.0708)	6.9311 (0.0496)	-47.9898 (0.4365)	-1.1288 (0.0274)	4112
เชียงใหม่	-0.0002 (<0.0001)	0.3556 (0.0115)	7.4710 (0.0472)	-24.4457 (0.2681)	-0.3152 (0.0034)	19633
ลำพูน	-0.0004 (<0.0001)	0.1408 (0.0341)	6.3517 (0.0505)	-56.3276 (0.3687)	-2.1566 (0.0407)	4446
ลำปาง	<0.0001 (<0.0001)	-1.5203 (0.0620)	1.1791 (0.0791)	-36.8695 (0.5729)	-1.5571 (0.0310)	3326
อุดรดิตถ์	-0.0002 (<0.0001)	0.7640 (0.0182)	4.8853 (0.0637)	-4.3361 (0.2813)	-4.4340 (0.0574)	3630
แพร่	-0.0003 (<0.0001)	-6.5855 (0.0505)	4.4301 (0.0625)	-24.4389 (0.4240)	-2.2967 (0.0357)	8497
น่าน	-0.0004 (<0.0001)	-3.1353 (0.0622)	5.8055 (0.0516)	-6.6664 (0.3194)	-4.9667 (0.0611)	3200
พะเยา	-0.0002 (<0.0001)	-0.2797 (0.0371)	6.5353 (0.0487)	-22.6812 (0.4330)	-5.9859 (0.0502)	4093
เขียงราย	-0.0002 (<0.0001)	-2.0381 (0.0534)	7.2543 (0.0477)	-39.3477 (0.3214)	-0.3836 (0.0072)	6801
แม่ฮ่องสอน	<0.0001 (<0.0001)	-3.7770 (0.2322)	3.4635 (0.2491)	-6.0904 (1.1079)	-2.2786 (0.1962)	294
นครสวรรค์	-0.0004 (<0.0001)	-6.3319 (0.0479)	7.2141 (0.0473)	-14.3838 (0.4227)	-0.7517 (0.0152)	5853
อุทัยธานี	-0.0003 (<0.0001)	-5.2671 (0.2779)	6.5740 (0.0829)	-16.2575 (2.0099)	-2.8153 (0.2514)	198

ตารางผนวกที่ 6 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2551 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
กำแพงเพชร	-0.0004 (<0.0001)	1.0941 (0.0131)	7.2811 (0.0478)	-16.4119 (0.4308)	-1.3556 (0.0193)	4474
ตาก	-0.0006 (<0.0001)	-3.9441 (0.0923)	6.7625 (0.0510)	-25.9427 (0.7501)	-2.3789 (0.0732)	2649
สุโขทัย	-0.0004 (<0.0001)	1.2795 (0.0125)	6.5144 (0.0495)	-14.5125 (0.3564)	-4.5982 (0.0479)	5484
พิษณุโลก	-0.0003 (<0.0001)	-0.6784 (0.0654)	7.2961 (0.0477)	-11.7067 (0.4859)	-1.6623 (0.0536)	3483
พิจิตร	-0.0003 (<0.0001)	0.8824 (0.0167)	7.1370 (0.0482)	-20.6982 (0.4865)	-2.1202 (0.0409)	5263
เพชรบูรณ์	-0.0003 (<0.0001)	-4.4853 (0.0741)	7.1225 (0.0480)	4.5179 (0.3396)	-1.8209 (0.0708)	2677
นครราชสีมา	-0.0002 (<0.0001)	0.6538 (0.0117)	7.0770 (0.0474)	-0.7127 (0.2047)	-0.4886 (0.0078)	22951
บุรีรัมย์	-0.0001 (<0.0001)	0.9626 (0.0144)	6.7157 (0.0480)	0.7214 (0.2234)	-2.5296 (0.0333)	9978
สุรินทร์	-0.0002 (<0.0001)	-2.8668 (0.0337)	7.0438 (0.0473)	10.1935 (0.1946)	-4.0290 (0.0419)	34938
ศรีสะเกษ	-0.0006 (<0.0001)	-8.4156 (0.0758)	6.8213 (0.0494)	13.9592 (0.2445)	-0.6102 (0.0248)	5538
อุบลราชธานี	-0.0005 (<0.0001)	-1.3844 (0.1482)	6.1790 (0.1015)	-22.7585 (1.7351)	-0.9301 (0.0766)	1571
ยโสธร	-0.0001 (<0.0001)	-5.2244 (0.1670)	3.8206 (0.1737)	-43.4843 (1.2877)	-2.1416 (0.1149)	474
ชัยภูมิ	-0.0004 (<0.0001)	-10.9587 (0.0598)	6.4929 (0.0479)	-5.4713 (0.2634)	-2.1780 (0.0299)	17207
อำนาจเจริญ	-0.0002 (<0.0001)	1.1507 (0.0167)	4.6521 (0.1278)	-14.5333 (0.8471)	-3.5163 (0.1102)	927
หนองบัวลำภู	-0.0001 (<0.0001)	-7.5321 (0.0727)	3.5345 (0.0759)	-6.1123 (0.3446)	-2.6432 (0.0547)	4193
ขอนแก่น	-0.0004 (<0.0001)	-0.5075 (0.0187)	7.1948 (0.0472)	5.9186 (0.1806)	-0.1882 (0.0032)	29378
อุดรธานี	<0.0001 (<0.0001)	0.7493 (0.0133)	6.9952 (0.0486)	-29.2900 (0.4564)	-0.8336 (0.0152)	8468
เลย	-0.0005 (<0.0001)	1.2161 (0.0142)	6.2244 (0.0540)	-8.4607 (0.3793)	-4.4856 (0.0704)	2526

ตารางผนวกที่ 6 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2551 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
หนองคาย	-0.0001 (<0.0001)	0.6722 (0.0186)	6.9596 (0.0479)	-3.4361 (0.2544)	-2.0890 (0.0342)	9529
มหาสารคาม	-0.0004 (<0.0001)	-1.5078 (0.0345)	6.5297 (0.0478)	-12.1410 (0.2666)	-4.2217 (0.0304)	12543
ร้อยเอ็ด	-0.0002 (<0.0001)	0.6843 (0.0134)	6.6792 (0.0484)	8.0757 (0.1941)	-0.4362 (0.0121)	9173
กาฬสินธุ์	-0.0003 (<0.0001)	-9.1242 (0.1029)	6.7090 (0.0494)	-2.9792 (0.4147)	-3.2760 (0.1064)	2391
สกลนคร	<0.0001 (<0.0001)	-6.7669 (0.0930)	5.8924 (0.0729)	-10.5794 (0.9606)	-1.2885 (0.0465)	1047
นครพนม	-0.0002 (<0.0001)	-2.5623 (0.0468)	4.6391 (0.0600)	-0.2169 ^{NS} (0.2266)	-3.0150 (0.0444)	8022
มุกดาหาร	-0.0001 (<0.0001)	1.0273 (0.0147)	3.9983 (0.0803)	-5.7216 (0.3266)	-4.0741 (0.0685)	2923
นครศรีธรรมราช	-0.0003 (<0.0001)	-0.6401 (0.0331)	7.5314 (0.0472)	-13.2975 (0.3113)	-0.4065 (0.0075)	13574
กระบี่	-0.0001 (<0.0001)	1.4438 (0.0126)	7.1943 (0.0475)	5.3776 (0.2550)	-2.2040 (0.0241)	4926
พังงา	-0.0001 (<0.0001)	-2.8007 (0.0603)	6.8887 (0.0483)	-26.0508 (0.4977)	-2.4760 (0.0449)	7063
ภูเก็ต	<0.0001 (<0.0001)	-1.1072 (0.0324)	1.3954 (0.0574)	-10.2581 (0.2521)	-0.3386 (0.0053)	8791
สุราษฎร์ธานี	-0.0001 (<0.0001)	-0.0654 (0.0198)	7.5583 (0.0472)	-18.0080 (0.3147)	-0.3408 (0.0051)	13178
ระนอง	-0.0002 (<0.0001)	-0.2607 (0.0568)	6.4213 (0.0524)	-27.3384 (0.7399)	-5.6833 (0.0709)	1635
ชุมพร	-0.0001 (<0.0001)	-3.9778 (0.0570)	7.1636 (0.0476)	-4.5893 (0.3470)	-0.5062 (0.0147)	5668
สงขลา	-0.0004 (<0.0001)	-5.3619 (0.0455)	6.9944 (0.0480)	-25.5626 (0.4193)	-0.2368 (0.0036)	7245
สตูล	-0.0002 (<0.0001)	0.0214 ^{NS} (0.0573)	5.9443 (0.0683)	-27.7565 (0.9484)	-3.4571 (0.0657)	2400
ตรัง	-0.0003 (<0.0001)	-2.7075 (0.0568)	7.3196 (0.0474)	-23.3412 (0.4384)	-0.7494 (0.0185)	7927

ตารางผนวกที่ 6 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2551 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors					N ^{1/}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_Rice_Price	Rel_NONAG_GPP	
พัทลุง	-0.0002 (<0.0001)	-0.3820 (0.0527)	4.8786 (0.0728)	-21.8983 (0.6227)	-4.3504 (0.0552)	2942
ปัตตานี	-0.0001 (<0.0001)	1.1082 (0.0207)	6.7834 (0.0578)	-1.0594* (0.5730)	-1.4479 (0.0500)	889
ยะลา	-0.0002 (<0.0001)	1.0406 (0.0186)	4.7971 (0.1201)	-16.6810 (0.8842)	-3.6129 (0.1059)	902
นราธิวาส	-0.0003 (<0.0001)	0.9444 (0.0187)	7.0552 (0.0492)	-1.6565 (0.3727)	-1.2239 (0.0319)	2559
Pseudo R-square			0.295935			

หมายเหตุตารางผนวกที่ 6: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 31,980 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น *, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 7 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
สมุทรปราการ	<0.0001 (<0.0001)	1.0413 (0.0469)	0.8464 (0.0331)	-0.1788 (0.0116)	11035
นนทบุรี	<0.0001 (<0.0001)	2.3794 (0.0465)	0.9744 (0.0395)	-5.6819 (0.1308)	592
ปทุมธานี	-0.0001 (<0.0001)	2.4817 (0.0297)	1.2812 (0.0257)	-0.6660 (0.0119)	9376
พระนครศรีอยุธยา	-0.0003 (<0.0001)	1.1424 (0.0642)	-0.2001 (0.0966)	-0.1308 (0.0099)	4932
อ่างทอง	-0.0003 (<0.0001)	2.6132 (0.0296)	-0.2264 (0.0371)	-5.1925 (0.0366)	6595
ลพบุรี	-0.0003 (<0.0001)	1.3541 (0.0460)	0.7373 (0.0305)	-3.1042 (0.0423)	14466
สิงห์บุรี	-0.0006 (<0.0001)	2.3698 (0.0343)	-0.1946 (0.0566)	-4.0720 (0.0534)	4091
ชัยนาท	-0.0004 (<0.0001)	2.5784 (0.0302)	0.1506 (0.0462)	-2.9422 (0.0460)	6037
สระบุรี	-0.0004 (<0.0001)	2.4431 (0.0298)	1.1579 (0.0268)	-0.6045 (0.0119)	11438
ชลบุรี	-0.0001 (<0.0001)	1.9326 (0.0299)	1.6445 (0.0229)	-0.2284 (0.0056)	15788
ระยอง	-0.0001 (<0.0001)	1.8891 (0.0298)	1.6860 (0.0229)	-0.1336 (0.0050)	11482
จันทบุรี	<0.0001 (<0.0001)	-2.5691 (0.0837)	1.0426 (0.0321)	-2.1140 (0.0630)	6737
ตราด	<0.0001 (<0.0001)	-2.4027 (0.1634)	0.3238 (0.1127)	-1.7409 (0.1217)	2017
ฉะเชิงเทรา	-0.0003 (<0.0001)	0.7557 (0.0655)	1.3325 (0.0280)	-0.2438 (0.0148)	10546
ปราจีนบุรี	-0.0004 (<0.0001)	-0.2708 (0.0882)	1.1774 (0.0288)	-2.4263 (0.0683)	7830
นครนายก	-0.0003 (<0.0001)	-3.7530 (0.0838)	-0.6569 (0.0805)	-1.7412 (0.0643)	4943
สระแก้ว	-0.0004 (<0.0001)	1.6343 (0.0418)	1.3565 (0.0242)	-2.3348 (0.0478)	13778
ราชบุรี	-0.0002 (<0.0001)	1.6702 (0.0318)	1.5576 (0.0228)	-0.5818 (0.0108)	46551

ตารางผนวกที่ 7 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
กาญจนบุรี	-0.0002 (<0.0001)	1.1504 (0.0490)	1.5180 (0.0237)	-1.8546 (0.0484)	11321
สุพรรณบุรี	-0.0004 (<0.0001)	-3.7753 (0.0739)	1.4360 (0.0260)	-1.2360 (0.0547)	4083
นครปฐม	-0.0002 (<0.0001)	1.3411 (0.0449)	1.5598 (0.0233)	-0.9520 (0.0294)	14573
สมุทรสาคร	-0.0001 (<0.0001)	-2.3615 (0.0566)	1.6492 (0.0231)	-0.0789 (0.0029)	9814
สมุทรสงคราม	-0.0002 (<0.0001)	-5.0337 (0.1665)	0.3517 (0.0622)	-2.8246 (0.1524)	1011
เพชรบุรี	-0.0003 (<0.0001)	0.3134 (0.1012)	1.1262 (0.0340)	-1.9612 (0.0801)	6744
ประจวบคีรีขันธ์	-0.0001 (<0.0001)	0.9700 (0.0462)	1.5921 (0.0231)	-1.9782 (0.0398)	12038
เชียงใหม่	-0.0003 (<0.0001)	1.9663 (0.0302)	1.6876 (0.0227)	-0.4085 (0.0080)	27891
ลำพูน	-0.0005 (<0.0001)	-0.5393 (0.0838)	1.1518 (0.0279)	-2.7650 (0.0634)	7712
ลำปาง	-0.0005 (<0.0001)	2.1768 (0.0343)	-1.4370 (0.0630)	-1.7771 (0.0424)	13193
อุดรดิตถ์	-0.0003 (<0.0001)	-1.6088 (0.0905)	0.9757 (0.0295)	-4.4918 (0.0716)	2848
แพร่	-0.0003 (<0.0001)	0.7762 (0.0612)	0.8445 (0.0309)	-4.6754 (0.0525)	3486
น่าน	-0.0003 (<0.0001)	-0.4154 (0.0699)	1.1301 (0.0262)	-5.9592 (0.0667)	1747
พะเยา	-0.0005 (<0.0001)	-2.8673 (0.0644)	0.2251 (0.0502)	-1.5746 (0.0450)	12997
เชียงราย	-0.0005 (<0.0001)	2.2774 (0.0296)	1.7043 (0.0227)	-0.9240 (0.0132)	32104
แม่ฮ่องสอน	-0.0005 (<0.0001)	-1.7024 (0.1906)	-1.5296 (0.2008)	-1.3287 (0.1186)	1397
นครสวรรค์	-0.0002 (<0.0001)	0.2766 (0.0686)	1.4034 (0.0248)	-0.9649 (0.0358)	16880
อุทัยธานี	-0.0003 (<0.0001)	-0.5032 (0.0863)	1.2999 (0.0269)	-4.2909 (0.0780)	2031

ตารางผนวกที่ 7 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
กำแพงเพชร	-0.0004 (<0.0001)	-2.2763 (0.0513)	1.6292 (0.0230)	-1.3523 (0.0336)	15064
ตาก	-0.0005 (<0.0001)	-3.3534 (0.0680)	1.3586 (0.0249)	-1.9097 (0.0567)	7358
สุโขทัย	-0.0006 (<0.0001)	1.6936 (0.0367)	1.1200 (0.0239)	-4.1543 (0.0361)	11317
พิษณุโลก	-0.0005 (<0.0001)	-2.4122 (0.0457)	1.2479 (0.0232)	-3.6855 (0.0323)	22762
พิจิตร	-0.0004 (<0.0001)	1.8999 (0.0482)	1.1465 (0.0277)	-2.5979 (0.0664)	6797
เพชรบูรณ์	-0.0004 (<0.0001)	-5.1933 (0.0473)	1.5167 (0.0236)	-0.9430 (0.0261)	7988
นครราชสีมา	-0.0001 (<0.0001)	0.9467 (0.0348)	1.7518 (0.0226)	-0.3140 (0.0074)	36810
บุรีรัมย์	-0.0006 (<0.0001)	2.4334 (0.0295)	1.4153 (0.0231)	-0.9573 (0.0150)	29874
สุรินทร์	-0.0005 (<0.0001)	-3.9842 (0.0390)	1.4692 (0.0230)	-1.1738 (0.0197)	34457
ศรีสะเกษ	-0.0005 (<0.0001)	1.3488 (0.0355)	1.5761 (0.0229)	-2.2725 (0.0287)	26069
อุบลราชธานี	-0.0006 (<0.0001)	-0.5745 (0.0391)	1.5522 (0.0229)	-3.2088 (0.0280)	25315
ยโสธร	-0.0004 (<0.0001)	-4.4206 (0.0635)	1.2271 (0.0248)	-2.2030 (0.0535)	7800
ชัยภูมิ	-0.0007 (<0.0001)	1.5544 (0.0574)	1.2563 (0.0271)	-1.9913 (0.0665)	7738
อำนาจเจริญ	-0.0004 (<0.0001)	2.6498 (0.0295)	0.6306 (0.0309)	-2.1619 (0.0275)	13535
หนองบัวลำภู	-0.0004 (<0.0001)	2.2411 (0.0373)	0.0083 (0.0546)	-2.7466 (0.0539)	7728
ขอนแก่น	-0.0004 (<0.0001)	1.7276 (0.0301)	1.4282 (0.0234)	-0.1453 (0.0049)	30407
อุดรธานี	-0.0004 (<0.0001)	2.1179 (0.0343)	1.5949 (0.0229)	-3.5011 (0.0366)	10094
เลย	-0.0007 (<0.0001)	2.0138 (0.0421)	0.7635 (0.0309)	-3.1460 (0.0521)	7810

ตารางผนวกที่ 7 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
หนองคาย	-0.0001 (<0.0001)	-0.0388 (0.0974)	1.2853 (0.0293)	-1.6331 (0.0701)	7836
มหาสารคาม	-0.0003 (<0.0001)	1.9490 (0.0310)	0.9653 (0.0232)	-4.8182 (0.0228)	30234
ร้อยเอ็ด	-0.0003 (<0.0001)	2.5977 (0.0298)	1.3952 (0.0232)	-3.7491 (0.0330)	11721
กาฬสินธุ์	-0.0006 (<0.0001)	-0.5103 (0.0761)	1.0836 (0.0276)	-2.8503 (0.0545)	9911
สกลนคร	-0.0008 (<0.0001)	0.5157 (0.0831)	1.0836 (0.0330)	-1.2125 (0.0480)	12986
นครพนม	-0.0005 (<0.0001)	2.2738 (0.0315)	1.2831 (0.0235)	-1.9613 (0.0278)	30122
มุกดาหาร	-0.0005 (<0.0001)	0.2998 (0.1000)	1.0435 (0.0366)	-1.4374 (0.0645)	9890
นครศรีธรรมราช	-0.0002 (<0.0001)	1.6330 (0.0332)	1.7653 (0.0227)	-0.2762 (0.0076)	19857
กระบี่	-0.0002 (<0.0001)	2.4091 (0.0377)	1.1298 (0.0337)	-1.8634 (0.0653)	3481
พังงา	-0.0001 (<0.0001)	2.6478 (0.0296)	0.6058 (0.0389)	-3.2807 (0.0559)	3128
ภูเก็ต	-0.0001 (<0.0001)	-2.0250 (0.1006)	1.0692 (0.0323)	-2.5569 (0.0781)	4980
สุราษฎร์ธานี	-0.0002 (<0.0001)	-2.1300 (0.0707)	1.7870 (0.0228)	-0.3561 (0.0217)	4796
ระนอง	-0.0002 (<0.0001)	-2.1853 (0.1797)	0.6492 (0.1067)	-1.3506 (0.1257)	1825
ชุมพร	<0.0001 (<0.0001)	-0.0899 (0.3940)	0.2827 (0.3116)	-0.7721 (0.1843)	580
สงขลา	-0.0001 (<0.0001)	1.3705 (0.0305)	1.7457 (0.0228)	-0.0330 (0.0017)	14143
สตูล	-0.0003 (<0.0001)	-2.2658 (0.1556)	-0.1916 (0.1329)	-1.7843 (0.1252)	2559
ตรัง	-0.0004 (<0.0001)	-1.7068 (0.0755)	1.6657 (0.0234)	-0.7159 (0.0353)	6574
พัทลุง	-0.0003 (<0.0001)	2.4391 (0.0322)	1.2568 (0.0251)	-2.0482 (0.0410)	9769

ตารางผนวกที่ 7 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
ปัตตานี	-0.0005 (<0.0001)	2.6162 (0.0302)	1.1564 (0.0295)	-1.7285 (0.0414)	3876
ยะลา	-0.0007 (<0.0001)	0.4793 (0.3390)	0.7011 (0.2178)	-1.0094 (0.1844)	821
นราธิวาส	-0.0005 (<0.0001)	0.4584 (0.1732)	1.0979 (0.0547)	-0.9987 (0.0914)	3148
Pseudo R-square		0.087706447			

หมายเหตุตารางผนวกที่ 7: ^{I/} จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 53,877 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น *, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 8 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
สมุทรปราการ	<0.0001 (<0.0001)	1.8815 (0.0288)	-2.9494 (0.0372)	-0.2732 (0.0047)	25042
นนทบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-1.7621 (0.0629)	0.6371 (0.0306)	-6.8014 (0.0497)	5919
ปทุมธานี	-0.0001 (<0.0001)	2.2445 (0.0292)	1.3997 (0.0307)	-0.0830 (0.0033)	10342
พระนครศรีอยุธยา	-0.0002 (<0.0001)	1.7879 (0.0341)	1.6461 (0.0280)	-0.3962 (0.0150)	24606
อ่างทอง	-0.0002 (<0.0001)	2.4250 (0.0289)	-1.1558 (0.0487)	-5.2166 (0.0374)	8466
ลพบุรี	-0.0003 (<0.0001)	-0.8312 (0.1602)	1.2684 (0.0383)	-1.6191 (0.1224)	10946
สิงห์บุรี	-0.0004 (<0.0001)	2.0626 (0.0325)	-0.5256 (0.0565)	-5.8575 (0.0478)	5003
ชัยนาท	-0.0003 (<0.0001)	2.2144 (0.0309)	0.9523 (0.0308)	-5.0451 (0.0438)	7302
สระบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-0.8284 (0.1718)	0.4405 (0.1029)	-2.0787 (0.1354)	9022
ชลบุรี	-0.0001 (<0.0001)	-6.6668 (0.0503)	1.2078 (0.0285)	-0.2412 (0.0047)	14321
ระยอง	<0.0001 (<0.0001)	2.1543 (0.0288)	1.6703 (0.0276)	-0.0480 (0.0010)	15473
จันทบุรี	-0.0003 (<0.0001)	0.0698 (0.7584)	0.5959 (0.4296)	-1.2091 (0.4789)	597
ตราด	-0.0002 (<0.0001)	0.0886 (0.0593)	0.8901 (0.0319)	-6.0195 (0.0552)	4405
ฉะเชิงเทรา	-0.0001 (<0.0001)	2.6608 (0.0286)	1.4036 (0.0286)	-0.9410 (0.0128)	22144
ปราจีนบุรี	-0.0001 (<0.0001)	2.4933 (0.0291)	-1.3082 (0.0624)	-1.7007 (0.0430)	12316
นครนายก	-0.0002 (<0.0001)	-0.1205 (0.0692)	-1.8783 (0.1173)	-5.0610 (0.0896)	3994
สระแก้ว	-0.0002 (<0.0001)	2.5820 (0.0287)	1.1408 (0.0291)	-3.2303 (0.0319)	20884
ราชบุรี	-0.0001 (<0.0001)	2.1037 (0.0318)	1.7430 (0.0277)	-0.4236 (0.0163)	14113

ตารางผนวกที่ 8 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
กาญจนบุรี	-0.0003 (<0.0001)	2.5841 (0.0289)	1.6906 (0.0281)	-0.6334 (0.0167)	6184
สุพรรณบุรี	-0.0002 (<0.0001)	-4.7366 (0.1350)	1.3393 (0.0340)	-1.3194 (0.1020)	2996
นครปฐม	<0.0001 (<0.0001)	-6.4219 (0.0474)	1.4472 (0.0276)	-0.5527 (0.0105)	20440
สมุทรสาคร	<0.0001 (<0.0001)	2.3311 (0.0287)	1.5064 (0.0299)	-0.0565 (0.0015)	6700
สมุทรสงคราม	-0.0002 (<0.0001)	-0.6335 (0.0576)	-2.1625 (0.0945)	-7.3789 (0.0729)	2270
เพชรบุรี	-0.0002 (<0.0001)	0.2322 (0.0636)	0.9144 (0.0331)	-4.8589 (0.0596)	7961
ประจวบคีรีขันธ์	-0.0001 (<0.0001)	0.2233 (0.0804)	0.6872 (0.0450)	-5.3660 (0.0764)	3205
เชียงใหม่	-0.0002 (<0.0001)	2.3515 (0.0286)	1.6342 (0.0276)	-0.3021 (0.0060)	44070
ลำพูน	-0.0004 (<0.0001)	-3.5237 (0.1117)	1.1736 (0.0302)	-2.9419 (0.0966)	11395
ลำปาง	-0.0004 (<0.0001)	-5.3292 (0.0518)	0.4717 (0.0355)	-1.5955 (0.0352)	40083
อุดรดิตถ์	-0.0004 (<0.0001)	0.0758 (0.3929)	0.5367 (0.2327)	-1.2242 (0.2543)	2246
แพร่	-0.0005 (<0.0001)	0.5035 (0.0409)	0.0084 (0.0440)	-5.9047 (0.0363)	14987
น่าน	-0.0006 (<0.0001)	1.6026 (0.0381)	0.3898 (0.0399)	-6.6268 (0.0489)	5170
พะเยา	-0.0005 (<0.0001)	0.0823 (0.1999)	0.4431 (0.1276)	-1.2358 (0.1336)	8697
เชียงราย	-0.0003 (<0.0001)	-3.3278 (0.0931)	1.6136 (0.0285)	-0.4985 (0.0210)	12239
แม่ฮ่องสอน	-0.0005 (<0.0001)	-2.1051 (0.6154)	-1.0402 (0.5398)	-2.3556 (0.4848)	534
นครสวรรค์	-0.0002 (<0.0001)	-2.3600 (0.0738)	1.7501 (0.0278)	-0.5981 (0.0226)	18278
อุทัยธานี	-0.0004 (<0.0001)	-0.7584 (0.0683)	0.7819 (0.0318)	-7.8209 (0.0639)	1803

ตารางผนวกที่ 8 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
กำแพงเพชร	-0.0001 (<0.0001)	1.3689 (0.0418)	1.9638 (0.0275)	-0.1161 (0.0062)	5170
ตาก	-0.0003 (<0.0001)	0.7914 (0.0566)	0.7488 (0.0361)	-5.9974 (0.0607)	4051
สุโขทัย	-0.0004 (<0.0001)	2.2808 (0.0300)	1.5771 (0.0276)	-4.3381 (0.0357)	11821
พิษณุโลก	-0.0002 (<0.0001)	0.5812 (0.0465)	1.8636 (0.0276)	-0.4714 (0.0230)	16938
พิจิตร	-0.0002 (<0.0001)	-0.9506 (0.0636)	1.2898 (0.0287)	-5.6248 (0.0578)	5791
เพชรบูรณ์	-0.0002 (<0.0001)	2.3331 (0.0293)	1.6664 (0.0276)	-2.4141 (0.0286)	26851
นครราชสีมา	-0.0003 (<0.0001)	2.2808 (0.0289)	1.8470 (0.0274)	-0.6156 (0.0101)	61957
บุรีรัมย์	-0.0002 (<0.0001)	-0.3467 (0.0321)	1.0632 (0.0274)	-6.7492 (0.0225)	72055
สุรินทร์	-0.0003 (<0.0001)	0.0857 (0.0321)	1.0514 (0.0275)	-7.2048 (0.0235)	45455
ศรีสะเกษ	-0.0003 (<0.0001)	2.2319 (0.0303)	0.9091 (0.0326)	-3.0375 (0.0409)	23499
อุบลราชธานี	-0.0002 (<0.0001)	-0.3457 (0.0467)	1.3170 (0.0281)	-3.8433 (0.0415)	35192
ยโสธร	-0.0003 (<0.0001)	-1.5505 (0.2135)	1.0947 (0.0553)	-1.0961 (0.1111)	6734
ชัยภูมิ	-0.0003 (<0.0001)	-6.0645 (0.0692)	1.2653 (0.0283)	-2.1656 (0.0580)	12177
อำนาจเจริญ	-0.0004 (<0.0001)	-1.0703 (0.0803)	0.5045 (0.0412)	-4.6903 (0.0628)	11257
หนองบัวลำภู	-0.0003 (<0.0001)	0.2114 (0.0455)	-2.4934 (0.0800)	-5.2188 (0.0630)	8014
ขอนแก่น	-0.0003 (<0.0001)	2.1615 (0.0301)	1.6348 (0.0276)	-2.1246 (0.0299)	35152
อุดรธานี	<0.0001 (<0.0001)	-3.2952 (0.0795)	0.7508 (0.0316)	-2.9645 (0.0645)	30266
เลย	-0.0003 (<0.0001)	0.0612 (0.2502)	0.6216 (0.1405)	-1.1997 (0.1547)	5491

ตารางผนวกที่ 8 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
หนองคาย	-0.0004 (<0.0001)	0.2381 (0.0421)	1.0213 (0.0285)	-6.7833 (0.0390)	7601
มหาสารคาม	-0.0004 (<0.0001)	-0.0436 (0.0373)	0.8963 (0.0281)	-5.8968 (0.0288)	30311
ร้อยเอ็ด	-0.0005 (<0.0001)	0.0790 (0.1352)	0.4869 (0.0850)	-1.2322 (0.0880)	19696
กาฬสินธุ์	-0.0004 (<0.0001)	-2.7405 (0.1550)	0.2301 (0.0940)	-2.1447 (0.1284)	9599
สกลนคร	-0.0004 (<0.0001)	0.0770 (0.1004)	0.5191 (0.0633)	-1.2275 (0.0636)	37317
นครพนม	-0.0004 (<0.0001)	1.4924 (0.0451)	1.0673 (0.0313)	-3.8675 (0.0620)	13984
มุกดาหาร	-0.0003 (<0.0001)	-1.4518 (0.1496)	0.7979 (0.0553)	-1.8707 (0.1157)	14180
นครศรีธรรมราช	-0.0002 (<0.0001)	-1.5198 (0.0717)	1.8285 (0.0277)	-0.5746 (0.0263)	14001
กระบี่	-0.0002 (<0.0001)	1.1768 (0.0561)	1.2279 (0.0307)	-4.9745 (0.0743)	4247
พังงา	-0.0003 (<0.0001)	1.4506 (0.0487)	0.9772 (0.0325)	-5.4602 (0.0674)	4224
ภูเก็ต	<0.0001 (<0.0001)	2.2135 (0.0313)	-2.4185 (0.0632)	-0.5727 (0.0144)	8953
สุราษฎร์ธานี	-0.0001 (<0.0001)	1.1119 (0.0427)	1.9589 (0.0276)	-0.5545 (0.0351)	7228
ระนอง	-0.0003 (<0.0001)	-0.8967 (0.0701)	-1.4463 (0.0985)	-7.0002 (0.0760)	2173
ชุมพร	-0.0001 (<0.0001)	-6.7290 (0.0865)	1.4026 (0.0284)	-2.1303 (0.0721)	4607
สงขลา	-0.0002 (<0.0001)	2.3992 (0.0286)	1.8424 (0.0274)	-0.3090 (0.0069)	26842
สตูล	-0.0003 (<0.0001)	-6.0698 (0.1047)	1.2929 (0.0309)	-1.5845 (0.0897)	3332
ตรัง	-0.0002 (<0.0001)	0.0219 (0.4564)	0.6350 (0.2509)	-1.1875 (0.2753)	1577
พัทลุง	-0.0006 (<0.0001)	-6.5198 (0.1120)	1.0460 (0.0306)	-3.0757 (0.1063)	4011

ตารางผนวกที่ 8 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดต่างๆ ของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Deterministic Factors				N ^{II}
	Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
ปัตตานี	-0.0004 (<0.0001)	2.5544 (0.0291)	1.1227 (0.0328)	-3.7048 (0.0522)	4927
ยะลา	-0.0005 (<0.0001)	0.0784 (0.6732)	0.4956 (0.4092)	-1.2311 (0.4434)	760
นราธิวาส	-0.0005 (<0.0001)	0.0809 (0.4229)	0.4602 (0.2641)	-1.2348 (0.2822)	1919
Pseudo R-square		0.093862572			

หมายเหตุตารางผนวกที่ 8: ^{1/} จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ BKK คือ 94,927 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น *, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
สมุทรปราการ	Non-ag	<0.0001	1.1073	0.9492	-0.1884	11035
		(<0.0001)	(0.0531)	(0.0359)	(0.0122)	
นนทบุรี	Non-ag	<0.0001	2.3978	0.9100	-6.2797	592
		(<0.0001)	(0.0546)	(0.0443)	(0.1428)	
ปทุมธานี	Non-ag	-0.0001	2.6838	1.2353	-0.6095	9376
		(<0.0001)	(0.0333)	(0.0286)	(0.0115)	
พระนครศรีอยุธยา	Non-ag	-0.0004	1.1741	-0.3735	-0.1489	4932
		(<0.0001)	(0.0735)	(0.1048)	(0.0111)	
อ่างทอง	Ag	-0.0003	2.7649	-0.9805	-3.7547	890
		(<0.0001)	(0.0349)	(0.1285)	(0.1167)	
	Non-ag	-0.0004	2.7760	-0.5491	-5.9603	5705
		(<0.0001)	(0.0334)	(0.0406)	(0.0423)	
ลพบุรี	Ag	-0.0004	-1.5362	0.7754	-5.5653	3828
		(<0.0001)	(0.0911)	(0.0344)	(0.0613)	
	Non-ag	-0.0004	2.2012	0.4999	-2.2496	10638
		(<0.0001)	(0.0456)	(0.0476)	(0.0662)	
สิงห์บุรี	Ag	-0.0013	0.1553 ^{NS}	0.6433**	-1.9794	734
		(<0.0001)	(0.4235)	(0.2970)	(0.2547)	
	Non-ag	-0.0005	2.4086	-0.6297	-5.2606	3358
		(<0.0001)	(0.0397)	(0.0597)	(0.0607)	
ชัยนาท	Ag	-0.0001	2.8035	-2.9368	-2.7853	858
		(<0.0001)	(0.0337)	(0.1157)	(0.0871)	
	Non-ag	-0.0006	0.8671	0.3084	-5.2251	5179
		(<0.0001)	(0.0613)	(0.0448)	(0.0542)	
สระบุรี	Non-ag	-0.0004	2.6588	1.0976	-0.5712	11438
		(<0.0001)	(0.0333)	(0.0293)	(0.0119)	
ชลบุรี	Ag	-0.0008	-0.3176 ^{NS}	0.6110 ^{NS}	-1.4384	497
		(<0.0001)	(0.6624)	(0.4054)	(0.3521)	
	Non-ag	-0.0001	2.1921	1.7217	-0.2474	15291
		(<0.0001)	(0.0335)	(0.0245)	(0.0057)	
ระยอง	Ag	-0.0002	-0.3021 ^{NS}	0.4265 ^{NS}	-1.2654	900
		(<0.0001)	(0.4970)	(0.3397)	(0.2568)	
	Non-ag	-0.0001	2.1875	1.7750	-0.1537	10582
		(<0.0001)	(0.0333)	(0.0245)	(0.0051)	

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
จันทบุรี	Ag	<0.0001 ^{NS}	-4.8517	1.0139	-3.5607	2195
		(<0.0001)	(0.1176)	(0.0381)	(0.0982)	
	Non-ag	-0.0002	-2.9940	0.9918	-2.4906	4542
		(<0.0001)	(0.1471)	(0.0487)	(0.1097)	
ตราด	Ag	-0.0006	-0.3908 ^{NS}	0.5953 ^{NS}	-1.4088	521
		(<0.0001)	(0.6720)	(0.4025)	(0.3529)	
	Non-ag	<0.0001	-4.3318	0.2657**	-2.6993	1496
		(<0.0001)	(0.1872)	(0.1162)	(0.1485)	
ฉะเชิงเทรา	Ag	-0.0005	-0.3907 ^{NS}	0.5783**	-1.3958	1322
		(<0.0001)	(0.4257)	(0.2563)	(0.2235)	
	Non-ag	-0.0004	0.5993	1.4525	-0.2446	9224
		(<0.0001)	(0.0745)	(0.0295)	(0.0153)	
ปราจีนบุรี	Ag	-0.0003	-0.3157 ^{NS}	0.5123**	-1.3433	1673
		(<0.0001)	(0.3725)	(0.2384)	(0.1965)	
	Non-ag	-0.0005	-1.2959	1.1282	-3.8963	6156
		(<0.0001)	(0.1036)	(0.0309)	(0.0767)	
นครนายก	Ag	-0.0004	-0.3559 ^{NS}	0.5518**	-1.3765	1410
		(<0.0001)	(0.4101)	(0.2527)	(0.2163)	
	Non-ag	-0.0003	-5.8695	-0.9928	-2.6310	3533
		(<0.0001)	(0.0989)	(0.0888)	(0.0830)	
สระแก้ว	Ag	-0.0004	1.2427	1.0452	-7.0171	1696
		(<0.0001)	(0.0569)	(0.0282)	(0.0776)	
	Non-ag	-0.0004	0.9677	1.5411	-1.5827	12081
		(<0.0001)	(0.0631)	(0.0260)	(0.0526)	
ราชบุรี	Ag	-0.0003	-1.0092	1.6024	-0.5435	17253
		(<0.0001)	(0.0816)	(0.0256)	(0.0216)	
	Non-ag	-0.0003	1.9979	1.6622	-0.6747	29298
		(<0.0001)	(0.0355)	(0.0245)	(0.0129)	
กาญจนบุรี	Ag	-0.0002	0.8613	1.5776	-3.8038	3800
		(<0.0001)	(0.0604)	(0.0260)	(0.0722)	
	Non-ag	-0.0003	-0.3094*	0.5020	-1.3341	7521
		(<0.0001)	(0.1776)	(0.1152)	(0.0926)	
สุพรรณบุรี	Ag	-0.0004	-5.9014	1.4594	-1.8149	2916
		(<0.0001)	(0.0842)	(0.0284)	(0.0705)	
	Non-ag	-0.0005	-0.3798 ^{NS}	0.5693**	-1.3896	1167
		(<0.0001)	(0.4524)	(0.2742)	(0.2380)	

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
นครปฐม	Ag	-0.0008	-0.3071 ^{NS}	0.6122**	-1.4425	996
		(<0.0001)	(0.4664)	(0.2864)	(0.2481)	
	Non-ag	-0.0002	1.2267	1.6591	-1.1114	13577
		(<0.0001)	(0.0516)	(0.0249)	(0.0342)	
สมุทรสาคร	Ag	<0.0001 ^{NS}	-0.6690 ^{NS}	0.1116 ^{NS}	-0.9812*	109
		(<0.0001)	(1.3290)	(0.9809)	(0.5646)	
	Non-ag	-0.0001	-3.3702	1.7663	-0.1399	9705
		(<0.0001)	(0.0627)	(0.0245)	(0.0036)	
สมุทรสงคราม	Non-ag	-0.0003	-6.5850	0.1834	-3.7503	1011
		(<0.0001)	(0.1727)	(0.0643)	(0.1590)	
เพชรบุรี	Ag	-0.0002	-0.3029 ^{NS}	0.4237 ^{NS}	-1.2628	371
		(<0.0001)	(0.7722)	(0.5287)	(0.3989)	
	Non-ag	-0.0004	-0.4903	1.1033	-3.0926	6372
		(<0.0001)	(0.1226)	(0.0369)	(0.0955)	
ประจวบคีรีขันธ์	Ag	<0.0001	-4.4251	1.7648	-0.4854	2019
		(<0.0001)	(0.1151)	(0.0258)	(0.0285)	
	Non-ag	-0.0001	0.5867	1.4898	-3.9448	10019
		(<0.0001)	(0.0491)	(0.0254)	(0.0490)	
เชียงใหม่	Ag	-0.0004	-0.3649 ^{NS}	0.5584**	-1.3816	1258
		(<0.0001)	(0.4348)	(0.2662)	(0.2291)	
	Non-ag	-0.0003	2.1077	1.7746	-0.4375	26634
		(<0.0001)	(0.0342)	(0.0243)	(0.0086)	
ลำพูน	Ag	-0.0005	-0.3771 ^{NS}	0.5673 ^{NS}	-1.3882	563
		(<0.0001)	(0.6502)	(0.3945)	(0.3425)	
	Non-ag	-0.0006	-1.6081	1.0937	-4.0727	7149
		(<0.0001)	(0.0953)	(0.0298)	(0.0688)	
ลำปาง	Ag	-0.0009	-0.1994 ^{NS}	0.6218 ^{NS}	-1.4900	405
		(<0.0001)	(0.6967)	(0.4404)	(0.3795)	
	Non-ag	-0.0006	2.1943	-1.8309	-2.3922	12788
		(<0.0001)	(0.0403)	(0.0668)	(0.0532)	
อุดรดิตถ์	Ag	-0.0001	-4.4437	0.0825 ^{NS}	-15.4601	466
		(<0.0001)	(0.2023)	(0.0663)	(0.7830)	
	Non-ag	-0.0005	-1.8057	1.1019	-4.8980	2382
		(<0.0001)	(0.1195)	(0.0323)	(0.0908)	

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
แพร่	Ag	-0.0007	-0.3726 ^{NS}	0.6019 ^{NS}	-1.4171**	183
		(<0.0001)	(1.1204)	(0.6743)	(0.5901)	
	Non-ag	-0.0004	0.0652 ^{NS}	0.7641	-6.0284	3303
		(<0.0001)	(0.0699)	(0.0329)	(0.0548)	
น่าน	Non-ag	-0.0004	-1.3832	1.0746	-7.1979	1747
		(<0.0001)	(0.0777)	(0.0279)	(0.0689)	
พะเยา	Ag	-0.0005	-0.3783 ^{NS}	0.5682*	-1.3888	783
		(<0.0001)	(0.5518)	(0.3347)	(0.2905)	
	Non-ag	-0.0006	-4.7014	-0.0087 ^{NS}	-2.3426	12214
		(<0.0001)	(0.0729)	(0.0547)	(0.0548)	
เชียงราย	Ag	-0.0005	-0.3778*	0.5678	-1.3885	5899
		(<0.0001)	(0.2034)	(0.1240)	(0.1061)	
	Non-ag	-0.0006	2.4252	1.8019	-1.0468	26205
		(<0.0001)	(0.0335)	(0.0243)	(0.0142)	
แม่ฮ่องสอน	Ag	-0.0005	-0.3954 ^{NS}	0.5841*	-1.3998	770
		(<0.0001)	(0.5567)	(0.3338)	(0.2922)	
	Non-ag	-0.0007	-3.6617	-3.1690	-2.1101	627
		(<0.0001)	(0.2416)	(0.2565)	(0.1612)	
นครสวรรค์	Ag	-0.0004	-0.3649*	0.5585	-1.3816	4991
		(<0.0001)	(0.2201)	(0.1353)	(0.1153)	
	Non-ag	-0.0001	-0.3910	1.5785	-1.1622	11889
		(<0.0001)	(0.0961)	(0.0263)	(0.0491)	
อุทัยธานี	Non-ag	-0.0003	-1.4761	1.2611	-5.4684	2031
		(<0.0001)	(0.0956)	(0.0286)	(0.0814)	
กำแพงเพชร	Ag	-0.0006	-2.8146	1.7176	-1.3372	6869
		(<0.0001)	(0.0858)	(0.0254)	(0.0496)	
	Non-ag	-0.0003	-3.9817	1.6636	-2.2682	8194
		(<0.0001)	(0.0672)	(0.0252)	(0.0561)	
ตาก	Ag	-0.0005	-0.3851 ^{NS}	0.5733	-1.3924	2122
		(<0.0001)	(0.3365)	(0.2035)	(0.1766)	
	Non-ag	-0.0007	-5.1098	1.3241	-3.0815	5236
		(<0.0001)	(0.0837)	(0.0271)	(0.0771)	
สุโขทัย	Ag	-0.0008	-1.8228	0.7790	-4.5942	3663
		(<0.0001)	(0.1261)	(0.0417)	(0.0816)	
	Non-ag	-0.0007	1.5717	1.0961	-5.3713	7655
		(<0.0001)	(0.0433)	(0.0259)	(0.0476)	

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
พิษณุโลก	Ag	-0.0006	-2.0382	0.9463	-5.9069	9141
		(<0.0001)	(0.0597)	(0.0263)	(0.0401)	
	Non-ag	-0.0006	-4.7586	1.3121	-3.9046	13621
		(<0.0001)	(0.0585)	(0.0252)	(0.0475)	
พิจิตร	Ag	-0.0008	-0.3096 ^{NS}	0.6119	-1.4415	2337
		(<0.0001)	(0.3060)	(0.1880)	(0.1624)	
	Non-ag	-0.0002	1.6688	1.1184	-3.9674	4460
		(<0.0001)	(0.0573)	(0.0306)	(0.0811)	
เพชรบูรณ์	Ag	-0.0009	-4.4815	0.9257	-1.8774	2566
		(<0.0001)	(0.1150)	(0.0625)	(0.0735)	
	Non-ag	-0.0002	-7.5315	1.5600	-1.5151	5421
		(<0.0001)	(0.0570)	(0.0256)	(0.0359)	
นครราชสีมา	Non-ag	-0.0001	0.6407	1.8583	-0.3041	36810
		(<0.0001)	(0.0398)	(0.0243)	(0.0077)	
บุรีรัมย์	Ag	-0.0002	2.7716	-0.1349**	-0.6387	7332
		(<0.0001)	(0.0334)	(0.0628)	(0.0122)	
	Non-ag	-0.0008	-1.9960	1.2381	-4.6108	22542
		(<0.0001)	(0.0527)	(0.0251)	(0.0357)	
สุรินทร์	Ag	-0.0009	-6.3055	0.6725	-3.1625	13373
		(<0.0001)	(0.0565)	(0.0287)	(0.0395)	
	Non-ag	-0.0003	-4.3962	1.7377	-0.9271	21084
		(<0.0001)	(0.0495)	(0.0245)	(0.0196)	
ศรีสะเกษ	Ag	-0.0007	-0.3435**	0.6074	-1.4284	8715
		(<0.0001)	(0.1636)	(0.1001)	(0.0853)	
	Non-ag	-0.0005	0.9938	1.6226	-3.4651	17354
		(<0.0001)	(0.0411)	(0.0246)	(0.0373)	
อุบลราชธานี	Ag	-0.0003	-1.0940	1.6887	-5.1104	4048
		(<0.0001)	(0.0586)	(0.0248)	(0.0554)	
	Non-ag	-0.0007	-1.6680	1.4631	-4.2966	21267
		(<0.0001)	(0.0487)	(0.0249)	(0.0366)	
ยโสธร	Non-ag	-0.0004	-5.8832	1.1531	-3.1424	7800
		(<0.0001)	(0.0714)	(0.0268)	(0.0613)	
ชัยภูมิ	Ag	-0.0002	-0.2990 ^{NS}	0.4703 ^{NS}	-1.3055	1111
		(<0.0001)	(0.4517)	(0.2995)	(0.2368)	
	Non-ag	-0.0008	1.2518	1.2430	-3.0631	6627
		(<0.0001)	(0.0694)	(0.0300)	(0.0899)	

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
อำนาจเจริญ	Ag	-0.0011	0.0489 ^{NS}	0.6358 ^{NS}	-1.6696	284
		(<0.0001)	(0.7446)	(0.5001)	(0.4317)	
	Non-ag	-0.0005	2.8269	0.4794	-2.3484	13251
		(<0.0001)	(0.0333)	(0.0350)	(0.0342)	
หนองบัวลำภู	Ag	-0.0004	-0.3649 ^{NS}	0.5585	-1.3816	3297
		(<0.0001)	(0.2698)	(0.1655)	(0.1417)	
	Non-ag	-0.0004	2.3089	-0.4141	-4.1129	4431
		(<0.0001)	(0.0442)	(0.0639)	(0.0683)	
ขอนแก่น	Ag	-0.0009	2.0004	1.1088	-0.1440	12788
		(<0.0001)	(0.0370)	(0.0323)	(0.0068)	
	Non-ag	-0.0002	1.9453	1.5876	-0.1929	17619
		(<0.0001)	(0.0351)	(0.0251)	(0.0061)	
อุดรธานี	Ag	-0.0011	2.2766	1.7067	-11.1227	4873
		(<0.0001)	(0.0422)	(0.0248)	(0.3982)	
	Non-ag	-0.0002	1.4228	1.6162	-2.9624	5221
		(<0.0001)	(0.0528)	(0.0255)	(0.0652)	
เลย	Ag	-0.0008	-0.2262 ^{NS}	0.6198	-1.4772	2508
		(<0.0001)	(0.2850)	(0.1791)	(0.1538)	
	Non-ag	-0.0007	1.8065	0.5864	-4.7721	5302
		(<0.0001)	(0.0508)	(0.0339)	(0.0611)	
หนองคาย	Ag	-0.0003	-1.1546	1.2249	-5.9214	733
		(<0.0001)	(0.1344)	(0.0338)	(0.1200)	
	Non-ag	-0.0001	-0.3359*	0.3561	-1.2008	7103
		(<0.0001)	(0.1772)	(0.1260)	(0.0875)	
มหาสารคาม	Ag	-0.0007	2.6564	-3.0584	-36.0974	2250
		(<0.0001)	(0.0374)	(0.1280)	(1.3772)	
	Non-ag	-0.0003	1.0453	1.0329	-5.7430	27984
		(<0.0001)	(0.0368)	(0.0249)	(0.0271)	
ร้อยเอ็ด	Ag	-0.0005	-0.3930 ^{NS}	0.5807	-1.3974	3621
		(<0.0001)	(0.2586)	(0.1558)	(0.1351)	
	Non-ag	-0.0003	2.7509	1.4259	-5.1990	8099
		(<0.0001)	(0.0340)	(0.0251)	(0.0464)	
กาฬสินธุ์	Ag	-0.0010	-1.6444	-4.8472	-2.8816	1404
		(<0.0001)	(0.1189)	(0.1627)	(0.1392)	
	Non-ag	-0.0006	-1.7699	1.3558	-2.4867	8508
		(<0.0001)	(0.1131)	(0.0296)	(0.0888)	

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
สกลนคร	Ag	-0.0011	0.1167	0.6394	-1.7741	1297
		(<0.0001)	(0.3363)	(0.2301)	(0.1990)	
	Non-ag	-0.0009	-0.3300	1.1467	-1.8267	11689
		(<0.0001)	(0.1245)	(0.0361)	(0.0750)	
นครพนม	Ag	-0.0004	-0.3650**	0.5586	-1.3817	7975
		(<0.0001)	(0.1753)	(0.1080)	(0.0913)	
	Non-ag	-0.0006	2.3635	1.3191	-2.5534	22147
		(<0.0001)	(0.0368)	(0.0254)	(0.0402)	
มุกดาหาร	Ag	-0.0009	-0.1771 ^{NS}	0.6233	-1.5013	5554
		(<0.0001)	(0.1895)	(0.1207)	(0.1030)	
	Non-ag	-0.0003	-0.6231	1.0872	-3.1039	4336
		(<0.0001)	(0.1508)	(0.0427)	(0.1131)	
นครศรีธรรมราช	Ag	-0.0004	-0.3676*	0.5604	-1.3831	6475
		(<0.0001)	(0.1940)	(0.1192)	(0.1013)	
	Non-ag	-0.0002	1.8372	1.8887	-0.2691	13382
		(<0.0001)	(0.0377)	(0.0243)	(0.0080)	
กระบี่	Ag	-0.0004	2.6770	-1.3363	-3.2758	912
		(<0.0001)	(0.0409)	(0.1558)	(0.1355)	
	Non-ag	-0.0002	1.5933	1.5550	-1.1021	2569
		(<0.0001)	(0.0844)	(0.0307)	(0.0774)	
พังงา	Ag	-0.0001	2.7779	0.2315	-4.2141	776
		(<0.0001)	(0.0348)	(0.0749)	(0.1087)	
	Non-ag	-0.0001	2.8270	0.4734	-3.3820	2352
		(<0.0001)	(0.0334)	(0.0485)	(0.0711)	
ภูเก็ต	Non-ag	-0.0001	-3.4306	1.0300	-3.4758	4980
		(<0.0001)	(0.1098)	(0.0345)	(0.0853)	
สุราษฎร์ธานี	Ag	-0.0003	-0.3373 ^{NS}	0.5365*	-1.3640	1659
		(<0.0001)	(0.3766)	(0.2356)	(0.1988)	
	Non-ag	-0.0002	-3.8619	1.9106	-0.4716	3136
		(<0.0001)	(0.0858)	(0.0244)	(0.0268)	
ระนอง	Ag	-0.0002	-0.3025 ^{NS}	0.4250 ^{NS}	-1.2640	561
		(<0.0001)	(0.6285)	(0.4300)	(0.3247)	
	Non-ag	-0.0002	-4.4259	0.5855	-2.0417	1264
		(<0.0001)	(0.2008)	(0.1154)	(0.1637)	

ตารางผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2554 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
ชุมพร	Ag	<0.0001*	-0.5674 ^{NS}	0.1615 ^{NS}	-1.0253*	108
		(<0.0001)	(1.3508)	(0.9996)	(0.5949)	
	Non-ag	<0.0001 ^{NS}	-0.7174 ^{NS}	0.0913 ^{NS}	-0.9637	472
		(<0.0001)	(0.6376)	(0.4693)	(0.2668)	
สงขลา	Ag	<0.0001	1.8695	1.8211	-0.0178	4010
		(<0.0001)	(0.0343)	(0.0247)	(0.0017)	
	Non-ag	-0.0002	-2.9228	1.8478	-0.5195	10134
		(<0.0001)	(0.0653)	(0.0244)	(0.0196)	
สตูล	Ag	-0.0001	-0.4972 ^{NS}	0.2041 ^{NS}	-1.0636	363
		(<0.0001)	(0.7468)	(0.5514)	(0.3389)	
	Non-ag	-0.0004	-3.9991	-0.4083	-2.6745	2196
		(<0.0001)	(0.1809)	(0.1463)	(0.1546)	
ตรัง	Ag	-0.0008	-0.3164 ^{NS}	0.6111*	-1.4388	918
		(<0.0001)	(0.4878)	(0.2987)	(0.2591)	
	Non-ag	-0.0004	-3.1539	1.7735	-0.9564	5656
		(<0.0001)	(0.0854)	(0.0250)	(0.0409)	
พัทลุง	Ag	-0.0005	2.7408	1.6303	-1.6502	2701
		(<0.0001)	(0.0361)	(0.0258)	(0.0429)	
	Non-ag	-0.0003	2.1654	-1.0890	-3.1008	7067
		(<0.0001)	(0.0450)	(0.0736)	(0.0662)	
ปัตตานี	Ag	-0.0008	2.7512	-2.1996	-1.5125	1127
		(<0.0001)	(0.0373)	(0.1486)	(0.0639)	
	Non-ag	-0.0005	2.5808	1.3800	-1.6064	2749
		(<0.0001)	(0.0437)	(0.0314)	(0.0670)	
ยะลา	Ag	-0.0009	-0.1614 ^{NS}	0.6244*	-1.5096	645
		(<0.0001)	(0.5434)	(0.3469)	(0.2985)	
	Non-ag	-0.0004	-0.3584 ^{NS}	0.5537 ^{NS}	-1.3780**	177
		(<0.0001)	(1.1560)	(0.7101)	(0.6108)	
นราธิวาส	Ag	-0.0008	-0.3042 ^{NS}	0.6126**	-1.4437	1164
		(<0.0001)	(0.4310)	(0.2649)	(0.2294)	
	Non-ag	-0.0004	-0.0602 ^{NS}	1.2920	-1.2646	1983
		(<0.0001)	(0.2771)	(0.0573)	(0.1436)	
Pseudo R-square		0.1081				

หมายเหตุตารางผนวกที่ 9: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมใน BKK คือ 53,877 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น *, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
สมุทรปราการ	Non-ag	<0.0001	1.9528	-3.0499	-0.2915	25042
		(<0.0001)	(0.0297)	(0.0382)	(0.0049)	
นนทบุรี	Non-ag	-0.0001	-1.8332	0.7331	-7.1191	5919
		(<0.0001)	(0.0637)	(0.0317)	(0.0501)	
ปทุมธานี	Non-ag	-0.0001	2.3412	1.5200	-0.0859	10342
		(<0.0001)	(0.0302)	(0.0317)	(0.0034)	
พระนครศรีอยุธยา	Ag	-0.0003	0.0062 ^{NS}	0.6451 ^{NS}	-1.2674**	377
		(<0.0001)	(1.0515)	(0.5983)	(0.6527)	
	Non-ag	-0.0002	1.8614	1.7726	-0.3930	24229
		(<0.0001)	(0.0353)	(0.0290)	(0.0152)	
อ่างทอง	Ag	-0.0003	2.1326	-5.4344	-6.8627	619
		(<0.0001)	(0.0439)	(0.2334)	(0.2001)	
	Non-ag	-0.0002	2.5727	-0.9762	-5.1477	7847
		(<0.0001)	(0.0300)	(0.0510)	(0.0387)	
ลพบุรี	Ag	-0.0003	0.0057 ^{NS}	0.6485	-1.2662	4349
		(<0.0001)	(0.3109)	(0.1778)	(0.1921)	
	Non-ag	-0.0003	-1.2816	1.4240	-1.9971	6597
		(<0.0001)	(0.1996)	(0.0420)	(0.1688)	
สิงห์บุรี	Ag	-0.0005	0.8603	-2.0825	-5.3066	642
		(<0.0001)	(0.1255)	(0.2863)	(0.2305)	
	Non-ag	-0.0004	2.1948	-0.6472	-6.0781	4361
		(<0.0001)	(0.0335)	(0.0601)	(0.0496)	
ชัยนาท	Ag	-0.0004	1.7845	1.4156	-4.6251	1050
		(<0.0001)	(0.0793)	(0.0392)	(0.1577)	
	Non-ag	-0.0003	2.3478	0.8938	-5.2564	6251
		(<0.0001)	(0.0320)	(0.0344)	(0.0458)	
สระบุรี	Non-ag	-0.0001	-0.9544	0.4778	-2.2966	9022
		(<0.0001)	(0.1822)	(0.1126)	(0.1459)	
ชลบุรี	Non-ag	-0.0002	-7.0026	1.3378	-0.2567	14321
		(<0.0001)	(0.0515)	(0.0295)	(0.0048)	
ระยอง	Ag	<0.0001	-0.1567 ^{NS}	0.6503*	-1.2939	843
		(<0.0001)	(0.6637)	(0.3655)	(0.3908)	
	Non-ag	<0.0001	2.2564	1.8019	-0.0495	14630
		(<0.0001)	(0.0298)	(0.0287)	(0.0011)	
จันทบุรี	Non-ag	-0.0004	0.0077 ^{NS}	0.6264 ^{NS}	-1.2736**	597
		(<0.0001)	(0.8387)	(0.4826)	(0.5246)	

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
ตราด	Ag	-0.0001	2.3429	-0.2142 ^{NS}	-1.6353	2023
		(<0.0001)	(0.0502)	(0.2012)	(0.1513)	
	Non-ag	-0.0004	-0.5132	0.9463	-7.2535	2382
		(<0.0001)	(0.0671)	(0.0329)	(0.0607)	
ฉะเชิงเทรา	Non-ag	-0.0001	2.7863	1.5133	-1.0022	22144
		(<0.0001)	(0.0296)	(0.0297)	(0.0134)	
ปราจีนบุรี	Ag	-0.0004	0.0079 ^{NS}	0.5809**	-1.2860	1792
		(<0.0001)	(0.4864)	(0.2879)	(0.3086)	
	Non-ag	-0.0001	2.6271	-1.5349	-1.8203	10525
		(<0.0001)	(0.0302)	(0.0651)	(0.0457)	
นครนายก	Ag	-0.0005	0.0072 ^{NS}	0.5483*	-1.2931	1471
		(<0.0001)	(0.5368)	(0.3236)	(0.3441)	
	Non-ag	-0.0001	-0.2084	-2.3983	-5.8339	2523
		(<0.0001)	(0.0715)	(0.1255)	(0.0954)	
สระแก้ว	Ag	-0.0002	2.2031	1.3139	-3.9917	1957
		(<0.0001)	(0.0499)	(0.0385)	(0.1157)	
	Non-ag	-0.0002	2.7205	1.1998	-3.2985	18927
		(<0.0001)	(0.0298)	(0.0307)	(0.0331)	
ราชบุรี	Ag	-0.0001	-0.0787 ^{NS}	0.6686	-1.2499	2967
		(<0.0001)	(0.3616)	(0.2026)	(0.2128)	
	Non-ag	-0.0001	2.2520	1.8857	-0.4209	11145
		(<0.0001)	(0.0330)	(0.0288)	(0.0174)	
กาญจนบุรี	Ag	-0.0003	0.0027 ^{NS}	0.6609 ^{NS}	-1.2615**	458
		(<0.0001)	(0.9506)	(0.5362)	(0.5852)	
	Non-ag	-0.0003	2.7047	1.8103	-0.6745	5726
		(<0.0001)	(0.0300)	(0.0292)	(0.0177)	
สุพรรณบุรี	Ag	-0.0005	0.0065 ^{NS}	0.5109 ^{NS}	-1.2995**	470
		(<0.0001)	(0.9479)	(0.5835)	(0.6150)	
	Non-ag	-0.0001	-5.3267	1.4706	-1.3704	2527
		(<0.0001)	(0.1377)	(0.0354)	(0.1071)	
นครปฐม	Ag	-0.0005	0.0073 ^{NS}	0.5507 ^{NS}	-1.2926**	415
		(<0.0001)	(1.0091)	(0.6067)	(0.6470)	
	Non-ag	<0.0001	-6.7864	1.5852	-0.5708	20025
		(<0.0001)	(0.0487)	(0.0287)	(0.0106)	
สมุทรสาคร	Non-ag	-0.0001	2.4297	1.6265	-0.0587	6700
		(<0.0001)	(0.0298)	(0.0309)	(0.0015)	

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการณ์เลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
สมุทรสงคราม	Ag	<0.0001 ^{NS}	-0.1740 ^{NS}	0.6485 ^{NS}	-1.3138*	206
		(<0.0001)	(1.3439)	(0.7344)	(0.7949)	
	Non-ag	-0.0003	-0.6285	-2.1996	-7.9314	2064
		(<0.0001)	(0.0585)	(0.0995)	(0.0766)	
เพชรบุรี	Ag	-0.0002	-0.0091	0.6766*	-1.2538	1012
		(<0.0001)	(0.6345)	(0.3550)	(0.3852)	
	Non-ag	-0.0002	0.1572**	1.0007	-5.3365	6949
		(<0.0001)	(0.0650)	(0.0342)	(0.0602)	
ประจวบคีรีขันธ์	Ag	-0.0005	0.0068 ^{NS}	0.5297 ^{NS}	-1.2965**	576
		(<0.0001)	(0.8563)	(0.5213)	(0.5524)	
	Non-ag	-0.0001	0.1188 ^{NS}	0.7474	-5.9331	2629
		(<0.0001)	(0.0819)	(0.0468)	(0.0776)	
เชียงใหม่	Ag	-0.0003	-0.0023 ^{NS}	0.6706	-1.2572	4597
		(<0.0001)	(0.3003)	(0.1697)	(0.1829)	
	Non-ag	-0.0002	2.4627	1.7655	-0.3037	39473
		(<0.0001)	(0.0296)	(0.0287)	(0.0062)	
ลำพูน	Ag	-0.0002	-0.0237 ^{NS}	0.6802 ^{NS}	-1.2499**	482
		(<0.0001)	(0.9128)	(0.5090)	(0.5490)	
	Non-ag	-0.0004	-3.8440	1.2748	-3.1121	10914
		(<0.0001)	(0.1160)	(0.0314)	(0.1009)	
ลำปาง	Ag	-0.0005	-4.3925	-1.3499	-2.1044	9530
		(<0.0001)	(0.1159)	(0.1038)	(0.0721)	
	Non-ag	-0.0004	-5.6959	0.7439	-1.5659	30554
		(<0.0001)	(0.0551)	(0.0354)	(0.0387)	
อุดรดิตถ์	Ag	-0.0008	0.0268 ^{NS}	0.1461 ^{NS}	-1.2658 ^{NS}	186
		(<0.0001)	(1.4256)	(1.1110)	(1.0589)	
	Non-ag	-0.0004	0.0079 ^{NS}	0.5821**	-1.2857	2059
		(<0.0001)	(0.4538)	(0.2685)	(0.2878)	
แพร่	Ag	-0.0009	0.3022	0.7741	-7.0971	1608
		(<0.0001)	(0.0765)	(0.0413)	(0.0778)	
	Non-ag	-0.0004	0.5878	-0.9602	-5.7001	13379
		(<0.0001)	(0.0443)	(0.0652)	(0.0472)	
น่าน	Ag	-0.0006	2.0809	-1.7339	-6.7294	2472
		(<0.0001)	(0.0358)	(0.0789)	(0.0674)	
	Non-ag	-0.0006	-0.1578*	0.9997	-6.0925	2698
		(<0.0001)	(0.0850)	(0.0361)	(0.0765)	

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
พะเยา	Ag	-0.0005	0.0064 ^{NS}	0.5078*	-1.2999	1663
		(<0.0001)	(0.5042)	(0.3114)	(0.3272)	
	Non-ag	-0.0006	0.0062	0.4253	-1.3072	7033
		(<0.0001)	(0.2451)	(0.1600)	(0.1625)	
เชียงราย	Ag	-0.0003	0.0063 ^{NS}	0.6438 ^{NS}	-1.2679	653
		(<0.0001)	(0.7998)	(0.4557)	(0.4967)	
	Non-ag	-0.0004	-3.7029	1.7518	-0.5042	11586
		(<0.0001)	(0.0953)	(0.0296)	(0.0209)	
แม่ฮ่องสอน	Ag	-0.0006	0.0087 ^{NS}	0.3403 ^{NS}	-1.3054*	323
		(<0.0001)	(1.1227)	(0.7669)	(0.7700)	
	Non-ag	-0.0005	-2.6465	-2.0822	-2.8489	211
		(<0.0001)	(0.7518)	(0.6941)	(0.5861)	
นครสวรรค์	Ag	-0.0002	-0.0232 ^{NS}	0.6802	-1.2500	6002
		(<0.0001)	(0.2603)	(0.1466)	(0.1558)	
	Non-ag	-0.0003	-3.0340	1.9206	-0.5755	12276
		(<0.0001)	(0.0801)	(0.0289)	(0.0238)	
อุทัยธานี	Ag	-0.0006	-2.6661	0.3886	-7.5695	522
		(<0.0001)	(0.2031)	(0.0707)	(0.1727)	
	Non-ag	-0.0004	-0.3880	0.9890	-7.9512	1280
		(<0.0001)	(0.0731)	(0.0335)	(0.0746)	
กำแพงเพชร	Ag	-0.0007	0.0101 ^{NS}	0.3136 ^{NS}	-1.3029*	396
		(<0.0001)	(1.0107)	(0.7024)	(0.7000)	
	Non-ag	<0.0001	1.2646	2.1079	-0.1107	4774
		(<0.0001)	(0.0452)	(0.0286)	(0.0058)	
ตาก	Non-ag	-0.0004	0.7321	0.8215	-6.2851	4051
		(<0.0001)	(0.0587)	(0.0375)	(0.0614)	
สุโขทัย	Ag	-0.0004	2.0984	1.7125	-4.9913	4261
		(<0.0001)	(0.0362)	(0.0291)	(0.0563)	
	Non-ag	-0.0004	2.4596	1.6681	-4.0970	7560
		(<0.0001)	(0.0315)	(0.0290)	(0.0452)	
พิษณุโลก	Ag	-0.0002	-0.0044 ^{NS}	0.6731	-1.2559	4509
		(<0.0001)	(0.3027)	(0.1708)	(0.1840)	
	Non-ag	-0.0002	0.3698	2.0372	-0.4491	12428
		(<0.0001)	(0.0492)	(0.0287)	(0.0251)	
พิจิตร	Non-ag	-0.0002	-1.0832	1.3926	-5.8583	5791
		(<0.0001)	(0.0654)	(0.0299)	(0.0597)	

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
เพชรบูรณ์	Ag	-0.0004	0.0081 ^{NS}	0.6077	-1.2791	3820
		(<0.0001)	(0.3334)	(0.1949)	(0.2094)	
	Non-ag	-0.0001	2.4479	1.7839	-2.6465	23032
		(<0.0001)	(0.0305)	(0.0286)	(0.0301)	
นครราชสีมา	Ag	-0.0004	2.0264	2.0655	-0.6161	12363
		(<0.0001)	(0.0357)	(0.0286)	(0.0203)	
	Non-ag	-0.0003	2.3983	1.9328	-0.6237	49594
		(<0.0001)	(0.0300)	(0.0285)	(0.0112)	
บุรีรัมย์	Ag	-0.0003	0.0037 ^{NS}	0.6577	-1.2628	8563
		(<0.0001)	(0.2221)	(0.1272)	(0.1361)	
	Non-ag	-0.0003	-0.4489	1.1508	-7.2763	63492
		(<0.0001)	(0.0334)	(0.0285)	(0.0233)	
สุรินทร์	Ag	-0.0002	0.1375	1.0552	-9.9271	14022
		(<0.0001)	(0.0344)	(0.0287)	(0.0357)	
	Non-ag	-0.0004	-0.4346	1.2227	-6.2880	31433
		(<0.0001)	(0.0378)	(0.0287)	(0.0289)	
ศรีสะเกษ	Ag	-0.0002	2.4459	0.6123	-4.1749	8275
		(<0.0001)	(0.0312)	(0.0427)	(0.0468)	
	Non-ag	-0.0005	0.6789	1.4289	-1.5426	15224
		(<0.0001)	(0.1034)	(0.0363)	(0.1041)	
อุบลราชธานี	Ag	-0.0005	0.9172	-4.5079	-2.4455	9405
		(<0.0001)	(0.0504)	(0.0619)	(0.0518)	
	Non-ag	-0.0002	-1.2161	1.5849	-3.2033	25787
		(<0.0001)	(0.0617)	(0.0294)	(0.0549)	
ยโสธร	Ag	-0.0006	-1.6281**	1.4267	-0.2949	649
		(<0.0001)	(0.7562)	(0.1049)	(0.0804)	
	Non-ag	-0.0003	-1.0274	0.9922	-2.4161	6085
		(<0.0001)	(0.2268)	(0.0670)	(0.1856)	
ชัยภูมิ	Ag	-0.0002	-6.9948	1.5886	-2.5949	1392
		(<0.0001)	(0.1518)	(0.0307)	(0.1332)	
	Non-ag	-0.0004	-6.2234	1.2693	-2.3361	10784
		(<0.0001)	(0.0780)	(0.0302)	(0.0679)	
อำนาจเจริญ	Ag	-0.0005	0.0065 ^{NS}	0.5133*	-1.2991	1768
		(<0.0001)	(0.4893)	(0.3013)	(0.3169)	
	Non-ag	-0.0005	-1.2044	0.5513	-5.1983	9489
		(<0.0001)	(0.0824)	(0.0432)	(0.0639)	

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
หนองบัวลำภู	Ag	-0.0007	0.0167 ^{NS}	0.2304 ^{NS}	-1.2891	1318
		(<0.0001)	(0.5462)	(0.4014)	(0.3906)	
	Non-ag	-0.0002	0.1708	-2.8874	-5.6347	6696
		(<0.0001)	(0.0469)	(0.0823)	(0.0644)	
ขอนแก่น	Ag	-0.0005	2.5076	0.8862	-2.6618	7994
		(<0.0001)	(0.0313)	(0.0484)	(0.0608)	
	Non-ag	-0.0003	1.9744	1.7870	-2.3089	27158
		(<0.0001)	(0.0338)	(0.0287)	(0.0355)	
อุดรธานี	Ag	-0.0005	0.0075 ^{NS}	0.5610	-1.2905	4083
		(<0.0001)	(0.3231)	(0.1941)	(0.2059)	
	Non-ag	<0.0001	-3.6368	0.8473	-3.2840	26183
		(<0.0001)	(0.0861)	(0.0328)	(0.0703)	
เลย	Ag	-0.0001	-0.0615 ^{NS}	0.6736	-1.2478	2588
		(<0.0001)	(0.3892)	(0.2179)	(0.2301)	
	Non-ag	-0.0005	0.0072 ^{NS}	0.5500**	-1.2928	2903
		(<0.0001)	(0.3827)	(0.2310)	(0.2449)	
หนองคาย	Ag	-0.0006	0.1049**	1.0649	-7.4363	3943
		(<0.0001)	(0.0504)	(0.0304)	(0.0489)	
	Non-ag	-0.0002	0.2018	1.1564	-6.5896	3658
		(<0.0001)	(0.0570)	(0.0311)	(0.0574)	
มหาสารคาม	Ag	-0.0005	0.0065 ^{NS}	0.5142	-1.2990	5940
		(<0.0001)	(0.2682)	(0.1659)	(0.1731)	
	Non-ag	-0.0004	-0.1557	0.9711	-6.4847	24371
		(<0.0001)	(0.0386)	(0.0292)	(0.0296)	
ร้อยเอ็ด	Ag	-0.0007	0.0142 ^{NS}	0.2570 ^{NS}	-1.2945	5529
		(<0.0001)	(0.2694)	(0.1951)	(0.1899)	
	Non-ag	-0.0004	0.0077 ^{NS}	0.5699	-1.2886	14167
		(<0.0001)	(0.1753)	(0.1063)	(0.1106)	
กาฬสินธุ์	Ag	-0.0006	0.0062 ^{NS}	0.4252*	-1.3072	2684
		(<0.0001)	(0.3949)	(0.2565)	(0.2627)	
	Non-ag	-0.0004	-3.3691	0.2103**	-2.3860	6915
		(<0.0001)	(0.1747)	(0.1093)	(0.1471)	
สกลนคร	Ag	-0.0004	0.0080 ^{NS}	0.5906	-1.2836	12643
		(<0.0001)	(0.1852)	(0.1107)	(0.1162)	
	Non-ag	-0.0005	0.0063 ^{NS}	0.5000	-1.3010	24674
		(<0.0001)	(0.1342)	(0.0856)	(0.0858)	

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
นครพนม	Ag	-0.0003	1.1472	1.0785	-7.0314	2146
		(<0.0001)	(0.0542)	(0.0328)	(0.0707)	
	Non-ag	-0.0005	1.6547	0.9845	-1.1938	11837
		(<0.0001)	(0.0560)	(0.0670)	(0.0938)	
มุกดาหาร	Ag	-0.0003	0.0070 ^{NS}	0.6373	-1.2701	7238
		(<0.0001)	(0.2423)	(0.1400)	(0.1501)	
	Non-ag	-0.0003	-2.3474	0.9291	-2.3846	6942
		(<0.0001)	(0.2063)	(0.0597)	(0.1742)	
นครศรีธรรมราช	Ag	-0.0004	0.0081 ^{NS}	0.6046	-1.2799	2539
		(<0.0001)	(0.4084)	(0.2387)	(0.2570)	
	Non-ag	-0.0002	-1.9376	1.9857	-0.5657	11461
		(<0.0001)	(0.0765)	(0.0288)	(0.0270)	
กระบี่	Ag	-0.0002	-0.5733	1.3450	-5.7676	1443
		(<0.0001)	(0.1115)	(0.0350)	(0.1121)	
	Non-ag	-0.0002	1.9073	1.3039	-4.3824	2804
		(<0.0001)	(0.0559)	(0.0353)	(0.1021)	
พังงา	Ag	-0.0001	-0.0936 ^{NS}	0.6642**	-1.2534	999
		(<0.0001)	(0.6187)	(0.3453)	(0.3639)	
	Non-ag	-0.0005	1.4322	1.0532	-6.1377	3225
		(<0.0001)	(0.0508)	(0.0337)	(0.0700)	
ภูเก็ต	Ag	-0.0004	0.0077 ^{NS}	0.5693 ^{NS}	-1.2887 ^{NS}	113
		(<0.0001)	(1.9367)	(1.1512)	(1.2350)	
	Non-ag	<0.0001	2.3098	-2.5488	-0.6043	8840
		(<0.0001)	(0.0324)	(0.0648)	(0.0149)	
สุราษฎร์ธานี	Ag	<0.0001 ^{NS}	2.2847	1.7439	-5.2146	1750
		(<0.0001)	(0.0404)	(0.0296)	(0.0845)	
	Non-ag	-0.0002	-0.6630	2.1268	-0.1562	5478
		(<0.0001)	(0.0610)	(0.0286)	(0.0114)	
ระนอง	Ag	-0.0006	-0.8875	-2.6717	-9.2788	979
		(<0.0001)	(0.0764)	(0.1543)	(0.1414)	
	Non-ag	-0.0001	-1.5425	0.9718	-4.1722	1194
		(<0.0001)	(0.2874)	(0.0695)	(0.2379)	
ชุมพร	Ag	<0.0001	-4.3043	1.4895	-3.6502	1932
		(<0.0001)	(0.1788)	(0.0332)	(0.1527)	
	Non-ag	-0.0002	-8.1217	1.5323	-1.7199	2675
		(<0.0001)	(0.0916)	(0.0298)	(0.0753)	

ตารางผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ MNLM ในพฤติกรรมการเลือกจังหวัดและภาคอุตสาหกรรมของแรงงานผู้ย้ายถิ่นปีพ.ศ. 2555 (ต่อ)

จังหวัด	Sector	Deterministic Factors				N ^{II}
		Predicted_Wage	Rel_Unemployment_Rate	Rel_AG_GPP	Rel_NONAG_GPP	
สงขลา	Ag	-0.0001	2.6392	1.6198	-0.8841	2097
		(<0.0001)	(0.0328)	(0.0355)	(0.0438)	
	Non-ag	-0.0002	2.4971	1.9695	-0.2969	24745
		(<0.0001)	(0.0296)	(0.0285)	(0.0070)	
สตูล	Ag	<0.0001	-0.1326 ^{NS}	0.6543 ^{NS}	-1.2729	595
		(<0.0001)	(0.7926)	(0.4394)	(0.4655)	
	Non-ag	-0.0004	-6.7682	1.4134	-1.6429	2737
		(<0.0001)	(0.1097)	(0.0321)	(0.0962)	
ตรัง	Ag	-0.0002	-0.0239 ^{NS}	0.6802 ^{NS}	-1.2498**	453
		(<0.0001)	(0.9410)	(0.5247)	(0.5659)	
	Non-ag	-0.0002	-0.0275 ^{NS}	0.6802**	-1.2493	1124
		(<0.0001)	(0.5969)	(0.3332)	(0.3581)	
พัทลุง	Ag	-0.0002	-8.4873	1.5294	-2.5915	352
		(<0.0001)	(0.2668)	(0.0354)	(0.2415)	
	Non-ag	-0.0006	-6.4639	0.9980	-3.5001	3659
		(<0.0001)	(0.1241)	(0.0337)	(0.1180)	
ปัตตานี	Ag	-0.0004	0.0078 ^{NS}	0.5797 ^{NS}	-1.2863*	298
		(<0.0001)	(1.1910)	(0.7039)	(0.7569)	
	Non-ag	-0.0004	2.6841	1.2012	-3.8055	4629
		(<0.0001)	(0.0302)	(0.0343)	(0.0528)	
ยะลา	Ag	-0.0006	0.0073 ^{NS}	0.3745 ^{NS}	-1.3072**	625
		(<0.0001)	(0.8114)	(0.5426)	(0.5498)	
	Non-ag	<0.0001**	-0.1349 ^{NS}	0.6538 ^{NS}	-1.2746 ^{NS}	135
		(<0.0001)	(1.6647)	(0.9214)	(0.9782)	
นราธิวาส	Ag	-0.0004	0.0080 ^{NS}	0.6152 ^{NS}	-1.2769**	512
		(<0.0001)	(0.9068)	(0.5251)	(0.5695)	
	Non-ag	-0.0006	0.0068 ^{NS}	0.3927 ^{NS}	-1.3076	1407
		(<0.0001)	(0.5425)	(0.3590)	(0.3651)	
Pseudo R-square			0.0993			

หมายเหตุตารางผนวกที่ 10: 1/ จำนวนประชากรแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมใน BKK คือ 94,192 คน และ จำนวนประชากรตามการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักของการสุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 ยกเว้น *, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ และ NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวเลขในวงเล็บคือค่า Standard Error

ภาคผนวก จ

สรุปผลการดำเนินงานของโครงการ

ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์ของโครงการ	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงาน และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการณ์ย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม 2. เพื่อศึกษาขนาดของผลกระทบ (Marginal Effects) ของปัจจัยในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมต่อพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นของแรงงาน 3. เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานผู้ย้ายถิ่นในระยะสั้น ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม^{1/} 4. เพื่อศึกษาผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีต่อความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรกรรม	1. ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2. การเก็บข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติและหน่วยงานอื่นๆ 3. การวิเคราะห์ผล 4. การทดสอบยืนยันผลการวิเคราะห์ (Robustness Check) 5. การจัดทำรายงานขั้นต้น 6. การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	1. ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2. การเก็บข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติและหน่วยงานอื่นๆ 3. การวิเคราะห์ผล 4. การทดสอบยืนยันผลการวิเคราะห์ (Robustness Check) 5. การจัดทำรายงานขั้นต้น และการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์^{2/}	ทราบผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ 1, 2, 3, 4 และ (ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์

หมายเหตุ:

1/ มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์จาก “เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานผู้ย้ายถิ่นในระยะยาว ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม” เป็น “เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานผู้ย้ายถิ่นในระยะสั้นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม” เนื่องจากข้อมูลมีความแปรปรวนในกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลจึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นในระยะยาวได้

2/ มีความล่าช้าในการจัดทำ (ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์ เนื่องจากความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล และการปรับตัวแปรให้สอดคล้องและสามารถนำมาใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ